

AZÓTA, HOGY KÁDÁR LACI túlesett az évváró vizsgán, minden reggel izgatottan ugrott ki az ágyból. Első mozdulatával az ablakfüggönyt rántotta félre, s aggódva tekintett ki: vajon nem borult-e be, nem esik-e. És amikor látta, hogy se nem esik, se nem borul, még izgatottabbá vált. Siető kapkodással felöltözött, öltözhette volna szép nyugodtan is, hiszen senki sem kergette. Alhatott volna akár délig is, mert senki sem zaklatta. Édesanyja ilyenkor már nem volt otthon. Háromnegyed hatkor rendszerint munkába sietett. Testvérek sem lárμάztak körülötte: Laci egyetlen gyereke volt özvegy édesanyjának, s még csak különösen fontos dolgai sem akadtak, amik sürgették volna.

Ő hat órákor mégis fölkel, s úgy kapkodott, mintha kergetnék. Minden pillanatot sajnált, amit nem kint a napfényen vagy a szomszéd fiúknál és a réten töltött. Ó, mert csudaszép volt ez az idei nyár, szebb az összes előbbi nyaraknál.

Ez volt a tizenharmadik, amit Laci megért, de egyikkel sem hasonlíthatta össze a mostanit. Hogy miért? Arról bajosan adhatott volna számot. Egyszerűen ez volt a legszebb. Lehet, hogy csak azért, mert állandóan izgult

valamiért. Néha csak azért, hogy a szomszédok padlásain kalandozhassék. Máskor meg azért, hogy az édesanya rejtélyes fiókjaiban kotorászhasson.

Egyszerűen és megfoghatatlanul nem bírt magával. Lélegzetállító ötletek cikáztak keresztül rajta. Borzongató sejtelmek ragadták torkon. Ha útjába kő esett, fel kellett kapnia és eldobnia. Máskor úgy érezte: rögtön, de rögtön kirázza a hideg, ha menten fel nem ugrik az asztal tetejére. Egyszóval nem fért a bőrében. Különösen szűknek érezte azt ma reggel. Ki kellett ugrania az ágyból, hogy nyomban, de igazán nyomban kiszaladjon a rétre, és elordítsa magát. Különben is hat órára gyülekezót beszéltek meg a fiúkkal. Azután... azután övük az egész Kajántó telep, övük a szép nyári nap. Gyönyörű dolgok történhetnek estig, tehát sietni, sietni! Még megmosakodni sem fontos... Csak öltözni, minél gyorsabban felöltözni.

Hopp – jutott eszébe –, az este kigondolt ő valami! Leesik a fiúk álla, ha meglátják. S hirtelen magára rántotta kis fürdőnadrágját. Ing helyett pedig egy ócska nyakkendő akasztott a nyakába. Fityegő végeit befűzte ébresztőórájuk fogantyújába, s összekötözte. Az óra csavarjai szűrták a mellét, de ez most nem számított. Fő a meglepetés. Ennek érdekében kiráncigált az édesanya fiókjából egy zsinóron függő vasutasfütyülőt, szájába kapta s – ki az utcára.

Itt aztán elcsodálkozva vissza is hőkölt. A helyében bárki is megtorpant volna, hiszen olyan utcát se sokat látni, mint amilyenre Laci kilépett. Neve: *Köves*, tulajdonsága: nyáron poros, télen nyakig sáros, s egyáltalán sosem kövezett. Az egyik felén ütött-kopott házsor, a másikon jó nagy libalegelő, azon túl pedig kukoricás, még azon is túl a városi szemétdomb és a Szamos partja. Az utca eleje téglagyarak közül indul, keresztutcából. Olyan, mint egy hanyatt esett napszámos, aki karját két-

felé csapva, szipka helyett gyárkéményből pőfékel füstöt az égre.

De Laci nem ez a hasonlóság hökkentette vissza. Mégcsak az sem, hogy a felkelő nap felhőpamaccsal habot látszott kenni az arcára, hanem az, hogy a réten egy fia lelket sem látott. Várakozása szerint hemzsegniök kellett volna itt a telepi gyerekeknek, s főként meglepődniök az ő fura öltözékén. Ám nem sokat tűnődött most ezen, hanem a mellére csüngő órát kézbe fogta, s nekiiramodott. A rét közepén haját borzoló kőrifát derékon kapta, s macskaként felkapaszkodott a legalsó ágára, onnan meg fel a kontya legtetejére.

A lombok közül áradó harmatos levegőből mélyet szippantott. Aztán egy röpke pillantást vetett a távoli belváros aranyosan megcsillanó templomkeresztjeire, egy másikat a téglagyár mögött púposodó agyagdomb kivájt oldalára, ahol derékig meztelen napszámosok vágták a sárga földet. A domb lábánál fölfelé igyekvő Kajántó úton végre egy fiút vett észre. Kecskét vagy mit legeltetett az árok partján. Laci megismerte, s teljes erejéből belefűjt a sípjába, majd torkaszakadtából ordítani kezdett:

– Hó, hahóóóó, jer ide, Szent Mihály!...

Aztán ismét elő a sípot, majd újra teljes tüdővel:

– Hé, hahóóóó!...

Az utcabeli udvarok egyikén ijedt tyúkok kezdtek kotkodácsolni. Piros kakasuk mérgesen felrepült a léckerítés tetejére, s úgy tekintett szertesztét, mintha máris valami csendőrcsákón teljesítene szolgálatot. Nyomban ezután az utcára ugrott Setét Jani. Ő is csak egy kis fürdőnadrágban, s akkora fejjel, hogy még egy tudósnak is túl nagy lett volna. Idétlenül le-fel nézett: merről jön az az éles sípszó meg a hahógatás. A szomszéd kapun ugyanekkor egy kislány hajolt ki, a Kerekések Sáríkája, fehér blúzban s mezítláb persze, de hullámos gesztenye haját hálóba szorítva.

– Ide-ide, rózsám! – üvöltötte Laci a lombok közül, s kuncogott gyönyörűségében, mert már mind többen és többen gyűltek a kapuik elé. Borzas fejüket forgatva hiába keresték a kiáltozás eredetét. Jöttek már a Kajántó útiak is. Elöl Réz Mihály, akit Laci az imént Szent Mihálynak nevezett, s nem kecskét, hanem egy tízhetes malacot vezetett. Jó hosszú ruhaszárító kötelet hurkolt a lábára, akkorát, hogy a falánk cuguca keresztül-kasul futkoshatott előtte az úton. Minden pillanatban ide-oda rángatta kis gazdáját.

Laci leugrott a fáról, s elébük szaladt. Futtában korholta őket: miért mozognak tetű módra. Miért jönnek ily későn, este nem így egyeztek. És hol a szertáros? Ha igyekeznek, délig lejátszhatják a bajnokságit is; délben fürdés; délután aztán jöhet a döntő,

A fiúk közben észrevették a mellére csüngő órát, és csodálkozva vallatták: mire jó az.

– Jó vicc – fölényeskedett Laci. – Ezután nem mérközünk hasból.

Réz Mihály pufók képe megnyúlt. Az este abban egyezték meg, hogy a mai mérközést ő vezeti le, de Laci biztosan nem adja ki a kezéből az órát, mint ahogy eddig a sípot sem adta ki a szájából. Avval a kifogással, hogy nem akar száj- és körömfájást terjeszteni, Mihályt mindig elütötte a bíraskodástól. Mára kerített hát sípot, most meg ideáll ez a Laci az órával, de nem csak áll, hanem sürgeti, hogy válasszon kaput.

– Ma nem én vagyok a kapitány – ellenkezett Mihály.

– Ne törődj vele – türelmetlenkedett Laci.

– De törődöm. Kimondtuk, hogy mindennap más lesz a vezér.

– Úgy van, úgy van – tolakodott elő Máthé Feri csíkos párnahuzatból varrt fürdőnadrágjában, s erősítette, hogy ma rajta a sor. Előállt Kerekes Sárka is a Köves utcaiak részéről, hogy ma csakugyan ők ketten választanak kaput. Mihály ezalatt a körbefutkosó mala-

cot a kőrisfához kötözte. Elővette sípját, s máris bíróként rendelkezett. Követelte, hogy az „idegenek” takarodjanak le a „pályáról”. Ezek az idegenek a telep apróságok lettek volna, ha magukra veszik a megbélyegző felszólítást, de nem vették, úgyszólván Mihály egy-egy hátbavágással volt kénytelen nógatni őket. Laci mérgekre pirulva kérdezte az erélyes bírótól: vajon órát hozott-e, hogy így rendelkezik.

– Majd ideadod a tiédet – vágta rá Mihály nyersen.
– Arról nem mondhatod, hogy körömfájást terjeszt.

– És ha elromlik, meg fogod fizetni? – szorította sarokba Laci.

Mihályt a felgyülemelő méreg elsápasztotta. Egyszerre mindenféle tiltakozás kívánczolt ki belőle. Mindebből azonban csak annyi robbant ki a száján, hogy nem kell óra. Jó lesz anélkül is, eddig is jó volt. De nem így a Köves utcai futballisták. Kiabáltak, hogy nem lesz jó. Eddig óra nélkül kifutották a lelküket. Sosem tudták, mikor van félidő. A májusi bajnokságit is fél napig játszották. Ezért győzött a Kajántó. Rendes idővel öt–kettő lett volna az eredmény a Köves utcaiak javára.

Laci diadalmasan nézett Mihályra. Azt a düh nem engedte szóhoz jutni. Csak nézte meredten a kőrisfa körül keringő malacot. Ezt a nyavalyás jószágot, amelytől egy lépést sem tehet szabadon. Úgy kell vigyázni rá, mint másnak a kistestvérére. Most is el kellene mennie innen vele, hiszen a fa körül semmi gyeper sincs, s a malac éhen marad. És miért ne menne, miért ugráljon ennek a Kádár Lacinak a parancsára malacostul? Ha még le tudná pipálni valahogy az óráját... Hirtelen merészlet gondolt, s beleegyezően szólt a kapuválasztásra készülődők csoportjához: nem bánja, ma még legyen Laci a bíró, de holnap az édesapja zsebórájával jön, este kicseni a szekrényből, s ezután ő bíraskodik.

Laci nagyot nyelt. Neki nemhogy zsebórája nem volt, de édesapja sem. Elvitte a tüdőgyulladás, zsebórája meg

rámert a temetési költségekre. Ez a Mihály minden jó ötletét elrontja örökös ellenzésével. Kedve lett volna beárulni az anyjánál: vigyázzanak a Réz bácsi órájára. Ne eresszék Mihályt a szekrényhez. A szerencsia bíraskodni akar, pedig még egyetlen igazi mérkőzést sem látott. Tőle, Lacitól tanulta el a szabályokat is.

Ezalatt megérkezett Sándor Petyi, akit egyébként Péterkének szólított az anyja, de a Kajántó telepieknek jobban esett a Petyikézés. Hiszen olyan volt ez a törpe növésű fekete fiú, mint egy cigányleányka. Különbemérge, mint egy marék paprika, dohogós, mint a vénemberek. Ő volt a csapat szertárosa. Könnyű dolga volt; abban a szertárban, amit ő gondozott, nemigen volt mit őrizni. Íratlan leltárakban csupán egy engedelmes labdát és egy levitézlett ferencjóska bronzérmét tartottak számon. Ezt a kitüntetésül szánt tárgyat a dicstelen szemétdombon lelték tavaly nyáron. A szemét között turkáló ravaszdi cigányasszonyok tanácsára annak idején kiadósan megköpdösték: „pü-pü, apád-anyád ide jöjjön!”. De mivel Ferenc Jóska fenséges szülei egyébbel lehetek elfoglalva a másvilágon, hiába várták idejöttüket, hogy újabb szerencsét hozzanak nekik. Ezért aztán az érmet besorozták a labdarúgó sport eszközei közé. A mérkőzések kezdetén más pénzdarab híján ezt az érmet dobták fel, hogy a „fej vagy írás” alapján döntse el: kié legyen a jobbik kapu. A buzgó Kádár Laci most is kikapta Petyike kezéből, s a magasba perditette.

– Fej! – kiáltott a csinos Kerekes Sárka izgatottan.

A megcsillanó érem a „fejre” esett: Ferenc József fejére. Réz Mihály apja szerint nem is lehetett egyebet várni egy megboldogult osztrák császártól, minthogy éremkorában is fejére essék, vagyis hogy ügyetlenségével a Kajántó útiak csapatának kedvezzen. Máthé Feri e kedvezés alapján, no meg kapitányi minőségében is, rögtön az előnyös kőrifát választotta a maguk kapujául. Kerekes Sárka is azt választotta volna, hiszen a kőrifá

sok más egyéb jó tulajdonsága mellett kitűnő kapufélfának is bizonyult. A kőrisfa törzsén kívül rúgott labdára nem foghatta rá az ellencsapat, hogy gól, mint a másik kapufélfául szolgáló sapkák vagy levetett nadrágok fölött elsuhanó lövedékekre, s a magasra rúgott labdákra sem lehetett ráfogni, hogy „dugó”, mert a kőrisfának az egyik alacsonyra nőtt ága vitán felül bevált kaputető gyanánt is. Ezenkívül a kapus számára hűsítő árnyékot vetett, s ennek oltalmában sokkal biztosabban fogta el a lövéseket, mint a perzselő napfényben süllő ellenkapus.

Ma különösen tikkasztó hőség volt. Kiszárította a patakokat, s megárasztotta a gyerekek verejtékforrásait. A Kajántó útiak kapusa sietett minél előbb elfoglalni a kőrisfa alját. Sándor Petyike ellenben dühösen állt be a rét túlsó felén levetett nadrágok közé. Ő a Köves utcai-aknak védett. Kitűnően tudott vetődni, de csak jobbra, a gólokra mégis örökké a jobb alsó sarokba kapta. Ölte meg a méreg. Most Kerekes Sáríkára mérgeződött. Miért kellett annak épp a fejet választani. De ilyenek ezek a lányok! Ha őket teszi meg az ember csapatkapitánynak, nyomban császárfej kell nekik. Aztán legalább ne lobogtatná a szoknyáját örökké a kapu előtt. Miatta kapja be a gólokra a jobb alsó sarokba. Kézzelel kapkod a csámpás labda után, s rögvést kész a büntetőrúgás. Nemegyszer kitört emiatt. Követelte, hogy a szabadrúgást a Sáríka hátulja kapja... Ó, miért is nem születik a Kajántó telepen több fiú, hogy ezeket a balkezes lányokat ki lehessen hagyni a csapatból! Ki látott még ilyen, leányokkal kevert futbalcsapatot, mint az övék! A Kajántó útiak csapatában meg éppenséggel kettő ügyetlenkedett. Petyike mérgeére Sáríka ráadásul balhátvédnek állt fel. És még nagyobb mérgeére, a Kajántó útiak középcsatára Petkes Zsuzsa lett. Jaj, ha ez a létralábú szoknya gólt lő neki, letagadja, le ő! Neki egy leány se lőjön dugót.

Menjen legyenek hajtani. Annyi van náluk, hogy sok volna egy falunak is.

De hiába izgult, a két csapat már felállt hét-hét játékoskal – tizenegyet sosem tudtak előteremteni. Kádár Laci sípjába fűjt, ébresztőóráját magasra tartva mutatta az időt. Az idétlen fejű Setét Jani meg már rohant is a labdával a Kajántó útiak kapujára. Gyönyörű lefutás volt, de a Réz Mihály fához kötött malaca kilábatlankodott az ötös vonalra, a csatárok lába közé, s le kellett fűjni az egészet.

– Vidd ezt a dögöt másfelé – rontott Setét Jani Mihályra. – Ez minden lefutásunkat elrontja.

– Hová vigyem? – vigyorgott Mihály boldogan. – Elfut, ha nem kötöm a fához.

Ekkor derült ki, mit ér Kádár Laci órája. Amíg a két csapat összefutott megvitatni: mi legyen a sportszerűtlen malaccal, addig ő az időt szépen szemmel tartotta, s a veszteglést leszámította a mérkőzés idejéből. Petyike dühöngött a kárba ment gólhelyzet miatt, s ráparancsolt legkisebb hűgára: vegye ölbe a malacot a mérkőzés idejére, de az megtagadta a malacpesztraságot. Ekkor két kisebb Köves utcai fiú felkérte magához a cugucát a «tribün-páholy»-ba. Mert ilyen is volt ám a Kajántó telepi sportpályán. Éspedig – a kőrísa legsó ágain. A «közönség» egy része ugyanis ide kúszott fel, s innen nézte végig az izgalmas mérkőzéseket. A felső ágakon – karzati közönség gyanánt – verebek tollászkodtak, s amint az már történni szokott a karzati közönséggel, ők is leejtettek néha valamit a földszintre. A malac veszettül sivalkodott a szokatlanul előkelő helyen. A kis lurkók majd lepotyogtak vele. Tépték neki a falevelet, s békítően kínálták. Persze hiába.

Kádár Laci ezalatt bölcsen szabadrúgást ítelt a Kajántó útiaknak. Mihály malaca miatt tulajdonképpen fel kellett volna dobnia a labdát, de látta, hogy Mihály majd kibújik a bőréből örömeiben, hogy a malac meg-

mentette csapatát a biztos göltől, a Köves utcaiak meg lázongnak, így aztán tizenegyest ítelt, hadd pukkadozzék Mihály. Az csakugyan repedezett is a méregtől, tiltakozott, és előrángatta a kapitányukat, Máthé Ferit: parancsolja ki a kapuból Kiss Ámálit, s lőjék üres kapura a tizenegyest. Kiss Ámáli, a gömböc kislány azonban mód-fölött szeretett védeni, különösen tizenegyest.

– Máskor ne hozz ide malacot... – támadt ő is Réz Mihályra.

– Hát hová vigyem? – csapkodta földhöz sapkáját Mihály. – Nekem nincs testvérem, hogy rábízam. Édesapám lelakatolta a disznóolat, hogy ne zárhassam be egy percre se...

Laci könyörtelenül intett, Setét Jani meg suttolt, mezítláb persze, de Ámáli elkapta a nehéz röptű labdát. El, mert Jani éppen nekirúgta, ördögös szeme volt Ámálinak. Valósággal meghipnotizálta a Setét Jani lábát. A Kajántó útiak üvöltöztek örömben. Megrohanták Kiss Ámálit, s meztelen karját összevissza csipkedték. Jókat lehetett csípni ezen a kövér kislányon. Szegény majdnem hogy sírva fakadt... Minden irányban gömbölyű formáin kék foltok tarkállottak.

Mihály vigyorogva ment, hogy a kapukirúgást elfogja.

Úzték a labdát le-fél, Sándor Petyi égett a napon, s mérgelődött a csatárokra, mért nem passzolnak azok egymásnak, s miért akar mindegyik egyedül kapura futni! Mikor meg szép összjáték kezdődött volna, Kerekes Sári kézzel kapta el a nekirúgott labdát. Márpedig ennél nagyobb bűn a futballjátékban el sem képzelhető. Szerencsére a pálya közepe felé történt, s Mihály büntetőrúgását Setét Jani elcsípte.

– Hátrakötjük a kezedet, mint a gyilkosokét, ha még egyszer kézzel kapkodsz – kiáltotta Sándor Petyi Kerekes Sárának.

Sárrika elpirult. Pirította a mind tüzesebben alátűző nap is, meg a szégyen is. Valami affélét motyogott: nem

érti, miért érzi úgy, mintha karok helyett lábak lennének a vállán. Közben a csatárok le-fel hajkurászták a labdát, s többnyire egy csomóba gomolyogtak. A Köves utcaiak Sándor Petyi mérges kifakadásaira azzal mentegőztek, hogy nappal szemben játszanak, és a szél is arról fúj, azért nem mennek semmire. Pedig hát az ő labdájuknak édesmindegy volt, hogy szellő vagy orkán seper-e végig a pályán; szélcsendes időben épp oly nehezen repült vagy gurult, mint szélviharban. Sándor Petyi szertárosi minőségben rongyból varratta és szénával tömte. Gyertyázni vagy fejeselni egyáltalán nem lehetett vele. Egy méternél magasabbra legfeljebb kapukirúgáskor emelkedett, vagyis sosem kellett a napba nézni miatta. Ha leesett a földre, nem pattant, és nem falcsolt félre a kapu előtt. Egyszóval igen derék, mezít-lábra való, gyalogos labdaegység volt.

A két csapatról csurgott a verejték a nagy munkában. Ezzel a labdával igazán nem volt gyerekjáték a kapukig vergődni. Már az első félidő vége felé jártak, de gól még nem esett. A közönség lázongani kezdett a fa tetején, no meg a rét szélén húzódó árokparton. Azok a leánykák ugyanis, akik kistestvéreiket is magukkal hurcolták, az árokpartra ültek, s lábukat az árok fenekére lógatták. Lehetnek vagy ötvenen, s a kicsik sírtak; fáj a fejük a heves napon. Unták a mérközést szörnyen, pedig a két csapat igazán életre-halálra küzdött. Az ide-oda nyargalászó Kádár Laci mellét már véresre horzsolták az ébresztőóra csavarjai. A kőrifán rugdalózó malac meg egyre hevesebben sivalkodott. Sehogyan sem tetszett neki az emeletes legelő, nem ízlett a kőrifalevél sem. Iszonyodva nézett a mélységbe: minek hiszik őt ezek a vad kölykök, hogy macska módra mászatják?!

Időközben loholva megjött a Köves utcaiak tartalékjátékosa – a Kerekes Sáriék lompos kutyája. Amolyan lezüllött úri kutya volt. Kerekes bácsi adósság fejébe kapta a Központi Kávéházban, ahol pincéreskedett.

Valami elszegényedett földbirtokos a bécsi diktátum örömeire többet ivott, mint amennyi pénze volt, s tartozása fedezetül a kutyát csapta zálogba Kerekes bácsinál, hogy majd kiváltja, amikor visszakapja kisajátított földjeit. Többet aztán senki sem látta. Kerekes bácsi dühében Ripacsnak nevezte el a kutyát. A Kajántó útiak viszont, a Laciék bosszantására, tartalékosnak hívták. Ismeretes, hogy minden futballcsapatban lenni kell tartalékjátékosnak is: legyen kit beállítani, ha valamelyiket harcképtelenné rúgják. Ilyen lerúgás azonban az itteni mezítlábas mérközéseken sosem fordult elő. Ripacs szerepe tehát arra zsugorodott, hogy a határvonalon kívül esett labdákat hozta vissza. Ezért aztán taccsbírónak is elnevezték. Határbírói zászlócska helyett hűségesen ugatott, vagy piros nyelvét kiöltve nyargalászott a rét szélén.

Most a szemétdomb felől ügetett ide fekete bundájában, a hőség miatt nyelvét lógatva. A Kajántó útiak kapujánál hátsó lábaira ült, s érdeklődve szaglászott fel a fán sivalkodó malac felé. Majd izgulva figyelte az eredménytelen mérkőzést. Szenvedélyes futballista volt. Ide-oda kaszáló izmos farkával jelezte, mennyire izgul a csapatért. Szüntelenül a Sáríka fehér blúzáat tartotta szemmel. A kifulladt kislány most a Kajántó útiak előtt kapálózott. Sándor Petyi ugyanis előrekergette a hátvédéből csatárnak. Már kétszer is kapura rúgott, de a labda egy méterrel mindig kívül ment el a kapufélfán, amelyet ezúttal a Kiss Ámáli levett szoknyája alkotott.

Ripacs megsajnálta a hiába erőlködő Sáríkat. Azt hitte, hogy Sáríka lövései azért sikerülnek kapu mellé, mert a Kajántó útiak kapuja nem elég széles. Felpattant hát, szájába kapta a Kiss Amáli pirosbabos szoknyáját, s elrohant vele. Kiss Ámáli észre sem vette volna, ha a feje fölött lógó tribün közönsége torkaszakadtából ordítani nem kezd:

– Fúj, bíró, fúj bíró! Viszi Ripacs a kapufélfát!

Kádár Laci lefújta a mérkőzést. Kiss Amáli és az

árokparti közönség, de még a Kajántó útiak is kiáltozva vetették magukat a szoknyával nyargaló kutya után. Hamarosan el is érték, mert a kutya lábai belegabalyodtak a földön húzott szoknyába, s Ripacs egyszerre csak keresztülbukfencezett a fején. Ám alig ült el a lárma, s alig kezdték újra a játékot, Ripacs ismét benyargalt a pályára, s ezúttal a lefutó Sárika lába elől kapta fel a rongylabdát, s uzsgyi, segített neki a kapura löni, illetőleg egyszerűen gólba szaladt vele, de nem a Kajántó útiak kapujába, ahová Sárika igyekezett, hanem Sándor Petyi kapujába.

– Öngól, öngól! – ordítottak a fa tetejéről...

Sándor Petyi tátogott a méregtől, Ripacs meg farkcsóválva tette le lába elé a labdát, s felnézett rá hűséges pofájával, mintha mondaná: „Ugye, milyen jó Köves utcai drukker vagyok én?” A kacagás majd szétvetette a Kajántó útiakat, különösen Mihályt. De a nevetés és ordítózás egyszerre elhalt, mintha csak késssel vágták volna el. Valami puffanó nyikkanás némította meg. Az történt ugyanis, hogy a nevetéstől pukkadózó gyerekek leejtették a malacot a fáról. Az puffant és nyikkant akkorát. Elnyúlt szegény a földön s tátogott, négy lábával meg rúgott, egyre rúgott. Fél akart állni, de nem bírta a farát. Valami rémes gurgulázó hang hörgött a torkában.

Mihály elsárgulva rohant oda. Kádár Laci órája ugyanakkor nagy lármaival csörögni kezdett, az első félidő végét lett volna hivatva jelezni, de valami baja eshetett annak is, mert egyszerre csak hangos kattánással megakadt. De Laci ezt most nem vette észre. A malac köré sereglettek valamennyien. A kőrifán ülők majom módra csüngtek.

– Jaj, a malacom, mit csináltak a malacokkal – sírta el magát Mihály. – Hozzatok vizet, ha megdöglik, agyonüt édesapám. Jaj, Istenem... Cugucám!...

A tátogó «cuguca» mellől a leányok félretaszították

a fiúkat, s melléguggolva négy lábra próbálták állítani, Sándor Petyi meg szaladt vízért. A kicsik füvet téptek az árok szélén, s hozták a cugucának, de a cuguca hátsó fele csak eldőlt, mint egy törött kerekű szekérfar. Eldőlt, és magával rántotta a malac elejét is. Az orrát belenyomták a tányérba, amit Petyi tele hozott vízzel. A vízben bugyborékokat vetett a belézsuszogott malaclevegő.

– Jaj, jaj, agyonver édesapám!... – kapta ölbe Réz Mihály a hörgő jószágot, és ide-oda nézett csorgó könnyekkel a szemében. Mitévő legyen most?

– Pálinkát kéne itatni vele – vélte izgatottan Kerekes Sári.

– Hívd haza apádat, az lesz a legjobb – ajánlotta Petyike.

– Az neked a legjobb – bömbölte Mihály –, hiszen agyonüt, az neked a legjobb? Nézzétek, szuszog még. Mert már meg sem mozdul. Az Isten hogy verje meg a kutyádat, Sári. Az csinálta az egészet. Veled fizettetjük meg a kárt, ha megdöglük.

– Mondom, hogy eredj apád után – makacskodott Sándor Petyi. – Legalább szúrja le, hogy megehessétek, úgylis megdöglene. Hozz nekünk is *kóstolót* belőle!

Az izgalom majd szétvetette a gyerekeket.

Kádár Laci, aki ilyen esetekben mindig okos fiúnak bizonyult, s ki tudott volna valamit gondolni, most csodamód hallgatott. Mikor körülnéztek, hol van, és miért nem szól, látják ám, hogy a fa alatt ül, és sápadozik, rázza az óráját, zötyöggeti, hallgatja, húzza fel a csergőjét, húzza a másikat, forgatja a mánusokat. Öreg óra volt az már, nagyapjuktól örökölték. Számlapjára tölcséres kéményt rajzolt a tervező. Maguk között hajcsárnak nevezték. Mostanában sokszor csak úgy járt már, ha hanyatt fektették. Mondhatni, valósággal kotyogott a fáradtságtól. Úgy pötyöggette a másodperceket, mintha tízkilós vasdarabokat ejtene le.

Laci mind fehérebbé vált. Nem ment az óra már se fekve, se állva, se fejre fordítva.

– Na, ennek lefűjták a második félidőt, Laci.

Máthé Feri volt a bölcsködő. Ez a fiú hajlott a humorra, de most senki sem méltányolta kedélyeskedését. Szörnyen bejedit mindenki. Réz Mihály vitte a malacot hazafelé, a gömböc Kiss Ámáli meg a többi Kajántó úti úgy kullogott utána, mintha temetnének. A Köves utcaiak nem ismerték Réz bácsi természetét, nem tudták, milyen verés vár Mihályra, de hogy Laci ugyancsak szorolni fog az óráért, azt már sejtették. Azért nagyobb részvétellel néztek rá, mint Mihályra. Tudták: lesz dolga este a laskanyújtónak. Mert Kádár néni avval verte Lacit. A tavasszal, amíg még iskolába jártak, s a májusi bajnokságért küzdöttek a Kajántó útiakkal, Kádár néni esténként sokszor szétverte a két csapatot közönségestül együtt: menjenek a lecke mellé. Lacit külön is eldöntötte a cipő meg a síp miatt. A síp vasutas-apjukról maradt rájuk örök emlékül, s Kádár néni nagyon féltette, hisz egyéb sem maradt rájuk az urától.

Laci ezalatt szétszedte az órát, s piszkálta a ketyegőjét fűszálakkal. Piszkálhatta azt százegyig! Kerekes Sári remegve guggolt mellette, ő féltette Lacit a legjobban. Valami okból örökké nagyon tetszeni kívánt neki, különösen a futballjátéknál. Laci küzdötte ki, hogy őt is felvegyék a csapatba. S ha ügyetlenkedett a játékban, mindig Lacit nézte: mint bíró, mit szól hozzá. Most Ripacs miatt restelkedett, nem volt biztos benne, vajon a kutya miatt öngóljuk van-e csakugyan, s azért bátortalanul megkérdezte:

– Mi az eredmény, Laci?

Laci szomorúan tekintett fel, és mutatta az órát:

– Egy óra és a malac.

Kerekes Sári pirulva sütötte le a szemét. Nagylábujjával megturkálta egy fűcsomó gyökerét.

– Én a... én a félidőt kérdem...

– Az – null–null! A Kajántó útiak javára...

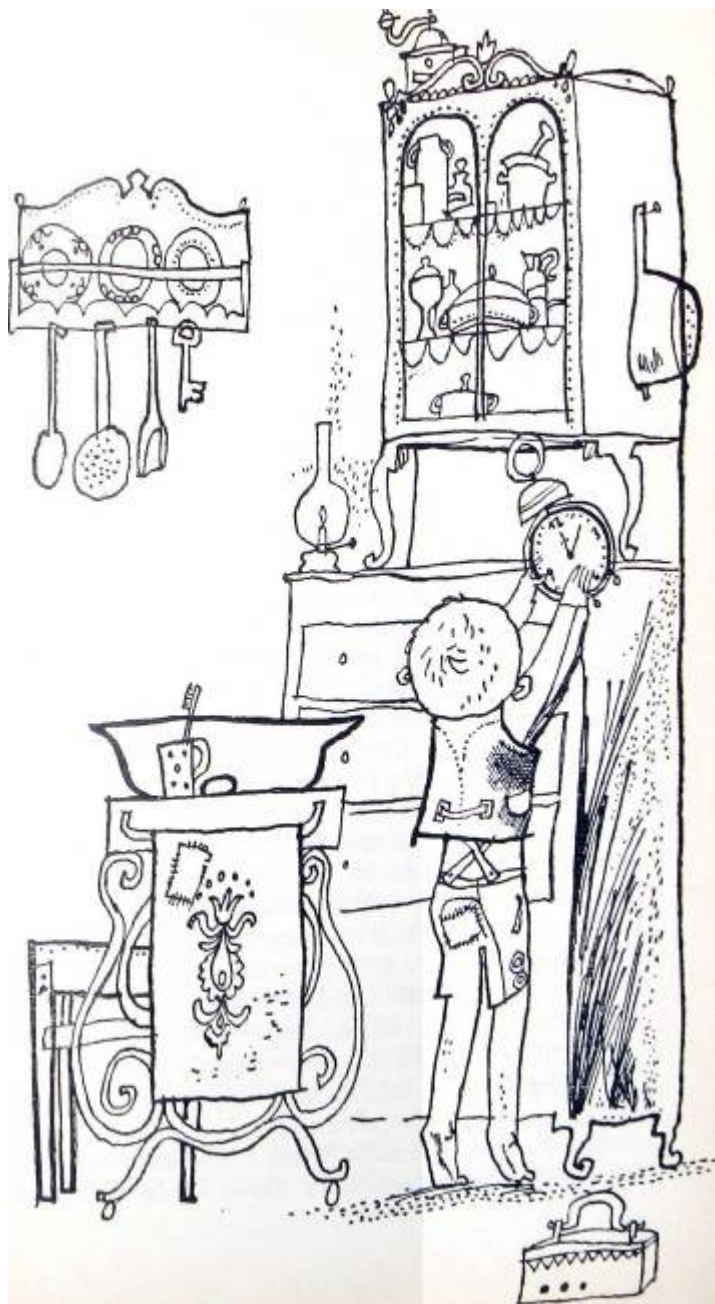
– Mi-i? – fortyant fel Setét Jani és Sándor Petyi egyszerre. – Olyan nincs, hogy null–null az ő javukra!

– Pedig az így van – állt fel Laci elkeseredve. – Azért null–null az ő javukra, mert Sáríka megint kézzel fogta el a passzt. – Majd látva a leányka elszontyolodását, engedékeny hangon tette hozzá: – Legalább ennyi örömet hagyjatok Mihálynak, ha már a malacuk megnyivadt.

Vette az órát, s hazakullogott. A kredenc poharai közé állította, szokott helyére. Este kapja ott az anyja, ha jön a gyárból. Higgye, hogy magától állt meg. Ez a ravaszkodás azonban sehogyan se tudta megnyugtatni. Mi lesz reggel? Ki ébreszti fel az anyját öt órakor, ha nem csörget a vekker? Leste szorongva, hátha kipiheni magát és újra megindul. De bizony az meg sem ketytyent többé. Laci körülnézett a szobában: az ágyak szét-dúlva, úgy, ahogy kikeltek belőlük. Mosatlan edények a kemence alatt. A látvány eszébe juttatta az anyja parancsát: vesse be az ágyakat, hajtsa ki a legyeket, a csebet hordja tele vízzel, seperjen ki... Mióta levizgázott a hatodik elemiből, mindennap ez lett volna a dolga, de ő naponta megfeledkezett róla.

Most egyszerre elfogta a buzgóság. Hogy az órahalált már jó előre levezekelje, nekiesett a rendezésnek. Vette az ágyakat, hajtotta kifelé a legyeket. De amit kihajtott az ajtón, az bejött a nyitott ablakon. Laci csodálta: honnét ez a sok légy, mikor annyit kihajtott már? Az arra settenkedő Kerekes Sáríka térítette észhez. Jött a kislány, és újságolta: Réz Mihály hazaért a malaccal, ül a küszöbön, tartja az ölében, mint valami pólyásbabát. Kapja úgy az apja, lássa, milyen féltve vigyáz ő a cugucára.

Míndezt Kerekes Sári egyszerre mondta el, azután, mert nem nézhette hogy mutujkodik Laci avval a sep-

rúvel, segített neki. Nemcsak kisöpörtek, de még az edényeket is felmosták kettesben, felsúrolták a padlót is. És lám, ez lett a Laci veszte.

Édesanyja este a gyárból hazajöve, nem győzte csodálni: mi ütött ebbe a fiúba, hogy ilyen rendet teremtett! Nem tudta, örüljön-e, vagy gyanakodjék. Csak nem törte fel talán ez a csibész a kredencajtót, nem nyalta fel azt a kis cukrát, amit jegyre kapott és félre-spórolt, hogy befőzzön valami ízet?... A cukor érintetlen volt, s mégis valami szokatlan dolog ingerelte Kádár nénit. Nem tudta magyarázatát adni, hogy miért, de valami hiányt érzett. Nézelődött jobbra-balra: mi ilyen szokatlan ebben a szobában? Elhalt ura képére tekintett, de a szépen pödört bajuszú embert hiába nézte tanácskérően, ura kifürkészhetetlen maradt.

Sóhajtva készült a vacsorafőzéshez. Amíg ki-bejárt a nyári konyhának berendezett fűskamrába, Laci szokatlanul rendes gyereknek mutatkozott. Bent ült a szobában, nem ment ki a rétre, mint más estén. Tette pedig ezt nem más okból, csak az óra miatt. Valahányszor anyja kiment a szobából, fogta az órát, s öt perccel előrevitte a mánust. Kerekes Sári meg ott állt a szomszéd udvar tornácán, s halkán átkiáltotta, hogy az órájuk mennyit mutat, s a fiú aszerint igazította előre az időt. Ámde Sárikát hamarosan bekergették a tornácról krumplit hámozni. Laci ettől kezdve már csak találomra igazította előre a mánusokat, s Kádár néni egyszer csak ijedten pillantott az öreg szerszámra:

– Hogy jár ez az óra? Az imént még csak negyed kilenc volt, hogy ugrott ez háromnegyedre!

– Bolond óra ez, édesanyám – sietett Laci megnyugtatón. – Napközben sokszor visszafelé jár.

– Micsoda-a! – ütődött meg Kádár néni. – Késni késhet, de hogy visszafelé járjon, olyat nekem ne mondj! – És most kezdte figyelni az órát, s egyszeriben rájött, mi olyan szokatlan itt. – Te Laci! Sze ez

nem ketyeg. Ez már ekkor se ketyegett, amikor hazajöttem. Hogy ment mégis előre? Te, ezt te igazgattad eddig. Hát ezért ültél itthon. Mit csináltál az órával, lókötő?

Laci hátrálni kezdett az ajtó felé, s mekegett. Már-már sikerült is volna kiugrania az előkerülő laskanyújtó elől, ha éppen ekkor be nem toppan Réz bácsi. Jókora fekete bajusszal s akkora vállal, amekkora egy ajtókezetet majdnem betölt. Megállt a küszöbön, s rátekintett a laskanyújtóra.

– Maga csak most kezdi, Kádárné? Egy kicsit vas-tag lesz az a nyújtófa. Az óra mégsem malac. Az, ha elfutballozták ezek a zsványok, más rugót kap az órásnál, de én hiába megyek malacgerincért a henteshez.

– Te – eszmélkedett Kádár néni –, csak nem az órával labdáztatok?!

– Csak az első félidőt, édesanyám, szívem, igazán, csak az első félidőt, a másodikra igazán nem került sor.

– Nem? Na, gyere! – ragadta meg Lacit a nyakánál fogva. – A másodikat majd lejátsszak ketten. A rongy-labda már nem is jó nektek, óra kell nektek. Na, nesze óra...

Ez a mérkőzés bizony nem a Laci javára dőlt el. Szerencsére ez alkalommal Réz bácsi bíraskodott, s mikor már öt-null volt az eredmény a laskanyújtó javára, lefújta a meccset.

– Megálljon, Kádárné asszony! Ettől még nem lesz magának más órája, se nekem más malacom. Én az enyémet reggel világgá kergetem. Nem verem én. Világgá üzöm, addig haza ne jöjjön, míg malacot nem hoz malac helyett. Ajánlom magának is. Másképp ezek nem tudják megbecsülni a keserves szerzeményt... Küldje ki ezt a jómagot, volna egy pár szavam magával.

Lacit nem nagyon kellett küldeni. Szinte az udvar közepére ugrott, ahogy félreállt előle Réz bácsi. Ki-

hordta magát ijedtében a kapu elé, s onnan fülelt be, de azok becsukták az ajtót. Közben besötétedett. A kőrisfa földig érő, fekete hálóinget öltött magára, s nyugovóra tért. Állva aludt, mint a lovak. Minden árok és gödör megtelt a réten éjszakával és tücsökcirpeléssel: a szomszédok ablaka lámpavilággal, az ég csillagokkal, Laci szíve meg bánattal. Mi lesz, ha őt is világgá kergetik? Mi lesz, ha már otthon sem alhatik? Hol szerezzen ő másik órát, hát az a szegény Mihály másik malacot? Ilyen vad ember az apja; s még az ő anyját is megvadítja! A laskanyújtó mégis jobb! Mit beszélhetnek azok odabent? Ó, ha most élne az édesapja, ha legalább kiszólna a képrámából: ne esküdjének össze a fia ellen...

Bizony, Laci majdnem hogy sírva fakadt. Később a kapufélfának dőlve csak arra eszmélt fel, hogy valaki áll mellette, meg szól is:

– Eredj be, Laci. Anyád vár...

Réz bácsi volt, s még csak nem is haragos. Apahangja volt. De azért ijedten futott be előle. Anyja lámpát gyújtott, elnézett mellette. Talán könnyes volt a szeme, talán nem, de hangja az kemény, amint így szólt:

– Hát én nem kergetlek világgá. De óra helyett én is órát követelek. Azt könnyebb megszerezni, mint a malacot. Mihály a ti lelketeken szárad, ha eltéved valamerre a nagyvilágban ...

Laci kicsire güzsörödvé bújt a pokróc alá. És máris száradt a lelke Mihályért. Virrasztott óra helyett óra módra, nehogy elkéssen az anyja a munkából. Felkuporodott a sötétben, s figyelte, mint ketyeg a szíve. Csodálta, milyen nagyszerű gépezet az ember. Ásított nagyokat s tűnődött: vajon a mozdonyok szoktak-e ásítani, azok is el szoktak-e álmosodni? Közben besütött ablakukon a telihold. Kilátott a rétre, ilyen csodaszépnek sem látta mostanáig. A kőrisfa árnyékfelesége szépen leheveredett a gyepre. Nappali világosság volt, de

az Lacit jobban megijesztette, mint a korábbi sötétség. Hogyan válassza ki ebből a világosságból a virradatot? Egyszer aztán jó későre a kőrisfa magához ölelte a lábánál heverésző árnyékféleségét, s amint Laci bódultan figyelt-figyelt az ablakra, csak hallja ám, hogy óra berreg valahol. Talán a padláson, vagy az apja csörget a túlvilágról? Fáradt kábultságában eszébe sem jutott, nem is gyanította, hogy Kerekes Sárika az ő kedvéért az este kicsempészte órájukat a virágcserepek közé, és az csörget most.

Nem, egyáltalán nem gondolt erre, hanem már azt hitte, hogy benne szól valami csörgető. Édesanyja ágyához botorkált, s halkán költögette.

– Ki az? – riadt fel Kádár néni ijedten.

– Ne tessék megijedni, csak én vagyok... az óra... Ezzel aztán beroskadt az ágyba, s úgy elaludt hirtelenében, hogy összedőlhetett volna tőle a világ is.

ÚGY DÉL FELÉ KERESZTES SÁRIKA húzta le róla a pokrócot. Ijedt volt a kislány nagyon. Hozta a fiú nadrágját a székről, és sürgette: jöjjön hamar, nagy baj van, csinálni kell valamit, mert Réz Mihály kora reggeltől ott ül a kőrisfa alatt, s mind kéri, hozzanak neki kötelet, hogy felakaszthassa magát. Úgy sír, hogy Sándor Petyi hozná is már a kötelet, de a többiek nem hagyják... Laci szeméből egyszerre kiment az álom.

– Hát igazán elűzte az apja? – meredt Sáríkára ijedten.

– Honnan tudod? – képedt el a kislány.

– Itt járt az este. Hergelte anyámat, kergessen világgá engem is.

– Téged is? – riadozott Sárika.

– Bizony... Úgy nézz rám, hogy amíg nem keríték más órát, addig engem húznak fel esténként. Az éjjel is én ketyegtem, azért vagyok most álmos.

Sáríka csodálkozva fürkészte Lacit, milyen lehet egy

fiú, mikor ketyeg! Nem tudta, vajon tréfál-e, de hogy más órát kell szereznie a régi helyett, azt biztosra vette. Megmondja-e, hogy nem muszáj virrasztania, mert más-kor is az ablakba teszi az órát? De vajon tudja-e egyál-talán, hogy már az este is kitétte? És ha megkér-di, miért gondol rá, mit mondjon neki? Megmondja, hogy...

– Na, gyere – ugrott ki Laci a pokróc alól, ahol fürdőnadrágját húzta magára. – Lássuk azt a híres Mi-hályt. Nem kéne, hogy sajnáljam, mert örökké legény-kezik.

Szép napsütés fogadta a réten. A nagy melegben her-vadozott minden. Az ég már nem is kék volt, hanem olyan, mint a mosástól szürkére fakuló munkásing. Laci barnára égett háta fénylett a napsütésben. Járás közben minden ín és izom ugrált a bőre alatt. Ment sebesen a kőrisfához. Tele volt az alja gyerekekkel. Többen vol-tak, mint a legizgalmasabb Kajántó telepi mérközése-ken. Csóré lábukat maguk alá szedve, mind egyetlen pontra bámultak, Réz Mihályra. Az szegény a kőrisfá-nak támaszkodva a térdére borulva búsult. Lábai közt egy tömött hátizsák terpeszkedett, előtte Ripacs hasalt feketén, akár egy zömök mosómedve. Izmos farka ide-gesen kaszálta a letaposott gyepet. Tompa orrát oda-odanyomta a Mihály hátizsákjához, s halkán nyüszített. Olykor morgott is hozzá, s néha megnyalta a világgá kergetett fiú meztelen talpát. Bújt volna hozzá. Valami fontos mondanivalója lehetett a hátizsákot illetően. Mi-hály térdére hajlott fejjel mindezt észre sem vette.

A Köves utcai Máthé Feri, izgatott pajtásai lábát ke-resztülugrálva, Laci elé jött.

– Mit szölsz ehhez, bíró? – kiáltotta jó messziről. – Mihályt kitagadták az örökségből.

Laci felé fordult minden szem. Kiss Ámáli arcán olyan kövér kis könnyecsek gurultak alá, mint ami-lyen ő maga. Szípigott Petkes Zsuzska is. A vízféjű

Setét Jani csikos párnahuzatból varrt fűrdónadrágja messze kirikított a társaság közül. Sándor Petyi hóna alatt szorongatta a rongylabdát, s szokása szerint mérgelődött. Ezúttal a legyek miatt ette a mérge: miért kell ezeknek pont a háta közepét csípniök, ahová nem ér el a keze? Irigyelte a tehenektől a farkukat, mert azzal a hátuk közepéről is elhajthatják a legyeket.

Laci megállt Mihály előtt, s faggatni kezdte: igazán elcsapták-e hazulról.

– Még a jussomat is kiadták – nézett fel Mihály bánatosan. – Én most már mehetek, akár a világ végére is.

– És mész?

– Már meg is érkeztem.

– A kőrifát nézed annak?

– Én csak az egyik ágát, ha adnátok egy kötelet, meglátnátok ti is, de még apám is... Holnap jöhetne a gyász kocsi... Te, még csak meg se ütött. Csak szólt anyámnak, tegyen tiszta inget meg nadrágot a hátizsákba, süsse meg a malac egyik sonkáját, adja ki a kenyérjegyemet meg a cukorét és a zsírra valót, mind az egészet, aztán menjek, míg a szememmel látok. Malac nélkül haza ne merjek jönni. Hol aludjak én, hol vegyek pénzt malacra? Majdnem száz pengő kellene.

És ismét ráborult a térdére, hadd lássák, hogy búsul.

Kiss Ámálinak potyogtak a könnyei, a kőrifá sóhajtozott, Ripacs meg szaglászta a hátizsákot, nyalta a száját, csóválta a farkát, nyújtózott, s akkorát ásított, mint egy kapu, mikor kinyílik.

– Valamit csinálni kéne – hüppögött Kiss Ámáli –, megszakad a szívem.

– Lássuk előbb a malacsonkát – dűnnyögött közbe Setét Jani. – Mert ha igazán odatették, akkor biza komoly dolog. Az én anyám akkor haragszik torkig, mikor mind kérek egy kis kenyeret, oszt ő mind nem akar adni, aztán hogy én nem hallgatok, csak elém teszi a

nagy fazék zöldpaszulyt. Na, egyél, edd meg a feje-
met is.

A gyerekek vigyorogva néztek össze.

– És ha meglátod a sonkát, mit mondasz? – puha-
tolódzott Laci, aki irigyelni kezdte Mihálytól a Kiss
Ámáli könnyeit s általában ezt az egész nagy sajnálko-
zást, ami körülvette.

– Hogy mit mond? – szólt most Máthé Feri vigyo-
rogva. – Azt, hogy *kóstoljuk* meg ...

– Nem szégyelled magad!? – kiáltozták minden ol-
daltól. – Mit eszik a világ végéig, ha felzabálsz az
útravalóját? Inkább törd a fejed, honnan lehetne kerí-
teni malacra való száz pengőt.

– Hát Lacinak egy másik órára valót? – csattant
közbe Kerekes Sári kipirulva. – Ne csak Mihályra
gondoljtok. Lacit is majdnem elcsapták. Ha nem visz
más órát, el is csapják. Most ő virraszt óra helyett.
Aszongya, hogy ébren ketyegett egész éjszaka... Mihály
már volt próbainas, menjen most is annak. Inaskodja
össze a malacra való.

– Nem inaskodom össze – ugrott fel Mihály indu-
latosan. – Engem ne pofozzon egy csiszlik mester. Mert
egyébnek nem vesznek fel polgári nélkül. Aztán nekem
ne legyen egy kis szabadságom? Alig tettem ki a lábom
a vizsgáról, Grujz úr elcsípett a kapuban, hogy álljak
neki sorba csirizért... Ha én csak egy órát kellene
hogy kerítsek, meg se mukkannék. Lacit senki sem
kérte, hogy kihozza azt az órát. De engem ti hívtatok,
hogy legyen kivel mérkőztek. Sose jöttem volna ide a
malaccal, ha nem hívtok. Nem is megyek innét most se-
hová. Itt fogok ülni a nyakatokon. Adjatok enni-inni
és szállást vagy kötelet...

– Én mondtam, hogy adjunk, én eleget mondtam –
gurult méregbe Sándor Petyi. – Én mindig jókat mon-
dok, de sose hallgattok rám. Lehetne már igazi futbal-
lunk is, meg trikónk is, ha megkerestük volna a kincset

a szemétdomb fenekén. Egy igazi labdával senki sem rúgna nekem gólt a jobb sarokba.

Laci lenézően fordult el Petyikétől.

Setét Jani meg Petkes Zsuzska odajöttek hozzá, s faggatták: igazán beállt órának éjszakára?

A nagyobb fiúk tapogatták Mihály hátzszakját, nézték a kenyérjegyeit, a saját zsírjában kisütött malacsonkát. Sándor Petyi Kiss Ámálinak magyarázta, hogy ahol az érmet kapták a szemétdombon, kell ott aranynak is lennie. Mondják a cigánynék is, akik régebben gyűrűt találtak. A kincsből vehetnének malacot is meg órát is. Még maradna futballdresszre is...

Közben Máthé Feri sűgött valamit a melléje kerülő Setét Janinak. Mikor komoly volt, akkor is gunyoros nevetés űlt az arcán, ráadásul most vigyorogva integezett Mihály felé. Csíkos párnahuzatból varrt fűrdőnadrágjában Setét Jani olyan volt mellette, mint egy komor bohóc az örök vidám mellett. A sutyimutyinak az lett a vége, hogy Jani hazaszaladt, s hozta az édesanyja ruhaszárító köteleit. Mihály vette észre elsőnek. Elsápadt nagyon, s mielőtt a többiek megtudták volna, hogy mi készül, hirtelen felkapta a hátzszakját, s elszántan nekieredt a rét szélén tikkadozó kukoricásnak.

– Szervusztok – kiáltotta hátra –, megyek, mert rossz szívvvel vagytok hozzám.

– Megállj, te – röhögött Máthé Feri –, hozzuk már a köteleit...

– Most már süssétek meg. Mikor kértem, nem hoztátok. Jó lesz nekem a Szamosban is.

– Ne menj, Mihály – eredt utána Kiss Ámáli. – Hová mész, bolond! – Futásban szétnyílt rajta a lenge kis pongyola. Fűrdőtrikós barna lábszára elővillant. Mihály azonban nem nézett hátra. Meg volt ijedve, amiért csak Kiss Ámáli hívja. Csak az ő kedvéért nem mert megállni. Pedig már elérte a kukoricást, s azon túl csak a szemétdomb választja el a Szamostól. Miért is emle-

gette azt a kötelet, és minek ráadásul a Szamost? Mondhatta volna a Dunát is. Odáig biztosan nem jönnének utána Laciék, hogy lássák, igazán bele meri-e ölni magát a folyóba.

A kukoricás zöldből hátrasandított.

A kőrisfa tájékaról felkerekedett az egész telep, s a nyomába szegődött. Kiss Ámáli ellenben lehuppant a gyepre, talpába tűske ment, s ő jajgatott. Történt még egyéb is, de azt már Mihály nem láthatta. Ugyanis az alatt, míg ő előrenézve haladt, Kerekes Sári csattanós pofont adott Máthé Ferinek a kötél miatt. Az visszaadta volna, de Laci lefogta a kezét. Verekedéssé mégsem fajult a dolog. Észrevették, hogy Mihály messzire jutott már, s megszeppentek valamennyien.

– Siessünk utána – rémüldözött Petkes Zsuzska, s ahogy nagyokat lépkedett a fehér szoknyája alól kinyúló hosszú fekete lábaival, gólyához hasonlított.

– Siessünk – ismételte –, mert még igazán a Szamosba öli magát.

– Amerre ő megy, ott térdig sem ér – nyugtatta meg Laci. – Mókázik a fiú. Hagyni kell, hadd érjen a vízhez. Nincs benne kurázsi az iváshoz.

Igazában azonban ő is aggódott, hiszen voltaképpen tényleg ő biztatta fel Mihályt csapatalakításra. Gondolni sem mert rá, hogy mit tenne vele Réz bácsi avval a nagy kezével, ha megtudná, hogy a fia érte nyivad belé a Szamosba. Mindamellet mégsem sietett, hogy ettől megóvja. Amilyen jólesett neki az imént, hogy Kerekes Sáríka az ő pártjára kelt, most éppen annyira nem tetszett, hogy mégis Mihályért pofozkodott össze. A többiek izgulása sem volt inyére. Szeretett volna kitalálni valami világraszólót; valamit, amivel Mihálynak malacot, saját magának pedig már estére órát szerezhetne. Igen, estére, mert még mindig ásítózott, nem aludta ki magát. Hogy fog ő virrasztani minden éjjel? Pedig most virrasztania kell, ha eldicsekedett a szándékával.

Sándor Petyi ezalatt egyiknek is, másiknak is mind mérgesebben magyarázta a szemétdombban rejtőzködő kincs valóságát. De senki sem figyelt rá. A kukoricás zöldjében eltűnő Mihály után nézegettek. Petyi, mikor látta, hogy hiába magyaráz ezeknek, előreiramodott. Bevetette magát a zsenge kukoricásba, átvágott rajta gyorsan, s elébe került Mihálynak, ő már a szemétdomb közepén bukdácsolt. A Szamos ott csillámlott alig száz méternyire tőle. Bizony az itt lábat mosni se volt túlságosan mély. A vízből kiálló nagy köveken akár cipőben is a túlsó part fűzfái közé érhetett volna. De mire nem képes egy elszánt ember!...

– Megállj – fújtatott Mihály mellé Petyi. – Legalább neked legyen eszed.

Mihály, látva, milyen sekély a Szamos vize, egyszerre igen elszántnak mutatkozott. Kirántotta karját Petyi kezéből, eressze, megy ő a közepébe, mit ér neki az élet malac nélkül.

– Ha rám hallgatsz, lesz malac. Gyere, ássuk fel ezt a szemétdombot mindenfelé. Itt találtuk az érmet Ferenc Jóskával. A kincsből akár egy disznósordát is vehetünk. Édesapád majd eltátja a száját.

Mihálynak erre derülni kezdett a pufók arca. Nem azért, mintha nagyon hitt volna a szemétdombi kincsen, hanem mert a Petyikének való szófogadással egyszerre úgy tűnhetne fel, mint aki nem gyávaságból, hanem csak a szerencsepróba kedvéért tér vissza a halál torkából. Megpillantva a kukoricásból egyenként kibukkanó Laciékat és a sántikáló Kiss Ámálit, jó hangosan válaszolt az izguló Petyinek:

– Hát én nem bánom, még nem ölöm belé magam. De csak a te kedvedért, igazán csak a te kedvedért. De ha nem találjuk meg a kincset, akkor én éjszakára a Szamosnak megyek. Ugy sincs, hol háljak. Holnap már ennivalóm se lesz. Mí az a kis malacsonka kettőnknek? Mert neked adok kóstolót belőle, Petyi.

– Hát akkor ásni kezdünk? – gyúlt öröme Sándor Petyi arca, s diadalmasan tekintett az időközben köréjük gyülekezett Laciékra. – Várj meg itten, Mihály. Hozom a lapátunkat, van egy tűzpiszkálónk is. Azokkal lehet áskálni.

– Segítek én is! – sántikált hozzájuk Kiss Ámáli, bal lábujja hegyén lépkedve.

– Leány nem kell! – fortyant fel Petyi azon nyomban. – Elég volt belőletek a futballnál. Ha igazi futballunk lesz, abba egy leány se rúg belé.

És hátat fordított a fülig sértett Kiss Amálinak. Rohant a lapátért meg a tűzpiszkálóért. Mihály meg Laciéktól fordult el. Komolyan haragudott most rájuk, különösen Kerekes Sárira, merthogy inasnak küldené. Arra nem is gondol, hogy egy inasnak nem adnak fizetést. Menne ő szívesen, de csak motorszerelőnek, csak tudná, kinek kell hat elemivel motorszerelőinas... Nem, a lányokat ő se engedi többé a futballjátékhoz. Még akkor se, ha ezután is rongylabdával kell rúgni. De a kincskeresésbe se üssék az orrukat. Hogyne, talán hogy osztozkodjanak velük! Miből vesz ő akkor disznócsordát? Mert azt vesz, hogy lakjék jól az apja disznóhússal. Nem várta volna tőle, hogy egy rongy malacért kiátkozza a családból.

A Kajántó útiak kiváltak a Köves utcaiak közül, s Mihály mellé somfordáltak. Kiss Ámáli meg Petkes Zsuzska zavartan ácsorgott közöttük. Zsuzska nem bírta szó nélkül sokáig, s Mihály elé merészkedett:

– Te se akarsz, hogy segítsünk, Mihály?

– Nem! Menjetez haza a kicsik mellé.

– Szép fiú vagy, mondhatom – siránkozott Kiss Ámáli. – Tövis ment érted a lábamba, mégis Máthé Feri a kedves neked. Pedig ő hozta a kötelet.

– Nem igaz, mert Setét Jani – ugrott elő sunyi arccal a bevádolt fiú. – Én igazán csak viccből vettem

el tőle. Tudjátok, hogy én bohóc vagyok. Laci egyszer Misikónak nevezett.

Laciék a Köves utcából szintén csoportba verődtek. A kukoricás szélére kuporodtak tanakodni. Setét Jani morcosan nézte az árulkodót. Kerekes Sári aggodalmaskodva kergette hűgait, akik a közelben ácsorogtak öcsüket kézen fogva: takarodjatok haza, a ház nyitva maradt, még be talál menni valami tolvaj. Erre aztán aggódni kezdtek a többiek is. Mentek is volna haza meg nem is. A kincskeresés szörnyen izgatta őket. Kádár Laci pedig idegeskedett. Úgy érezte, hogy Sándor Petyi alaposan lefőzte őt. Mert ha kincset nem is talál, de Mihálynak kibúvót adott, egy kicsike kis reményt. De ez csak estig elegendő – vigasztalódott meg nyomban. Mert hova megy az a Mihály aludni? Erre biztosan nem tud felelni Petyike. Erre ő, Kádár Laci fog válaszolni. Édesanyját megkérheti: engedje Mihályt náluk aludni. Elalhatnak ketten is abban a vacak ágyban. Igaz, nemigen szeret mással aludni. Tavaly alig bírta ki, mikor Pestről látogatóba jött kicsi fiával a nagynénje. Ez a testes Mihály biztosan kiszorítja őt az ágyból. Cserébe viszont vállalhatná a virrasztás felét.

– Ez jó lesz – örvendezett a gondolatnak. – De enni is kell ám ennek a nagybélűnek. Miből etethetné?... Amíg ezen töprengett, azalatt a Szamos partján egy tömzsi ember haladt el térdig feltúrt nadrágban. Vállán halászóvesszőt vitt, bal kezében meg kicsi hálót. Elég nagyocska halak ficáinkoltak benne. Pikkelyükön megcsillant a napfény. Laci eleinte közömbösen, majd valami izgalmas ötlettől tüzelve nézte. A Szamos-parti látókör összeszűkülte előtte. Minden egyéb kiesett a szeméből, csak a halakat meg a vesszőt látta.

– Megvan! Kitaláltam! – szökött fel a helyéről, s Kerekes Sárিকát majdnem feldöntötte, amint Mihályhoz ugrott. – Te – állt Mihály elé ujjongva –, ne félj semmitől. Nálunk alszol. Az ételed kikerül a Szamosból.

Amennyi papírt, ócskavasat és rongyot találunk itt, azt mind összeszedjük, otthon is gyűjtünk, és eladjuk, most nagyon veszik az effélét. Ezzel akarják megnyerni az urak azt a piszok háborút. Az ócskaságok árából halászószerszámot veszünk. Leszünk rá vagy húszan. Ha csak kettőt fog mindegyik, az akkor is kitesz naponta vagy három kilót. Édesanyám mondja, hogy a hal kilója milyen méregdrága. Két hét alatt együtt lesz a malac ára, még órát is vehetünk az ószerestől. Hátha kapunk ott malacot is, ócskán talán félannyiba se kerül. Azután magunknak halászunk. Lesz hús bőven, füttyülünk a húsjegyre. A kőrisfa alatt tábori konyhát csinálnak a lányok. Mi meg járjuk a Szamost – a tengerig.

Úgy beszélt, hogy valamennyiük arcára kiült a gyönyörűség. Máthé Feri máris nyalta a szája szélét, és ami igaz, igaz, összefutott a nyál valamennyiök szájában. Ritkán láttak húst mostanában a Kajántó telepen. Annak is elfeketézték a javát a mészárosok. Réz bácsi is azért szerezte ezt a kis malacot, hogy legalább télen jusson nekik néhány jó falat. De az igazi gyönyörűség valójában csak arra a lehetőségre gyűlt ki képzeletükben, hogy halászhatnak! Járhatják a vizek szép partjait, s amellet még szüleiken is segíthetnek. Nem mondhatják őket többé ingyenélőknek... Mikor Laci mindezt megcsillantotta előttük, olyan éljenzésben törtek ki, amilyent még a fővárosi koronázási domb körül is ritkán hallhattak, hát még itt a szemétdombon.

Kiáltásukra Ripacs ijedtében futásnak eredt, s jó messziről nézett vissza, mi történt ezekkel az ordító gyerekekkel. Csak nem őt akarják elűzni valamiért? Oltalmat keresve sompolygott Sándor Petyi lába mellé. Petyi vállára vett lapáttal épp a Laci utolsó szavaira érkezett közelükbe, s most a kukoricás szélén egy pillanattal földbe gyökereztek a lábai. Belesápadva látta, hogyan rebbenek szét az ordítózok ásóeszköz után. Epe-

tartalékai kifakadásra készen álltak, ahogy Laci elé lépett, s megkérdezte:

– Mi az, már ti is a kincsre éheztek?

– De még milyen kincsre! A csontokra, rongyokra, mindenre, ami található a szemétdombon.

– És az aranygyűrűk?

– Azokat neked hagyjuk, Petyike..

– Azt akarod mondani, hogy gyűrűket nem találunk? – pukkadozott Petyike. – Hát ti nem is találhattok, mert aki nem hisz benne, az elől elrejtőzik. Mondta apám elégszer. No, gyere Mihály, kaparjon ki-ki magának...

Mihály eddig szomorú ábrázata most teljesen megnyihült. Hátizsákját bevitte a kukoricás szélére, kioldozta, s hívta Petyiékét: jöjjenek, egyék meg a malacsonkát közösen. Jöhet Laci is, hármójuknak éppen elég lesz, de ha nem sietnek, és a többiek visszatérnek, akkor aztán annyinak még egy falat sem jut.

Laci készségesen telepedett mellé, s megjegyezte, hogy legalább Sáríkáknak kellene juttatni egy kis kóstolót, mert az jó embere neki.

– Akkor Kiss Ámálinak is hagyni kéne – tiltakozott Mihály. – Az értem sírogat.

– Követ a lányok hasába, nem kóstolót – torkolta le őket Petyike. – Élni sem hagyják az embert. Sohasem csinálnának otthon egy szikra rendet, ha nem hajtom őket. Értük engem is megrekcumoz édesapám.

– Te csak azért haragszol rájuk, mert egy se szerelmes beléd – legyintett Laci fölényesen.

– Belém ne szeressen egy se! – fortyant fel Petyike szíve legmélyéről. – Azt hiszi Sári, hogy törődöm vele.

– Ne is törődj – nevetett Mihály. – Igen kicsire nőttél te hozzá. Már még Kiss Ámáli is elhagy.

– Nem igaz – csapta földhöz Petyike a megmarokolt sonkabokát. Ripacs azonban nyomban felragadta, s

futott be vele a kukoricásba. – Esküszöm, hogy a múlt héten is nőttem egy ujjnyit. Láttam az édesanyám seprűjén, az kisebb lett, mint én – fogadkozott Petyike rákvörösen.

– Igen, mert közben elkopott – ugratta Laci nevetve.

Petyi felragadta a lapátot, hogy Lacit megüsse vele, de meggondolta magát, s hátat fordított a fiúknak. Jó távol tőlük az egyenesre állított lapát hosszához mérte magát. Felemelt egy rozsdás bádogdarabot, s fejmagasságát belékarcolta a lapát nyelébe, azon majd számon tartja a növést. Most egy arasznyival volt alacsonyabb annál. Hátra-hátratekintett: lesik-e Mihályék. De a két fiú belemerült a falatozás gyönyöreibe. A sonka mellé jókora darab kenyér volt téve Mihály batyujába. Nem bolti kenyér, nem jegyre vásárolt, hanem tepsiben sült otthoni fekete kenyér. Kétszeresen is fekete, mert «feketepiacon» vették hozzá háromszoros áron a búzalisztet, és mert a liszt egyszeri őrlés volt.

Mire végeztek vele, a lapátokért szaladó fiúk is vizsgálódni kezdtek. A Kajántó telepen kevés háznál akadt ilyen hasznos szerszám. Setét Jani csak egy kihegyezett seprűnyéllel tért vissza. Máthé Feriéknél ellenben törött fogú gereblye került elő. Kerekes Sáríka rozsdás pecsenyeforgató villával felfegyverkezve libegett ki a kukoricásból. Laci nyomban elvette tőle a pecsenyeforgatót. Neki való az, nem Sáríkáé – mondta szemtelenül.

Kiss Ámáli és Petkes Zsuzska üres kézzel tért vissza. Sopánkodtak: mi lesz velünk, hogyan turkáljunk pusztán kézzel az utálatos szemétkor? Sándor Petyi rájuk támadt volna, hogy takarodjanak innen, nincs szükség rájuk, de eszébe jutott Mihály és Laci csúfolódása, s hirtelen elerőtlenedett. Méregette Kiss Ámáli alakját. Ez a lányka egy évvel kisebb volt nála, csak most vizgázott az ötödik osztályból, s mi tagadás, bizony máris

olyan magasnak látszott csakugyan, mint ő. Petkes Zsuzska meg éppenséggel zsiráfnek tűnt hozzá képest. Kerekes Sárka fél fejjel nőtt magasabbra nála. Megfigyelte, mily olvadékonyan bámul Lacira, s mily jó szívvel adja át annak a pecsenyeforgatót. Miért is haragszik erre a kislányra? – csodálkozott él saját indulatain Petyike, hiszen ez a Sárka rá is nézhetne ilyen nyájasan.

Laci körültekintett az üres kézzel visszatérő leányok és a szájtató kisebbek között.

– Ti hazamehettek – parancsolt rájuk. – őrizzétek a házakat. Keressétek elé otthon az ócskavasakat és a lerágott csontokat.

Petyi e parancsok hallatára megharagudott. Miért rendelkezik úgy velük ez a Laci, mintha az ő kedvéért jöttek volna ide, és miért fordul ez a Sárka olyan engedelmesen rögtön hazafelé? Na, majd neki fog ezután tétülgetni.

– Várjatok! – kiáltott indulatosan. – Kerekes Sárka itt maradhat. Ő gyűjti a papírokat.

– Az a fiúk dolga – intette le őt Laci. – Sárka hazamegy a lányokkal, ő lesz a vezérük. Gondoljon ki valami kemencét a kőrisfa alá. Kelleni fog a halsütéshez.

Most már Mihály is bosszankodva pillantott Lacira. Tiltakozott a Sári vezérré való kinevezése ellen.

– Mi vagy te – förmedt Lacira –, király talán? Édesapám megmondta: nálunk vagy mindenki vezér, vagy egy sem...

– De ez nem futball – torkolta le Laci türelmetlenül. – Ide ész kell, nem láb. Sárinak a futballban lába sem volt. De a halsütéshez jó lesz.

– Jól van – akaratoskodott Mihály –, de akkor a mi utcánk leány vezére Kiss Ámáli lesz.

Laci végigmérte, s otthagya Mihályt. Megunta a vi-

tatkozást. Intett Setét Janinak meg a többi utcabeli fiúnak.

– Dologra, fiúk, itt kezdjük a kukoricásnál. Úgy haladunk egészen a Szamosig, mint a kapások. Onnan meg vissza. A kicsik menjenek előttünk, minden szikra papírt, fadarabot szedjenek össze. A lányok süssék ki maguktól, hogy csinálják az otthoni dolgot.

Kerekes Sári nyakig pirulva indult haza. Neki merte mondani Laci, hogy nem volt még esze sem? És elúzi maga mellől? Képes lesz kihagyni a csapatból is, ha igazi futballt kerítenek.

– Zsuzsi, Málika – intette közelebb a lányokat. Ezek még nála is jobban duzzogtak. – Disznóság – mondta nekik –, amit ezek a Laciék csinálnak. Megették a malacsonkát nélkülünk, most meg hazakergetnek. Azért is külön csapatot csinálunk. Amíg ők halászni mennek, úgy megtanulunk futballozni, hogy bedugózzuk őket tíz-nullra.

A lányoknak tetszett az ötlet, csupán Kiss Ámáli akadémkoskodott, hogy ő nem akar «rosszban» lenni Mihálylyal. Segítsenek inkább a malacra való ócskavasat összegyűjteni... De Kerekes Sárinak már azon járt az esze, hogy olyan labdát varr lószőrből, ami ugrani is fog egy kicsikét. Hazaérve gondolt azért Lacira is. Szétnézett a házuk táján, miféle ócskavas vagy eladható rongy kerülne itt. Kiderült, hogy se ócskavas, se fölösleges rongy vagy csont nem hányódik náluk. Édesanyja mindent eltűzelt, ami eltűzelhető volt: fölösleges rongyait meg szőnyeggé szövötte Józsnával, egy székely asszonnal, aki értett a háziszövéshez, s a Kajántó úton lakott.

A szemétdombon Laciék se arattak valami túlságos bőséggel. Meglátszott itt is a háborús szűkösség; ami gyúlékony dolog kikerült ide a belvárosból, azt a cigánynék már letarolták. Akárhányszor kijöttek ide még a Köves utcai szülők is a tél folyamán valami tűzreválót szerezni. Szinte tűzifa nélkül teltek ki, akkora volt

a fahiány. Hazahordtak papírt, szalmát, mindent, amit lehetett. Az idén meg már a városból is alig ürítették ide a szalmazsákok törmelékét. A fa- és rongydarabokat a cigánynék kiválogatták a szemétből, mielőtt még a városi szemeteskocsikba borították volna. Elviselt rossz cipők vagy lyukas fazekak meg egyáltalán nem voltak találhatóak ezen a szemétdombon. Az elviselt cipőszárakat talp hiányában viselt cipőikre szegeztették az emberek, hogy annál később kopják a régi. A jobb cipőszárakból szandálokat szabtak. A gazdagabbak meg az ócskapiacra küldték elviselt lábbelijüket. Ami krumplihéj, hulladék káposztalapu idekerült, azt kora hajnalban összeszedték a cigánynék, s házaltak vele azoknál a külvárosi szerencséseknél, akik még egy kis malackára szert tehetek.

Híre-nyoma se volt itt a régi, jó, békebeli szemétdombnak. Ez egy teljesen pucérra szegényedett, gidres-gödrös földkupac volt csupán. Itt csak törött üvegek csillogtak a napfényben. Fonnyadt hagymaszárak, kéklő karalábéhéjak s fehérülő cigarettacsutkák, vagyis a kávéházak hamutálcái ürültek ide. Imitt-amott egy-egy újságpapírdarab sárgult, ablaküvegtörmelék annál több. Hamisan csillámlottak a szemétdomb kopott kabátján, mint üveggyöngyök a gyémántjaikból kiszegényedett öreg mágnásnékon, akik sokat adnak a látszatra. Vasdarab, hordóabroncs vagy rozsdás görbeszeg hírmondónak sem akadt.

Légy – az volt annyi, hogy a fiúk meztelen felsőteste és lábszára fekete volt tőlük. Még ezek is éhenhalással küszködtek ezen a szemétdombon. Máthé Feri látta társai elkámpicsorodását, s nem tudta megállni, hogy bohóckodó fintorok közben fel ne kiáltson:

– Úgy látszik, hogy tisztességes szemetet is csak a feketepiacon lehet kapni...

– Jegyre, fiú, jegyre – sóhajtott Laci elszontyolodva –, jegyre és sorban...

MINDÖSSZE Petyi maradt bizakodó. Minél leforrázottabb volt Kádár Laci, annál vigyorgósabbá vált ő. Mind önérzetesebben emlegette: ugye, hogy megmondta ő, ázni kell itt, ha kincset akarnak lelni. A régi szemét fenekén bujkál az efféle. És csakugyan: amint áskálni kezdett egy darabon, diadalmasan vetett felszínre egy ép cserépkancsót. Ép volt az, nagyon ép, csak a fenéke volt kiütve.

Turkálni kezdtek valamennyien a lapátokkal meg a tűzpiszkálókkal. De minél mélyebbről kavargatták fel a sok-sok évi szemétretegeket, lábuk körül annál több üvegcserép meredezett szuronyt szegezve. Valahányszor koccanva hozzáért a lapát éle egy nagyobb sörösüvegdarabhoz, mindannyiszor megremegtek a gyönyörteli sejtelemtől: most, most kerül elő a kincs!... Már jól ebédidő után voltak, de még semmiféle hasznavehető tárgy nem került elő. Ellenben Mihály üvegcserépbe lépett, Lacinak a sarkát hasította fel egy hegyes pléhdarab, Setét Jani hátát meg valami légy úgy megcsípte, hogy mind nagyobbra pirosodott a környéke. Leszaladtak a Szamos-partra, s meghengergöztek a sekély vízben. Azután vissza azért is a szemétdombra!

A kitartást a konok hitű Petyike öntötte beléjük. Ez a kis fekete fiú valósággal remegett az izgalmas képzelgéstől. Körülmutatott a Szamos mentén elnyúló gízgazos terepen: nem kell búsulni, még száz métert sem túrtak fel belőle. Kell itt kincsnek lenni. Az édesanyja mondta, hogy mikor cseléd volt, az urak úgy elhagyták a gyűrűt meg az ezüst cigarettatárcát a fürdőkád szélén és a konyhaasztalon, mint más a levágott körmét. Eltűnt, elhányódott, a szemétbe került... Előadásával tisztára megvadította a többiek képzeletét.

Rohadt szalmacsomókat, macskacsontvázakat, zománccos főzőfazék-maradványokat bolygattak felszínre. Előkerült egy törött állványkapocs is, de már az efféle rézeget sem vetettek. A kincs, a sosem rozsdásodó drága

arany meg gyémánt érdekelte őket. Még Ripacs is velük ásott első lábaival. Megugatta a férgeket. Olykor odaloholt a macskacsontvázhoz, s morogva rúgta rá a földet. Estefelé ő kapart ki egy tízliteres nagyságú hasadt ércfazekat, ami piros volt a rozsdától. Az ugatására odaszaladó fiúk a rozsdát réznek nézték. Petyi esküdözött, hogy arannyal kevert bronz az. Alighogy ezt megvitaták, Setét Jani szinte egyszerre ordított fel Máthé Ferial. Az ércfazéktól mindnyájan hozzájuk rohantak. Setét Jani kezében egy gyöngyház nyelvű zsebkés fehérlett. Egyik feléről le volt pattanva a gyöngyház, a penge azonban alig rozsdás, rugója meg elég feszes.

– Ezt nem adjuk el – kaparintotta hirtelen magához Laci. – Ez lesz a vezérbicska.

– De én ástam ki – szikrázott a veres hajú Setét Jani.

– De én láttam meg először – kapkodott a zsebkés után Máthé Feri.

– Ne marhuljatok – rázta le magáról őket Laci. – Evvel fogjuk pucolni a halakat. Erre a bicskára fogunk felesküdni, s a vezér fogja őrizni...

– És a vezér persze te leszel – morogta Mihály kedvetlenül.

Petyike a háta mögött állt. Száját elhúzva, szinte megvetően nézte a marakodásukat. Tudta, hogy egyedül ő illetékes a bicska megőrzésére. Mert ő a szertáros. De most nem hozakodott elő ezzel. Majd rájönnek Laciék erre maguktól is. Fő az, hogy kedvet kaptak a kincskereséshez. Reményében nem is csalódott. Máthé Feri látva Laci erőszakoskodását s ugyanakkor Petyike gúnyos fintorait, ugrató kedvében azt ajánlotta, hogy őrizze a bicskát a kincstáros, mármint Petyi. Úgy szokás az a királyoknál is: ők viselik a koronát, de a kincstáros vigyáz rá. Laci csak a csapattanácson hordja a bicskát.

Mihályban forrt a méreg Laci basáskodása miatt.

– Már csak egy királyné hiányzik innét – mondta gúnyolódva. – De határozottan nem mert ellenkezni Lacival.

Ment a nap már lefelé, a Szamos tükrét már hosszában sütötte. A börgyári kémények közül tűzött ide. Mihály arra gondolt, hogyha felbosszantja Lacit, nem hívja majd magához éjszakára, s mi lesz akkor vele. Hagyja hát, hadd változzék Laci a szeme láttára királylányá; Petyi meg futballszertárosból egyenesen Kajántó telepi királyi kincstárnokká. De csak kerüljön ki ebből a pácból, amibe a malac rántotta, majd elcsapatja ő királyostul együtt. Az apja a kormányzókat sem állhatja, királyokról pedig hallani se akar...

Lacinak roppant tetszett a fordulat, nemkülönben Petyinek is. Kincstárnok? Szép szó. Meg is érdemli. Eddig is ő tartotta számon a kincseket a szemétdombban. Miért ne tartaná akkor is, ha kiássák. A nehézfejű Setét Jani azonban nem bírt oly egyszerűen beletörödni a gyöngyháznyelű bicska sorsába. Esküt követelt Lacitól is meg Petyitől is, hogy nem adják el a gyöngyháznyelűt.

– Úgy van, úgy van, esküdjetek fel... – helyeselték a kisebbek.

– Jó – egyezett bele Laci –, de ti is leteszitek az esküt. Az ujjatokat ráteszitek a bicskára, s úgy fogadjátok meg, hogy *életünket és vérünket...*

– Nana – vigyorgott Máthé Feri. – Nem vagy te Mária Terézia. Ennyit te is tudhatnál a történelemből.

– Udvari bolondnak téged nevezlek ki – vágott vissza Laci felszisszenve, mert ő bizony az iskolában leggyengébben történelemórán felelt. Máthé Feri ellenben lepipálta az egész osztályt. Úgy tudta a királyok születését, mintha ő ringatta volna az Árpád-házbeliek bölcsőjét.

– Éljen, legyen ő az udvari bolond – kiáltozták nevetve.

– Vállalom! – ugrott nagyot Máthé Feri. És fel-

kapta a repedt ércfazekat, s a meghökkent Laci fejébe húzta. – A nemzet nevében megkoronázom, felséges királyom, evvel az aranyfazékkal. ÉLJEN ELSŐ KÁDÁR LACI!

Harsogó kacagásban tört ki az egész „nemzet”, legkivált Mihály. Sándor Petyi azonban hamarosan éppúgy méregzacskóvá vált, akárcsak Laci, mert Máthé Feri lekapva Laci fejéről a fazekat, ezzel kínálta oda neki:

– Fogja, kincstárnok úr, az államkasszát. Gyűjtse belé a lyukas fazekakat. Cipelje haza saját kezüleg, amit a haza földjéből kiturkáltunk. Gyerünk hamar, mert esteledik. Elcsapnak hazulról minket is, ha sokat vacakolunk.

A fiúk nevetve hordták az ércfazékba, a kiásott lyukas edényeket meg az állványkapcsot. Ekkor derült ki, hogy vagy tíz kiló limlom mégiscsak kikerült a szemétdombból. Ezért már lehet valami kevés pénzt kapni az ószeren is. Laci biztatta ezzel a vonakodó Petyit, mert az csak az ércfazekat szándékozott hazavinni. A halászó-szerszámokra valót kiárulják belőle, hiszen míg előkerül a valódi kincs, Mihálynak élni kell ám.

Így történt aztán, hogy „király és kincstárnoka” a fiúk nevetésétől kísérve, akarva, nem akarva, saját „felséges” kezükkel cipelték haza az ócskavasat. Az útjukba eső kőrisfa alatt is várt rájuk egy halom csont és rozsdás bádodarab. Ennyit tudtak összeszedni a két utca hazakergetett leányai. Behordták ezeket is a Sándor Petyiék udvarába.

Cipelkedés közben azután szokatlan dolgot láttak a réten. Egy új labda repkedett ide-oda Ripacs nagy gyönyörűségére –, a Kerekes Sáríka labdája. Laci, de főképpen Petyi, elhülve látta, hogy a lányok összeverődtek vagy tizenhatan, s két kapura mérkőznek. Harisnyaszárba varrt labdájuk kisebb volt az övékéénél, de ruganyosabb, pattanósabb. És bírójuk is akadt: a nyakigláb Petkes Zsuzska. Még sípja is volt az istenadtának. Komo-

lyak voltak mindahányan, mintha éppenséggel az életüket tették volna fel erre a meccsre.

Jócskán esteledett már, s ahogy sápadozott az ég, Mihály mindjobban elszontyolodott. Mi lesz vele, ha Kádár néni nem ad szállást éjszakára? Laci megfélekezni látszott róla. Betört Kerekes Sárikáék csapatába, és elrúgta előlük a labdát; csipkedte Kiss Ámált; megrikatta Petkes Zsuzskát; egyáltalán eszébe sem jutott, hogy ízibe itt lesz az anyja, s eszébe juttatja az órát. A szülők jöttek már hazafelé, s hazakiáltozták gyerekeiket a rétről, hogy számon kérjék a ki nem hajtott legyeket, az üres vizesvedreket, az ágy alá besepert szemetet. Sándor Petyiéknél már kórusban sírtak a gyerekek. Setét Janit az anyja döngette valamiért. Kerekes Sáriéknál Ripacs vonított. Oldalba rúgás adta tudtára, hogy őt is a családhoz számítják.

Milyen jó ezeknek – kesergett Mihály –, elveri őket az apjuk, aztán mehetnek. De őrá sosem emel kezét az apja, nem káromkodik, csak küldi a világba: malac helyett, malacot! Úgy beszél a fiával, mintha barátja lenne. De azért, egy rongyos malacért elcsapja...

A réten már csak ő és Laci maradt. Ők még ráértek hazamenni. Laci tudni vélte, hogy az édesanyját ismét túlórára fogták be, mert nagyon szeret túlórázni. Éppen csak mérgesebben szokott hazajönni ilyenkor, s aztán nem lehet vele okosan beszélni. Laci most hívni kezdte Mihályt; jöjjön, dugják el otthon valahová a laskanyújtót, ne legyen kéznél. Anélkül az édesanyja nem tud ütni, pofozkodni meg nem szeret.

Mihály szorongva követte pajtását a sötét lakásba. Laci azt ismét rendetlenül hagyta. A szomszédból kihajtott legyek mind ide gyűltek a nyitva felejtett ablakon át. Lámpagyújtásra egyszerre dongani kezdtek. Egy zsák megtelt volna velük, annyi repdesett, kavargott idebent. Laci törülközővel próbálta kihajtani őket.

– Hadd el, Laci – kérlelte Mihály –, jobb, ha

leülnek, mert még kiverik az anyád szemét, ha sokat zavarod őket, a laskanyújtót pedig tedd vissza a helyére, me' ha nem kapja, még mérgesebb lesz, s elűz engem.

– Persze, te csak magadra gondolsz – ült le Laci teljesen elkeseredve a legyek makacssága miatt. – Eredj haza, kérj bocsánatot az öregtől, ha így félsz.

– Te tán táncolnál? Tudnál te másra gondolni, ha így lennél, mint én? Nem ismered te az apámat. Azt mondja, hogy ő nem Isten. Ne kérjen tőle bocsánatot senki se. Azt mondja, hogy megette a fene az olyan embert, aki minden percben térdre esik valaki előtt. Én nem tudnék ilyen apa lenni.

Laci elnevette magát. Hát lesz ez a mamlasz egyszer még apa is? Ez ilyesmikre gondol, hogy ő apa lesz?! – S úgy erőt vett rajta a kacagás, hogy észre sem vette a közeledő lépteket. A nyitott ajtónak háttal ült, s csak ahogy a hirtelen ijedtté meredő Mihályra s a szemközti falra hulló árnyéokra pillantott, fordult hátra. Édesanyja mindenféle holmival megterhelten lépett be.

– Kezit csókolom – szepegett elébe Mihály.

– Inkább vedd el ezt a szatyrot a fával.

Mihály készségesen ugrott, vette a szatyrot, s vitte a kemence alá. Nézte a legyeket a falon, fel ne szálljanak, az istenért. Azok – belepve a négy falat és a mennyezetet –, egyelőre elég nyugodtan mászkáltak. Laci kelleetlenül állt fel, s az asztal túlsó széléhez került, szembe az anyjával. Az szó nélkül lerakta a kenyeret, krumplit s egy darab húst.

– Gyújts tüzet! – szólt rá Lacira, de helyette nagy készségesen Mihály kuporodott a kemence elé.

– Te mért nem mégy haza? – támadt rá Kádár néni.

– Mert kitagadták – felelte helyette Laci. – Míg malacot kerítünk, idefogadjuk magunkhoz.

– Mik vagyunk mi? – csattant fel Kádárné. – Elcsapottak szállodája?

Mihály keze bennrekedt a kemence torkában. Nem mert felnézni, mintha a mennyezet készülne rája omlani. Csak fülelt dermedten, miket mond anyja szavára Laci. Jaj, csak valami szelídet mondjon, mert ha nem... Laci azonban se szelídet, se vadat nem mondott, hanem ült megszeppenten sokáig. Végül is az anyja unta meg a hallgatást, és azt kérdezte:

– Hát a kosztja?

– Az kikerül a Szamosból – jött meg a hangja egyszeriben Lacinak.

Kádár néni nagyot nézett, s jobb válasz híján Laci után visszhangozta:

– A Szamosból?!

– És a szemétből – így Laci magabiztosan.

– Csak nem akar a más hulladékán élni? – ijedt meg az anyja, s aggódva nézett Mihályra. Ez ekkor már megkönnyebbulten rakta a tüzet. Tudta: rendben van minden, ha Kádár néni a koszt felől tudakozódik; akkor itt hálhat; nem kell szégyenszemre már első este hazakunyerálnia magát. Mert az imént már arra gondolt kétségbeesésében, hogy hazamegy, s az édesanyja lába elé borul könyörögni. De most megmutatja: mégél ő nélkülük is, ha volt szívük útra tenni. Micsoda diadal lesz, mikor hazaállít a malaccal! Szinte jó, hogy így történt a cugucával.

Laci ezalatt tudtára adta az anyjának, hogy Mihály bizony a mások hulladékából fog megélni. Úgy, ahogy a csontot-rongyot, ócskavasat szedegető cigánynék. Előadta halászati tervét s mindent, úgy ahogy kigondolták. Az édesanyja arca felderült. Asztalkendőt kötött maga elé, s vacsorakészítéshez látott.

– Jól van, na – sóhajtott kiengesztelődve, s felpillantott elhalt ura fényképére. – Látom, mégsem vagytok olyan élhetetlenek. Amíg sor kerül a nyereszkedésre a halakkal, jut itt valami Mihálynak is. Hadd itt, fiam, az élelmiszerjegyeket. Beváltom őket, s a pénzt majd

megadod a halak árából. De jól gondold meg a dolgot. Keveset keresek. Ha elsejére nem adod vissza, amit rád költök, fuccs a házbérünknek.

Mihály készségesen nyúlt a jegyek után, de az utolsó szavakra habozva húzta vissza a kezét. Rápillantott Lacira, igazán hiszi-e, hogy sok pénzt keresnek majd a halakkal. Laci sugárzott a hittől. Lerítt róla a fölény: csak akad abban a görbe Szamosban annyi hal, amennyi nekik kell! – Mikor az anyja kilépett valamiért az udvarra, odafordult Mihályhoz:

– Ne félj, amíg engem látsz. De készülj rá, hogy az éjjel te is ketyegni fogsz. Szépen bebújunk a pokróc alá, hagyjuk, hogy édesanyám nyugodtan elaludjék, mert ha észreveszi, hogy virrasztani akarunk, megsajdul a szíve. Képes lesz elaltatni minket. Mert az én anyám olyan, hogy képes agyonverni, de a szíve közben majd meghasad... Éjfélig te őrködsz, aztán felköltesz engem.

ÍGY IS TÖRTÉNT. Kádárné gyanútlanul elszenderült. Mihály pedig virrasztott nagy csendben. Mindeddig sosem maradt fenn este tíz óra után. Szeme majd lera-gadt, de vigyázott éberül: tudta, ez hozzátartozik a malacszerzéshez. Látnia kellene őt most az apjának. Biztosan nem nevezné pipogyának, akinek még a készen hozott kenyér is kiesik a szájából. Ült csendben, s a diadal óráira gondolt meg az édesanyjára, aki nem olyan kegyetlenül jó, mint az apja. Vajon tud-e aludni, nem sír-e, hogy hová bujdosott el a fia? Anyjának se lehet jó, az biztos. De ha nem jó, miért hagyta elmenni? Azt hiszi, hogy jobb fiú lesz ő ezután, amiért szívtelenül elkergették? Dehogy lesz. Azért se! De ők biztosan megjavulnak, ha látják, hogy kiteszi magát az éjszakai veszedelmeknek; ha jól megfacsgatja a szívüket a bánat.

Igen, valami efféléket remélt Mihály, miközben semmiképpen se mert az ablak felé tekinteni, nehogy valami

bolond szellemet pillantson meg. Azok éppen éjfélkor szokták felbőszíteni a kutyákat –, ha igaz. Éjfélre gondolva megdermedt a rémülettől. Óra nélkül, honnan tudja meg, mikor lesz éjfél? Mégiscsak ravasz ez a Laci. Mindig rosszban töri a fejét. Kiszolgálhatja magát, vezérekedik, örökké vezérekedik. De most nem babrál ki, nem várhatja meg vele a virradatot, ahogy biztosan kitervelte.

Kádár néniére való tekintettel azonban nem nyúlt durván Lacihoz. Óvatosan rázta fel, mondván, hogy már éjfél... No most belejti Lacit a saját vermébe. Virrasszon reggelig egymaga. Laci mötyögve ébredt fel, s ásított nagyokat. Mihály meg azon nyomban elaludt. Laci egy darabig sikeresen küzdött az álommal, de mert a múlt éjjel sem aludta ki magát, a fáradtság mihamar visszahúzta a párnára. Bizony reggel el is aludtak volna mind a hárman, ha öt órakor fel nem csergeti őket ugyanaz a hang, ami tegnap reggel segítségére jött Lacinak.

Elsőnek Kádár néni ült fel csodálkozva. Odapislogott álmosan a kredencre, a megboldogult vekkerre: csak nem az jár vissza kísérteni? De az bizony békésen nyugodott, s lám, mégis szaporán szól valahol a csergető, mintha sohasem készülne lejárni.

– Kész csoda! – kelt fel Kádár néni borzongva.

EZEN A SZÉP NYÁRI REGGELEN a Köves utcai meg a Kajántó úti nagyobb fiúk és lányok kivételesen rendes ruháikba öltöztek. Fürdőnadrágjuk fölé inget vettek, s valamennyien Sándor Petyiék kapuja előtt verődtek össze. A szemétből előkotort ócskaságokat kihordták a tornácról, hogy az ószerre vigyék. Petyike nélkül azonban nem indulhattak. Neki kellett a „kincs” értékesítése körül a kincstárnoki felügyeletet gyakorolnia. Petyi azonban a húgai miatt nem mehetett. Azok egyszerűen fellázadtak ellene. Nem akartak a lakásban takarítani, a másnapi nagymosáshoz vizet hordani, a legkisebb

Sándorkára vigyázni, nem akarták az udvart össze-
seperni, sem a vizet a két árva tyúkjuk elé tölteni – ha
Petyi nem segít nekik.

Petyi rájuk zárta az ajtót, kimásztak az ablakon.
Rájuk zárta a kaput, kimásztak a kerítésen. Mennek ők
is Petyivel az ószerre, ha nem segít takarítani! Petyi
ne uraskodjék, amiért fiú, hanem segítsen. Hiába lett
kincstárnok, este megint olyan verést kap, mint tegnap,
ha apjuk ismét rendetlenül találja a házat... Petyiék-
nél apa tartotta számon a legyeket és a főzőfazekakat.
Sándor Péter bácsit az utcában „anyapótlék”-nak csúfol-
ták, mert talán még gyerekszülésre is vállalkozott volna,
ha lehetett volna. Olyan törpe növésű emberke volt,
mint amilyennek Petyike készülődött, mégis majdnem
akkora feleséget választott magának, mint egy tűzoltó-
létra. Úgy dirigálta nagydarab feleségét, ahogy akarta.
Ugyanezt akarta húgaival Petyike, neki azonban seho-
gyan se sikerült ez. Petyike a keresztlevél szerint báty-
juk volt, növése azonban öcsikének látszott mellettük.
Miattuk lett olyan méregzacskó is: egyáltalán nem
akarta követni apja példáját főzésben és takarításban.
Mindenáron bizonyítani kívánta, hogy testvérei között ő
a legnagyobb.

Most azonban teljesen tehetetlenül állt a kapu elé
gyülekezett pajtások közt. Ráadásul Kerekes Sári is a
húgai pártjára állt, pedig ahová ő állt, onnan nem hiá-
nyozhatott Kiss Ámáli sem. Petkes Zsuzska meg a
nyakiglábával árnyéka volt ennek a kettőnek.

Kéreggették Petyikét, segítsen a húgainak. Mutassa
meg, hogy igenis apja fia.

– Úgy-úgy, Petyi – szólt a vitába Máthé Feri
röhögve –, mutasd meg; jó felesége leszél Petkes Zsuzsi-
kának, ha elvesz. Remélem, te se keresel kisebb asszonyt,
mint apád.

Petyi úgy szökött neki, mint a veszett macska. A leá-
nyok közül Petkes Zsuzskát állhatta legkevésbé. Nem

ez volt az első eset, hogy ezt a hosszú leányt kínálták neki a fiúk feleségül. Ezért ugrott teljes dühvel Ferire. A megtámadott fiú négykézlábra vetette magát, s hagyta, hogy Petyi kedvére püfölje, s közben még jobban ingerelgette:

– Hiába prüszkölpsz, Petyi. Az isten is neked szánta Zsuzsikát. Kötsz a lábodra két kicsi széket, úgy mész sétálni vele.

Petkes Zsuzsi lángolt szégyenében. Réz Mihály meg rángatta Kádár Laci inge ujját, csináljon már valamit, hogy legyen rend. Sosem adják el az ócskaságokat, ha ennyit vacakolnak. Ő már ma halászni akar, hogy egy hét alatt megvehessek a malacot. Laci nem kérette magát sokáig. Intett Mihálynak és Petyinek, kapják ölbe az árut, s gyerünk, a lányokat meg rázza ki a hideg!

Kerekes Sári szemmel tartotta őket. A repedt érc-fazékba hányt holmi elé állt, s így tiltakozott:

– Nem oda Buda! Laci, ebben mi is segítettünk, segítetek ti is a lányok dolgában. Kinéztek a csapatból, nem akarjátok, hogy mi is halásszunk, tegnap a szemérről kergettetek haza. Azt mondtad, hogy eszem sincs elég a futballhoz, hát ezt tovább nem tűrjük...

– Nem bizony – nyelvelt Kiss Ámáli. – Legyen egyenlőség, ahogy Réz bácsi mondja.

– Marhaság! – kiáltotta Laci. – A házat őrizni kell valakinek. A kicsikre is vigyázni kell. Én vigyázzak? Talán nekem lesz kicsim, ha megnövök? Ez a ti mestersegetek. Mikor tanultok belé, ha nem most kezdtétek?

A lányok pipacsvörösre gyúlva egytől egyig azt kiáltották, hogy ők sosem mennek férjhez.

– Esküdjetek meg – rontott nekik Laci.

A leányok tanácstalanul néztek egymásra. Kiss Ámáli tudta Kerekes Sáriról, hogy a Laci kedvéért éjjelre kiteszi az ébresztőórát az ablakba. Kerekes Sári meg a Kiss Ámáli titkát ismerte, vagyis hogy Réz Mihályt nagyon sajnálja. Petkes Zsuzsa meg azt szeretné, ha Máthé Feri

kevesebbet bohóckodna. – Ilyen lenne vajon a férjhez kívánczóság? – Egyszóval, nem mertek megesküdni. S amíg így tanácstalankodtak, azalatt Máthé Feri összebeszélte Setét Janival, s a vitatkozók háta mögé kerülve elemelte az ószerre szánt kincset. Mihály észrevette csinyüket, s álnokul eloldalgott a társaságtól. Petyi ezalatt kiegyezett a húgaival: az udvarseprést magára vállalja, ha hazajön... Kiss Ámáliék ugyanakkor Kádár Lacit rávették, hogy Kerekes Sárika velük mehessen, vigyáznak helyette a házra és a kistestvérére: legyen tanúja a vásárnak, ne csaphassák be őket.

Sárika füleskosarat vett magához, hogy krumplit vásároljon, ha kapni lehet a piacon jegy nélkül. A cipekedésben egymást felváltva értek a Vágóhid téri ócskapiacra. Hétköznap lévén, a könyökszerűen elterülő ócskasoron nem volt akkora tolongás, mint máskor. Asszony nép hullámozott itt többnyire, s a legtöbb a gyanúsán jóképűre tajkolt cipőket nézegették. Volt itt szentkép és ruhanemű elég, de ez ért a legkevesebbet. Békebeli szövetből készült viseltes ruhákat hírmondónak is alig lehetett látni, annál több műrostot meg ócska szerszámot, teknőt s mindenféle ringy-rongy könyvet. Laciék figyelmét legjobban egy cigányasszony kirakodása ragadta meg. Utcáról és kávéházakból összegyűjtött cigarettavégeket árult. Kicsomózta maroknyi halmocskákba, mint tavasszal a cseresznyét. Egy szempillantás alatt szétkapkodták a napszámoféle emberek.

Kerekes Sári szeme izgatottan csillogott a színes női rongyok láttán. Meg-megemelgette ezt is, azt is, mintha venni készülne. Kebléhez simított egyet-egyet, lássa, hogy állna neki, mint blúz. Faggatta Kádár Lacit, de a fiú rá se hederített. Ő az ócskavasak árát puhatolta. Petyi viszont a bronz kilójának árát szerette volna megtudni. Most is szentül hitte, hogy a repedt ércfazék legalábbis bronz, ha nem arany. Makacszkodott, hogy előbb

valami aranyművesnél kellene érdeklődni, mert az ócskavasas becsapja őket.

– Ne félj, te, attól – biztatta Setét Jani –, az ócskavasasok manapság már nem csalnak, jó emberek mind egy szálig.

Meg is álltak az egyik ilyen ócskás nyitott kapuja előtt. Az udvar zsúfolva volt mindenféle kerekkel, szivattyús kutakkal, fényesre mázolt főzőkemencékkel, síndarabokkal, girbegörbe csövekkel, fürdőkádakkal s mindennel, ami csak pléhből, vasból készült valaha. Valamennyien elszontyolodtak. Kell-e vajon az ő repedt ércfazekuk, mikor ennyi jobb dolog rozsdásodik itt egy rakáson? – Félszegen óvakodtak be ebbe a rozsdás bazárba. Néhány kovács külsejű falusi ember kotorászott a vasak között. Egy közülük, egy barna köpenyes, rájuk ripakodott: mi rosszban sántikálnak itt?!

– Eladni jöttünk – emberelte meg magát Petyike.

– Eladni? Ismerem én az efféléit! Az egyik hoz egy marék vasat, a többi meg elemel ezalatt egy mázsát. Csorda kifelé, a kondással majd megkötöm a vásárt.

Kádár Laciék megszeppenve néztek össze és körül: ők lennének az a *csorda*?! Réz Mihály sápadtabb volt az ócskás barna köpenyénél, összeomlani látta minden reményét. Nem lesz itt vásár –, úgy érezte. Nem lesz halászószerszám, nem lesz hal, oda a malac örökre.

– Na, mozgás! – förmedt rájuk az ócskás. – Mért nem szolgáltatátok be ezt a dolgot a vasnapkor a levettéknek? Így gondoltok ti a hazára? Rajta volt a plakáton, hogy aki eldugja a vasat a gyűjtők elől, szorulni fog. Csodálom, hogy nem kapott el titeket valamelyik rendőr...

– Nem vagyunk mi tolvajok – dadogta Setét Jani, s igen-igen vizsgálta az ócskást: jó ember-e vagy nem jó ember.

Ezalatt az ócskás egészen közel jött hozzájuk, cipője orrával megbökdöste a fazekat:

- Kaptok öt pengőt a csontokkal együtt...
- Legalább húszat, bácsi – riadozott Petyike.
- Mi? – háborodott fel az ócskás. – Többet kérsz a szabott árnál? Tudjátok, hogy mennyi dutyi jár ezért? Kaptok öt ötvenet, s takarodjatok, mert...
- Tizenötért, bácsi – szólt most Laci is.
- Téged senki se kérdezett. Csak eggyel alkuszom. A csorda ne beszéljen! Ha én ezért többet adok, mint hat pengő, engem is becsuknak.
- Senkinek se mondjuk meg, ha tízet tetszik adni – tolakodott előre Kerekes Sári. – Ha akarja a bácsi, meg is esküszünk.
- Nekem ne esküdjetek. Engem nem fogtok cin-kosságra venni. Minek néztek? Vigyétek a vasatokat a fenébe. Az utcán majd nyakon csípnek vele...
- És elfordult, ment a falusiakhoz, Laciék meg ké-külve-zöldülve topogtak egy helyben. Nézegettek kifelé, nem áll-e máris rendőr a kapuban. Hogy vigyék most tovább ezt az ércfazekat? Hiszen tényleg az állt a pla-káton, amit ez az ember mondott.
- Mi az? – kiáltott rájuk hátrafordulva az ócskás.
- Miért nem takarodtok?
- Hétért tessék megvenni, bácsi – rebegette Petyike szédelegve. – Nagyon kell nekünk a pénz. Rettentő nagy bajban vagyunk. Egy fiú életét tetszik megmenteni vele. Aztán csak a fazék nyom vagy öt kilót...
- Erre aztán a pedert bajuszú ócskás szó nélkül fel-kapta a nehéz vasfazekat, odavetette a többi lom közé, majd pengőket nyomott a Petyi markába, s kitaszigálta őket az udvarról. A fiúk csak künn vették észre, hogy Petyike csupán hat pengőt szorongat a markában. Tana-kodtak, mitévők legyenek: szóljanak-e az ócskásnak, vagy ne szóljanak? Hátha azt fogja mondani, hogy ő hetet adott. Végül is Setét Janira támadtak: ezt az embert nézte ő jó embernek, ezt a csalót pártolta?!
- Ezt hát – kiáltotta Jani mérgesen –, még a fir-

máján is az áll, hogy: Tüzes Mihály jogos tulajdona – mutatott fel diadalmasan a frissen festett cégtáblára. – Nem beszélt volna a hazáról se, ha nem igazi jó ember.

– Csak azért beszélt, mert a saját hasznát nézi – mondta Mihály. – Édesapámban mindig felforr a méreg, amikor az ilyenek a hazát emlegetik.

– Örvendj, hogy nem hívta a rendőrt – makacskodott Setét Jani.

– De eleget emlegette – fortyant fel Petyike. – Hagytuk, hogy ránk ijessen, pedig nem dugdostunk mi semmit se. Mi ezt a sok vackot keserves munkával szereztük. Marhák voltunk. Laci nem kellett volna, hogy tizenötöt mondjon, mikor én húszat kértem, ő az oka.

– Nem igaz – jött méregbe Laci is. – Tizenöt elég lett volna, de Sárika közbekotyogott.

– Hát persze! – kapott észbe Petyike, s most már teljes mérgével a hűledező Sárika ellen fordult –, mindenütt a lányok csinálják a bajt. Maradt volna otthon a fenébe. Minek az ilyen tyúkeszűnek egyenlőség!

A vérvörösre szégyenített Sárika tátogott, mint egy piros jércike. Kínjában próbálta visszahárítani az egész hibát a Petyi fejére, mondván, hogy Petyike tíz pengőről egyszerre hétre alázkodott az alkunál. De Petyikével már nem lehetett bírni. Ő csak azért jött alá ennyire – mondta ellentmondást nem tűrően –, mert Sárika elrontotta a dolgot. Félős volt, hogy teljesen *ingyért* kell hogy otthagyják a portékát...

Kerekes Sárika nagy bánatára még Kádár Laci is kitartott amellett, hogy ő, a leány az oka mindennek. Sárika szégyenében és szörnyű csalódásában faképnél hagyta a fiúkat. Keresztülvergődött az ószeri tolongáson, anélkül, hogy ezúttal legalább egyszer is ránézett volna a blúznak való, csábítóan szép rongyokra.

A piacra bujdosott, újkrumplit keresni. Közben elhátározta, hogy többé nem teszi ki a szívét az ablakba ébresztőórának. Nem cibáltatja meg frufuját az any-

jával Laci miatt, mint ma reggel is, amikor ötre csergetett az óra, hiszen ráért volna arra fél hatkor is. Igen, most már igazán meg merne esküdni, hogy sosem megy férjhez...

LACIÉK EZALATT kiadták mérgüket az ószeren. Miután végleg megegyeztek abban, hogy rossz vásárt csináltak, számadást vetettek: – hány horgot meg hány méter zsinetet vásárolhatnának a hat pengőből. Hogy miből, hányat szerezzenek, azzal hamar elkészültek, de hogy futja-e a pénzből, azt addig nem süthetik ki, amíg meg nem tudják a szükséges dolgok árát. Esküdöztek égre-földre, most aztán nem hagyják magukat becsapni. Ha kell, lealkudják a csillagokat is az égről. Szétnéztek az ószeren, beszerezhető-e halászó holmi a sok vacak között. Kiderült, hogy akadt itt minden, éppen csak horog nem. Zsineg került volna, de nem merték megvenni. Vásott zsineggel nem lesz jó halászni, hátha leszakad a nehezebb hallal.

A piac felé kerültek, s beállítottak egy szemüveges kötélgyártóhoz. Okulva az ócskásnál történt fogadtatáson, ezúttal csak Petyi meg Laci nyitott be a boltba. A szemüveges mester hosszú volt, mint egy száraz kötél, s hozzá még vékony is, vén is. Talán gögös is egy kicsit, ami nem csoda, hiszen rajta kívül talán nem is létezett több kötélverő kisiparos a városban. Kihalóban volt ez a mesterfajta. A gyári kötélverés kiverte őket a piacról. Laciék jámborul előadták kérésüket: jó erős zsineg kellene, vagy két gombolyaggal.

– Mire való legyen? – mordult rájuk a kötélverő.

– Halászni.

– Ha-lász-ni?! – taszította homlokára szemüvegét csodálkozva. – Van nektek időtök erre a naplopásra? Halászásra prédáljátok a drága időtöket, mikor én nem kapok egy jóra való inast? Nekem pont két ilyen tekerőre volna szükségem, mint ti.

– De mi, csak... csak zsinégért jöttünk – dadogott Petyike, s ijedten pislogott Lacira. Ez már oldalgott is kifelé, mert ki tudja, hátha kisül, hogy van valami olyan plakát is, ami nem csak az ócskavasak, hanem az ilyen inasnak való fiúk beszolgáltatását is elrendeli.

A kötélverő mester azonban nem említett semmiféle plakátot, ellenben áradozva dicsérte a szakmát a fiúk előtt. – Gondolják meg a dolgot, legalább az egyik szegődjék be hozzá. Olyan békebeli zsinéget ad a másiknak, hogy avval akár egy cápát is kiránthatnak. Nagy előadásba kezdett arról, hogy a kisipari kötélverésnek, szemben a gyáriparival, csak ezután jön fel a csillaga. A háború végén annyi hitlerista gazember, hadiuzsorás, élelmiszerhamisító, fekete kufár kerül akasztófára, hogy csak győzzék istránggal. Márpedig erre a papírból font gyári madzag nem lesz jó. Erre csakis a kisipari remekelés lesz elég megbízható.

– Tessék várni, mester úr – jutott eszébe valami Lacinak. – Vár kint minket egy fiú, Réz Mihály, behívom, hátha ő beszegődik. Az már volt egy hétig próbainas. – S választ sem várva, kiugrott az ajtón.

Petyi pityergésre álló szájjal hebegett valamit utána. Azt szerette volna odakiáltani, hogy ne hagyja ennek a mesternek a markában. Laci azonban örvendett, hogy kívül kerülhetett. Majd csak kivágja magát Petyike is valahogy. A mester most elővett egy nagy gombolyagot, mert bár inasra vadászott, azért a zsinéget is el akarta adni. Petyi elé tette, erősítve, hogy van azon kétszáz méter is, s megszámitja Petyikének négy pengőért, s az árát be is vasalta rajta rögtön. Petyi dehogyis mert alkudni, csak azt nézegette, hogyan lépjen meg innen. Kínjában mentőötlete támadt, azt mondta:

– Én is szívesen beállnak inasnak a bácsihoz, de né, milyen kicsi vagyok. Alig múltam tízéves – hazudta merészen.

– Hát ez igaz – nézett végig rajta a kötélverő. –

Te igen apró maradtál. Neked még iskolába kell járnod. Eredj, küldd a barátod avval a Réz Mihálllyal.

Petyi soha ilyen serényen nem ugrott. Életében most először örvendett kicsike voltának. Az utcasarkon vi-gyorogva lestek rá Laciék.

– Mi a', sikerült neked is?

– Sikerült hát, még zsineget is kaptam. Azt mond-tam neki, hogy küldelek titeket, csak erresszen.

Arról persze egy kukkot se szólt, hogyan használta fel szégyellt kicsiségét mentségül; minek azt Laciéknak tudni. Büszkén elővette a zsineget: íme, micsoda fájin dologra tett szert négy pengőért...

– Mi-csod-a-a! – szörnyedtek el a fiúk –, te négy pengőt adtál ezért?!

– Igen, de tízet kért – találta fel magát Petyike egy igazi kincstárnak fölényével. – Ez békebeli spárga. Ideadta, mert azt ígértem, hogy Mihály beáll hozzá.

– Mi? – ijedt meg Mihály –, te odaígértél engem? Egy marók zsinegért legyen én kötélverő...

És neki a futásnak, nehogy nyakon fogja őt a mes-ter. Laciék a nyomába eredtek: – álljon meg, hova szalad, mint a bolond. Az emberek utánuk fordultak, s már-már majdnem tolvajt kiáltottak. Szerencsére rövid volt az utca, s a másik sarkon hirtelen befordultak. Ott aztán lassítva vették az irányt a vaskereskedésbe. A maradék két pengőből éppen húsz darab szakállas horogra futotta. Ezt a bevásárlást minden baj nélkül fejezték be. A piacon aztán rábukkantak Sáríkára, aki kis kosarát krumplival vásárolta tele. Laciék láttára kipirosodva fordított hátat. Sietve indult hazafelé. A fiúk mindenütt a nyomában, kötekedtek vele: Hová megy, kisasszony? Nehéz-e a krumpli? Ne segítsünk?

Sáríka túrt egy darabig, aztán lecsapta a kosarat a földre, s otthagyta az utca kellős közepén. Laciék meg-rökönnyödve álltak, s néztek az elsiető leányka után. Laci végül rándított egyet magán, s otthagyta a kosarat.

– Azt hiszi – mondta megvetően Máthé Ferinek –, hogy én számár leszek.

Setét Jani se kívánt az lenni, csupán Petyike tétovázott a kosár mellett. Úgy okoskodott magában, ha ő ezt a pityókát most hazacipeli, nyomban megnő vagy egy méterrel a Sáríka szemében, Laci meg ugyanakkorát kurtul. Miért ne legyen szerelmes belé is legalább egyszer Sáríka? Ó, mert nem feledte el, mivel ugratták tegnap Laciék a szemétdombon. Azóta mind az rágta a szívét. Igaz, hogy az ő méretéhez inkább Kiss Amáli pászolna. De hát az csak Mihályt bámolja.

Felkapta a kosarat, s cipelte, hogy szakadt meg belé. Laci mérgelődve állt elébe. Miért alázza meg magát, pont egy lány előtt? Hagyja itt a fenébe azt a kosarat, majd visszajő érte a kisasszony. Épp ő, a leánygyűlölő hízeleg Sáríkanak? Petyikének szörnyen tetszett a leánygyűlölő rang, de a kosarától azért nem tágított. Túlságosan magára képzelte már azt a bizonyos egy méter növekedést, olyannyira, hogy nem jutott eszébe, mennyivel kurtulhat a fiúk előtt, ha most gögösen le nem csapja a kosarat. Véde azért jó hírnevét is, mondván, hogy ő nem Sáríkanak cipekedik. Majd jó nagy tüzet csinálnak a kőrisfa alatt, és sült krumplit eszik az egész telep. – Így mondta, de közben remélte, majd kezére játssza valahogy Sáríkanak a krumplit. Laci megvetően ráhagyta, csináljon, ami tetszik. Mentek egy darabig szótlantul, s azalatt Laci is gondolhatott valamit, mert egyszer csak elkérte Petyitől a kosarat: viszi ő is, nehogy megszakadjon Petyike. Petyike nem adta át valami jó szívvel, bár a déli napsütés ugyancsak perzselte. A külvárosi házfalak meg ablakok vakítóan verték vissza a napfényt. Hervadoztak a léckerítések mögé zárt gyümölcsfák. Még kétszáz métert se haladhattak – máris féltékenyen kérte vissza Lacitól a kosarat, de az nem adta. Hazáig vitte, s Petyi legnagyobb mérgére

betette a Kerekes Sáriék nyitott kapuján az udvarra. Sáríka az ablakban bágyadozó virágok közül leste őket.

– Mi a’ – támadt Petyike felfortyanó méreggel Lacira –, mégis a szamara lettél?

– Igen – vágta vissza hevesen Laci –, mert én számárnak is különb vagyok, mint te paripának.

Petyinek nem jutott ideje magyarázatot követelni, hogy ebben az esetben miért különb állat a keresztes hátú szamár a paripánál –, mert a kőrífa alól máris megrohanta őket a rájuk várakozó gyermeknépség. Szóról szóra hallani kívánták az ócskaság értékesítésének a körülményeit. De ugyancsak lehervadt a kedvük, mikor az eredményt megtudták. A horog és a zsineg mit sem ér vessző nélkül. Honnan szerezzenek húsz darabot? Ők úgy képzelték el a dolgot, hogy Laciék készen felszerelve hozzák a horgászó szerszámokat.

– Ez már gyerekjáték – vigasztalta őket Máthé Feri –, összeszedjük az éjszaka a paszulykarókat a hóstátiak földjéről.

– De az lopás! – ellenkezett Setét Jani a csíkos párnahuzatból készült fürdőnadrágban. – Ezért felakasztanak. Eleget írja az újság, hogy aki elsötétítés alatt lop, annak kötél jár.

– Mostanában süt a holdvilág, te vízfejű – kiáltotta Máthé Feri bölcsen. – Mi bajunk lehetne? A holdvilágot se írja fel a rendőr, pedig az sosem sötétít el kék papírral.

– Igen, de világosságnál se szabad lopni – adta tudtukra Mihály. – Aztán, ha elvisszük a paszulykarókat, a hóstátiak megint drágítani fogják a zöldpaszulyt. Azoknak minden jó ürügy a drágításra. Ha süt a nap, akkor azért. Ha egy kicsit beborul, másnap már felviszik a pityóka árát.

Laci időközben hazaszaladt levetközni, s most a rövid klottnadrágjában furakodott a tanácskozók közé. Rög-tön fölöslegessé tett minden szóbeszédet. Tudtukra adta,

hogy kimennek a csereerdőre mogyorófavesszőt vágni. A paszulykaró nem való halászni. Hoznak egyúttal egy hát száraz ágat is. Úgyis eleget sírnak az anyák, hogy nincs mivel tüzelniök.

Az erdő említése ujjongó kiáltásokat váltott ki mindnyájukból. Nagyszerű! – hoznak madártojást, s ha szerencsésük lesz, nyulat is fognak! Megszelídítik majd, s pároztatják, és egy év alatt annyi nyuluk lesz, hogy nem szorulnak húsért a mészárosra.

Az általános örömből csak a lányok maradtak ki. Nekik ismét otthon kell kuksolniok, ezt tudták anélkül is, hogy a fiúk eszükbe juttatták volna. Csupán Kiss Ámáli meg Petkes Zsuzska mehetett volna velük. Nekik kettőjüknek nem volt se kistestvérük, se nagy. Házórzés címén se foghatták őket otthon. Egyiknek a nagyanja, másíknak meg az édesanyja ült a háznál. Azok eleget szídták ugyan őket a csavargásért, de otthon fogni mégsem bírták. Kiss Ámáli anyja elhízott nőszemély volt, s nem bírt utána futkosni, Petkes Zsuzska meg rá se hederített süket nagyanjára. Persze, akadt volna dolguk bőven, de ők ide jöttek, s a Köves utcai leánykának segítettek takarítani, mosogatni, súrolni. Többnyire Kerekes Sáríkáánál időztek. Ez meg is látszott a Sáríkáék lakásán. Sehol sem volt olyan tisztaság, mint náluk. Ha a kicsikkel nem történt volna valami örökké, Sáríka sosem szorongott volna esténként az anyja előtt. Most a két húséges barátnőnek ellenállhatatlanul erdőre mehetnékje támadt. Ők is nyulat kívántak fogni. Ezúttal azonban leánypajtásaik szegültek szembe velük. A cigányszínű Sándor-lányok keltek ki ellenük leghevesebben. Ha nem mehet mind, akkor egy lány se menjen. Ez az igazság, így kívánja a leánycsapat. Kimondták az este az összetartást a fiúk ellen, most ne szegje meg azt egy sem.

Kiss Ámáli megszeppenve nézett egyikről a másikra.

Tegnap este valóban így határoztak, de ki láthatta azt előre, hogy ma erdőmenésre kerül a sor?

Akkora volt a mehetnékvágya, de még hűség szeretete is, hogy szemében gyülekezni kezdtek a kövér könnycseppek. Petkes Zsuzska keményebbnek és eszebbnek bizonyult, mint ő. Szemére vetette a lázongó Sándor-lányoknak, hogy azzal csak örömet szereznek a fiúknak, ha egy lány se tart velük az erdőre. Az ő részükre biztosan nem vágnak vesszőket. Akkor aztán a zsinagból és a horgokból rájuk eső részt sem kérhetik el tőlük.

Észbe kapott erre rögtön Kerekes Sárika is, de a Sándor-lányok is. Menjen hát Kiss Ámáli és Petkes Zsuzska Laciékkel, vágjanak mogyorófavesszőt a leányoknak.

– Ez férfidolog – kiáltotta közbe Laci türelmét veszve.

– Ó, te férfi! – csipett vissza Sárika merészen. – Hasítok úgy fát, mint te. Egy mogyorófavesszőt én is lenyesek, és hazahozok úgy, mint te.

– De most úgy illenék, hogy mi menjünk – tört ki Petyike legnagyobb húga, Bözse. – Én Jucival örökké itthon kotaljak? Maradjon itthon helyettünk Kiss Ámáli. Etesse meg a kicsikét, és vigyázzon rá... Mindennap más kislány menjen a fiúkkal halászni és mindenhová. Mély lélegzetet vett a ravaszdi képű, s elébevágott a közbeszólni akaró Petyikének. – Lehetne úgy is, hogy reggel korán vegyük sorra a házakat. Takarítsunk ki gyorsan mindenhol; vagy öt lány azután maradjon a kicsikkél, így a többi nyugodtan mehet a fiúkkal.

Addig-addig csacsogtak, egyezkedtek a kőrisfa árnyékában, míg Kiss Ámáli fájó szívvel beletörődött, hogy Sándor Bözse menjen helyette Petkes Zsuzskával a Lomberdőre. Holnap aztán kipróbálják a közös takarítást és a napos felvigyázást.

Mire azonban teljesen megegyeztek a részletekben is, s a két kiszemelt kislány indult volna, Laciék alattomos

észrevétlenséggel elpárologtak hazulról. Egyszerűen faképnél hagyták a lányokat. A kajántói dombok között csörtettek már a csereerdő felé.

Minél magasabbra hágtak az aratásra érő búzatablák és kapálatlan kukoricások között, annál hevesebben süttötte őket a nap. Meztelen hátuk bőrét repedezni érezték. Közben szűrös kaszálón kellett keresztülvágniok. Talpuk eléggé edzett és kemény volt a mezítlásas járástól, de itt mégis sziszegve álltak meg. Sehogyan sem tudták, hogyan lépegessenek. Olyan volt ez a lekaszált mező, mintha tüvel ültették volna tele. Végül is Laci kitalálta, hogyan kell menniök; úgy, mint a síelőök szoktak; csúsztatni kell a talpukat, hogy a fűszálak lelapuljanak.

Ő szerencsésen át is vergődött a túlsó partra. A síelő járást a múlt télen tanulta el unokabátyjától, akit a katonaságnál fogtak sítalpra, de a többiek lába megtelt tövissel, úgy, hogy az utolsó métereket az erdő széléig négykézláb mászták keresztül. Patakzott róluk az izzadság. Réz Mihály elkeseredetten szidta a malacot, szidta Lacit, miért csalta futballozni, most nem kellene így kínlódnia.

ALANT A VÖLGYBEN szelesen elterülve a szemközti Feleki-hegy lábáig terjedt a város ég felé bökő, picike tornyaival és gyárkémejeivel. A közeli Fellegvári-hegy úgy ékelődött a házfedelek közé, mint egy szép, zöld sziget. A város körülfolta, mint egy tó; az építkezés hullámverései az oldalába is házakat s utcasorokat sodortak körös-körül. Tova, messze, nyugaton, a Szamos kanyargó, ezüst szalagjából lobogott egy darabocská, míg keleten hosszasan kanyargott Apahida felé.

A meggyötört fiúk nem gyönyörködhetek e szép táj változatosságában. Egymás talpából piszkálgatták ki a hajszálvékony mezei tüskéket. Hátuk mögött zöldellt az

erdő. Fialat cserfáin mindenféle madarak pityegtek, csivogtak. Imitt-amott felrepült a bokrokból egy-egy sárgarigó. A fiúk sántikálva hatoltak be a sűrűbe. A lombok hűvös árnyéka apránként felüdítette őket. Laci már a rigókat utánozva füttyölte, hogy *fityeg a bíró, s Máthé Feri jókedvre derülve felkészött egy fára, s a lombok közül rikoltozva az erdőt meg a szabadságot éljenezte.*

A többiek is elfeledkeztek a sántikálásról, s nekiálltak közös erővel lerázni Ferkót a fáról. Rikkantásaik és füttyeik riadt menekülésre készítették a madarakat. Tüzes gyíkok iszkoltak zörögve az avar között. A fiúk törték a száraz ágakat. A magukkal hozott kisfejszékkel hamarosan leterítették a kiszemelt mogyorófavesszőket. A legegényesebbeket választották ki, s láttukra még Mihály is felderült. Már visszafelé cipekedtek egy-egy öl összekötözött, száraz gallyal, amikor az egyik bokor mögül szalmakalapos erdőőr ugrott elő ütésre emelt fokkal. Haragtól eltorzult arcát mintha fából faragták volna.

–Ide a fejszékét, az anyátok! Adok én nektek szabadságot...

A FIÚK DERMEDTEN BÁMULTAK a félelmetes emberre, és amikor az ismét lépett egyet feléjük, veszett futásnak eredtek: ki erre, ki arra. A száraz gallyak kirázódtak a kötelek hurkából. Az erdőőr ide-oda ugrott, hogy elcsípje valamelyiket. A rémült fiúk úgy érezték, hogy megindult az egész erdő, hogy a földből kilépő tuskólábú fák szökdelnek utánuk, hogy erőnek erejével visszavegyék mogyorófagyereket. Meztelen lábuk szárát, karjukat, hátukat felkarmolták az összecsapódó bokrok. Lába, karja és karma lett itt egyszerre mindennek, még talán a gyíkok is utánuk haraptak. Földhöz lapuló gyökerek púposodtak eléjük, hogy orra buktassák őket, de mindennél félelmetesebben csörtetett

utánuk a szakadatlanul káromkodó ember: a bakancsos erdőpásztor. Most nem nézték a hirtelen eléjük táruló, kaszáló, szúrós veszedelmet. Nyargaltak lefelé rajta inuk szakadtáig, a kukoricásokon át, belé a hajladozó búzába. A kisfej szék és a mogyorófavesszők kivételével mindent elhullattak már. Amelyik sapkát hozott, az a sapkáját; a nadrágosok zsebbéli holmijaikat veszítették el. Mintha üldözőjük pártjára szegődött volna minden, de minden: göröngyök, szétcsapott karú madárijesztők, guruló kövek. A nap meg mintha alább süllyedt volna. Torkuk kiszáradt, szúrt. Egész testük sajgott. Égett a lábuk és a tüdejük. Dombon lefelé futni kétszeresen veszélyes. A gyöngye tüdejű Petyike keresztül is bucskázott a fején, nyomban utána a nagy fejével Setét Jani is kidült.

Lelövöldözött harcosokként, mint szétszórt sebesültek fetrengtek már mindnyájan a csatatéren. Hörögve, zihálva dolgozó tüdejük kétségbeesetten fújtatott. Kidülledő szemekkel meredtek az elhagyott erdő felé. Most itt foghatta volna őket az erdőpásztor egy rakáson. De az elmaradt valahol. Úgylehet megelégedett az elhullatott sapkákkal és kötelekkel. Petyike is a károsultak közé tartozott. Hogy törpességét megtoldja, állandóan hetyke diáksapkát viselt. Apja akárhányszor lekapta a fejéről, s a földhöz csapta, mert Petyi képes volt ebédhez is sapkában ülni. Ő ezt a sapkát, Setét Jani az apja kacoros bicskáját veszítette el, Máthé Feri meg a ruhaszárító kötelet hagyta el az ész nélküli futásban.

Véres karmolásokkal a testükön, letörve, és veréstől félve, vánszorogtak haza. A lányoknak, akik duzzogva jöttek eléjük, és szemrehányással akarták illetni őket, csak annyit mondtak: szerencsájük, hogy megszöktek előlük, ami velük történt, az nem lányoknak való eset.

– A fene egye meg! – heppent le remegő lábakkal a kőrisfa alá Máthé Feri. – Hát az erdő is valakié? Sze-

gény halak, most már kereshetnek sapkára valót is, ha Kifogjuk őket.

– Hát az apám kacorjára? – siránkozott Setét Jani.

Laci aki egy szál fürdőnadrágban volt velük, csak vérveszteségre hivatkozhatott. Mély karcolások véreztek a hátán, oldalán és a combjain. Réz Mihálynak a bal orcája volt felkarmolva. Szomorúan lógatta térde közé a fejét, amint a gyepe ült. A kis Petyike meg köhögött, egyre köhögött. És tapogatta kopaszra nyírt fejét, s kérte a húgait: ne mondják meg az apjának, hogy elhagyta a sapkáját. Vesz ő másikat, ha megtalálják a kincset.

– Még jó, hogy nem dobta belénk a fokosát – tűnődött Setét Jani elrévedezve.

– Pisztoly is volt nála – lódította Máthé Feri. – Most vakarózhatnánk, ha belénk eresztett volna egy marék sót. Mert sóra töltik a pásztorpisztolyokat.

A leányokat e rejtélyes párbeszédnek megborzongatták, de mindhiába kérdezősködtek, hogy mi történt tulajdonképpen, a fiúk ösztönösen megéreztek, jobb ha a lányok képzeletére bízzák a dolgot. Most láthatják, nem olyan könnyű fiúnak lenni. Petyike húgai meg a lány-szívű Kiss Ámáli meg is hatódtak szívük mélyéig. Hozták a vizes zsebkendőket, s törölgették a harcosok sebeit. Ámálka, persze, Mihályt ápolgatta. Petyi köhögés közben irigykedve nézte őket, a véle bajlódó húgait pedig ellökte magától: – hagyjanak neki békét, mi az a kis karmolás!

A lányok közül egyedül Kerekes Sárika állt ajakbiggyesztve. Ő most haragot tartott. Laci sebei helyett inkább a kőrisfa ágának támasztott mogyorófavesszőket szemlélte. Kiszemelt négyet a lányok számára, a négy leghosszabbat, s azokat ezekkel a szavakkal adta át Kiss Ámálinak:

– Erre te vigyázol. Anyád el ne törje a hátadon!

– Mi? – ugrott fel Petyike indulatosan. – Ki a kincstárnok, ő vagy én?

– A leányok részére Málikát választottuk. Add ki a horgokat is meg a zsineget is. Te őrizd majd a kincseket... Nékünk elég a szertáros is.

Petyi tátogva nézett Lacira és a többi fiúra: belégyeznek-e ebbe az arcátlanságba?! Laci mulatott a dolgon, neki most minden, ami a malac halála óta e percig történt, a legvidámabb, a legszórakoztatóbb játéknak tűnt. Így még a múlt nyáron se mulatott, pedig akkor két hétre falun volt a nagyszüleinél. Most a Petyi kétségbeesett arcát látva, mind azon tűnődött, hogy lesz érdekesebb: úgy-e, ha ellenkezik Sárikával, vagy úgy, ha nem? Végül is intett Petyinek.

– Hogyne – jajdult fel Réz Mihály –, ők biztosan nem pótolnak a malacba.

– Add ki a részüket, Petyikém, lássuk, mire mennek vele.

– De pótolunk – torkolta le azon nyomban Kiss Ámáli, s jóváhagyást sürgető tekintetet vetett a kőrisfának támaszkodó Kerekes Sárira. Az kegyes mosollyal intett: – rendben van, pótolnak. De csak a malacba, a Laci órájába nem.

– Hát az én sapkámba? – toporzékolt Petyike.

– Azt megveszed te a kincsekből.

Petyi elsápadt, hebegett. Igaz, igaz, a kincsekből, de rémülten nyilallott belé: mi lesz, ha mégsem talál kincset. Aggodalmát azonban ki nem mondta volna semennyiért. Majd Mihályra hivatkozott. Megmondta annak az apja, hogy ne vezérkedjenek, tartsanak össze, fiú-leány, de ha két szertáros lesz, az már nem összetartás.

– Ugye, Mihály, apád is így mondaná?

Mihály buzgón bólogatott. Neki csak egyetlen gondolata volt: *a malac*. Közelgett az este, s ő ma is idegenben

háljon?! Ma még nem lakott jól kedvére. Kádár néni szűken mérte ki kettőjüknek az ebédre hagyott mákos laskát. Reggelire meg csak teát adott. Az ő anyja mindennapra előteremtette a tejet. Aztán ezután is virraszson az óra helyett? Elég volt a bujdosásból. Azon rágódött, hogyan találkozhatna az anyjával úgy, hogy az apja ne lássa meg. Kérné, hogy hívassa haza. Most már a malac ügyis meglesz. Miért ne mehetne ő haza?

Évődéséből Petyike zavarta fel. Nem akart beletörődni semmiképpen sem, hogy rajta kívül még egy szer-táros legyen. Mindenféle kifogást hozott elő Lacinak és a többieknek. De még a nehézfejű Setét Jani is azt mondta, hogy a leányok részében nem parancsolhatnak. Kádár Laci meg egyenesen kijelentette, hogy a leányok-nak jogukban áll a maguk halászószerszámaikat ott és av-val őriztetni, ahol és akivel nekik tetszik. Petyike ájuldozva meredt Lacira.

Te mondod ezt, Laci, éppen te? Tegnap még nem így beszéltél. Tegnap a szemérről is elkergetted őket. Most, most csak a szerelem beszél belőled. Igen, kimondom: sze-re-ted Sárikát, és azért... Érte pártolsz el az összetartástól. Ilyen vezér nem kell nekünk. Maholnap bebújtatsz minket még a lányok ágya alá is...

– Féltekeny vagy, Petyi, az vagy... – nevetett Laci. – Irigyled, hogy Sárika csak engem néz.

– Nem igaz, én nem is nézlek! Mit néztek rajtad? – pattant elő Sárika vérvörösre gyulladva.

– Még tagadod, te, tagadod? – rontott neki Petyike. – Azt hiszed, nem tudom, hogy az órát az este is az ablakba tetted?!... Laci pedig hülyén azt hiszi, hogy angyalok csergetnek neki. Te vagy az a híres angyal, mondta nekem a testvérem...

Laci boldogan ámuldozott, Sárika azonban hazaszaladt szegényében. De Petyike mégsem érte el a célját. Ki kellett adnia a négy horgot s a négy horogra való zsine-

get. A fiúk egyszerűen leszavazták, mert árulkodott, és mert okosabbnak vélték, ha nem veszekednek folyton a leányokkal.

MIHÁLY AZNAP ESTE addig törte a fejét, hogy s mint férközhetne az anyja közelébe, anélkül, hogy a fiúk előtt szégyenben maradna, míg kitalált valamit. Szürkületkor a kőrisfa alatt nyögödni kezdett, hogy ő nagybeteg, fáj mindene, neki láza van. Már járni is alig tud. És bújt le a fa tövéhez. Azután így tett Laciéknál is, amikor Kádár néni hazajött. A fáradt asszony csóválta a fejét, tapogatta Mihály homlokát, és megjegyezte, hogy egy szikrányit se forró.

– Igen, mert hideglázam van – nyögdecsele Mihály.

Kádár néni furcsállotta ezt a hideglázt. Nemigen hitt Mihálynak, de azért nem szerette volna, hogy a nyakára betegedjék, s Laci elkapjon tőle valami ragályos nyavalyát. Vette hát a szatyrát, s azt mondta: megy a boltba, holott Réz bácsiéhoz indult, hírül vinni Mihály betegségét. Megígérte akkor este Réznek, mikor az náluk járt, hogy mindenről tudatja, ami a fiával történik. Réz bácsi meg pénzt hagyott a fiú kosztjára, próbára akarta tenni: lám, mire képes szorultságában. Kikérdezette feleségével az utcabeli gyerekeket is, mit művel egész nap az ő fia.

Kádár nénit a rossz hírrel már megelőzte Kiss Ámáli meg Petkes Zsuzska. A két lányka, mondhatni önkéntes küldöttségbe ment Réz bácsihoz. Málíka kérlette: fogadja haza Mihályt, nem lehet kívánni, hogy valaki hideglázzal menjen a világ végére malacot keresni...

– Áhá mondta Réz bácsi –, szóval hidegláz? Volt már neki egy párszor hidegláza. – És mosolyogva elküldte a kislányokat.

Nyomban utánuk érkezett Kádárné. Beültek hárman a konyhaasztal mellé, a villanylámpa fényköre alá. Ká-

dár nénivel szemben Réz bácsi ült. Feltúrt ingujjával és vastag bajuszával parasztembernek látszott. Az asztal végén Rézné szelíd, kék szemével s pufók arcával egészen olyan volt, mint Mihály. Folyton az urát nézte, s aggodalom ritt le róla.

– Nem gondolja, szomszéd – kezdte komolyan Kádárné –, hogy elég lesz már ez a tűzpróba? Mihálykék eléggé bejvedtek a fiammal. Török magukat a többivel együtt, hogy jóvátegyék a kárt...

– Én is mondtam már – szólt szemrehányóan Rézné. – Meggyűlöl minket, ha tovább sanyargatjuk.

Réz bácsi hátradőlt a székében, az asztalon heverő rozsdás dózniból dohányt csípett ki, és megsodorta.

– Az lehet – bólintott hátrafésült, konok fejével –, de inkább most gyűlöljön meg, mint később átkozzon. Én erős akaratú embert szeretnék belőle, aki a jég hátán is megél. Az effélét pedig csak tapasztalattal lehet elérni.

– Lesz arra alkalma elég, ha nagyobb lesz.

– Csakhogy akkor már késő lehet, Kádárné. A gyerek egész életében olyan, amilyenné gyermekkorában lesz. És bizony a mi fiunk most még nem valami kemény szikla. A feleségemre üt, az ő természete.

– Megszégyenítesz – borult tűzbe a blúza kivágásáig az asszony. – Láthattad, ki vagyok, mikor utánam mászkáltál, miért vettél el?

Réz bácsi élvezettel fújta ki a füstöt.

– Azért vettelek el, mert, ha olyan kovakővel kerültem volna össze, mint én, csupa szikra meg tűz lett volna az életünk. Nekem olyan kellett, akit én csiholok életre. De hagyjuk ezt. Se leszólni, se magasztalni nem akarlak. A gyerekekkel te voltál többet, a te szokásaidat tanulta el. Ezután kóstoljon mástól is valamit.

– De a szomszédok lelketlennek mondanak bennünket.

– Hát persze, mert nem verem, mint a lovat, úgy, mint ők. Sokra mennek vele.

Kádárné zavartan félrenézett, úgy érezte, hogy az ő laskanyújtós nevelését gúnyolja, s indulatosan mondta:

– Azt hiszem, maga nagyobb kárt tesz így a gyerekekben, mint a veréssel. Miért engedte, hogy otthagyja a cipézmestert? Az ráncba szedte volna. Most összevissza csatangolnak. Ahelyett, hogy a kárt jóvátennék, most már még a kurta Sándor fia is elhagyta a sapkáját, a többi is elveszített valamit. Ha így folytatják, mind egyre nagyobb bajba keverik magukat. Én azt hittem, mikor maga útra tette a magáét, én meg az enyémet ijesztgettem, hogy valami komoly munkát mennek keresni. Azt hiszi, eszükbe jutott? Fenét! Kincsek után turkálnak a szemétdombon. Holnap majd a kártyaszerencse jut eszükbe.

A szemben ülő férfi szeme megrebbent, előbb feleségére pillantott, aki kitartóan nézett reá, aztán Kádárnéra.

– Igaza lehet, de a halászás már komolyabb dolog.

– Az igen – veszítette el türelmét a felesége –, minden tekergő azzal búvik ki a becsületes munka alól. Hogy aludjak én nyugodtan, amíg ő ilyesmiken törí a fejét? És hogy viseljem el, hogy a saját gyerekem szívtennek tartson?

Ezeket a szavakat már könnyezve mondta.

– És most beteg is – verte tovább a vasat Kádárné. Ezt jobb, ha nem említi, Kádárné – állt fel Réz bácsi bosszúsan. – Ismerem már az ő hideglázát. Amíg erről beszél, nem jöhet haza. Hadd epedezzek még néhány napig.

De a szomszédok, Mihály! – szipogott a felesége.

Mi nem a mai szomszédoknak nevelünk gyereket. A Mihály szomszédai mostani pajtásai lesznek. Ha ember lesz belőle, akkor azok tisztelettel gondolnak majd

az apjára is. Más világ lesz nemsokára. Én annak az új világnak nevelek gyermeket, amit ők hoznak.

Ezzel bement a szobába, s a konyhából beszűrődő vilanyfény félhomályában úgy piszmogott az ágylámpával, mintha fontos dolga lenne. Igazában alkalmat akart adni a feleségének, hogy odadugjon valamit a Kádárné szatyrába Mihályka részére. Réz néni át is adott egy üveg tejet, és sugdolódzott.

MIHÁLY ezalatt a másik utcában sóvárogva leste az ajtót. El-elfeledkezett a nyögdcisélésről, s folyton remélte, egyszer csak betoppannak a szülei, s aggódva hazaviszik... Rápillantott Lacira. Az buzgón fogdosta a legyeket csaléteknek. Képzeteiben ő már a Szamos mentét járta. Valami tutajfélén törte a fejét, amellyel leúsztathatnának egészen a tengerig. Egyszer-egyszer szakértő pillantást vetett az ajtóra: – mi lenne, ha leakasztaná a sarkáról; fenn bírná-e tartani őket a vízen? Rábészelné azt a mutuj Setét Janit, hozza el ő is az ajtójukat, a kettőt egymás mellé toldanák, s akkor remekül tutajozhatnának. És miért ne? Esténként szépen visszatennék az ajtókat a helyükre, s a kutya sem tudná meg a dolgot... – Kérdőn fürkészte Mihályt: vajon mit szólna, ha elmondaná neki a tervét.

A Mihály arcáról lerítt, hogy nem gondol most halászásra. Ő egyre csak fülelt, fülelt, mikor hallja már a szülői lépteket. Törődne is ő aztán a Laci agyafürtságai-
val! Semmi kedvet sem érzett a horgászáshoz. Eleinte valahogy úgy képzelte, hogy vízbe vetik a horgot, s a másik pillanatban már kihúznak egy élő malacot, Lacinak pedig egy ketyegő órát. De az, hogy csak a szerzőszámok megszerzése miatt is annyi viszontagságon kellett ma keresztülesnie, ugyancsak kedvét szegte.

Szíve nagyot dobbant, mert végre nyikordult az utcaajtó. De midőn az udvarra vetülő lámpa fényében meg-

pillantotta Kádár néni szikár alakját, s látta, hogy egyedül tér vissza, úgy elkámpicsorodott, hogy őszinte nyögés hagyta el a száját.

– Mi az? – nézett rá szigorúan a belépő Kádárné.
– Tán csak nem melegedett fel az a hidegláz? Hoztam egy üveg tejet, attól jobban leszel. Te, mi a fenét kapsz azon a falon? – szólt a legyet fogdosó Lacira.

– Hát csak egyenként összefogdosom a legyeket. Nappal hiába hajtom kifelé, nem mennek a szentnek sem.

– Hagyd a fenébe, ne dörzsöld le a meszelést.

Mihály közben felismerte az asztalra helyezett tejesüveget. Ilyen patent porcelándugó üvegiük csak nekik volt a környéken. Így hát Kádár néni csakugyan náluk járt, és mégsem mond semmit sem! Elhírelte otthon a hidegrázást, mégsem jöttek utána. Hagyják őt meghalni, még csak az anyja sem üzent... Jaj, jaj jaj!

– Na, csak ne jajgass! Öntök szenesvizet! Reggelre kutya bajod se lesz. De ne is legyen! A tejet nem adták ingyen, az árát teremtsd elő a föld alól is.

Kádár néni mindezt nem valami jóságosan mondta. Mihály meg is gyógyult reggelre, de a nyögéssel azért annyit mégis elért, hogy Laci egyedül virrasztott ezen az éjjelen. Illetőleg nem is virrasztott, hanem öt órákor felébredt magától. Alig bírta kivárni az anyja távozását. Rájuk virradt a nagy nap, mennek halászni. Most már igazándiból van miért izgulni. Szerencsére a tutajozásról már megfeledkezett, s békét hagyott az ajtónak.

Mihály kedvetlenül követte a rétre. Együtt volt a kőrisfa alatt mindenki. Petyiek már fel is szerelték a halászóvesszőket. Nagyban tanakodtak a csalétekről. Ők is összefogdosztak néhány marék legyet, de a szakállashorgok túl vastagoknak bizonyultak a karcsú derekú legyecskék felnyársalására. Laci is nyugodtan elszórhatta a magáét. Sok fejtörés után végre kisütötték, hogy

hurkaderekú földgiliszta kellene. De hol találni ebben a szárazságban ilyen derék és nyers férgek?

– Csirkebél is jó volna – dűnnyögött Setét Jani náthásan.

– Na hiszen, te, nagyokos – gúnyolódott Máthé Ferkó –, ezt jól kieszelted. Nem sült el a fejed, amíg kitaláltad? Ki öl mifelénk csirkét, amióta kitört a háború? Ha a hóstátiak kertjében mélyre ásunk, lesz ott giliszta. Arra senki sem mondhatja, hogy lopás. A gilisztát nem ültetik, mint a paszulykarót.

Ez az érv még Petyikének is módfelett tetszett. Felkerekedtek hát, s a Kajántó úton bebújtak a szögesdrót-sövények között egy óriási hóstáti kertbe. A káposzta-ágyasok végében egy-egy hasas vizeshordó állt. Este és hajnalban azokból öntözték meg a veteményeket. Itt a föld belseje jó nyirkos volt. Nekiálltak hát a kerítéd mentén áskálni. Negyedórai fárasztó próbálkozás után ásójuk végre napvilágra fordított néhány vékony gilisztát. Amolyan igazi „gilisztabélú” giliszták voltak ezek. A salétromos kútvíz nem bizonyult számukra jó hízókúrának. A fiúk kissé fintorogva nyúltak a nyálkásan tekeredő, nyers férgekhez, hogy a magukkal hozott pléhdobozba gyűjtsék. Undorukat azonban legyőzte az a tudat, hogy csak ezen az áron juthatnak a drága halakhoz. Bosszankodtak, mert igen keveset találtak egy-egy helyen. Sokáig és mélyre kellett turkálni utánuk. A hordók környékén kísérletezve, a vizesebb földben dúsabbnak ígérkezett a zsákmány. Igen ám, de a kert árnyékosabb feléből váratlanul az ösvényre lebbent egy tarka hóstáti szoknya, s a szoknyában egy kontyos asszony. Kiskapát tartott a kezében, s harciasan rikácsolva szaladt feléjük.

– Az apátok árgyélusát, tekergő bitangjai, hát ti lopkodjátok a krumplimat?! Hogy merészeltek betörni ide?

Ez a nem várt támadás Laciékat felbőszítette. Mi-

csoda-a-a? Hogy ők krumplit lopnának? Ráadásul az apjukat emlegetik? Ezeket próbálta Petyike az asszony-ság szemére vetni, de közben már Máthé Feri akkorát kapott a kiskapával, hogy a krumplibokrok közé henge-redett. És már kapta volna Setét Jani is a magáét, ha nem ugrik. Szöcskeként pattant Petyike is, és utána a többi. Ész nélkül bújtak ki a szögesdrótok alatt. Nem jutott idejük megértetni a bőszen asszonysággal, hogy kik ültetik a gilisztákat.

Ép bőrrel tehát itt sem szabadultak. A szögesdrótsövény belemart csóré karjukba és foltozott nadrágjukba. Setét Jani éppenséggel az ülepére panaszkodott: hogy fog ülni rajta, amíg begyógyul az odavésett emlék? Máthé Feri a kapautéstól feldühödve hívta őket: jöjjenek, tud ő még egy sor hóstáti kertet... Elszántan követtek, de az újabb kísérleteknél is pórul jártak. Kádár Laci türelmét veszítve förmedt Máthé Ferire: nehogy még egyszer előhozakodjék a hóstátiakkal, mert kiüti a fogát... Az utolsó hóstáti kertben a pléhdobozzal egyúttal elhagyták azt a néhány gilisztát is, amelyet a legelsőben sikerült szerezniök. Elkedvetlenedve tanácskoztak a téglagyárak árnyékában, merre vegyék az utat. Szárazság, kiskapa, szögesdrótsövény, vagyis minden, de minden összeesküdött ellenük. Ezek a nyomorult gilisztákon most felborul minden! Legalább azok a piszok legyek nőhettek volna nagyobbra. Az ember egyszer szeretné valami hasznukat venni, és tessék, kiderül, hogy nem tartoznak a hasznos háziállatok közé. Mindezt Máthé Feri keseregte el, a többi meg letörve helyeselt neki. A háborús építkezés miatt fél üzemmel zümmögő téglagyárak közül hazavánszorogtak az örökké sugdosó kőrisfa alá. Elszontyolodva ülték körül az öreget, s hallgattak. A lányok labdázására rá se hederítettek, pedig Kerekes Sári újítást vezetett be a futball játékba. Kimondták Petkes Zsuzskával és Kiss Ámálival, hogy ezután nemcsak hogy nem bűn, de csakis úgy érdekes

igazán a játék, ha a csapat kézzel-lábbal gólt igyekszik rúgni. Egyszóval erénnyé törvényesítették a lányok leküzdhetetlen ügyefogyottságát. A fiúk füle hallatára beszéltek erről, de még Petyike se méltatta őket figyelemre.

KI GONDOLT MOST A FUTBALL régi és jól bevált szabályaira, mikor Petyi akkora félelmet állt ki az elvesztett sapka miatt. Az este minden percben attól rettegett: feltűnik az apjának, miért nincs a fején, mikor azelőtt folyton látta. A Petyike mérge most a leányok helyett mindinkább Laci ellen irányult. Ez a híres belevitte őket a halászó dologba, tisztára haszontalanul... Hangosan azonban nem mert lázongani ellene, félt, hogy ismét úgy jár, mint az este: leszavazzák. Várta, hátha valamelyik elkezdi helyette a lazítást. És el is kezdte. Réz Mihály volt ez a vakmerő. Már reggel lázadozni kezdett Laci ellen. Kádár néni ugyanis Lacinak töltötte annak a tejnek a felét, amit az anyja küldött! És ő nem szólhatott, hogy azt egyedül neki küldték. Nem hazudtolhatta meg Kádár nénit. És most ráadásul mégis vele akarják megfizettetni a tej árát, vagyis a halakkal, amiket sosem fognak ki a Szamosból.

Így fortyogott magában Mihályka, egészen addig, amíg Laci egyszer csak fel nem állt, hogy Kerekes Sárikáékhoz menjen kapura rúgni. Ekkor ő is felugrott, s mérgesen Laci elébe állt:

– Maradj itt! – kiáltott rá. – Ne menj rugdosódni, mikor mi búsulunk. Süsd ki, hogy mi legyen. Miből vegyem a malacot? Érted cseppentünk a bajba. Megvétetted velünk a horgokat, dolgoztattál a vesszőkért, hitelbe vertél, anyádnál, és most meglógsz előlünk! Hogy lesz így giliszta meg hal és malac? Ilyen vezér vagy te?! Még annyit sem tudtál, hogy szárazságban nincs giliszta? Elcsaltál Petyitől rongyot szedni, pedig lehet, hogy azóta megtaláltuk volna a kincset.

A lomha fiú kiabálás közben teljesen megváltozott. Arca gyűlölettől sápadzott. Petyike „úgy van”-ozva pattant melléje:

– Úgy van, lecsapjuk az ilyen királyt. Nyelje le a horgokat giliszta nélkül. Megyünk kincset keresni.

– Eljen Petyi király – röhögött Máthé Ferkó. – Kár, hogy eladtuk a koronázási vasfazekat...

– Te ne ugass! – mordult rá Mihály. – Nekünk nem kell udvari bolond.

A kisebb gyerekek Laci körül tolongtak. A lányok abbagyva újmódi mérközésüket, riadtan szaladtak össze a fa alatt.

– Miért tolakodtok? – támadt rájuk a sarokba szorított Laci. – Petyi úgysem visz titeket kincset keresni, örökké én álltam ki értetek...

Petyike azonban közbekiáltott, s intett a leányoknak: jöjjenek csak, keressék ők is a kincset. Mától fogva igazi összetartás lesz itt, ha Laci nem zavarja a vizet.

A megbántott fiú sápadtan dőlt neki a fának.

– Jól van, eredjetek kincset keresni, legalább kitörlik a nyaka Petyikének még ma.

– De te is jössz – tolakodott elébe Mihály. – Mi veled turkáltunk tiszta hiába. Nem hagyunk lustálkodni. Ha igazi király lennél, még fel is akaszthatnánk, mert bajba vitted a népet.

– Jól van – gőgösködött Laci –, veletek megyek. Legalább tanúja leszek, mikor Petyi kénytelen lesz fél-ekkorára güzsörödni szégyenében. Mert kincs nem kerül – azt én mondom.

– Velünk ne jöjjön – acsarkodott Petyi. – A hitetlenek miatt eltűnik a kincs előlünk.

– Nekem így még jobb – ült le Laci nyugodtan –, legalább nem lesz bűnbakja Petyinek...

Petyi arcára az aggodalom árnyéka ült ki, amint Laci magabiztos nyugalmát látta. De csak egy pillanatig tartott az egész, mert a hozzápártolt gyerekek sürgették:

menjenek már, és szóljon, hogy hozzák-e az áskálókat. Petyinek rendelkeznie kellett. Laci számba vehette megmaradt híveit. Setét Jani maradt vele egymaga. Ez a nagy fejű s kissé bárgyú fiú amolyan hűséges minden gyerek volt. Rövidre nyírt haja közt örökké verejték gyöngyözött, mintha a fölösleges észt izzadná ki magából. Dünnyögve ült le Laci mellé:

– Én mondtam nekik, hogy jó lesz a csirkebél is. Ugyi, hogy mondtam, Laci? Ha akarod, én megfogom a Petyiék jércéjét a horogra.

– Ülj nyugton, Jani – legyintett Laci bosszúsan. S elkeseredve nézett a szemétdomb felé távozó csapat után. Kerekes Sárika is Petyihez pártolt. Jó alkalom volt ez Sárikának arra, hogy bebizonyítsa: dehogyis nézi ő folyton Lacit.

A SZEMÉTDOMBRA MENET Petyin ismét erőt vett a nyugtalanság. Mi lesz, ó mi lesz, ha most sem lelik meg a kincset? Bánta már, miért nem hagyta Lacit velük jönni. Bizony, hogy rá lehetne fogni: ő az oka, ha nem találnak kincset... Milyen jó itt látni maga körül ezt a sok gyereket, s milyen rossz lesz, ha szegyenben marad előttük. Legalább csak ez a Réz Mihály menne el már inasnak. Mit szédíti azt a gömböc Ámálkát. Kerekes Sári már nem érdekelte. Ne nézze őt olyan leány, aki más fiú kedvéért tesz órát az ablakba. Nem, ez a Sári nem pártolhatott igaziból ömelléje. Ez biztosan csak Lacinak leskelődik itt. Biztosan ő sem hisz a kincsenben.

És most hirtelen valami remek dolog jutott eszébe: majd kiugratja ő a nyulat a bokorból! Közben kiérték a szemétdomb tetejére, s a fiúk sürgették: hol kezdjék a kutatást.

– Várjatok – mondta Petyi, és magához intette őket. Zsebéből elővette, majd kinyitotta a tegnapelőtt talált gyöngyház nyelvű zsebkést, aztán így szólt: – Ez

a bicsak és ez az érem a tanú, hogy van itt kincs dögi-vei. Aki hisz ebben, az ráteszi ujját a bicskára, és felesküszik. Amelyik nem hisz a kincsben, jobb, ha elmegy. Mert ha itt marad, hiába turkálunk.

– Hm! – tekintettek a fiúk végig Petyin. Ez így kezd? De azért rátették ujjukat a bicska rozsdás élére, és felesküdtek, hogy életre-halálra hisznek a kincsben. Néhányan persze vigyorogtak, közöttük Sárika is, és pedig elég alattomosan. Ez jó alkalom volt Petyinek, hogy ilyen szavakkal fejezze be a vezéri szertartást:

– A ti bajotok, ha valamelyik hamisan esküdött. Engem aztán ne hibáztassatok, ha mégsem találjuk meg a gyűrűket, mert azt csak a hamis tanúknak köszönhetjük.

– Kezdjük már – mordult rá Mihály türelmetlenül. – Ne mentegetőzz jó előre.

Petyi elsápadt, hogy így belelátott ez a fiú. De nem állt elő kimagyarázkodással, hanem előreindult, s intett, hogy kezdjék most a Szamos partja felől a kutatást, ott az árok mentén felfelé... Ez az árok az ő utcájukból torkolt a Szamosba. Itt valami poshadt békalé zöldült a fenekén. A Szamos kiöntése rekedt meg benne. A part beomlott, s a szemétdomb odalejtősödött egészen a víz színéig. A fiúk szétszóródva estek neki a gízgáznak. Türelmetlen kapkodással áskáltak, képzeletüket ismét felzaklatta a törött üvegek csillogása. Ide-oda ugáltak, egyik helyről a másokra. Mindegyik azt szerette volna, hogy ő kiálthatna fel elsőnek: itt van, megvan a kincs! Kincs azonban egyelőre ismét csak tányércserepek alakjában került eléjük. A nap perzselően sütötte őket, de a hátuk már föl se vette. Megszűnt fölöttük és körülöttük minden. Nézték mohón a szerszámok nyomában kiforduló törmeléket. Gondolatban pedig a távoli belváros fényes kirakatai előtt jártak, amelyek mögött még most, a háborús szűkösségben is finom tészták

kívántatják magukat. Fehér és sárga krómbőr futballok, színes sportingek, turistasapkák, sípok, fényképezőgépek, rádiók, szikratávírók, sátorponyvák és mindenféle egyébek ingerlik hasztalanul őket. Hogy megrohannák ezeket a dolgokat, ha megtalálnák a kincset!

Igazi futballt vásárolnának s igazi csapatot toboroznának. Olyat, mint az úri fiúk, akik hármás sorokban fütty jelre menetelnek, s egész nyáron a hegyek között táboroznak, morzézna, sütnék-főznek. Nem lóg rajtuk a kistestvérük, nem küldi őket az anyjuk a krumplisorba, nem ejtik le a fáról a rájuk bízott malacot, és nem kell kihajtaniok a legyeket, nem kell vizet hordaniok a szomszéd utcákból. Azok lehetnek igazi gyerekek.

Mindez legszívesebben a Petyike vágyai közül merült fel, és bukkant alá ismét a kétely legsötétebb örvényébe. Hiszen múltak a negyedórák, és kincs helyett egyre csak üvegcserepek, rozsdától szétmárt konzervdoboz-maradványok kerültek napvilágra. A közeli gyárakban délre dudáltak, de a Petyike serege ásott tovább. Nem gondoltak az ebédre, mindegyik megette azt már tíz óraker. Éppen csak mind szótlanabbá váltak, mind gyászosabbá fancieskodtak. Erőt vett rajtuk a legvigasztalanabb csüggedés. Petyike szepegeve figyelte társai, különösebben pedig a Mihály zúgolódásra komorodó arcát. Már-már ki is tört, mikor Máthé Feriből felszabaddító diadalordítás szakadt ki:

– Éljen! Ide, fiúk! Nyakláncot találtam...

És az ásáshoz kihegyezett seprőnyél végén egy lecsüngő hosszú valamit tartott az ész nélkül feléje rohanó, szerszámaikat eldobáló izgatott gyerekek orra elé.

– Itt ássatok – mutatott le –, a másik fele beszakadt. Lesz itt dögvész...

– Eresszetek! – lökdöste félre az útjába esőket a legkésőbb érkező Petyike. De a hirtelen feléje forduló seprőnyél hegye elől sápadtan hőkölt hátra. – Te, 'sze

ez gi-giliszta – hebegte szinte sírva. – Ezt nézted te nyakláncnak?

A többiek csak ekkor eszméltek rá, hogy hiszen ez a nyaklánc vonaglik, él, tompa végei kunkorodnak, hogy: tényleg giliszta. Iszonyú csalódásukban nekiestek Máthé Ferinek, ennek az örökké csúfolódó fiúnak, hogy kiüség ferdén kiagyárosodó szemfogát, de Ferkónak ez alkalommal őszinte öröm virult az arcán.

– Halászhatunk – ordította. – Nézzétek – mutatott le ismét az árokpart zsírosan nedves földjére –, valóságos gilisztaország ez. Ássatok itt tovább, ahol én megkezdtem.

A fiúk ütésre lendült ökle lelankadt. Szaladtak szerzésaikkért. Csak Mihály és Petyike meredt továbbra is letörten és dühösen a feltúrt árokpartra. Tudták: ha ez itt valóban népes gilisztaország, akkor ismét Laci kerül fölül. A csapat – fiúk és lányok – úgy esett neki a gilisztabánya kiaknázásának, mintha igazán csupa gyöngyösort meg karpereceket leltek volna. A csapásaik alatt leomló árokpart környékén ásójuk nyomán mindenütt előtekeredett a zsíros göröngyök alól a nyers-hússzínű, vastag féreg. De milyen vastag! Még a legkisebből is lerítt, hogy jómódú gilisztaszülők csemetéje.

Láttukra Kerekes Sári elfeledkezett a haragjáról. El arról, hogy dehogyis szokta ő Lacit *nézni*. Nekiiramodott a kukoricásnak, s Laci nevét kiáltozva lelkendezett a kőrisfa alá, és talpra rángatta a csodálkozva rámeredő fiút meg a vízfejű Setét Janit.

– Hozzátok a halászókat, van giliszta...

De ekkor már lélekszakadva jött a halászó vesszők után a többi. Követelték Lacitól: rögtön vezesse őket a Szamosra. Estig még sok halat foghatnak. Petyi és Mihály kullogva jött mögöttük. Szegény Petyike fakón nézte izgatottan kapkodó seregét, mint veszi kezébe a halászóvesszőket, tekergeti le a zsineget, szaggatja rövid

darabokra, és nyársalja a horogra a gilisztákat. Eszükbe sem jutott tovább kutatni a kincs után, mintha nem is ők esküdtek volna fel életre-halálra. Még Mihály se bírta sokáig hűséggel. Egy darabig morcoskodott Petyi mellett a kukoricás szélén, azután mind közelebb-közelebb óvakodott a kőrifához, végül is a horgokkal serénykedő csapat közé vegyült, és ő is magához kaparin-
tott egy horgot.

Laci jól megnézte.

– Nekem is jogom van itt lenni – védekezett kive-
resedve Mihály.

– Hát jogod, az igen, de becsületed kevés...

Mihály fejét leszegve sandított vissza Lacira. Még visszakapod ezt, híres, gondolta dühösen.

– Jer ide, Petyi – vette észre Laci a kukoricás szélén szomorkodó törpét. – Gyere, rád nem haragszom. A te *kincsed* nélkül sosem találtunk volna gilisztát. Ez nekem elég kincs...

Petyi arca kissé felderült, de azért félrekapta a fejét.

– Gyere, ha mondom, jó leszél szertárosnak ezután is. A kincseket azért kereshetitek.

Látva, hogy Petyi erre sem mozdul, intett Kerekes Sárinak és Kiss Amálinak, hozzák ide. A lányoknak egyéb se kellett. Szaladtak Petyiért, de az belemarkolt kétfelől a fübe, s erősködött, hogy ő aztán nem megy. Erre Sárrika a háta mögé került, átkarolta a hóna alatt; a húsos Ámáli meg a két lábát kapta fel, és most – vigyed! Petyinek tetszett a dolog szörnyen. De azért vonaglott-rángatózott, igaz, nem túl erősen, nehogy leszottyantsák. Lihegve érkeztek meg vele, s a harsogva nevető gyerekek közé heppentették a kőrifa alá.

– Egyem a szíved, Petyi – rikoltott Máthé Ferkó –, ezt jól kicsináltad leánygyűlölő létedre.

Petyi mérgesnek akart mutatkozni, de a méreg valami édességgé változva elgömbítette a száját. Orvul rá-törő zokogás fojtogatta, miközben fogadkozott:

– Azért is megtalálom az igazi kincset, azért is! Azután meglátjátok, ki vagyok én...

Kiss Ámáli a kukoricás szélén maradt lapátot Petyi mellé hozta. A fiú szeméit dörzsölve magához ölelte a szerszámot, s pillantása a nyelébe karcolt jelre esett. Az csak a homlokáig ért most. Petyi szorongva nézte: ennyit nőtt volna ő két nap alatt? De hiába nézte, a jel bizony jó két centivel alacsonyabb volt nála. Hogy alól a lapát éle ugyanennyit behatolt a földbe, azt Petyike nem vette észre, azért azután valamennyiök között ő ment a legboldogabban halászni.

Az indulás percében Lacinak minden tekintélyét elő kellett vennie, hogy az apróbb gyerekeket s a fölösleges leányokat visszakergethesse. Felkerekedett kicsi s nagy, hogy a halászni indulókkal tartson. Laci a rablókat emlegette, akik kifosztják a házakat, ha mindenki eljön hazulról. Leghatásosabb érve azonban mégis az volt, hogy a bőgő kicsik sírása elijeszti a halakat, s akkor hiába egész eddigi kínlódásuk. A leányokat pedig azzal nyugtatta meg, hogy mindennap más-más négy leányt visznek magukkal. Maguk között döntsék el: ki legyen az a négy. Petkes Zsuzska máris önként vállalkozott az otthonmaradásra...

VÉGRE OTT ÁLLHATTAK a fűzfabokrokkal cifráló Szamos partján. Hús halászóvessző hajlott engedelmesen a csendes folyású kanyar fölé. Egész délután izgulva tartották szemmel a lefelé úszkáló pallókákat. A horgászás azonban korántsem ment olyan vígan, mint ahogy azt előre elképzelték. A nap hevén kívül ezer más, apró kis kellemetlenség tette próbára türelmüket. Meg kellett szokniok a felvert szúnyogok csipéseit. Szinte úgy tűnt, hogy ezeket a muzsikáló szuronyosokat a halak állították a partra őrség gyanánt. Mert amikor valamelyik pallóka izgatottabban kezdett billegni, egyszerre csak rájuk szállt egy szúnyog, s lábukba dőfte

dárdáját. Ilyenkor muszály volt csapkodni, s erre a horgot pedző hal kiejtette szájából a csalétket. Úgy látszik, megsejtette a csalafintasságot, s eliramodott más zsákmány után. De meggyűlt a bajuk a vízbe ugráló Ripacs-csal is. Vagy kétszer majdnem ő nyelte le a horgokat.

A szemtelen legyek is sok megpróbáltatásnak tették ki őket. Arcukra repültek, s vakmerően orrlyukaikba igyekeztek bújni. Nem, ezt sem lehetett kibírni: tüsszentiök kellett, s a halacska erre ismét megugrott. Ezenkívül nem minden hely volt alkalmas horgászásra. Mikor a mohó és türelmetlen Mihály első ízben vetette vízbe a horgot, a másik pillanatban már el is merült a pallóka, s a fiú diadalordítással rángatta kifelé. Hívta a többieket: segítsenek, mert alig bírja, csoda nagy harcra kaphatta be a horgát. A többiek szeme majd kiugrott a kíváncsiságtól. A zsinog vége kiemelkedett végre a vízből, s Mihály szája tátva maradt a fogás láttán. Ilyen fogást még ő sem remélt. A horgon ugyanis, a többiek pukkadozó kacagására – egy hajdani tiroli bakancs szétmálló darabjai fityegtek.

Más esetben Kerekes Sárika akkora békát rántott ki, hogy majd elájult ijedtében. A három másik leány is visítva dobta el a vesszőt, s futásnak eredt, mert a kétségbeesett béka a Sári horgával épp feléjük ugrált... Három horguk ily módon már az első félórában vízbe szakadt.

A két első nap egyetlenegy halat sem fogtak. Sehogyan sem bírtak rábukkanni a haljárta vizekre. Le-fel vándoroltak kétségbeesésükben a partokon.

Egy ízben, alkalmas helyet keresve, egészen ott haladtak el, ahol a türelmetlenkedő Mihály a bakancshullát fogta. A méregtől folyton fortyogó Petyike megvetőleg köpött a vízbe, s egyszer csak arra lettek figyelmesek, hogy a sercintés után halak bökik ki az orrukat a víz mélyéről. Rögtön bevetették horgaikat, s fogtak is itt három darab arasznyi márnát.

Rájöttek, hogy a köpködés máskor is bevált, s így azt besorozták a halászómesterség tudománya közé. Petyike a távsercintésben főtanárnak bizonyult. Öt küldték ki-kémlelni a vizeket. Némelykor három-négy méternyi távolságra is becélzott a partról. Majdnem minden alkalommal újabb rekordot pökött. A nehézfejű Setét Jani nem győzte eléggé csodálni, s orra alá dűnnyögve mondogatta:

– Nemsokára te leszel a világbajnok, Petyi.

Rávette, hogy szárazföldi viszonyok között is próbálja ki tudományát, s Petyi valamennyit lepipálta szárazföldön is. Becsülete általában toronymagasságra ugrott a csapat előtt. Elvégre az ő révén váltak rendes halászokká. A negyedik nap már élvezettel leshettek a sokat ígérő víz színén tutajozó pallókákat. Micsoda diadalérzés járta át őket, amikor valamelyik pallóka hirtelen elmerült, s a horogra nem rongy, nem rossz cipő vagy béka, hanem csillogó hátú eleven halacska akadt! Éppen csak annyi volt a csüggesztő, hogy – *halacska*, és nem valami jól megtermett csuka boldogította őket!

Az ujjnyi hosszú zsákmányt nem vihették eladni. Még ha kilószámra fogták volna. Ám a napi eredmény sokszor a negyed kilót sem nyomta le a boltos mérlegén. De azért mentek nap mint nap, sokszor Szamosfalváig is elkódorogtak. Szép volt a vízparti táj. Néhol árnyas lombátorrá értek össze a kurta törzsű fűzfák ágai. Az ilyen helyeket kedvelték a legjobban. Esténként volt sürgés-forgás, mikor tizenöt-húsz hallal tértek haza. Az apróbbakat a lányok megsütötték a kőrisfa alá eszkbált tűzhely vaslapján. A tűzgyújtással nagy füstöt csaptak, szinte csoda, hogy a sok viszontagságot látott kőrisfa kibírta. Bár a halak inkább megégtek, mint megsültek, azért mégis jó étvággal csipegették le húsvukat a szúrós csontokról. A nagyobbakat a boltos vette meg tőlük. De bizony ily módon ötnapi halászás után is csak öt pengőt sikerült kiárulniok Vedres úrnál. Mihály

morogva számítgatta, hogy csak a malaca megszerzéséhez is száz nap kellene. Unta már a dolgot Kádár néniéknél, de meg a Szamos partján sem szeretett bolyongani.

A többiek ellenben napról napra jobban megkedvelték a kalandozást. Mindig azzal a reménnyel indultak el, hátha ma lesz a nagy fogás! Petyike ösztökélésére reggelenként át-átkutatták a szemétdomb egy-egy kiszemelt darabját kincs és giliszta után. Giliszta akadt bőven az árok torkolata körül, kincs azonban egy gyűszűnyi sem.

Réz Mihály végül is türelmét veszítve, egyik este megleste a munkából hazatérő anyját, és hazakönyörögte magát. Segített neki rimázkodni Kiss Ámáli is meg Petkes Zsuzska is, és a pártjára keltek Laciék is. A hamar ellágyuló Réz néni meghatódva hívta őket: jöjjenek, és beszéljenek Réz bácsival.

– Jól van – egyezett belé Réz bácsi vonakodva, mikor a gyerekek körülfogták. – Visszafogadom Mihályt, de csak úgy, ha kezességet vállaltok, hogy előteremti a malacot. Azért segítsen nektek is, hogy Laciéknak órát szerezzenek. Amíg ezt el nem éritek, Mihályos magára, az ágyát is meg kell vetnie. És még valamit, fiúk: törjétek a fejeteket szaporább pénzkeresési módon. A halászás csak a Tiszán vagy a tengeren fizetődik ki. Itt a Kis-Szamoson olyan az, mint a lutri...

Na, hiszen Laciék épp ezt tartották a legérdekesebbnek és a legizgalmasabbnak benne. Azért Réz bácsinak hűségesen megígérték, hogy majd kisütnek valami okosabbat. Ígéretükről azonban hamar elfeledkeztek. A nyár szép volt, s a Szamos vize langyos. Jó volt lubizkolni meg halászni benne. Mulattató volt a lányokkal évdni: mikor melyik jöjjön velük horgászni. A lányok ennek érdekében csakugyan megvalósították a reggelenkénti rohamtakarításokat. Szomszédról szomszédra jártak, hajtották kifelé a legyeket, sepertek, poroltak. A

fiúkat meg vizet hordani zavarták, s cserében Laciéknál is beágyztak. A kicsinosított szobákat beárnyékolták, s a legyeket még a tornácokról is világgá űzték.

ÖZVEGY KÁDÁRNÉ esténként boldogan nézett körül, s dicsekedett Kerekesnének: megjavult a fia. Kerekesné és a többi asszony is hasonló jókat tudott mondani a saját gyerekéről. Mődfellett csodálkoztak, vajon mi lehet ennek a jótékony változásnak az oka.

Így ment ez egy hétig is talán. Petyike reggelenként kiadta, esténként meg beszedte a halászszerszámokat. Féltékenyen őrizte a reabízott öt pengőt meg a gyöngyház nyelű zsebkést. Igazi kincstárnoknak érezte magát, amióta pénzt őrizhetett. A csapat egyetlen reggel sem mulasztotta el megnézni az öt pengőt. Különösen Mihály gyanakodott örökké: megvan-e még hiánytalanul. El ne vesszen a *közvagyon*. Ezt a szót az édesapjától hozta forgalomba. Tetszett valamennyiöknek. Különösen büszkén emlegették a szép summát, amikor egyszerre két pengővel szaporodott. Napról napra mind jobb fogás került a horgukra. Igaz, húsz horgukból hat már beszakadt. Szinte éjfélig vitatkoztak az elszenderült kőrisfa alatt: hozzányúljanak-e a hét pengőhöz, hogy a hiányzó horgok helyett mást vegyenek.

Mivel a szűkkeblű Mihály kézzel-lábbal tiltakozott, a kérdés eldöntetlen maradt. A szülők hazakergették őket aludni. Másnap az előbbi napok jó fogásainál is dúsabb volt az eredmény. Minden horog kirántott néhány süttőcskét. Összesen harmincöt darabot fűztek fel két erősebb zsinegre. Legalább két kilóra becsülték a pénzé tehető darabokat. A bő fogás mellett még gilisztájuk is maradt jócskán. A kifogott halak aznap nagyon ki lehetek éhezve. Nemigen finnyáskodtak, egykettőre megébédelték a fiúk horgait. Most meredszeműen ott fityegtek a két közös zsineg végén.

A FIÚK ÉS LEÁNYOK boldogan tekergették föl a nedves zsinegeket. Hazafelé készülődtek. Ügyet sem vettek arra a tömzsi férfira, aki a túlsó parton halászgatva, szemmel tartotta őket. Készülődésüket látva, hirtelen feltúrte nadrágszárát, cipőjét meg az összekötött fűzőnél fogva vállára vetette, és a vízből kiálló köveken sietve átgázolt az innenső partra

Laciék semmi rosszat sem gyanítva fogadták. De alighogy észrevették, a bokrok közül váratlanul még egy férfi, egy sárga ceignadrágos, nyurga ember is közéjük toppant. A korábban jött tömzsi gyanakodva méregette a tolakodót.

– Szép fogást csináltatok – lépett közelebb, széles ábrázatába mélyedő malacszelei hol a gyerekekre, hol a nyurga férfira villantak. Halászbóját letéve megemelte a fiúk zsákmányát. – Ez igen, ez már döfi – sandított kutatóan a másik férfira. Annak hegyes, előreugró álla, ha lehet, még előbbre ugrott, amint maga is a fiúk másik zsákmányrésze után nyúlt. Elvette, s magasra tartva gusztálta:

– Értik a dolgot a kölykök...

– Kár, hogy ilyen nagy horoggal dolgoznak – nyúlt most a tömzsi a Laci vesszője után, anélkül, hogy a halakat visszaadta volna. Megnézte a fiú horgát, s átadta a sötét arcú hegyes állúnak, hogy az is véleményt mondjon. Ő pedig a Petyiét nézte meg, s így folytatta: – Szereztek kisebb horgot, fiúk. Ezeket nehezen bírják bekapni az apróbb halak. Csodálom, hogy mégis ilyen jó fogásotok volt.

– Tessék mondani, bácsi – lépett közelebb gyanútlanul Kerekes Sári –, az enyém is nagy? – És odaadta a szerszámját.

A tömzsi férfi vigyorogva vette el a Ferkóét, Mihályét is, és rendre mindegyikét, s miután megnézte horgaikat, egyenként átadogatta azokat a hegyes állúnak, hogy szóljon hozzá. A hegyes állú szigorúan csemcse-

gett, csóválta a fejét. A köréje gyülekező gyerekeknek fel se tűnt, hogy a hozzákerülő halászóvesszőket nem adja vissza, hanem begömbített karjának támasztja, a másikkal meg a következők után nyúlt.

– Látom, gilisztával halásztok – mondta elismerően a tömzsi, s közben kutatóan fürkészte a hegyes állút. – Kész csoda, hogy tesztek szert rá ebben a rekkenő hőségben.

Laciéknek jólesett a dicséret, s egymás szavába vágva dicsekedtek el, hogy milyen valóságos gilisztaországra bukkantak ők, s ismerik már a halak járását is. Erre a tömzsi is eldicsekedett saját fogásaival, amik, szerinte, különösen éjszaka igen szerencsések. Akkor járnak a nagy halak, szeretik a holdvilágot és csendet.

– Megpróbálhatnátok egyszer ti is, fiúk. Igaz, hogy éjjel csak fenékhorggal lehet boldogulni, ötakilós márnát fogtam avval a múltkor...

Laciék elhitték, fogalmuk se volt, hogy a márnák mekkorára nőnek meg a Szamosban. A gyors eredményre sóvárgó Mihály mohón leste a tömzsi szavait, s hebehurgyán fogadkozott, hogy egy éjszaka kijön egyszer.

– Hát ez mind szép, gyerekek – szólt közbe a hegyes állú érdes hangon, s állát még hegyesebbre tolva folytatta –, mondom, ez szép munka, de van-e hozzá halászenge-délyetek?

– A' bizony, fiúk – nyelt egy nagyot a tömzsi, s dühös pillantással mérte végig a hegyes állút –, az engedély fontos ám...

– Miféle enge-dély?? – kezdett hebegni Mihály.

A két férfi egyszerre nyúlt a zsebébe.

– Ilyen ni – előzte meg a tömzsi a másikat. Kemény kartonlapocskát tartott a hűledező gyerekek orra alá. – Ehun a pecsét rajta, amott meg azt írja, kötelességünk mindenkitől engedélyt kérni, akit halászni látunk...

– És améknak nincs – tolta félre a tömzsit a hegyes állú –, attól elvehetjük a zsákmányt, el a horgokat is mindenestül.

Laciék dermedten álltak egy csomóban. Egyszeribe emlékezni kezdtek. Látták ők ezt a két embert már többször is a túlsó parton halászni. Hol itt, hol ott tűntek fel külön-külön. Miért nem szóltak eddig? Most meg miért ront rájuk egyszerre mind a kettő? Ijesztő voltuk most tűnt fel nekik első ízben. A hegyes állú arcán szúrós tüskék meredeztek. Orra, hegyesen kiszögellő ádámsutkája, fülcimpája és minden vonása úgy ugrott előre, mintha születésekor valaki szándékosan ferdére nyomta volna a fejét. A másik, a zömök, barátságos hangja ellenére most szintén ijesztő volt szokatlanul göndör hajával, iszonyúan vastag karjaival s a szája szélén száradó pörsenésekkel. Mindketten úgy álltak el a parton kanyargó keskeny ösvényt, hogy csak a víz folyása irányában szaladhattak volna el. Balra szögesdróttal font kerítés, jobbra meg a sebes folyású Szamos. De nem is gondoltak futásra a szerszámok nélkül. Azok pedig egytől egyig vagy a hegyes állúnál, vagy a tömzsínél voltak.

A nap már fáradtan ereszkedett le a Gyalui-havasok mögé. Emitt meg rajtuk kívül senki, aki segítségükre jöhetne. Jó messze, a város határán túl lehettek. Laci hátán mind hidegebb borzongás futkározott. Száját kétszer is megnedvesítette, míg szólni bírt. Szólni kellett, mert a pajtások szeme rajta függött. Rémület és düh fojtogatta, mégis szelíden kellett hogy szóljon. Bácsiznia kellett ezeket az álnok embereket, s végül szépen kérni is őket:

– Ne tessék haragudni, ha tudtuk volna, hogy engedély kell...

– Hogy? – mordult fel a hegyes állú. – Egynek sincs?!

– Egynek se – esett ki a keserves vallomás Petyi-kéből.

– Hát akkor...

– Ne tessék elvenni, bácsi – előzte meg Sárika a szörnyű végzést –, annyit kínlódtunk, amíg horgot vehettünk. Kérem szépen visszaadni...

– Vissza-adni?! – fortyant fel a hegyes állú. – Majd a rendőrségen! A javítóban bűdösödtek meg egy rakáson. Kifogjátok a halakat előlünk, csak úgy sutyiban, mi meg fizessünk a drága engedélyért! Gyerünk...

– Igazán ne tessék haragudni, tessék a horgunkat visszaadni – tolakodtak előre valamennyien, és igyekeztek megfogni a halászóvesszőket, de a hegyes állú feljük rúgott. Közben előre-hátra kémlelt, nem jön-e valaki. Azt szerette volna, ha a gyerekek ijedtükben elszaladnak, hogy minden különösebb fáradság nélkül neki maradjanak az elkobzott dolgok. Evvel a tömzsi-vel tanúk nélkül hamar tisztába jönne, hogy kiféle-miféle szerzet. Legszívesebben belökte volna a vízbe, hogy vigye el az útból. Mi lesz, ha tényleg komolyan veszi a rendőrséget?

A tömzsi egyelőre jámborul vigyorgott, majd álnok mosollyal fordult szembe Kerekes Sárikával, aki őt kezdte kérlelni.

– Legalább a bácsi legyen jobb szívé. Mért nem tetszett szólni, amikor először látott, hogy nem szabad engedély nélkül halászni?! Akkor kértünk volna engedélyt... Igazán, bácsi, tessék mondani a másíknak, hogy...

– Van-e szép nénéd? – vigyorgott a tömzsi még Utálatosabban. – Van olyan szép, mint te? Mít adsz, ha jószívű leszek, te kis piszok?

– Ne mondjon neki ilyet – jött dühbe Laci.

– Te ne pofázz! – keményedett meg a tömzsi hangja hirtelenében. – Én csak egyezkedni szeretnék, nem úgy, mint ez a másík – lépett közelebb, és sügni

kezdett. – Látjátok, ez a pizok mokány képű rendőrséget emleget. Én is megtehetném, de én megbocsátok. Igaz, a halakat és a horgokat én sem adhatom vissza. Ez a szemét beárulna. Én sosem kértem volna engedélyt, ha ez ide nem pottyán...

– Mit trafikál maga velük? – kiáltott rá a hegyes állú. – Itt én nem tűnök trafikálást...

– Én csak azt mondtam nekik – fordult feléje engedékenyen a tömzsi –, hogy amért megtartjuk a horgokat, azért halászhatnának velünk, ha minden három hal után kettőt nekünk adnának ...

A hegyes állú meghökkenve tekintett rá, tetszett neki a gondolat, de tudni szeretne volna, vajon nem valami beugratóval van-e dolga, s ezért ismét csak fújni kezdte a magáét.

– Gyerünk előbb a rendőrségre.

A tömzsi közelebb hajolt a fiúkhoz.

– Halljátok, mit ugat ez a román? De én megpuhítom, csak fogadjatok szót nekem.

S ezzel odament tanakodni a hegyes állúhoz. Laciék is összedugták a fejüket, s úgy vélték, hogy a tömzsi valamivel jobb ember lehet, mint a hegyes állú. Setét Jani ezalatt folyton ezt az utóbbi nézte. Fénytelen szemében hirtelen fellobbant valami.

– Hallottad, Laci, a másik aszondta, hogy ez román...

– Fogd be a szád, marha – pizszegték le ijedten. Ismerték jól Jani haragját a románok iránt. A két első osztályt Jani is román iskolában kínlódta végig a királyi diktatúra idején. Tanítója nem ismerte fel nehéz felfogóképességét, s azt hitte, hogy makacsságból nem akarja megtanulni a leckéket. Gyakran elverte, megbuktatta kétszer is. Emiatt a Jani apjának kellemetlensége támadt, mert összekapott a román tanítóval, s végül nemzetgyalázási per lett a vizályból... Tehát

tudták, hogyha most Jani rákezd, nem egykönnyen hallgattathatják el. Jani nem is hagyta magát.

– Miért fogjam be a szám? – dunnyogta elszántan. – Még most is én fogjam be? Azért fogjam be, mert elveszi a halunkat!? Eleget vertek engem az iskolában. Ne hagyjuk magunkat.

– Mondták, hogy hallgass, te vízfejű! A Szamosba löklek, ha elrontod a dolgunkat – súgta Mihály rekedten a dühtől. Ő félt a legjobban, hogy ha ez a hegyes állú tényleg román, és meghallja, miket beszél ez a hülye, akkor még megkutyálja magát, s valóban rendőrkézzre adja őket.

A hegyes állú nem volt román, magyar volt, de azért macakskodott nagyon. Az izgatott fiúk jól hallották, hogy a tömzsi mily nehezen puhítja.

– Mit ér maga a rendőrséggel? – kérdezte tőle indulatosan. – Egyezzen belé. Magának tán nem jön jól, ha minden három hal után kettőt kapunk? Veszünk nekik kisebb horgokat, és annyit foghatnak, amennyit eddig soha.

– Nem bánom, na – lett engedékenyebb végre a hegyes állú –, de csak úgy, ha a srácok mai fogása az utolsó halig az enyém lesz. – S máris kinyújtotta inas kezét a tömzsinél lévő halak után.

– Ebből aztán nem eszik! – lökte el a tömzsi. – Elégedjen meg azzal, ami magánál van. Utóvégre én csíptem el a kölyköket.

– De én már egy hónapja lestem rájuk – kezdett káromkodni a hegyes állú förtelmesen, a tömzsi meg ocsmány szavakkal viszonzta. Szinte ökölrel mentek egymásnak. A tömzsi valósággal elragadta tőle a halászóvesszők felét, mert a másik azokon sem akart *egyenlően* osztozkodni. Végre azonban meghátrált a zömök ember erejétől, s dühös fenyegetéssel állt odébb. Hívta a fiúkat, amelyeknek a vesszője nála maradt, az jöjjen vele, az neki fog halászni. A többi meg maradjon a

dróthajúnál, majd ellátja annak a baját egyszer. Azt hiszi, nem látta, hogy az engedélye már lejárt...

A Laci vesszője véletlenül a tömzsinek jutott, s így övele maradt. Mire Kerekes Sári is hozzácsatlakozott. A többi Köves utcai sem akart Lacitól elszakadni. Így aztán Mihály a Kajántó útiakkal a hegyes állút kellett hogy kövesse, ha nem akart halászóvessző nélkül maradni. A még mindig káromkodó hegyes állú előrement velük a parti ösvényen, és szidta a tömzsit. Ha ez a gazember nincs vele, ő el sem vette volna a vesszőket, nem venné el a halakat sem, de az egy ronda besúgó.

– Ő azt mondta – szólalt meg Mihály gyanakvóan –, hogy maga árulkodik.

– Azt mondta? – állt meg szemét forgatva a hegyes állú.

– És még azt, hogy vadember tetszik lenni – újságotla Kiss Ámáli szepegve.

– Hát ő mi? Ő egy piszok cigánypofa. Hát nem olyan a haja? Ezért pártoltak hozzá azok a tekergők. Ha velem jöttek volna, nekik is szereztem volna halászsót. Ha jót akartok, ne engedjétek ezután, hogy ott ássanak gilisztát, ahol ti. Zavarjuk el valahogy ezt a cigány szemetet, hogy ne jöjjön ide halászni. Visszaadom a halászsótokat, ha ezt elmarjuk innen. Nincs errefelé annyi hal, hogy neki is jusson. Menjen a fenébe, ne zavarja a mi vizünket. Ha nem megy, majd rájár a rúd a lejárt engedélyért...

Addig-addig beszélt, hogy Mihály már érdeklődve hallgatta. Tetszetős terv fogant meg a fejében. Miért ne különülhetnének ők el a Köves utcaiaktól? Laci eleget uralkodott már felette. Most visszaadhatná neki azt a sok gombócot, amit lenyelt tőle. Ezzel a hegyes állúval biztosan több halat foghat ezután; biztosan hamarabb egybegyűjthetné a malacravalót, mint Laciékkal. Ha a dróthajúhoz pártolnának, ismét bajuk esne, mert nem jó a tömzsi engedélye. Igen, még szerencse, hogy a hegyes

állúhoz került a vesszeje. Csak az a közvagyon lenne nála, amit Petyike őriz, akkor többet rá se pökne Laciékra. Hogy is gondolta az a híres, hogy engedély nélkül halászni lehessen. Ilyen vezér volt ez mindig. Majd bánhatja, ha egyszer elviszi a rendőr a göndör hajúval együtt. Lejár a becsülete mindenki előtt. Igen, azért is megmutatja az apjának, hogy Laciék nélkül teremti elő azt a koszos malacot. Laci meg szerezzen órát, ahogy tud, ha egyáltalán tud.

Ezeket gondolva, jóleső káröröm járta át a szívét. Időközben a sintérek hídjához értek. Elnyomorított fejű pártfogójuk a hídra lépett, s újra intette Mihályékat, meg ne tudja, hogy avval a másikkal szóba állnak, vagy a hozzápártolt bandával ezután is együtt gilisztáznak. Nem engedi őket halászni, ha nem fogadnak szót. Vele nem járnak rosszul. Reggel hatkor itt lesz a hídon. Tesz ő minden zsinigre két kis horgot a nagyok helyett. Lesz fogás bőven, csak meg ne mondják a másik bandának.

– Hallottátok? – kérdezte Mihály elszontyolodott pajtásaitól, mikor a hegyes állú eltávozott. – Többé nem állunk szóba Laciékkel...

Kiss Ámáli szemét könnyek lepték el, s szipogva kesergett: hogy állja ő meg, hogy ne barátkozzék Kerekes Sárικάékkal. Hiszen olyan jóba voltak eddig. Mihály letorkolta. Ne bőgjön. A malacról van szó. Hallhatta, hogy milyen sok halat foghatnak ezután. A hegyes állú érti a dolgát, az a dróthajú csak bajt hozna rájuk.

Az örökké mókás Máthé Ferkó elszomorodva gondolt Laciékra, de belátta, hogy igaza van Mihálynak. Azután meg ő egy ruhaszárító kötelet kell hogy szerezzen a régi helyett. Ha nem tart Mihállyal, miből vegye azt meg? De meg sajnálta volna a hegyes állúnál veszni hagyni halászóvesszőjét is. Már olyan szép kis halakat tudott kirántani vele, amilyent egyik sem. Nem, egyetlen szóval sem ellenkezett Mihállyal. A másik négy Kajántó úti gyerek pedig nem számított. Egy-két évvel

kisebkek voltak Mihálynál meg Ferinél, örvendtek, ha velük járhattak halászni.

Így történt azután, hogy – bár kissé fáj a szívük – aznap este messziről elkerülték a kőrisfát, el a Köves utcát is. A szemétdomb és a Szamos partja közt fehérlő ösvényen kullogtak haza.

Laciék nem kevésbé búsan váltak el a sintérek hídjánál a bőbeszédű, zömök embertől. Az is megfogadtatta, hogy nem állnak szóba a hegyes állú bandájával. Meglepetésükre megfelezte velük az elkobzott halászsákmányt. Azután vállára kapta a neki jutott halászvesszőket, összesen hét darabot, s elköszönt. Lassú léptekkel dobogott át a döngő fahídon.

BIZONY, AZNAP ESTE Petyikének nem volt mit beraktároznia a fáskamrájukba. Nem volt miért odakötözni a fáskamra ajtajához a Kerekes Sárικάék Ripacsát – kincstárt őrizni. A kőrisfa alatt, a kicsiktől elkülönülve, megtanácskozták a rájuk szakadt szerencsétlenség következményeit. Végül is abban állapodtak meg, hogy sem a kisebb gyerekeknek, sem a szüleiknek nem árulják el a velük történeteket, nehogy eltiltsák őket a halászástól. Utóvégre a tömzsi megígérte, hogy ha kintartanak mellette hűségesen, és ha nagyon jó fogásokat csinálnak, akkor nemcsak visszaadja a halászóvesszőket, hanem még engedélyt is vált nekik. Van neki protekciója elég.

Míg ők bizakodva hazaszéledtek vacsorázni, addig a hegyes állú, a sintérek hídján túl, betért az útjába eső legelső kocsmába. Morcosan rendelt magának egy üveg sört, s fáradtan telepedett az egyik sarokasztalhoz. A zsákmányolt halászóvesszőket a sarokba támasztotta. A teletöltött poharat egyetlen hajtásra kiitta. A jéghideg ital felüdítette. Azután azon tűnődött, vajon kivel készíttethetne magának a halakból jó vacsorát. Senkije sem volt, rendes szállása sem, nemhogy felesége vagy

gyerekei. Estéi örökké a kocsmákban teltek. Unta ezt az életet szörnyen, s mindig sok pénz után sóvárgott, valami egészen könnyű kereset után, hogy egyszerre jól élhessen. Minden este elfogta valami szomorú tünődés, hogy talán sosem is lesz neki sok pénze, rendes felesége, de azért semmire sem bírta elszánni magát. Gondolt ő már rablásra is, sorsjegyre is, de kitervelni, cselekedni képtelen volt. Most is elvette ezeket a halakat a gyerekektől, de tudta, hogy ha valaki meg nem kérdezi: nem eladók-e, ő ugyan vevőt nem keres rájuk, sem mást, aki vacsorát készítsen belőlük. Halászásra is csak azért adta a fejét, mert egy piacilég barátja ráhagyta halászengedélyét s horgászóeszközeit, mikor harctéri szolgálatra behívták katonának. Voltaképpen csak azért vette el a gyerekek halászóvesszőjét, mert azt a tömzsit rájuk menni látta. Jólesett a saját engedélye birtokában elrontani a másik kedvét. De azt már nem tudta, vajon holnap lesz-e kedve halásztatni a gyerekekkel, ahogy fogadkozott. Néhány üveg sörért legszívesebben odaadta volna most a kocsmárosnak az egész halászóverekcáját halastól együtt. Felkínálni azonban már nem érzett erőt magában. Hagyta, hadd vegye észre a kocsmáros, és kezdje ő a vásárt, ha halra van gusztusa. Ezért aztán a zsinigre fűzött halakat feltűnően odavetette az üveg mellé az asztalra. Ilyen furcsa ember volt ő. Egyszer nemrégiben csak azért érték lopáson, mert egy ismerőse, afféle csirkefogó, lopni hívta. Unta magát, és vele tartott, becsukták egy fél évre, s még nem is bánta, mert a behívó a fogházban érte. Nem kellett neki a háborúba mennie. Semmi kedve sem volt meghalni. Volt neki tanult mestersége is: cipész, s dolgozott volna is szívesen, ha a mesterek csakúgy, egyszerűen dolgozni hívták volna. Eldolgozott volna egy helyben akár tíz évig is, akár haláláig is, de ha egyszer elküldték a munkából, akkor ő sosem keresett másikat. Nem szeretett kilincselni, furcsa, de szégyellt munkát vagy bármi egyebet

is kérni. Sokszor eltűnődött azon, hogy is tudott ő így megélni harmincöt évig! Most is eszébe jutott ez, s javában csodálkozott önmagán, hogy miféle szerzet lehet ő, amikor váratlanul az ivóba toppant a tömzsi.

Meghökkenve tekintetek egymásra. A tömzsi végül elvigyorodott, s kéretlenül az asztalához telepedett.

– Nézze – szólt rá békítően –, mi a fenéért fújta fel magát, és miért néz úgy? Nekem is erre vitt az utam, én is megszomjaztam. Nincs ebben semmi véletlen, semmi tolakodás. Egyezzünk ki. Ne zavarjuk egymás vizeit.

Közben sört rendelt, s megtöltötte a hegyes állú poharát is. Az nem tiltakozott, de koccintás nélkül hajtotta fel a habzó italt. A tömzsi ezt vehette úgy is, hogy sajnálja koccintással kifutni hagyni a sört, de vehette neveletlen gögösségnek, elutasításnak is; ő azonban egyszerűen nem vette tudomásul, ehelyett megkérdezte:

– No, hát egyezünk?

– Mért egyeznénk?

– Na, na – röhögött a tömzsi –, maga se lehet sokkal különb halász, mint én. Talán még engedélye sincs. Nem úgy fest, mint aki engedélyek után szokott futkosni. Ha megegyezünk, ezek a gyerekek szép kis gubát összehorgászhatnak nekünk, de ha nem tartunk össze, egy szép napon még rendőrt hoznak reánk.

– Ezek... rendőrt? – vont a száját megvetően a hegyes állú. – Jobban félnek ezek a zsaruktól, mint én vagy maga. Én közülük való vagyok, ismerem őket. Halálra dolgozzák magukat a becsületért, de ha meglátnak egy postássapkát, rögtön zsarunak nézik, s úgy bejvednek, mintha raboltak volna. Én különben se félek, véletlenül rendes engedélyem van. Nem futottam utána, nem kértem, nem loptam, egyszerűen a nyakamba szakadt. Érti, életemben először én is nyugodtan rendőrért kiálthatnék, hogy magát lefülelje avval a lejárt engedéllyel. Tudja a fene, hogy miért nem teszem meg.

– Ha... ha... – nevetett a tömzsi, és ismét megtöltötte a másik poharát. – Nem teszi, mert nem igazi halász. Ezért fog kiegyezni velem. Miért ne csaphatnánk fel mi nagyvállalkozóknak? Maga adná az érvényes engedélyt a dologhoz, én adnám a tippeket. Ebben a húsjegyes világban jó áron adhatnánk el a halakat. Nekünk maradna a haszon, a kölyköknek meg az élvezet. Én még a halak eladását is magamra vállalom...

A hegyes állú most a saját üvegéből töltött magának, de a tömzsi poharát üresen hagyta. Túrte, hogy a másik beszéljen. Az bőbeszédűen kifejtette, hogy mi mindent remélhetnek a társulástól. Az ő dolguk csak az volna, hogy az összecsapott gyerekeket szép ígéretekkel a markukba tartsák... Látva a másik konok hallgatását, elővette legcsábítóbbnak hitt érvét.

– Gondolja meg, nem mindennap kínálozik ilyen könnyű alkalom hogy belőlünk is törvényesen védett, tisztességes vállalkozó lehessen.

– Miért fontos ez magának? – tekintett fel a hegyes állú ellenségesen.

– Meghülyült maga, hogy efféléket kérdez?

– Eszemnél vagyok, ne féljen, de nekem egyáltalán nem fontos a társulás, sem a nagyvállalkozás. Ha kedvem szottyan, maga nélkül is pártomra csalom a kölykeket. Miért ne halásszanak azok a gyerekek csak nekem?

– Mert én adtam a tippet – ugrott fel kiáltva a tömzsi –, csak nem lesz tiptolvaj!

A hegyes állú ásítva legyintett:

– Mért nem hallgatott velem!

– Elfogadta a sörömet, s van pofája így beszélni.

– Ki kérte, hogy ide üljön és töltsön? Söréért cserében meghallgattam, tehát kvittek vagyunk. És hogy ne zokogjon, vegye ezeket a halakat – vetette eléje a maga zsákmányát. – A kölykeire pedig vigyázzon. Én azon leszek, hogy hozzám pártoljanak. Nem azért, mert nagy kedvem van hozzájuk, hanem csak azért, mert

maga mindenáron társulni szeretne velem. Eddig nem voltam válogató az emberekben, ártani sem kívántam nekik, de maga olyan pasas, akit az ember jóízűen utálni tud, akinek jólesik ártani.

A tömzsi keze már átmarkolta az üveg nyakát, hogy üssön, de a szóváltásra előjövő kocsmáros vette a hegyesállú halászbóját, kezébe nyomta, és kivezette az utcára.

– A hal nekem marad a sör árában – szólt utána, amint az ajtón kívül tuszkolta.

A hegyes állú egyáltalán nem volt mérges, sőt elmosolyodott, mikor nekivágott a sötét utcának, hogy távoli szállására menjen. Elégedett volt, túladott a halakon, anélkül, hogy egy szót is szólt volna értük. Jó tippet is kapott, s két pohár potyasört; hát nem szerencsés ember ő?! Az a nagyvállalkozás igazán nem rossz dolog. Jó indító ez a dróthajú, de tényleg utálatos portéka. Az ilyen vigyori hízelgőket érdemes agyoncsapni.

RÉZ MIHÁLY MÁSNAP ugyancsak nagyot nézett, mikor a hegyes állú a Laciék átcsábítását kívánta tőle. Ez a kívánság egyáltalán nem tetszett neki. Ő már anynyira beleélte magát abba a gondolatba, hogy ezután Laciék nélkül boldogulhat, hogy csak vonakodva ígérte meg a hegyes állú kívánságának teljesítését. Megígérte, de esze ágában sem volt Laciékat rábeszélni az átcsábulásra. A hegyes állúnak azt hazudta, hogy Laciékkel beszélt, de azok nem akarják cserbenhagyni a tömzsi halászt. Elhallgatta a hegyes állú szándékát még Máthé Feri előtt is. Kiss Ámálinak meg éppen nem szólt volna. Az örömmel szaladt volna Laciékhoz. A hozzájuk való közeledés helyett reggelenként igyekezett megelőzni a Köves utcaiakat. Azoknál jóval korábban kelve, többnyire sikerült összeszednie előlük a gilisztákat az utolsó fiókáig. Felére sem volt szükségük a napi halászásnál, de azért mind elvitte, amit találtak. Közben a kincs sem

hagyta őt nyugton. A szemétdomb egy-egy darabját minden reggel feltúratta Máthé Ferivel és Kiss Ámáliékkal. A kövérkés kislány azzal csitította lázongó lelkiismeretét, hogy úgymint osztozni fognak Petyiékkel a szerencsén, ha véletlenül rábuknának, s akkor nem mennek többé szolgálni a hegyes állúhoz. Mert az bizony keserves szolgálattá züllött hamar. Néhány napi jó fogás után a hegyes állú ugyancsak kedvet kapott dolgoztatásukra. Különösen azután, hogy Mihály még a halak értékesítését is magára vállalta, és hűségesen elszámolt a pénzzel. A tömzsi bosszantására módszeresen kezdte halásztatni Mihályékat.

Megtiltotta nekik a fürdést, hogy ne ijessék el a halakat. Elkalandozni sem engedte őket, és nem csupán a partról halásztatta a társaságot, hanem bevitte őket sokszor csípőig érő vízbe is, s ott vettette be velük a horgokat. Fél napig is hagyta, hogy a sebes sodrású hullámok közt ázzanak. Az első napokban még ő is velük horgászott, de azután fürdőnadrágra vetkőzve kifeküdt a partra sütkérezni, vagy le-fel sétált nézelődve. Olykor egészen váratlanul kikergette őket a partra, halászóvesszőiket meg elmerítette a sekély vízben, köveket rakott rájuk, s maga kezdett horgászni.

– Ti csak nézzetek engem – parancsolt rájuk izgatottan.

Mihályék nem értették viselkedését, s bámulták néma elkeseredéssel, míg csak ugyanolyan váratlanul, mint ahogy félbehagyta velük a horgászt, ismét kezükbe nem parancsolta a vesszőket. Ha Laciék feltűntek a tömzsi emberrel valamelyik parton, akkor méregbe jött, s szidta Mihályt. Miért hagy azok részére gilisztát! Sosem adhatja vissza a szerszámokat, ha a másik kifogdossa előlük a halakat.

Mihály fogadkozott; ő mindent elkövet, hogy ne maradjon Laciéknak csalétek, de a földbe nem láthat. be...

– Verjétek el őket onnan! Mit gondoltok – mondta haragosan a hegyes állú –, meddig fogok a ti kedvetekért ide járni? Nem éri meg ez a pár hal, amit ti fogtok, hogy itt töltssem a napot. Elmegyek le, Désre, ahol nagyobb a víz, s bővíben van hal... És elviszem a veszszőtöket is ...

Mihály ettől rettegett a legjobban, hogy elmegy, hogy egy reggel hiába várják a sintérek hídjánál. Valamilyes pénzt az ő révén naponta kiárultak a részükre jutó halakból, összegyűlt már vagy négy pengőjük. Ezt a keresetet féltette Mihály. Úgy féltette, hogy a begyűlt pénz részére nem választott kincstárost, mint Laciék, hanem ő őrizte a *közvagyon*t. Máthé Feri és a két nagyobb lány, Ámáli és Petkes Zsuzska elvárta volna, hogy mindennap más őrizze a pénzt. Úgy, ahogy azt Mihály követelte Laciéktól, mikor még együtt voltak. Bizony megkeseredett a szájuk íze mellette.

Laciék táborában is odalett a jókedv. Petyi örökös rettegésben élt a kincsek miatt. Minden reggel azt hitte, hogy Mihályék megtalálták, s elvitték a szemét alján rejtőző karpereceket meg nyakláncokat. Laci a feldúlt gilisztatelepek kifosztottsága miatt kesergett. Tözmisijük lusta ember volt, reggel hét órára, nyolcra adott nekik találkozót a sintérek hídjánál, azért Laciék nem igyekeztek a szemétdombra korábban. A tömzsi az első perctől kezdve csupán csak velük halásztatott. A fiúk hűségében annyira megbízott, hogy akárhányszor befeküdt valamelyik bokor alá, s átaludta az egész délutánt. Ő bizony nem cserélte ki apróbb horgokra a nagyokat, de nem is volt olyan bőséges fogásuk, mint a hegyes állúék társaságának. Ez a körülmény utóbb fel is bosszantotta. Rosszkedvűen csóválta a fejét, mikor Laci egy reggel előállt, hogy nincs gilisztájuk, mert valaki elszedi előlük.

– Valaki? – kiáltott mérgesen. – Nem valaki, hanem azok ott, né – mutatott a folyó kanyarulatában

halászó Mihályékra. – Azok korábban kelnek, és annak a bűdösnek hordják el előleket a gilisztát. Ilyen pajtásotok az a Mihály?... Ruházzátok meg a kis piszkot! Verjétek el a gilisztáktól! Mit gondoltok, majd még csalétket is én hozok? Eszetekbe juthatna korábban kelni. Ilyeneknek járjam én ki a halászengedélyt? Nem koptatom el értetek a protekciómat, erre mérget vehettek.

Kivált akkor lett indulatos az a golyófejű ember, mikor esténként szét kellett osztania a fiúk halrészét. A legkisebbeket adta nekik. Laciék sokszor csak három-négy kis kövihallal tértek haza. Utóbb a tömzsi arra is lusta volt, hogy magával cipelje a fiúk elkobzott halászó-vesszőit. Rájuk bízta, őrizzék őket, de nehogy eszükbe jusson tudta nélkül halászni! A hegyes állú bosszújában rögtön rájuk hozza a zsarukat.

Petyi tehát ismét berakhatta a vesszőket a fűskamrájukba, őriztethette azokat Ripaccsal, de már semmi öröme se telt benne. Együtt lázongott a többiekkel a kőrisfa alatt: – hogy lehet ez, ők vágják, ők szerelték fel a vesszőket, ők szenvedtek érte, s most mégsem használhatják szabadon?! Csúfságból még rájuk is bízta a tömzsi, hogy őrizzék saját maguk ellen!

– Ő csak jót akar, Petyi – dűnnyögte Setét Jani tompán. – Mondta, hogy a másiktól fél... Ha az nem lenne, nem csinálna így.

– Te csak ne okoskodj, Jani – intette le Petyi a dűnnyögőt. – Előbb izzadd ki a vizet a fejedből.

– Igen, mindig ezt mondjátok – békétlenkedett Setét Jani morogva. – Amért nagy egy kicsit a fejem, azért én is tudok valamit.

Ráhagyták, hadd mondja a magát, különben is hazaszólították őket a szülők, akik a történekről mit sem sejtve, elkedvetlenedve észlelték, hogy a házuk tája ismét elrendetlenedett a gyerekek kezén. Ismét szidniok kellett őket a ki nem hajtott legyek és az üres vizes-

edények miatt. Különösen Sárrikák édesanyja esett kétségbe. Fel sem foghatta, mi történhetett leányával, mikor azelőtt a legrendesebb leánykának bizonyult valamennyi között.

– Elrontja őket az utca – kesergett Kádárné, s szaladt Réz bácsihoz szemrehányást tenni. Ráhallgatott, nem verte meg Lacit már egy hónapja. Az első napokban javult is valamit, törődött a házzal, de most hanyagabb lett, mint azelőtt, az esze folyton a halakon meg a horgokon jár. Nem lehet ezeket bot nélkül nevelni...

Réz bácsi tanácstalanul sodorgatta vastag bajuszát. Tudott a megkezdett s abbamaradt rohamtakarításról, amit a két utca gyerekei művelnek, de hogy miért hagyták abba, az nem derült ki előtte sem. Fiát hiába faggatta napközben viselt dolgairól. Mihály titkolta előle a Laciékkal való szakítást. Csak annyit mondott, hogy halászni járnak, s rossz a fogás. Kiss Ámáli meg Petkes Zsuzska a Mihály kedvéért szintén titkolta a velük történeteket. Majd ha megszerzik a malacot Mihálynak, akkor megmondják, hogy egyedül jutott ennyire a fiú. Így beszéltek meg maguk között.

Réz bácsi csitította Kádárnét. Szánják rá ezt a nyarat, hátha mégis jó sül ki a halászásból... A következő reggelek egyikén azonban Réz bácsi olyasminek lehetett volna tanúja a szemétdombon, ami ugyancsak elgondolkottatta volna. Az történt ugyanis, hogy Laciék is jókor reggel mentek gilisztát ásni. Egyszer-kétszer sikerült megelőzniük Mihályékat, s minden gilisztát ők vittek el. Erre Mihályék még korábban mentek ki, mint azelőtt, mert a hegyes állú megpofozta őket, mikor giliszta nélkül jöttek horgászni. Mihály dühös volt Laciékra. de azok is a Kajántó útiakra, hiszen már hajnalban letartolták a gilisztatartományt. A nagy szárazság amúgy is kikezdte nedves tanyájukat. A feltúrt árokpartot keményre égette a nap, még az árok fenekéről is kifőzte a békalevet. Egyszóval kiveszőben volt a nyers kincs. A

kétfelé szakadt csapat rablógazdálkodást űzött vele, pedig ha a felásott helyeket ismét letakargatták volna földdel, s vízzel locsolgatták volna, dúskálódhattak volna belőle talán egész nyáron. Így azonban egy kora reggel a versengés folytán véletlenül egyszerre érkezett a szemétdombra mind a két csapat.

A NAP MÉG VALAHOL a szamosfalvi dombok mögött igyekezett fölfelé. A szerteszt szórt gizgazokon, nagyra nőtt keserűlapikon meg a szamártövises bokrokon harmat csillogott. A Szamos túlsó partján elterülő Bolgár telep fölött s beljebb a városban áttetsző finom ködfüggöny foszladozott. A folyó tükrét fecskék verdesték a szárnyuk hegyével, a távoli mezők magasságában pacsirta szólt. Szép, békés nyári reggel volt ez, de az árok innenső és túlsó partján a két csapat haragos ijedséggel meredt egymásra. Attól az emlékezetes estétől fogva, amikor *elkülönültek*, csak távolról látták egymást. Az ijedségen túl azonban kissé meg is hatódtak, különösen a lányok, hiszen oly jól megértették egymást azelőtt. Oly sok mulatságos eset fordult elő, míg együtt voltak, hogy a kis Petyiből önkéntelenül is kikíváncozott a megbékélési szándék, s átköszönt a szemelévőknek:

– Szervusztok, fiúk...

Mihály mogorva pillantást vetett rá és társaira, de a köszönést nem viszonzta. Lacin most is fürdőnadrág volt, kabátját csak meztelen hátára vetette. Azt most kigombolta, s egyenesen Mihály szeme közé nézett:

– Ezt nem vártuk volna tőled, Mihály. Nem hagytuk, hogy felakaszsd magad, vagy hogy a víznek menj, mégis elviszed előlünk a gilisztákat?

– Nem igaz, mert ti raboljátok el – horkant fel Mihály.

– Jó vicc – dűnnyögte Setét Jani –, minket rablóz, mikor ő rabol annak a stricinek.

– Te ne ugass, hülye...

– És te mi vagy, nyálas... – jött méregbe Setét Jani.

Mihály keresztülugrott az árkon, s a nagy fejű gyerek arcába öklözött. Az felüvöltött, s vakon támolygott ide-oda. Megeredő orra vérét maga elé kapott tenyerébe csurgatva ismét üvöltött:

– Mért hagyod ezt, Laci, mért hagyod?

Laci már e nélkül is rajta volt Mihályon, s az árokba lökte. A négykézlábra eső fiú száraz göröngyöt ragadott, s taláalomra a Köves utcaiak közé vágta. Kerekes Sári sikoltva kapott a gyomrához, Petyikének meg a nagylábujjára esett az egyik kőkeményre száradt göröngy. Vakító fájdalmában és hirtelen felfortyanó mérgeben esztelenül dobálni kezdte a keze ügyébe eső föld-doroncokat. Mihály kievickélt az árokból, s egyenesen a sintérek hídja felé rohant. Futásban köveket kapdosott föl. Nem nézte sem az utána szaladó Máthé Ferit, sem a kisebbeket, csak dobott. Kiss Ámáli sikítva menekült a híd alá, Petkes Zsuzsa meg be a gólyalábalával a kukoricásba. Laci hasra vetette magát, maga mellé rántotta Setét Janit is, s az ordító fiút behengerítette az árokba.

– Ide, mellém, Petyi, Sári, ti is mind, be az árokba!

A kisebbek szaladtak, ahogy bírta a lábuk, a szemétdomb mögötti kukoricásba. Kiss Ámáli a híd alatt bőségesen csorgatta kövérkés könnyeit. A csata iszonyúan tombolt. Göröngyök röpködtek az árokból a hídig, onnan meg öklömnyi kövek potyogtak az árok elé és mögé. Dühödten hajigált Máthé Ferkó is. Szegénynek egy súlyos doroncs épp a hátán mállott szét. Megdühödtek a fiúk egyenként mind. Az időnként teljesen elmutujodó Setét Jani tele torokból vonított az árok fenekén. Le kellett fogni, ki ne másszék a zuhanó kövek elé. Kerekes Sári alig bírt vele, pedig még két kisebb gyerek is segített neki.

Petyike felbátorodva a Mihály rosszul célzott köveinek ártalmatlanságán, fel-felugrott az árokból, elröpített göröngyeivel egy-egy sértő szódorongot is Mihály felé küldött:

– Nesze, te mamlasz. Bújj elő, te pufók hörcög... Kiszolgálod a hegyes állút... Fáj a fogatok a kincstre. Ez az összetartás, te nyavalyás?

Mihályt a fullánkos szavak egytől egyig szíven találták. A göröngyök nem sok kárt tettek benne, de a sértő szavak célba értek. Azokkal szemben hiába dobott kilós köveket. Szóval szemben mérgezett szókat vágott a Petyike fejéhez ő is.

– Ti szolgáltok, héttörpe. Azt a göndör cigányt, azt a rühest. Azért nem kapjuk vissza a szerszámokat.

– Hazudsz, te puffancs. A miénk jó ember. Visszaadta nekünk a horgokat. Ha ti nem pártolnátok azt a gémnyakút, egészen visszaadná. Szerez nekünk engedélyt. Pártoljatok hozzánk attól a tetvestől...

Csatájuknak a hídon megjelenő hegyes állú vetett véget. Petyi sértő szavait meghallotta. Dühbe jött, s hosszú lábaival egyenesen odarohant az árokhoz. Petyike kezéből kiesett a göröngy, s odakiáltott Laciéknak: meneküljetek... Bizony, futva engedték át a csata-teret Mihályéknak. Azok aztán valósággal kirabolták az árok gilisztatelepeit. Laci sántikálva érkezett a kőrisfa alá. A magukkal vonszolt Setét Jani arcán a vér szétmázolódott, mintha lemészárolták volna. A holtra ijedt Sáríka kezéből kitepte magát – mert főként az ráncigálta idáig –, s legénykedve fordult a vezérhez.

– Ugyi, Laci, adtunk nekik gilisztát?

Petyike menekülés közben üvegcserepbe lépett, s vérző lábát tapogatva fogadkozott:

– Csak ne jött volna az a lunguj segítségükre, megmutattam volna Mihálynak a belit. De még az üvegcserepek is a pártjukra álltak. Né, hogy felhasították a sarkamat.

A kisebbek szent tisztelettel tekintették meg vérző sebét, amire a szemtelen legyek rászálltak. Az előkerülő Ripacs szintén a Petyi lábát szaglászta körül. Ízlelte a kiserkedt vér szagát, és morgott, mindig csak morgott. Ő értette a legkevésbé, ami mostanában a gyerekekkel történik. Miért nem játszanak ezek úgy, mint régen, és miért az a nagy kőlabdázás az imént? Ő is ott volt a nagy csatánál, s eleinte azt hitte, hogy a kedvéért hajigálják a göröngyöket meg a köveket. Kezdetben ide-oda nyargalt, hogy szokása szerint visszahozza azokat, és két lábon szolgáljon velük, de mikor egy hegyes kavics épp az orrára koppant, vonítva iszkolt földre, s messziről nézte, hogy mit művelnek az egykori barátok egymással.

Nyüszítve tartotta szemmel a kövek ívelését, olykor reménykedve odafutott Mihályhoz, és csóválta a farkát, hátha mégis az ő ugatására kapkod kövek után, hátha tévedés minden. Azután rohant Lacihoz, s annak hízelgett, de sem az egyik, sem a másik nem törődött vele. A harc hevétől eltorzult arcokat látva, végül megsejtette, hogy emberpajtásai olyan harcot vívnak most, mint téli éjszakákon kutyatársai. A fiúk vicsorgó fogait azonban messzire kiugrani látta a szájukból. Úgy ütötték belé az ellenség testébe, távolról. Ezt a harcmodort magához méltatlan, gyáva harcmodornak ítélte.

A messzire kiugró emberagyaraktól ütött sebeket ott látta Laci betört fején, Petyike vérző sarkán s annak a szegény nagy fejű Setét Janinak a képén. Aggódva szaglászta körül Kerekes Sárikát, de hogy azon nem érződött a kiontott vér dühítő illata, kissé megnyugodva heveredett le a gyerekek közé. Örvendett, hogy ismét itt lehet velük a kőrisfa alatt, hogy ma nem zárják be a faskamrába unatkozni.

Amióta pajtásai halászni jártak, ilyen sértően bántak vele, hogy ne mehessen utánuk, mint az első napokban, amikor még velük tarthatott, s a vízbe tett pallókák

után lubickolva elűzte a halakat. Most már, hogy ismét maguk közé engedik, nem haragszik rájuk. Csak vennék elő azt a rongylabdát, s játszanák már le a másik félidőt a malac miatt abbamaradt mérkőzésből. Azonban a gyerekek, bánatára, kedvetlen szótlanúsággal bámultak maguk elé. Kutyaidszámítás szerint rettentő sok idő telhetett el, míg Laci végre így szólt:

– Többé nem megyünk halászni! A giliszták kiszáradtak a földből.

– És az órát miből veszed meg? – aggodalmaskodott Sárika.

– Keresek valami más munkát.

– Hát ez munka volt, Laci? – Laci fölényesen vont vállat.

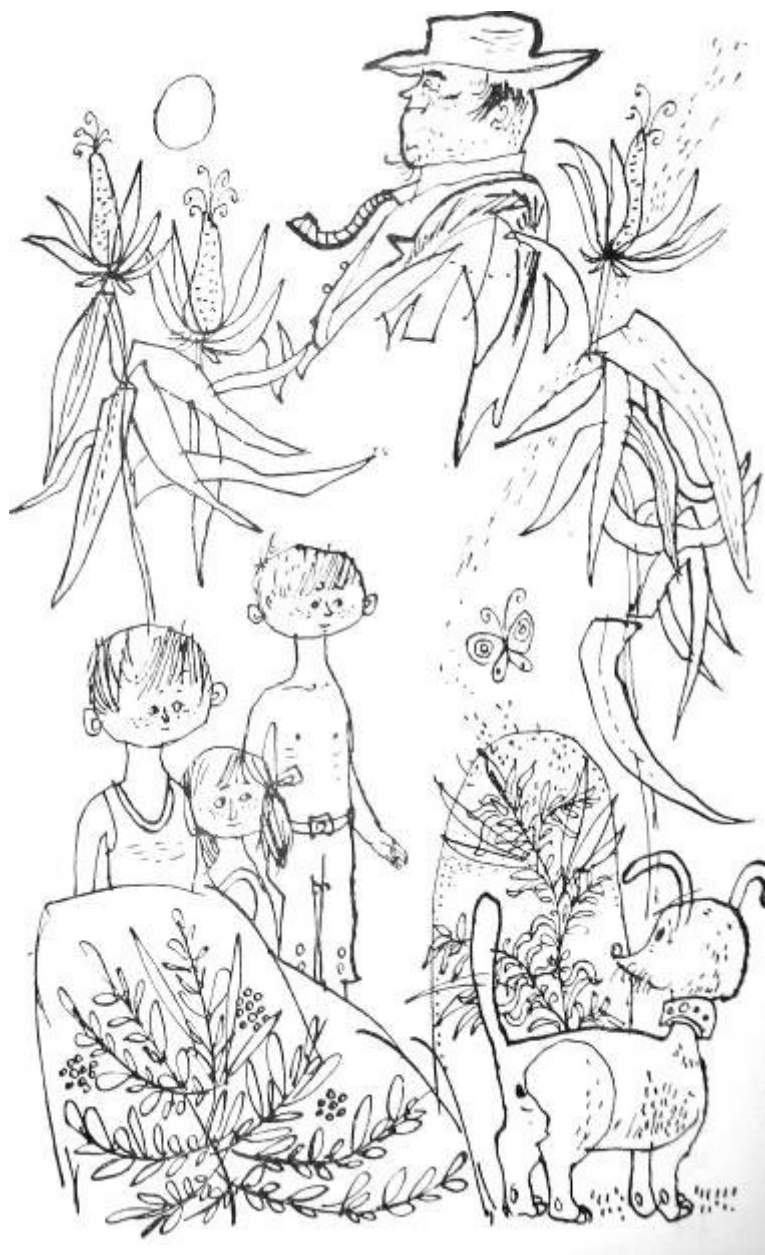
– Talán játék volt, azt hiszed? Amiért úgy megúzik az embert, az már munka. Az a játék, mikor kedvedre rakhatsz egy szép házat... Játék volt vesszőket vágni az erdőn? Olyan lehet az igazi favágás. Azután játék volt gilisztát ásni? – Elgondolkozva tette hozzá: – Ilyen lehet az igazi bányászat.

– Hát kincset keresni, Laci? – sóhajtott Pityike elbúsultan.

– Az is játék, de buta játék – állt fel Laci nyújtózva –, hasonlít a robothoz. Ahogy édesanyám mondja, sokat keresel, és keveset találsz. Ha nem állna a téglagyár, betétném magam agyagot csillézni. A háború előtt dolgoztak ott akkora fiúk, mint én. Szombaton fizetést kapnék. Egyszeriben megvehetném az órát.

– Ugye, engem is felvennének? – izgult Petyike. – Ugye, Laci, én is csillézhetnék?

SÁRIKA KÖZBEN MEGPILLANTOTT valakit a cse-nevész kukoricásban. Amint jobban odanézett, elsápadt. Az a valaki – az ő *jóemberük* volt, a tömzsi. Szokása ellenére ezúttal nem rövid ujjú tornaingben és kabát

nélkül jött, hanem nyakkendősen, szűk kabátba szorulva. Úgy feszült rajta minden, hogy repedt szét, s úgy kémlelődött mindenfelé, mintha lopáson érhetnék. A jó orrú Ripacs iziben felpattant, s morogva jelezte az ellenszenves szag érkezését. A tömzsi magához intette Laciékát.

– Miért nem jöttök halászni?

– Mert nincs gilisztánk, kiszáradt – felelte Laci kelletlenül.

– Hazudtok! – fortyant fel a tömzsi, s a vastag ér megduzzadt a nyakán a szoros inggallér fölött. – Mihályéknak miért van? Azért, ugye, mert hagyátok elverni magatokat a gilisztabányától? Az a pocsek pasi eldicsekedett a maga hőseivel. Sosem hittem volna, hogy ilyen gyáva bitangok legyetek.

Laci szeme párássá vált ettől a goromba sértéstől. Kerekes Sári és Petyi önkéntelenül hátrább húzódtak. Csak Setét Jani lépett merészen közelebb, s a többiek elszörnyedésére megkérdezte:

– Igaz, hogy maga cigány?

A szó végét elnyújtotta, s egyenesen a tömzsi húsos szájába bámult.

– Ki mondta neked ezt, te dilinyó? – emelte fel súlyos öklét a tömzsi.

– Na, azért ne tessék ezt mondani. Amiért egy kicsit nagy a fejem, azért...

– Azért eredj te az... – és olyan ocsmányságot mondott, amilyent a Köves utcaiak krétával szoktak a kerítésekre írni. Azután meg Lacira förmedt:

– Ha dolgozni akartok, jertek velem. Megnézem a gilisztabányát. Ha lustálkodni akartok, ide a vesszőket, kerül elég tekerdő, aki örömmel halászik nekem. Azok majd nem futnak el Mihályék elől.

Laci mogorván intett Petyinek. Hozza a vesszőket, a kutyát pedig zárja be a kamrába. Ripacs megérthette, miről van szó, mert az iménti morgása nyúsítássá vékonyodott. Lelapult a gyepre, s könyörgően kúszott

Kerekes Sárika lábához. Mindig hozzá fellebbezett a Laci véghatározata ellen. Egyébként úgy a földhöz tapadt, hogy erőszakkal is bajosan hurcolták volna el. Sári ismerte már ezt a szokását, s bár ezúttal nehezebb szívvel mint máskor, hirtelen futásnak eredt, és izgatottan hívta:

– Gyere, Ripacs, fogjunk macskát, né, hol szalad.

Ripacs egyszeriben talpon termett. Az ilyen hívásnak sosem bírt ellenállni. Követte Sárikát ész nélkül, rettentő magasan lobogott benne a macskák elleni kutya-sovinizmus. Ezért aztán egész nap vonítva tűnődhetett az üres fáskamrában, hogy ilyen galádul visszaélnek faji öntudatával.

Petyi szepegeve hozta a halászóvesszőket. A feszesre öltözött tömzsi maga előtt hajtotta őket a gilisztalelőhelyhez. Valamennyien elbúsultak arra a lehetőségre, hogy talán most látják utoljára kínos-keservesen szerzett szerzsámaikat. Néma esdekléssel nézték Lacit. Nehogy előálljon most azzal, hogy más munkát megy keresni, nehogy magukra hagyja őket evvel a dagadtra tömött gunyával. Megkönnyebbülésükre Laci szó nélkül tartott velük. De már ő is alig remélte, hogy valamikor újra az övék lehet a Szamos – vizestől, halastól és mindenestől.

Megérkeztek a csalánokkal, keserűlapikkal és szamárkórokkal meg mindenféle legyekkel belepelt gízgazos gilisztaországba. Kedvetlenül kezdtek áskálni a kiszáradt árokfenék mentén éppúgy, mint a torkolatnál. Az eredménytelenség láttára a tömzsi mind csömörtkeltőbben káromkodott. Petyi kezéből kiragadta a lapátot, s maga nyomta a földbe.

Hiába. A meddővé száradt föld többé nem termett gilisztahúst. A tömzsi lihegve dobta el a szerszámot: öldöklő pillantással tekintett Lacira.

– Honnan van Mihályéknak ma is gilisztájuk?

– Abból van, amit tegnap és azelőtt összeharácsoltak.

– Ti miért nem harácsoltatok?

– Mert mi nem vagyunk *olyanok*...

– Na, ha nem vagytok, egyen meg akkor a fene –, s kiragadta Petyi kezéből a halászó vesszőket, vállra vette, hogy elmenjen, de gondolt még valamit, és a sápadt gyerekekhez fordult: – Egy utolsó próbát tesztek veletek. Keríttek csalétket, vagy ha nektek jobban tetszik, vegyetek ti, készpénzért. A mézárásoknál kaptok hulladék húst eleget. Ha így sem tetszik, kerítetek más kölyköket.

Elhallgatva fürkészte Laciékat. A kisebbek Lacitól várták a döntést. Nem izgultak már a halászásért: amit a tömzsi kívánt, az végképp elvette a kedvüket. Sajnálták a kincstárba gyűlt kicsi pénzt csalétekre költeni. Ahhoz sem éreztek kedvet, hogy ezután egy halért rántsanak ki négyet. Laci ugyanúgy gondolkodott, mint ők. De őt a felháborodás is emésztette. Nyilvánvaló volt előtte, hogy ennek a ravasz embernek sohasem is állhatott komolyan szándékában visszaadni a halászó vesszőket. És ők ráadásul ostobán őrizték is, most meg gyáván kieresztették a kezükből mindörökre. Holott inkább össze kellett volna hogy törjék. De meg halászhattak volna maguk is vele... Míg az engedélyre való pénzt kikeresték volna, öröket állíthattak volna a lányokból: füttyöljenek, ha jönni látnak ilyen csalókat... És miért ne tehetnének így, miért ne vétetnének a tömzsisel csalétket, hadd költsen rá a pénzt ő, s mikor a halászóbotok ismét a kezükben lesznek, egy füttyjelre egyszerre elszaladnak velük.

– Na, mi lesz? – mordult rájuk a tömzsi türelmetlenül. Akarjátok-e, ahogy én mondtam?

Laci kipirulva nézett a kerek arcú ember malacszemébe.

– Akarjuk – dadogta elváltozott hangon –, csak

tessék venni csalétket. Holnap vagy holnapután keresni fogjuk a... a bácsit.

A *bácsi* gyanakvóan hegyezte fülét; volt valami a Laci hangjában, ami nem tetszett neki. No, de eddig elég nagy maflának bizonyultak ezek a kölykök. Nem járhatnak túl az eszén ezután sem. Helyeselt hát Lacinak: jöjjenek csak. Szerezzenek az anyjuktól pénzt. Majd vesz ő rajta horogra való húst; nem jó akármilyen. Kényesbelúék a szamosi halak. Hozzanak vagy tíz pengőt, a többire lesz neki gondja.

Maga elé somolyogva eltávozott. Mikor a feszes ruhában dagadozó alakja eltűnt a Szamos-parti fűzfabokrok zöldje között, Sárika és Petyike szinte egyszerre támadt Lacira:

– Hogy gondolod ezt, Laci? Neki vigyük már a pénzünket is? Tíz pengőért majdnem másfél kiló húst lehet kapni. Ennyi hús elég a halaknak egy esztendőre.

Laci hagyta őket zúgolódni. Maga elé nézve kerülgette a szemétdombi üvegcserepeket, nehogy belelépjen valamelyikbe. Ilyen óvatosan lépdelt át a kukoricás barázdáin is, s a kőrisfa alá vezető réten is, mintha merész gondolatai a lába elé hulltak volna. Tétovázott: elmondja-e a csapatnak, hogy milyen cselet eszelt ki? Hátha nem sikerül, hátha még nagyobb bajba dönti a csapatot? Mi lesz, ha a tömzsi rájuk hozza a rendőröket? összeborzongott, de a másik pillanatban forróság ömlött végig rajta.

Micsoda híre lenne, ha legyőzhetné ezt a két felnőtt embert. Ha visszakerítené a halászó vesszőket, ha megmutatná, hogy nem lehet túljárni az eszükön, ha győzne?!

– Miért nem szólsz már? – rázta meg Petyike mérgesen. – Igazán odaadnád a kincstárunkat annak a disznónak?

– Nem – rázkódott össze Laci. – Nem, én csak lázadásra gondolok.

HIRTELEN FELUGROTT, és a téglagyár elé szaladt. Tudta, hogy az ebédelni hazajáró Réz bácsi ott szokott elhaladni. Elhatározta, hogy bevárja, és tanácsot kér tőle.

Jött is Mihály bácsi nemsokára, éppen visszatérőben volt az ebédéről. A melléje szegődő fiút érdeklődve hallgatta. Laci röviden elmondta neki, milyen pórul jártak azzal a két orvhalással, s hogyan akarják azok ezután is fosztogatni őket, vajon lehetne-e lázadni ellenük.

– Miért nem szóltatok hamarabb? – állt meg Réz bácsi, s komoran vontta össze a szemöldökét. – Nem lett volna szabad ilyen sokáig túrni.

– De mit tehetnének, Mihály bácsi?

– Mit? Vagytok elegen! Beszéljetek össze. Rohanjátok meg őket egyszerre, s vegyétek vissza a szerszámokat.

– És ha nem bírunk velük?

– Eszeljetek ki valami csselfogást. Tegyetek úgy, mintha halászni akarnátok, s fussatok el a szerszámokkal.

– És ha úgy sem megy, mit tegyünk, ha verni találunk bennünket?

– Nektek is van kezetek, kő is akad a Szamos partján elég.

– És ha rendőrt hívnak?

– Az igazság erősebb a rendőröknél is.

– Azokkal is kikezdjünk?

– Ha másképp nem megy, nem árt, ha ehhez is hozzászoktok.

Laci tünődve ment egy darabig az oldalán, aztán megköszönte a tanácsot, s rohant vissza a rétre. A csomóban gubbasztó gyerekeknek elmondta, hogy s mint szerezhetnék vissza kincstárukba, amit elvettek tőlük. Fellelkesülve közölte, mint beszélnének össze Mihályékkal, mint kaparintának kezükbe ismét a halászókat, s mint rohannának el egyszerre azokkal. Zsebükben

köveket vinnének, s üldözőjüket azzal vernék vissza. Igazi Kajántó telepi háború lenne. Azután béke lenne ismét, halászhatnának, mint azelőtt, a leányok örködnének, nehogy rajtuk üssenek a halászenszengedélyes tekerők.

Petyike meg Sárika eleinte kipirulva hallgatták, de attól kezdve, hogy Laci a háborút említette meg az engedélyt, kedvük lehervadt. Otthon gyakran hallották szüleiket szitkozódni és rettegni a háború miatt. De megérezték ők is a háború ínségét: sosem lakhattak jól kedvükre. Kirongyolódtak ruháikból, már még foltnakvalót sem találtak nadrágjukra. Az utcájukból két ember is odavolt katonának. Mátyás János bácsi meg Zágoni István bácsi. Kicsi gyermekük itt hanyódott velük a kőrisfa alatt, mert más nem volt, aki vigyázzon rájuk. Nem, nem volt kedvük háborúsdihoz... Sárika meg is mondta.

– Egyebet találj ki, Laci. Baj lesz ebből. Az engedélyesek megbüntetnek.

– Minek egyebet? – kiáltott közbe Petyike indulatosan. Ott a kincs a szemétdombban. Örökké mást csinálunk, mint amit kellene. Hallgassatok egyszer már rám is. A kincshez nem kell engedély, azért nem visznek javítóba.

– Igaz, igaz – helyeseltek a kisebbek egytől egyig. Laci haragosan nézett végig rajtuk. Szemükre vetette gyávaságukat. Igazi kölykök, ha nem érzik, micsoda disznóság történt velük.

Otthagyták a szerszámokat annak a két harácsolónak, hogy másokkal halásztassanak velük? Ezért turkáltak ócskavas után, ezért üzették meg magukat az erdőn, ezért tépették meg a húsvat a tövisekkel, szögesdróttal meg hóstáti kiskapákkal? Hát csakúgy futni hagyják ezt a tömzsit, mikor még ráadásul be is csapta őket?!

Sárikáék elnémultak, restelkedtek. Érezték, igaza

van Lacinak, de féltek a tervétől. Idegenkedve fürkésztek, vajon ő nem fél, vagy csak eltitkolja? Mutatja a hőst, tudja, hogy ők úgyszólván ellenkezni fognak, hogy úgysem mernek kikezdeni a nagyokkal; arra számít, hogy így ő sem maradna szégyenben? Mindezt azonban nem merték megkérdezni. Érezték, valami több is történt itt, mint a horgok elvesztése: Mihályék külön mentek, hetek óta nem labdáznak, nincs nevetés, jókedv, titkolóznak a szüleik előtt, s most már még Laci előtt is.

– Ne féljeteK – próbált lelket önteni beléjük Laci.

– Kigondolok én jól mindent. Semmi baj nem lesz, győzni fogunk.

– Gondolj vagy egyszer az órátkra is, Laci – kérlete Sáríka komolyan. – Így sosem lesz órátk. Réz bácsinak is megígérted, hogy hamar meglesz a malac. Amit te akarsz, annál igazán jobb, ha valami munkát keresünk, hogy igazi fizetést kapjunk.

– Látom, te is beállhatnál már egy zsémbes anyának – gúnyolódott Laci. – Az igazság már neked is kutya. Pedig igazság nélkül nem lesz se óra, se malac.

Itt azután végképp elakadt a tanácskozás. Petyi nem mert újra előhozakodni a kincskereséssel, de magában elégedetlenül fortyogott. Setét Jani nehéz fejét csendesen ingatva, hol az egyikre, hol a másikra bámult. Petyiék fűszekájában a bezárt Ripacs vonított. Orrát kidugta az ajtó nyílása alatt, és rábeszélően ugatózott. Kílótt a rétre a fiúkhöz, és közéjük kívánczolt. Éhes is volt. ElfeledeK, hogy az olyan kutya, mint ő, akinek a közellátási hivatal nem ad se kenyér-, se húsjegyet, illetve csontjegyet, saját maga kell hogy megkeresse a mindennapiját. Amíg Kerekes bácsi éttermi pincér volt, egy-egy csontot hozott számára, de amióta kávéházi „főúrrá” léptették elő, elmaradtak a csontok. Kevés lötyy került a tájába Sáríkáéktól. A szemétdomb meg csak akkor hozott valamit, ha félnapos

leszállásból leteríthetett vagy egy verebet, vagy egy csó-
kát, de ez mostanában ritkán sikerült... A varjak el-
vándoroltak a harcterekre, a verebek meg elbízták
magukat, s amióta aratásra érett a búza, nemigen röp-
ködtek a szemétdombon. Tudja isten, hogy mi lett az
egerekkel is. Egy-egy patkány meg kész csodaszamba
megy ezen a környéken. Légy, az volna elég, de már
elvásott a foga, annyit kapkodott utánuk hiába... Itt
ebben a nyomorult fűskamrában meg éppen semmi, de
semmi sem akadt.

Ez a sok panasz benne rezgett a Ripacs vonításában,
de azok ott a kőrisfa alatt még csak feléje sem néznek.
Ülnek mozdulatlanul, mint az útszéli kövek. Talán órák
telhettek így el, míg egyszer aztán felugrálni látta őket
Ripacs... Erre ő is ugrálni kezdett az ajtóra. Zörgött
az úgy, hogy a Petyiék kakasa a tornácgerendán nem
győzte kurrogatásokkal rendre inteni.

LACIÉK VÁRATLAN FELUGRÁLÁSÁT egy pana-
szos hang okozta. Nem is annyira a hang, hanem inkább
az a szó, ami ebben a hangban kesergett. Ez a szó az
édesapára emlékeztetett. Valahol valami gyerek hívta
az édesapját, hívta vágyakozva, valami rémületes fáj-
dalommal, s mégis valami bosszantó szokatlansággal. Ez
a hívás hol „apukám”-nak, hol meg „apu”-nak szólí-
totta azt az embert, akit itt Kajántó telepen *édesapám-
nak* vagy csak egyszerűen *apámnak* szoktak nevezni.
Laci, Petyi, Sári és a többiek elképedve nézelődtek min-
den irányba, merről hallják ezt az apukázó hangot. És
kinek a gyereke lehet az, aki így urizál. Elsőnek Setét
Jani pillantotta meg ezt a furán siránczó gyereket.
Bukdácsolva lépegetett a téglagyarak előtt vivő úton.
Három-négyéves szőke fiúcska volt. Setét Jani csodá-
jára, kicsi léteire fekete keretes szemüveget viselt. Sárga
ceigruhája volt és szandálja. Két-három lépést futott,
megállt, s forgott mindenfelé.

– Apukám, vigyél haza, apukám...

Setét Jani nehéz fejének sok volt egyszerre az apukám is meg a szemüveg is, ráadásul még a szép ruha is, és megragadta a Laci csóré karját.

– Ni, Laci, egy idegen pasas a mi utcánkban.

Laciék csodálkozva mentek a rét szélére. Keresztülugráltak az árkon. A megszeppent gyereket körbefogták, nézték a ruháját meg a szemüvegét. Sosem látták ezt a gyereket a környéken. Könnyek potyogtak a szemüvege alól. Tejszínú arcán úgy gurultak lefelé, mint a harmatcseppek a tisztára mosott ablaküvegen... Setét Jani fenyegetően állt elébe.

– Mit keresel a mi utcánkban?

– Apukám, hol vagy, apukám? – hátrált ijedten a kicsi kifelé a körből...

– Hogy hívnak? – taszította félre Setét Janit az előlépő Laci. – Beszélj, kicsi, mi történt veled, miért jársz erre?

– Elvesztem... – szepegett a kicsi ártatlanul.

– Hogy vesztél volna el, itt állsz előttünk – bölcsködött Petyi csodálkozva.

– Elvesztem hazulról... Nem találok apukámat. Nem látták erre menni?

– Hogy hívják? – kérdezték a Köves utcai apróságok megrökönyödve. Hiszen az édesanyjuk mindig azzal rémítgette őket, hogy ha messzebb mennek a kapu elöl játszani, akkor elvesznek hazulról. Most tessék, itt áll előttük egy elveszett gyermek. Szemüvege van és szandálja, mégis elveszett. Megilletődve bámulták szép ruháját, amin nem volt egy folt sem, még pecsét sem. Petyi merész képzelete rögtön elszabadult, s mindenféle izgalmas eseteket gondolt a kicsiről. Biztosan valami nagy úrnak a gyereke, s elveszítették, mint egy zsebkendőt. Faggatni kezdte:

– Hallod, te, kicsi, ki az apád, hol laktok?

Szegény *kicsi* azt se tudta, merre kapja a fejét, me-

lyiknek válaszoljon. Ennyi félpurdé gyereket sosem látott egy csomóban. Setét Jani nagy fejétől félt. önkéntelenül Laci felé húzódott, felelni azonban Petyikének felelt. Valahogy megmondta, hogy Sanyikának hívják.

– Hát apád?

– Sanyika...

– Ő is Sanyika? – mérgelődött fel Petyi. – Gazdagok vagytok?

– Gazdagok...

– Szegények vagytok? – szólt közbe most Laci keresztkérdéssel. Úgy érezte, hogy ez a gyerek mindenre igent mond. Nem is tévedett, mert Sanyika rábólintott, hogy igen: szegények...

– Hazudik – tiltakozott Petyi –, az elébb aszonta, hogy nagy úr az apja. Ugyi, nagy úr az apád, Sanyika?

– Nagyúr...

– És hol lakik?

– A görögbe...

– Micsoda görögbe, te?

– A görög templomban.

És hiába forgatták akármerre. Sanyika ennél többet nem tudott mondani, pedig Petyikének káprázatos dolgok jártak az eszében. Hazaviszik ezt az elveszett úrikölyköt, s kapnak egy csomó pénzt jutalmul. Kezdte is magyarázni Lacinak, a nagyurak nemcsak a kincseiket vesztik el és juttatják a szemétdombra, hanem még a gyerekeiket is. Sanyika is épp a szemétdomb felé igyekezett. Szavaival sikerült felgyújtania a többiek képzeletét. Ujjongtak, s vitték a szepegő Sanyikát a kőrísfá alá. El ne szökjek, az istenért. Nagy pénz üti a markukat, ha megkerítik az apját. Laci ne búsuljon, nem kell már szembeszállniuk a tömzsivel, lesz keresetük halászás nélkül is. Ez a lehetőség még Lacit is meghökken-tette, s egyre a szemüveges Sanyikát nézte. Igazán valami nagy úr gyereke lenne? Hallotta a nagyoktól

otthon eleget, hogy még nagyemberek is el szoktak túnni. Az újság is írta egyszer, hogy Pesten diákok veszték el, s az apjuk nagy jutalmat ígért a nyomra-vezetőnek. Újra elővette a kicsit, s megpróbálta kiszedni belőle: merre lehet az a görög templom, van-e olyan ebben a városban egyáltalán. Sanyika azonban annál többet nem tudott mondani, mint amennyit eddig elárult. Bizonytalan irányokba mutogatott, s végül keserves sírásra fakadt. Szívszorító hangon hívta apukáját. Úgy hívta, hogy a Köves utcaiak torka összeszorult. Egyik-másik kislány még el is pityeredett, pedig ők igazán régóta apa és anya nélkül tengődtek napközben. Még a Laci nyeldeklőjében is reszelt valami.

Ő és a nagyobbak azonban hamar megkeményítették a szívüket. Utóvégre csak az imént vívták meg azt a szívedző nagy csatát a szemétdombon. Sáríka, Petyike meg a húgai félrehúzódtak Lacival a kisebbek mellől, s halkán tanakodni kezdtek. Mihez fogjanak evvel a Sanyikával? Annyiszor említette azt a görög templomot, hogy lennie kell abban valami nyomra-vezetőnek. Csak-hogy tudomásuk szerint városukban nem volt egyetlen görög templom sem.

– Valami úri templom lesz az – tolakodott közéjük Setét Jani. – Akkor pedig ne keressük. Biztosan valami papfiú. Hagyni kell, hogy menjen a fenébe.

Sári nyomban letorkolta a vízfejt avval, hogy neki hogy esne, ha elveszne, és nem segítenének rajta.

– Aztán gondoldj a pénzre, amit érte kapunk, te mutuj – igyekezett Petyike felébreszteni Setét Jani nehéz fejében a hasznos gondolatokat.

– De értem nem fizetnek, ha elveszek – ellenkezett Jani konokul. – Apám eccer aszonta: ha tudná, hogy valaki megtartana magának, húszpengőst tűzne a mellemre. Kitenne az utcára, hogy vigyenek. Mindenki sokallja a fejemet, pedig nem is olyan nagy. Ugye, Laci?...

Laci komolyabban vette a Jani kotyogását. A tömzszivel való esete is óvatossá tette. Hátha úgy járnak a Sanyika apjával is, ha megkeresik, s kiderül felőle, hogy tényleg valami fősvény alak. Elővette hát Sanyikát ismét, s mindenféle furfanggal igyekezett kivallatni, miféle ember az édesapja.

Sanyika ismét csak a Jani fejére meredt, s előlről kezdte a sírást.

– Hagyj békét neki, Laci – szánta meg a szepegő gyereket Kerekes Sárika. – Nem ő választott magának apát. Nem tehet róla szegény, ha véletlenül rosszféle.

– De potyára nyomozunk? – pattant fel Petyike ingerülten. – Akkor inkább ismét a göndörhajúhoz megyek halászni.

– És evvel mit csinálsz? – támadt rá Sárika. – Elkergeted, hogy a Szamosba forduljon, vagy hazaviszed magadhoz, adsz neki enni-inni, ha nem jön érte az apja?

– Vigyük a rendőrségre – kiáltott közbe Setét Jani.

– Hogyisne – lázadtak fel Petyike fekete húgai. – Azok javítóba dugják, vagy ők vágják zsebre a jutalmat.

– Hagyd el, Bözse – fogta karon Sárika a Petyike hűgát. – Ne feleselj ezekkel. Ha ők nem akarják megkeresni azt az embert, majd mi megkeressük. Van nekem tavalyelőtről egy várostérképem. Megnézzük a görög tplomot azon.

Petyikében erre aztán felfortyant a hetek óta lankadozó leánygyűlölet és féltékenység, de a mérge is, amiért újra mások készülnek kihasználni az ötletét. Megelőzte volna Sárikát a térképolvasásban, de az ő várostérképe még tavaly szétrongyolódott. Tehetetlenül bámult a hazairamodó leány után, s csak Lacit ösztökélte:

– Hagyjuk ezt, Laci? Hagyjuk, hogy a lányok ebbe is beleüssék az orrukát?

Laci ekkor már el is döntötte magában, hogy megkeresik a Sanyika rejtélyes apukáját. Egy-két napi nyo-

mozásba nem hálnak bele, hátha igazán szerencsájük lesz. Hátha tényleg akkora jutalmat kapnak, hogy egy csapásra malacot, órát szerezhetnek belőle. Közben rájött arra is, hogy ez a keresgélés csuda érdekes szórakozás lesz. Érdekesebb a halászásnál. Ez már amúgy is ízét vesztette, amióta az a két csaló beléütötte az orrát a dologba. Abban már csak az lesz az érdekes, ha túljárnak majd a csalók eszén, s a vesszőket visszacselezik tőlük. Azután fűtyöl a Szamosra és a halakra. Keres valami munkát egy gyárban, hogy lásson valami nagy gépeket.

Petyi unszolására azonban nem válaszolt. Ellenben, ahogy Sáríka visszatért a térképpel, se szó, se beszéd, kivette kezéből, a gyepre terítette, s fölé hasalt. Sáríka kipirult mérgében. Mert még Petyike is arcátlanul a térkép fölé hajolt, mintha neki jutott volna eszébe, hogy azon keressék a Sanyika apját. Odaguggolt melléjük Setét Jani is. A nagy kiterjedésű várost néhány perc alatt összekuszálták ujjakkal a térképen, s elégedetlenül lökték félre.

– Nincs azon egy görög templom se.

Sáríka csak arra várt, hogy megbosszulja magát a Laci fölényeskedése miatt. Maga vette kezébe a térképet, s ujját a város déli szélén ráhelyezte egy kis zsákutcára, ami a házsongárdi kertek közé ékelődött.

– Ez itt a Görögtemplom utca, és itt a templom. Én rögtön megtaláltam, ahogy a névmutató-jegyzékre néztem.

– Hú – ámult el Petyi –, 'sze az egy igazi úri utca. Én jártam arra édesapámmal. Ott csupa nagyurak laknak: lesz ott pénz dögivel. Hát onnan bódorgott ez a kicsi időig? Gyere ide, Sanyika...

Sanyika időközben némileg összebarátkozott a hozzá hasonló kicsikkel. Azok elkérték a szemüvegét, s orrukra téve ide-oda tántorogtak vele. A föld közelebb került az arcukhoz. A kis lyukacsák gödrökké mélyültek a

lábuk alatt, majd felbuktak. Elképedésükre rosszabbul láttak szemüveggel, mint anélkül. Csodálták Sanyikát, miért hordja ezt az üveget. Sanyika a Köves utcaiak játékát csodálta meg. Volt azoknak rossz óraszerkezetük, tintaceruzával pingált bajuszos angyaluk, cipőkrémes dobozból készült zörgőjük. Nem szívesen vált meg tőlük, de Petyi nyaggatta.

– Miért jöttél el hazulról? ...

– Mentem nézni egy autót.

– Régen?

– A múlt héten, tegnap...

A gyerekek hangos nevetésben törtek ki a furcsa válaszon.

– Anyád van? – türelmetlenkedett Petyi.

– Van.

– Hol dolgozik?

– Az ágyban...

– Micsoda?! – képedtek el a gyerekek, s gyanakvón fürkészték a szemüveg nélkül, vaksin hunyorgó Sanyikát. Megpróbálták kivenni belőle, vajon mit dolgozik az anyja az ágyban. Sanyika azonban teljesen összezavarta a dolgokat. Möttyögött valamit a kórházról és egy bizonyos Biri néni nevezetű nőszemélyről. Végül pedig váratlanul elsírta magát, hogy éhes.

Többet aztán nem is kérdezhettek tőle, mert csak egyre azt fújta, hogy éhes és éhes. Tanácstalanul dugták össze a fejüket. Mit adjanak enni neki? Estefelé járt az idő, s ilyenkor nem volt ennivaló egyik háznál sem. A maguk részét már a délelőtt felfalták. Tartalékkenyér pedig egyiküknél sem volt. Amióta jegyre kapták azt, szüleik mindig csak egy napra váltották ki a részüket, nehogy felfalják a másnapra valót is. Próbából azért hazaszaladtak néhányan, hátha találnak valahol valami eldugott ételmet. Felforgatták az ágyakat, csapkodták a kredencajtókat. Békevilágban édesanyjuk ágyba, párnák közé és leborított fazekak alá dugdosta el a kenyeret.

Manapság, ha szert tehetek feketelisztre, s abból otthon sütöttek, minden fufangjukat előszedték fel nem fedhető dugóhelyek kitalálására.

Kutathattak a gyerekek kedvükre. A háború kitörése és a drágaság ijesztő fokozódása óta felnőtt ember nem volt otthon. Este hat óra lehetett már, de még valamennyit bennfogta a város a gyárakban és a gőzölgő mosókonyhákban. Izzadtak a csattogva zörgő gépek mellett és a lüggözös mosóteknők fölött. Az öreg emberek is odavoltak örökké, hogy kikeressék a maguk krumplijára való pénzt. A felforgató kutatás csupán egy darabka száraz kenyeret eredményezett Kerekes Sárikáéknál. Tiszta csoda, hogyan maradt meg ez náluk. Sárিকা vízbe mártotta, s behintette kristálycukorral. Sanyika mohón kapott utána. A rábámuló nagyobb gyerekek attól tartottak, hogy úrfi létére nem ízlik neki az ilyen szegényes eledel. De ízlett, jó sokáig rágta, oly sokáig, hogy közben el is álmosodott. Az utolsó morzsáknál elejtette a fejét. Kifárasztotta a sírás. Ki tudja, mikor bódorgott el hazulról. Nem lehetett kicsi dolog idáig tévedni a város túlsó feléről.

A Sárিকা ölében elalvó gyerek egyebet is eszébe juttatott a Köves utcaiaknak. Kihez vigyék be éjszakára, és ki adjon neki enni, amíg előkerítik az apját? Kinek a jegyére éljen, amikor azok a jegyek oly kicsire szabják az adagot? Sárিকা megriadt erre a sok kérdésre, hiszen Sanyika az ő ölébe hajtott fejével aludt, s még ráhagyják a többiek, hogy az anyja nyakára vigye, óvatosan kicsúszott a gyerek feje alól. Setét Janiról lehúzta a kabátot, és Sanyika alá terítette. Laciék körben ültek a kőrisfa alatt, s gondolkodtak: nem kellene-e máris a Görögtemplom utcába menniök.

De ki menjen? Szüleik nemsokára itthon lesznek. Vérést kapnak, ha nem találják őket otthon. Aztán hátha nem találják meg a Görögtemplom utcában a Sanyika

apját? Petyike azt sem helyeselte, hogy a szülei meg-lássák az elveszett gyereket. Azok rögtön a rendőrségre szaladnak. Elrontják a nyomozásukat, mert ha a rend-
őrség viszi haza Sanyikát, lóttak a jutalomnak.

Ezt mindnyájan biztosra vették, de hogy azontúl mi legyen Sanyikával, azt már egyik sem tudta. Egyik sem ajánlkozott, hogy náluk ellehetne legalább reggelig. Nagy későre most is Laci eszelt ki valamit. Úgy vélte, hogy ahhoz a házhoz kell beszállásolni Sanyikát, ahol a legtöbb gyerek van. Be kell dugni az ágyba. A sok testvér között észre sem veszik a nagyok, hogy eggyel többen fekszenek a takaró alatt.

Erre a tanácsra Petyi szörnyen megijedt. Mindenki feléje nézett. Az utcában ők voltak a legszaporábbak testvérek dolgában. Eggyel többen, mint a gonoszok. Kifakadt mérgében.

– Édesapám minden este raporra állít minket – ki-
áltotta izgatottan. – Számba vesz, hogy megvagyunk-e. Azután mi nem alszunk az ágyban. Amióta nagy meleg van, felmegyünk a padlásra aludni.

– Apátok is? – szólt közbe Laci felugorva.

– Nem – felelt Petyike vonakodva, mert már sej-
tette, hogy hova fog kilyukadni Laci. – Ő lent alszik anyámmal és a két kicsivel a szobában.

– Éljen! – kiáltoztak megkönnyebbülten minden irányból. De Lacinak eszébe jutott valami, és leintette az éljenzőket. Petyi nagyobb hűgát félrehívta, intett Sár-
rikának is. Sűgott nekik valamit, mire Sárrika kivált csoportjukból, s úgy tekintett a téglagyár felé, mintha hirtelen megpillantott volna valakit, aztán felkiáltott:

– Né, Petyi, jönnek apádék, Setét bácsiékat is jönni látom...

Alighogy kimondta ezeket, uzsgyi, neki a kisebbek, nyargaltak a téglagyárak felé. Minden este így iramod-
tak hazatérő szülei elé. Akárhányszor a boltosig is ki-
szaladtak. Sárrika elkűdte az öccseit is. Setét Jani is

bedőlt a trükknek, s a szaladok nyomába eredt. Laci fecsegő tanúk nélkül foghatott a kifőzött terv megvalósításához, ölébe vette az alvó gyereket, Petyi a húgával előreszaladt, s fel a padlásukra. Megigazították a pokrócokkal leterített fekvőhelyüket. Ide fektették Sanyikát a már jócskán sötétedő padlászgerendák alá. Legombolták a szandálját, lehúzták ruháját, hogy kényelmesen aludjék. Kissé zavarba jöttek a szemüvege fölött. Avval mi legyen: vajon Sanyika aludni is csak szemüveggel tud? Ki tudja, hogy szoktatják az ilyen kényes, úri gyereket? Ha fel talál ébredni, s nem lesz rajta az okularé, még majd nyafogni kezd, s a Petyi szülei rájönnek a turpisságra.

Laci azonban levétette az orráról. Úgy vélte, el találja törni, ha forgolódni kezd, s megvágja magát, attól aztán holtbiztosan bömbölni kezd... Sanyika egyelőre jóízűen aludt. Olykor-olykor összerándult a szája, mint-ha zokogni készülne álmában. Rácsukták a padlásajtót, s megkönnyebbülten ereszkedtek le a grádicsokon. Kis tanakodás után megegyeztek a Sanyika kosztolására nézve is. Mindegyik félretesz valamicskét a vacsorájából meg a reggelijéből, másnap majd összegyűjtik a kőrísa alatt. Felvidulva tértek vissza a rétre, s onnan maguk is a téglagyárhoz siettek a szüleiket várni.

A becsapott kicsik zúgolódva fogadták Sárít, miért mondta, hogy látta az édesapjukat, hiszen senki sem jött. Sáríka öcsei Sanyika felől kezdtek kérdezősködni.

– Az jól becsapott minket – legyintett Petyi. – Mikor ti elszaladtatok, egy asszony jött a sintérek hídjáról. Elvitte Sanyikát, hogy az ő fia. Nem is volt gazdag, csak boltosné.

A KICSIK MEGRÖKÖNYÖDVE FOGADTÁK ezt a váratlan bejelentést. Akadozva bevallották, hogy az imént Réz Mihályékat látták. Beszéltek Kiss Amálival és Máthé Ferkóval. Eldicsekedtek vele, hogy egy úri-

gyereket találtak a szemétdombon, és sok pénzt kapnak az apjától. És hogy még holnap megveszik Petyinek a diáksapkát, Lacinak pedig az ébresztőórát.

– Igen, biza – bizonygatta a hüledező Lacinak Setét Jani. – Azt is elárultuk Mihálynak, hogy malacra is jutna, ha nem pártolt volna el tőlünk a románhoz.

– Hogy? – jött méregbe Laci. – Te szóba álltál vele? Az orrodát szinte szétmázolta reggel, és most mégis szóba álltál Mihállyal!!! Na, hiszen, látszik, hogy mégis nagyobb a te fejed, mint amekkora kellene...

Setét Jani tátozva hebegett kinyájában. Ő csak azt akarta, hogy egye az irigység Mihályt. De ha most elvitték Sanyikát...

Laci hátat fordított neki. A sarki kerítés mögöl belesett a Kajántó utcába. Figyelte Mihályékat. Azok a kapu előtt tanakodtak valamin. Szerette volna kihallgatni őket, de nem férközhetett közelükbe. A deszka-kerítések mentén egyetlenegy beugrás sem kínálkozott, ami mögött odáig óvakodhatott volna.

De amennyit látott, abból könnyen sejtette, hogy Réz Mihályt nagyon felizgatta a Setét Jani dicsekvése. Ma annak különben is rossz napja volt. Két horgot beszakított, s a hegyes állú megverte. Ráadásul egyetlenegy halat sem juttatott neki az aznapi fogásból; viszontartotta a beszakított horgok fejében... Elkeseredve jöttek haza. Kiss Ámáli követelte, hogy béküljenek ki Laciékkal, nem tud Sáríka nélkül élni. A szíve reped meg, úgy fáj a reggeli verekedés miatt. Máthé Feri is morgott. Mókázó kedve egészen odalett. Az erdőn elveszített ruhaszáritó kötélért az édesanyja naponta elverte. És elverte összeropendezett lába miatt is. A szél kifújta, mikor vizesen mászott ki a szamosi halászásból. A háta meg leégett a napon, hámlott a bőre, kin volt számára a halászás. Kérte hát Mihályt ő is, kössenek békét a Köves utcaiakkal. Azok most nagy szerencsét

csinálnak a talált gyerekekkel. Nem mennek többé szolgálni a dróthajúhoz.

Mihály pufók arca az utóbbi hetekben megnyúlt. A rosszkedv és a keserű irigység, amit Laciék szerencséje miatt érzett, a szája körül mélyebbre húzta azt a finom vonalat, ami vénségére aláfut majd egészen a szája szögletéig. Szívesen megbékélt volna már Laciékkel, de tudta, hogy azok után, ami ma történt a giliszták miatt, nem lehet csakúgy odaállni a Köves utcaiak elé, hogy osztozkodjanak az elveszett gyerekért várható jutalmon. Amellett pedig a kielégítetlen bosszúvágy is tüzelte. Hát ne mondhassa az apjának, hogy azért is Laci nélkül, a saját ügyességével szerzett malac helyett malacot?

Dühös volt most erre az emberre is, akit neki apjául rendeltek: aki őt ilyen pácba taszította... Úgy érezte, hogy valami erős kötél húzza valamerre, mindinkább valami ijesztő dolog felé... Milyen jó volt azelőtt! Reggel felkelt, megitta a nagy csupor kávé, s mehetett játszani. De most?... Holnap ismét menni kell annak a göcsös nyakú soványnak halászni. Másnak halászni, mikor Laciék sok pénzt kapnak a megtalált gyerekért! Ok ismét vígan játszhatnak, futballozhatnak, és fürödhetnek kedvükre... Jaj, ha mégis lefőzhetné azt a Lacit valahogy! Olyan erős volt benne ez a vágy, hogy kiáltásban tört ki:

– Nem! – ragadta vállon Ferkót. – Azért se békülünk. – S hirtelen támadt ötlettől hajtva rekedtre való hangon folytatta: – Laciéktól elveszük a kicsi úrfit. Mi visszük haza az apjához. Miénk lesz a jutalom. Laci kirepedhet. Reggel meglessük a gyereket, és amikor nem veszik észre...

– Abból még nagyobb baj lesz, Mihály! – kiáltott rá Kiss Ámáli kétségbeesetten. – Azt akarod, hogy már én se szeresselek?

– Hát ne szeress – vadult meg Mihály egészen. –

És ha elárulod Laciéknak, hogy mit akarok, ne kerülj a kezem ügyébe...

Kiss Ámáli rémülten hátrált, kedves kis arcára kiült a felháborodás. Azt hiszi... ez a Mihály azt hiszi, hogy tudna árulkodni? Oly rosszul esett neki ez a gyanúsítás, hogy még a lélegzete is elállt egy pillanatra. Azután csak hazafutott, s beült az árnyékszékbe sírni.

Odakint az utca sarkáról ezalatt Laciék hazaszéledtek a fáradtan érkező szülőkkel. Hűségesen cipelték anyjuk szatyrait, hogy lopva beléjük kotorászhassanak, megtudni, hoztak-e valami nekik való falnivalót. A kisebbek ebbeli igyekezetükben úgy elfeledkeztek a szemüveges Sanyikáról, mintha sosem is látták volna. Elvégre nemegyszer fordult már elő, hogy idetévedtek hazulról elbódorgó más utcabeli gyerekek. Igaz, azok csak olyan kis koszosak, borzasok voltak, mint ők, s hamar utánuk jött a nagyobb testvér. Sanyika már csak azért sem maradt az eszükben, mert éhesek voltak; nyafogva dongták körül vacsorát készítő édesanyjukat. Petyiéknél szokás szerint a kicsik bögték torkuk szakadtából. Pöttömnyi apjuk rekcumozta őket, ahogy Petyike mondani szokta.

Petyi a két legnagyobb húgával ezen az estén mindig csak a padlásra fülelt: fel ne riadjon az a kicsi ott fenn, mert még ki talál esni a padlásajtón. Sanyika azonban egyelőre nyugodtan aludt, de ha fel is ébredt volna, odalent olyan lárma támadt, hogy neszezése fel sem tűnt volna. Sándor Petyi bácsi Petyit nevelgette a nád-rágszíjával. Most a fáskamrába zárt Ripacs miatt szedte ráncba. A kutya ugyanis addig ugrált a vékony deszkaajtóra, hogy az kitört, s a mindent meglátó kicsi apaember észrevette a kárt.

– Fene a fejed – kente Petyit derekasan –, így vigyázol a kincstárra? Majd adok én neked kincstárt...

A vacsoránál mindnyájan megbékéltek, éppen csak az esett nehezére Petyinek meg a két húgának, hogy a va-

csorarészükből miként dugjanak félre valamit. Apjuk számon tartott minden befalásra szánt morzsaszemet, az étvágyuk is tiltakozott a megrövidítés ellen. Csak azzal bírták jobb belátásra, hogy cukrásztésztát ígértek neki holnapra a jutalomból.

Laci és Sári szintén izgult odahaza a vacsoránál. Kikisurrantak a sötétedő utcára. A Petyiék kerítésénél sugdosódtak a hasonlóan kilopózdó fiúval: nincs-e valami baj Sanyikával. Vigyázzanak rá, mint a szemükre.

Egy ilyen kisurranás alkalmával az utca elejéről vidám füttyöréssel közeledett valaki. Hirtelen Sárika elé toppant, s ekkor ismerték fel. Setét Károly volt, a Jani újságáros bátyja. Amolyan tizenöt éves nagylegény. Setét Jani minden ellenségét, akivel egymaga nem bírt, vele ijesztgette. Károly kapható is lett volna az ijesztgetésre, de sokszor egy hétig sem került haza. Állítólag bent aludt ilyenkor a viceházmester nagybátyjuknál a belvárosban. Ha azonban attól megkérdezték, hogy igazán náluk töltötte-e az éjszakát, akkor a nagybácsi úgy tudta, hogy Károly hazament aludni. Egyszóval Károly akkor jött haza, amikor neki jólesett. Az apja már el sem verte. Különben se volt valami erős akaratú ember. Olyan vallásos volt, hogy örökké a templomot bújta. Beletörődve mondogatta: – ha az isten egyik fiát tekergőnek, a másikat meg hülyének teremtette, nincs értelme sokat kapálódzni. Majd észhez térnek egyszer maguktól is.

Károly időnként észhez is tért, jobban mondván – hazatért. Rendszerint olyankor, mikor „kiesett a kenyérből”, ahogy ő szokta mondani. És szinte kéthetenként kiesett. Volt már gyári munkás, borbélyinas, kabinyitogató a gőzfürdőben, azután lakatosinas, s ő tudja, hogy még mi minden. Az újságáruslás mellett tartott ki a leghuzamosabb ideig. Most azzal csípte el Lacit:

– Na, te, Kádárka, mi van avval a kincssel? Kell-e

egy ügyes halászlegény? Úgy nézz rám, hogy felszámoltak.

– Hát ez meg mi a csoda? – hökkent meg Laci. Károly minden egyes megtéréskor meglepte őket valami újdonsággal.

– Ez az, hogy kivágtak az újságtól, mint a huszonegyet. Más kenyér után kell nézzek... Gondoltam, beállok hozzátok halászni. Gyertek csak ide a rétre. Beszéljük meg a dolgot...

Laci nem szívesen követte. Ennek a nagyfiúnak a fénye mellett ő csak pislogott, mint a petróleumlámpa a napvilágnál. A csapat ilyenkor csak Károlyt hallgatta; érdekesen tudott mesélni. Mégcsak Kerekes Sárika is kitett magáért, amint az árok szélén elnyúlt. Az alig derengő holdvilágnál rejtélyes tartalmú zsebeiből cigarettavégeket rázott ki, s káprázatos ügyességgel sodort magának. A füstöt kötekedően fújta Sárika orra alá.

– Igazán kirúgtak? – kérdezte Laci nem valami nagy érdeklődéssel.

– Engem nem szoktak kirúgni, öcskös. Csak kivágtak, és az egészen más. Valami bestia pasas tegnap este húszpengős helyett egy régi húszejes bankót sózott a nyakamba. Sötét volt, nem láttam jól, felváltottam neki. Tőlem azután nem fogadták el az elszámolásnál. Pedig pont ennyi volt a bevétel. A kiadóban engem akartak megkárosítani. De kinyitottam a csőrömet, csipogtam az uraknak, mit gondolnak, mi vagyok én, pénzügyi szakértő, hogy csakúgy megszagoljam a rossz pénzt. Tessek csak elfogadni, nem döglik belé se a kiadó, se a főszerkesztő. Keres ő eleget, amiért a lap tetejére írják a nevét, mert az újságot most a minisztériumokban írják helyette...

Felült, az égő cigarettavéget elhajította, s szaporán tovább bölcsködött:

– Ez a mondás pont a főszerkesztő úr közepébe talált. Azt mondta nekem mérges pofával, hogy: uram.

Csak láttatok volna, hogy röhögtek a kiadóban... Elég az hozzá, hogy azt mondta: uram, ne legyen többé munkatársunk, pucoljon innen, amilyen gyorsan csak tud, mert kirúgom...

– Na látod, hogy mégiscsak kirúgtak – jegyezte meg Laci kárörvendőn.

– Ne szólj közbe – türelmetlenkedett Sárika. – Mondd tovább, Károly, mi lett a hamis húszpengőssel?

– Azt nekem adták – kesergett Károly. – És még van pofájuk azt kívánni, hogy becsületes legyek. Most én is be kell hogy csapjak valakit elsötétítés után. Vagy tán fussak a húszszal a rendőrségre?

– Adnak helyette igazít – izgult Sárika.

– Azok igen, egy ötöst a képemre. Azután jegyzőkönyvet írnak a csalásról, és örvendjek, ha nem kérnek rá tízpengős okmánybélyeget. Volt szerencsém ehhez, mikor fényképes rikkancsigazolványt kértek. Háromheti keresetet szipkáltak ki a zsebemből. Most meg itt vagyok egy régi húszszal a nyakamon, kenyér nélkül...

– Nagyapám is így járt a nyugdíjjal – kiáltott közbe Sárika élénken. – Annyi keresztlevelet kértek tőle, hogy behalt a bánat miatt. Az öcséd mégis azt akarja, hogy jelentsük fel a talált gyermeket...

Laci hirtelen belecsípett Sárika karjába, hogy ne kotyogja el a titkukat, de már késő volt. Károly felkapta a fejét, s Sárika másik karját csípte el. Miféle gyereket találtak? Ki vele, de gyorsan! És Laci mérgére, apránként kiszedte Sárikából a titkukat. Elmondta az előzményeket is; el a szemétdombi gilisztaháborút meg a hegyes állú és a tömzsi álnokságát; egyszóval mindent. Károly az elbeszélés alatt izgett-mozgott, s végül felugorva kijelentette, hogy Laciék istentelen nagy marhák, ha így felültek annak a két pasasnak. Miért hagyták magukat kisajtolni, hiszen egyszerűen elfuthattak

volna a vesszőkkel, mikor kézhez kapták. Mit gondolnak: rég kipusztult volna már az emberkukac a földről, ha mindenki csak engedélyre mert volna élni. Mire való a csapatuk, ha még egy ilyen engedélyes bandával sem tud elbánni?

– Tiszta szerencse, hogy hazajöttem – kiáltott fel végül izgatottan. – Amennyi eszetek van, elbutáskodnátok ezt a talált gyereket is. De most már nem lesz baj. Kíírjuk Sanyikát az újságba, s ráhúzzuk a vizeslepedőt arra a két pasasra is.

Laci hűledezve hallgatta Károly szavait. Dühösen nézett Sáríkára, miért kotyogta ki titkukat. Ez a Károly most biztosan feje tetejére állít mindent. Kíírja az újságba?!

– Milyen újságba? Abba talán, amelyiktől kirúgtak? – támadt Károlyra.

– Mi? – sértődött meg Károly. – Mit gondolsz te rólam? Ha nem babráltak volna ki velem, talán oda vinném a szenzációt, de így?... így mi csinálunk újságot... Én leszek a főszerkesztő...

– Főszerkesztő? – ájuzdozott Laci dühében.

– De még milyen, ti meg belső munkatársak lesztek! Rikkancs lesz minden kicsi, aki itt nyüzsög...

A magasra emelkedő holdvilágnál jól láthatták a képét, s Laci bármilyen kétkedve és féltékenyen fürkészte is, Károly sovány arcáról lerítt az önbizalom. És miért ne hitte volna, hogy ő is tud újságot szerkeszteni? Naponta elolvasta az elsötétítés alatt elkövetett lopások híreit és a világháború fejleményeit. Vícházmaster-nagybátyjának sort állt télen a húsért, ráért, fülelte az elégedetlenkedők kifakadásait, a várótermek harmadik osztályú utasainak beszédeit. Kávéházi vendégektől különböző véleményeket lesett el, tudott a gyárimunkások meg a kisiparosok életéről. Ezenkívül sok-sok éjszakát töltött a napilapok szedő- és nyomótermeiben, lábatlankodott füstös szerkesztőségekben. Most Laci gúnyos két-

kedését és a Sárika csodálattal elnyúlt piros száját látva magabiztos jólelkűséggel mondhatta:

– Megtanítlak titeket is szerkeszteni. Esküszöm, hogy különb újságot csinálunk, mint a főszerkesztő úr gárdája. A múltkor nekiment egy autóbusz a villanyfának, hát nem azt írták, hogy borzalmas szerencsétlenség?... Ez nekik borzalmas! Azt nézzék meg, amit én csinálok veletek.

Laci nem bírta tovább ezt a mértéktelen dicsekvést, és teljhatalmat igénylő fogadkozást; sürgős szükségét érezte, hogy leintse Károlyt: – ne felejtse, hogy itt ő, Laci a vezér, de azért még ő sem tudja elképzelni, hogyan akar újságot csinálni nyomda nélkül. Károlynak azonban erre is volt válasza. Bőbeszédűen előadta: ne higgye Laci, hogy a vezérek mind okos emberek. Nézze meg az ő volt főszerkesztőjét, az mozdulni sem tud a segédei nélkül. A riporter urak írják tele a lapot bagóért. Siránkoznak maguk között eleget, és szidják a vezér urat, mikor nem hallja, de előtte kussolnak, mint a kutyák. Itt másképp lesz minden, itt nem fontos a nyomda. Itt olyan újságot csinálnak, hogy több lesz a rikkancs, mint a lap. A híreket be fogják tanulni, s az emberek fülébe ordítják. Így a lapot még el sem lehet kobozni, a hekusok legfeljebb a rikkancsokat cenzúrázhatják le a szabadlábukról.

– Na, de most elég a dumából – fejezte be nagyot szusszanva. – Gyerünk haza. Legyen öröme apámnak is. – Közben átugrott az árkon, s belebotlott egy kőbe. Mezítlábas nagylábujját marokra kapta, s sziszegve kezdett fél lábon ugrálni. – Bitangság – kiáltotta –, hogy ebbe az utcába még mindig nem vezették be az aszfaltot. De nem baj, ezt is kiírjuk a mi lapunkba, egye a méreg a városi tanácsot...

Miután ismét két lábra állt, s letörölte a fájdalom miatt kiszökő könnyét, intett Laciéknak: most már jöhetnek. Éjfélig elkészítik az újságot. De az apjának ne

mondják meg, hogy őt kivágták a kenyérből, mert egész éjjel sóhajtozni fog a szentképek előtt, s az rosszabb a verésnél. Erre egyébként fölösleges volt kérni társait. Laci meg Sárika már régen megtanulták, hogy mit érdemes és mit nem a szülők tudtára adni. Laci kissé meg is sértődött, amért ez a *világiárt* Károly olyan kölyöknek nézi őt, akit külön figyelmeztetni kell ilyenekre. De azért sietve követte a nagyfiút. A fellegvári tüzérszárnyában, a szép nyáresti csöndben a kürtösök épp fújták a bús takarodót. Azért Sárika is meg Laci is tanácsosabbnak vélte beszólni otthon, hogy átmennek egy kicsit Setét bácsiékhoz barátkozni. Az anyjuk nem ellenkezett. Setét bácsiékról azt tartották, hogy oda bárkikor nyugodtan betelepедhetnek a gyerekek. Nem tanulnak ott rosszat. Igaz, Károly nem valami jó firma, de hát *minden jó családban kell egy rossznak lenni*, vallották az elcsépelet közmondást. Setét bácsi igazán nem tehet róla, ha a szentek nem vigyáznak jobban Károlyra. Ő a maga részéről naponta lemorzsolts ötven hiszekegyet és tíz üdvözlégyet. Azontúl pedig minden idejét, feleségestől együtt, munkában tölti. Mikor és mivel nevelje rendesebben a gyerekeit?

Világi nevelőnőre bizony nem futotta a keresetükből, A tornác falára ellenben kiakasztották védőnőnek a Szent Teréz képét, a konyhába a Szűz Anyát, szobájukba a Szent Családét; ezenkívül a jobb hatás kedvéért, kint és bent egyaránt, hol egy Pádúai Szent Antalt, hol egy Utolsó Vacsorát, hol pedig valami más ájtatos képet függesztettek ki. Setét bácsi ugyanis ilyen szentképekkel házalt. Hetekig járta velük a falvakat.

Károlynak szerencséje volt, az apja ezúttal is valahol Csíkban faluzott. Édesanyja szigorát meg igen könnyedén le tudta szerelni. Kedvenc fia volt az anyjának, de meg a testvérei is pártjára keltek, különösen az öccse. Most is, ahogy belépett a nyitott ajtón, Setét Jani az ágyból ugrott a bátyja nyakéba, ölelgette, csókolgatta,

s dűnyögött örömében. Nagy feje tündökölt, fénylett. Szorongatta Károly koszos kezét. Az elnyűtt, fakó arcú Setét néni viszont mindjárt fakóbbá vált egy árnyalattal, amint fiát megpillantotta. Éppen egy nagy fazék krumplilevest eresztett fel az olajban pirított rántással. Látva, hogy Sárikán és Lacin kívül váratlanul Sándor Petyike is betoppan, csöndesen dorgálni kezdte Károlyt: – nem szégyelli magát, hetenként csak egyszer jő haza, akkor is éjfélkor, és egy csorda baráttal ront be.

Károly lerázta magáról öccse karjait, s hirtelen az anyját ölelte át. Szerető hangon vigasztalta, közben meg is csókolgatta. Mert szeretet dolgában majd kicsordult az egész Setét család. Minden kicsi örömért vagy bánatért egymás nyakába estek. Károly e szavakkal engesztelte elérzékenyült édesanyját:

– Ne ijedezzen, édesanyám, jó gyerekek ezek...

– Ők igen – háritotta el Setét néni –, de te hol jártál az elmúlt héten? Csak nem lész már egészen tekergő? Volna egy jó mester, elmehetnél hozzá inasnak. Próbálkozhatnál Ilonoknál is a sílécgyárban. Azt hiszed, hogy az egész életedet csavargással töltheted el? Folyik le rólad a rongy, s biztosan nem ettél már egy hete, olyan sovány vagy.

– Mondom, hogy ne ijedezék – mondta Károly, és ismét megölelte anyját. – Nem azért jöttem, hogy felruházzanak. Enni sem kérek.

– Ugyan, Károly, nem félsz Istentől? – tekintett rá szemrehányóan Setét néni. – Azt hiszed, sajnálom azt a kis pityókalöttyöt. Felruházni meg nem tudlak. De egy lavor vizet odatehetek melegedni. Tisztálkodj legalább...

– Sose tegyen, szentanya – szólt, s közben megölelte sápadt hűgát is. – Az a kis kosz helyettesít rajtam egy jó inget. – Most a Lacival sugdolódzó hüvelykmatyira esett a tekintete. – Szervusz, Petyike – fordult felé –, jó nagyra nőttél, amióta nem láttalak.

– Igazán mondd? – pirult el Petyike boldogan.

Károly jólelkűen intett: – de még milyen igazán. Különbösen az se lenne csoda, ha nem nőtt volna. A háború eleszi a kicsik elől a növesztő dolgokat. Ezt írta már az újság is... S Károly most megígérte, hogy ők még különül is kiírják a Kajántó telepi újságba. Jó, hogy jött Petyi, legalább megírja a kincstári híreket.

– A túlórákról is írhatnátok – nézett fel a harisnyáját varrogató húga. – Én már nem bírom, annyit túlóráztatnak. Legalább fizethetnék a százalékot.

Mindnyájan feléje fordultak. A sápadt leány harisnyáját fürkészte: nincs-e valahol felszaladt szem. Így, elkomolyodva, szinte olyan vénnek és fakónak látszott mint az édesanyja.

– Ne búsulj, Ilon – vigasztalta Károly. – Kezembe veszem a csapat dolgát. Belépsz a bandánkba. Együtt fogunk küzdeni a túlóráztatok bandája ellen. Az engedélyes bandától meg visszavesszük a horgokat – fordult a vendéggyerekek felé, majd az öccsének adott utasítást. Add elő az irkádat, Jani, kezdjünk hozzá az íráshoz.

Setét Jani készségesen ugrott. Károlyért ugrott volna a tűzbe is. Hozta tavalyi irkáját meg tolltartóját. A bátyja meg rakta félre az asztalról a számára odakészített tányért. Hívta a vendégeket, üljenek le mindnyájan. Irkalapokat szakított ki számukra. Édesanyja elámulva nézte készülődésüket. Mit akar ez a haszontalan fiú az irkával? Még a négy elemet se végezte el egészen. Nem lehetett iskolában tartani se erővel, se szép szóval. A harmadik osztályt kétszer járta.

– Tudsz te még, Károly, egyáltalán írni? – kérdezte a fiát. – Amíg iskolába jártatok, bottal se bírtunk leckeírásra hajtani benneteket.

– Csakhogy ez nem lecke, szentanyám – vont vállat Károly, s közben Janira pillantott, aki éppen a kredenc sarkára tálalt krumplilevest kanalazta. Hörpölt,

mint felhőszakadáskor a bedugult kanálisok. A lecsepegő levest tenyerével törölte le a bútor lapjáról.

– Ne a kezeddél, Jani – szólt rá az anyja. – Hányszor mondjam, hogy ott a törlőrongy. Jaj, micsoda fiú vagy... – Majd a leánya felé fordult: – Gyere, Ilon, mossuk el az edényt.

Károly leintette az anyját: hagyja most a törlőrongyot meg a mosogatást, kell az asztal a szerkesztéshez. Sápadt húga örömmel húzódott be a szentképekkel teleaggatott szobába, megágyazott, s hamar le is feküdt, nehogy valami foltoznivalót adjon neki az anyja. Elaludni azért nem tudott. Kifülett a Károlyék tanakodására. Irigyelte játékukat, csodaszép dolognak képzelte, amire azok készülődtek. Szeretett volna ő is közéjük állani s velük csavarogni. Tizennégy évét még be sem töltötte, mikor a sílécgyárba adták, hónapok óta napról napra sítalpakat dörzsölt be olajjal. A hadsereg részére gyártották azokat szakadatlanul, s ő elképzelte az utat, amit a sítalpak tesznek majd meg; olyan utakat a szép, behavazott hegyek között meg a végeláthatatlan lapályokon, amelyenket ő sosem láthat, amelyeken ő sosem járhat.

Hogy azok az utak holttestekkel lehetnek borítva, szép, erős, irigyelt legények szétlőtt tetemeivel, az nem jutott eszébe, csak arról ábrándozott, ha ő fiú volna, úgy élhetne, mint Károly, aki senkitől sem fél, s oda megy, ahova neki tetszik, még síelőnek is beállhatna, hogy a sítalpakon becsúszkáljon egy nagydarab világot. Mindebből neki csak a túlóra jut meg a gyantagőz és a kipárolgó firnizsolaj nehéz illata.

A konyhában a társaság ezalatt a leendő újság címén törte a fejét. Kádár Laci nem valami nagy kedvvel segített Károlynak. Nem látta értelmét ennek az újságosdinak. Petyike szaporán ásítózott. Ellenben Setét Jani meg a helyes Kerekes Sári ugyancsak találgatta, mi lehetne az ő újságjuk keresztneve.

– Szemétdomb – vélte Setét Jani dünyögve... Egyhangúlag leszavazták. Laci különben is el volt tökévelve, hogy mindent leszavaz.

Hogy Károly újságírásának komolytalanságát éreztette, azt ajánlotta, hogy kereszteljük el a leendő lapot Hápgósnak. Károly nem vette észre a gúnyt, s egy pillanatig azon tűnődött, ne fogadja-e el Laci indítványát. Elképzelte, milyen derűtséget és kíváncsiságot keltene az emberekben, ha egy ilyen nevű újságot kínálna nekik ordítóva.

Petyi azonban eltérítette ettől az ötlettől. A törpe fiú, a szemétdombon rejtőzködő kincseire gondolva azt ajánlotta, hogy legjobb újság cím a *Reménység*.

– Eredj már, Petyike – intette le Károly egy kézmozdulattal. – Az emberek nem dőlnek be az efféléknek. Olyan cím kell, amit ha kiáltani hallanak, sorba álljanak a rikkancs előtt, és felveszik az újság árát.

– Hát akkor legyen Fekete Hírek – kiáltott közbe Kerekes Sári ragyogó arccal.

Károly erre akkorát füttyentett, hogy Setét néni, aki időközben szintén aludni ment, megbotránkozva szólt ki a szobából: nem szégyelli magát, ennyi szentkép között füttyülni. A másik ágyban Ilona kezdett zsémbelődni: aludni akar, ne zúgjanak, reggel nem tud felkelni, ne verjék ki az álmot a szeméből. Azután meg játékból se adjanak az újságuknak olyan rémes címet. A gyárban úgy haragszanak a feketepiacra, hogy összetépnék az újságot, ha már azt is feketén kellene hogy vegyék. Kereszteljük inkább Békeharangnak. Békét vár mindenki.

Ehhez azután az édesanyja is izgatottan helyeselt. Károly tétovázni kezdett. Végül azonban becsukta a szobaajtót azzal, hogy ne ajánljanak neki ilyen templos címet. A fekete hírek között írják majd a békéről is, arról úgyis csak feketén mernek beszélni az emberek.

Ebben meg is egyeztek az asztal körül, s ezután már nekifoghattak az írásnak. Odabent az ágyban izgatottan hánykolódott a sápadt leányzó. Képződni próbált a békéről: vajon mi lenne vele akkor? A sílécgyár biztosan becsukna, s ő elmehetne valamerre, valami szép és változatos munkát keresni. De mielőtt kigondolhatta volna, milyen is lehetne az, szintelen álomba szédült. Elszenderült Setét néni is rózsafüzérrel a markában. Így aludt el minden este. Az olvasó azután rendszerint a dereka alá került a markából. A kemény gyöngyök kék lyukakat nyomtak a húsába, reggel sajtolt mindene, de azzal vigasztalta magát, hogy a gyöngyökön legalább levezekelt valamit nagy bűneiből.

Károly végleg a FEKETE HÍREK mellett döntött. Kerekes Sári roppant büszke volt az ötletére. De meg arra is, hogy Károly vele íratta az újságot. Megdicsérte szépen olvasható betűiért, s diktálta neki a cikkeket. Éjfél felé négy irkalapon elkészültek újságjukkal. Károly kijelentette, hogy lapzárta van, a szerkesztő urak hazamehetnek.

Laci száját lebiggyesztve köszönt el, sosem hitte volna, hogy egy ilyen nagy fiú, mint Károly, ennyire gyerekes legyen, ennyire komolyan vegye a maga játékát. Mit akar avval a teleírt négy irkalappal? Már nem féltette a maga vezéri tekintélyét, sőt azon gondolkozott, ne hagyja-e Károlyra az egész csapatot mindenestől, ne menjen-e kínálkozni Setét Ilonékhoz a sílécgyárba, vagy valami kifutófiúnak a belvárosi üzletekbe. Már igazán ideje volna azt az órát megszerezni az édesanyjának. Minden este elfogta Lacit ez a buzgóság, mert mindig aggódott, hogy egy reggel az anyja mégis elkésik a munkából miatta. Reggelenként azonban, hogy az anyja óra nélkül is idejében felébredt, és hogy ismét szép nyári nap virradt rá, újra meg újra megfeledkezett az esti komolykodásról.

ÍGY TÖRTÉNT EZ a mostani megbeszélést követő reggel is. Hajnalban üdítő eső permetezett. Tisztára mosta a porlepte gyümölcsfák leveleit. A kőrisfa megfiatalodva, felfrissülve rázogatta le magáról a csillogó vízcseppeket. Lombjai között tollászkodó verebek tereferéltek. A fa törzsén sárga foltokkal tarkított, sovány kandúrmacska óvakodott fölfelé.

Zöldes szemét az ugrándozó verebekre függesztve, igyekezett megbüvölni őket, s megbénítani szárnyaikat. Farka hegyén ideges rángásokba futott össze a roppant izgalom. Egyszer azután a legalsó ágról villámként pattant a lombok közé. A verebek idejében észrevették a támadást, s mintha vezényszóra tennék, egyetlen szempillantás alatt felröppentek. A vékony gallyakban kapaszkodó macska mindössze néhány, gúnyként keringő tollat, illetőleg leszakadt falevelet zsákmányolt. Hogy kudarca teljes legyen, a kis gallyak leszakadtak a súlya alatt, s ő keresztül-kasul bucskázva lezuhant a földre. Felpillantott a vele sodródó levelek közé, jobb első lábát megrázta, azután más reggeli után nézett. Közben a felhőturbános nap a föld pereme fölé emelkedett. A szemétdombon hosszú ládájú szemeteskocsik öntötték magukból a belváros hulladékát. Az eléjük fogott óriási stájerlovak vastag sörényüket rázták, éhes legyek reggeliztek rajtuk. Zsákkötényes fuvarosok kétágú vasvilákkal kotorták le a kocsikról a töméntelen gizzgatz, majd ostoaraikkal pattogatva elhajtottak a napfényben fürdő belváros felé.

Felkerekedtek a környékbeli utcák munkásai is, aszszony, férfi, vén és fiatal. Munkába igyekeztek, gyerekeik meg nyomban ellepték a házak elejét. A Köves utcaiak Setét Janiék háza előtt verődtek össze. A Kajántó útiak ellenben ma reggel is egyenesen a szemétdombra igyekeztek. A Szamos-parti ösvényre kerültek, s onnan kezdve tartózták végig a friss szemetet. Ma nem érdekelte őket különösebben a kincs, sem a giliszta.

Kétrét görnyedve belopakodtak a kukoricásba, s a rét széléig merészkedtek. A nedves barázdákba lapulva izgatottan lestek a Köves utcaiakat. Látni szerették volna az elveszett úrigyereket, hogy azután egy alkalmas pillanatban elrabolják.

Mihály pufók arcán félelem és izgatottság váltakozott. Tegnap esti elszántsága elpárolgott. Ma már újra szívesen kibékült volna Kádár Laciékkal. A mellette hasaló Máthé Feri sugdolózza adta neki a jó tanácsokat. Ajánlkozott, hogy elmegy Lacihoz békekövetségbe. Mihály azonban azt szerette volna, ha Laciék kezdi a békét. Attól tartott, hogy Kiss Ámáli meg Petkes Zsuzska már elárulta szándékát Laciéknak. A kislányok ugyanis megtagadták az engedelmességet. Nyíltan kijelentették, hogy többé nem jönnek halászni velők, és nem segédkeznek az úrigyerek elragadásánál. Így az ő csapatuk leolvadt négyre. Mihály aggódva fürkészte a Setét Janiék előtt gyülekező gyerekeket: vajon csakugyan visszapártoltak-e már Lacihoz az ő hűtlenjei. Ha igen, akkor nem kér békét, akkor Laci mindent tud, és ő nem alázkodhatik meg előtte. Csak mutatkozna már az a Sanyika, hogy megismerje.

Telt az idő, a nap mind magasabbra hágott, a turbán már elfoszlott a fejről, s csapzott hajként zihálódott szét az arca előtt, míg végül teljesen szétfoszlott. Idelelt a Setét Janiék zöldre meszelt háza előtt még semmi sem történt. Nem is történhetett. Károly még javában aludt. Hírheht álomszuszék volt, ha egyszer leejtette a fejét, nem bírta életre rázni még a villámcsapás sem. Petyike repedt ki mérgében, annyit költögette hiába. Indult volna már a Sanyika apja után, hogy estig előkerítsék. Nem kívánta Sanyikát még egy éjszakára a padlásra szállásolni.

Hajnal felé felébredt a kis árva, és kereste az anyját, hívta az apját, kérte a „bilikót”. Annyit nyafogott, hogy Petyike anyjának egy ízben fülébe jutott a nya-

fogás, s felkiabált a padlásra: tán csak nem kölykezett ott meg valamelyik?!... Kész csoda, hogy fel nem jött megnézni, mi történik odafent. Szerencsére Sanyika megjedtt a durva hangtól, s többé meg sem nyikkant, de hogy a nadrágja hogyan adta meg az árát, arról csak Sándor Böske mesélhetett volna. De nem mesélt, hanem egyszerűen kimosta a Sanyika nadrágját, és buzgón szárítgatta a szalmából gyűjtött tűz mellett. Sanyika pucéran majszolta a számára gyűjtött eleséget. Minden harapás után egy-egy keserves „apuka” esett ki a száján. Nyelte a vizet, de a szemén meg csurgott ki.

Petyikének már igazán elég volt a lenckedésből. Már-már Lacival és Kerekes Sárikával készült neki-vágni a városnak a gyerek apukája után, mikor Károlyt az öccse valahogy mégiscsak életre keltette.

Károly tetőtől talpig végigvakarta magát, mind dőlt volna vissza, de Petyi kirángatta az ágyból, s Janival közösen belebújtatták rongyaiba. És ez igazán nem volt könnyű dolog. Károly kabátján kettő helyett négy ujj fityegett, ujjabélése ugyanis fel volt bomolva s kifordult. S mikor végre valahogy minden végtagját bele-rázták a ruhába, hosszadalmas evésbe kezdett...

– Biza, én egy hete alig ettem – dünnyögte még mindig álmosan. – A szentanyának jó szeme van.

Fél fazék krumplilevest kanalazott ki a merítőkanállal. A fiúk megrökönyödésére affelől tudakolódzott, mit jelent a Reuter, s lapzárta után nem jött-e valami riportanyag.

– Gyere már – toporzékolt Petyike –, délire nem akarom itt látni Sanyikát.

Károly leintette. Nem érdemes úgy drukkolni. Előbb szét kell osztani a „Fekete Hírek”-et a rikkancsok között. Előszedte irkalapjait, s a dühöngő Petyikével mit sem törődve, kivonult a kőrisfa alá. Réz Mihály meg Máthé Ferkó sápadtan lapult a barázdák közé. Azt hit-

ték, hogy a Károly nyomába eredő gyereksereg felfedezte ottlétüket. De azok mit sem sejtve fogták körbe Károlyt, aki éppen fölhangzott a kőrísa alá összeeszkábált tűzhelyre, s beszédet tartott a szabadsajtó hivatásáról.

Fekete szeme jókedvűen csillogott egyik arcról a másakra. Mosolygása közben hiányzó két foga elcsúfította amúgy sem szép száját, de ő annál érdekesebben ejtette ki a szavakat. Bizonyára valamelyik egykori főszerkesztőjét utánozva szónokolt. Elmondta lapja alapításának történetét. Réz Mihály erre kissé megnyugodva emelte fel kopasz fejét, s érdeklődve leskelődött ki a krumplibokor mellől. Károly már a „Fekete Hírek” cikkeit olvasta fel a Köves utcaiaknak:

FEKETE HÍREK

Független politikai napilap, megjelenik, amikor lehet.
Szerkesztőség és kiadóhivatal a kőrísa tövében.

BORZALMASAN ELVESZETT GYEREK.

Keresünk egy gondatlan apát, aki eltévedt a fiától, Sanyika szemüveget visel. A becsületes megtaláló jelentkezzen a szerkesztőségben. Ismertetőjel, hogy az apja úr.

tes fiút és kislányt, hogy segítsenek előkeríteni ezt az urat. Sanyika már annyit sírt, hogy egy csepp víz se maradt a fejében. Azt mondja, hogy a görögtemplomban lakik.

Felszólítunk minden becsüle-

Elmondta: Kádár Laci

VEZÉRCIKK A POLITIKÁRÓL.

Íratta: Setét Károly

Alattomos gilisztaháború a szemétdombon. A háborút két pocsék halász kezdte. Ránk uszították a Kajántó útiakat. Elhappolták a horgokat és a szegény gilisztákat. Azt mondják, hogy van engedélyük, pedig senki sem volt rá kíváncsi. Ők kíváncsikodtak. A hozzájuk pártolt Mihályék tegnap megtámadták híres öcsémet és a csapatot. A csata után véres veszteséget érez-

tek. Mi felszólítjuk Öket, hogy feltétel nélkül adják meg magukat. Pártoljanak át hozzánk. Vegyék vissza a halászrudakat közérővel. Halásszunk úgy, mint régen. Ezeréves történelmünk jogot ad erre. Nekünk nem kell engedély. Nincs rá pénzünk. A halakat nem ültetik, mint a fuszujkát. A szabad halászok adnak nekik enni gilisztát a horgon. Kiáltunk ki; éljen a szabadság...

Tudatjuk, hogy Petyi új rekordot sercintett. Ezért ő lett a világbajnok. Ripacsot megóvatoltuk, mert meccs közbe öngólba futott. A lányok ezután se nyúlhatnak kézzel a labdához. A verekedésben kézzel-lábbal részt vehetnek. A tribünre ezután malacot nem engedünk fel. A közönség tegye az effélet a ruhátárba. A júniusi bajnokság második félidejét egy igazi focival játsszuk le.

*Setét Jani,
a Köves utcaiak csatárja*

A TÚLÓRÁZÁSRÓL

Setét Ilont, lapunk olvasóját, meg fogjuk menteni a túlórázatók bandájától. Mert már olyan sovány, mint a szék lába. Akiket ilyenre kínoznak, jelentkezzenek a körisfánál.

Jelszó: azért se.

Üzeni: S. K.

A kincset még nem találtuk meg. Keresünk egy jó embert, hogy egy zseb aranyat dobjon szemébe. Lehet egy marék gyémánt is. Ha nem akad jelentkező, nem biztos, hogy van jó ember. A csapat kimondta, hogy a Mihály részét a közvagyonból nem adjuk ki, mert elárulta a hazát.

*Kigondolta: Sándor Petyi
szertáros és kincstárnok,
segített neki a többi is.*

APRÓHIRDETÉSEK

Réz Mihály keres egy jóra-
való motorszerelő mestert, aki felvenné inasnak. A pofozkodók ne jelentkezzenek. Keresünk egy gazdátlan malacot, egy ébresztőtőrárt és egy békeharangot. A nemesszívű adakozók kellő jutalomban részesülnek. – A szerkesztőség lapterjesztés érdekében keres egy nyomdát, hozzávaló papírral. Rikkancsok már vannak dögivel.

*Tisztelettel
a szerkesztőség.*

Felelős szerkesztő: Setét Károly, arcképes igazolványos munkanélküli rikkancs.

A sajtóhibákért Kerekes Sári gépíronót lehet kicsúfolni.
Lehet, de nem muszáj!

A Köves utcaiak bosszankodva hallgatták végig Károly akadozó felolvasását. Amellett, hogy akadozott, nevetett is. Mulatott saját eszességén, s azt hitte, hogy a gyerekek is felette humoros újságnak tarthatják a „Fekete Hírek”-et. Mikor befejezte a felolvasást, csodálkozva nézett körül, miért nem éljeneznek. E helyett

mindegyik gyerek kérdőleg nézett rá. A nagyobbik Sándor lány, a Bözse, aki a pucér fenekű Sanyikát kézenfogva vezette idáig, elégedetlenül kiáltott oda neki: miért kell azt leírni, amit úgyis tud mindenki. Nincs az újságjában egyetlen „fekete” hír sem. Bezzeg felhördültek erre a szerkesztők, kiváltképp Kerekes Sári, akinek felette tetszett, hogy Károly tegnapról mára gépirónót varázsolt belőle. Miközben Sándor Bözsével nyelvelt, a körül leszálló Károlynak bizalmasan vállára tette a kezét. Kádár Lacit bántotta ez a hűtlen mozdulat. Ezért aztán nem is kelt az újság védelmére, de nem is lett volna alkalma erre. Petyike ugyanis türelmetlenül noszogatta a felsült főszerkesztőt, menjenek már, ne veszekedjenek, mert a Sanyika apja még idetalál magától is, s akkor aztán löttek a jutalomnak, hiába dugdosták egész éjjel a fiút, s hiába mosták ki csúffá tett nadrágját.

Észbe kapott erre Sándor Bözse is, hirtelen dicsérni kezdte az újságot: szép volt, jó volt, csak menjenek már gyorsan. Kérjenek előleget a Sanyika apukájától a jutalomra. Hozzanak neki egy zacskó diákmogyorót. Ez neki jár a nadrág kimosásáért. Ez a cigányképű leányka ugyancsak ravasz volt ám. Elég gyakran volt fültanúja az édesanyja mondásának, hogy mindenkit a maga levében kell főzni, hogy megpuhuljon. Észrevette, hogy Károly az újság levében főzhető. Károlynak nyomban fel is derült az arca, amikor Bözse a „Fekete Hírek”-et elkérte, hogy majd még egyszer elolvassa, és terjeszteni fogja.

Az izgatott Petyike azonban még így is alig bírta Károlyt elindítani. Ez a nagyfiú mindenáron meg akarta értetni a Sándor lányokkal, hol és melyik részénél kell nevetni az újságnak. Petyikének Kádár Lacit is rángatnia kellett, a kicsiket meg visszakergetni. Velük ment volna az egész utca nyomozni. Éppen csak a legarralóbbak mozdultak úgy, mint az útszéli kövek.

TŐLÜK ALIG HÚSZ MÉTERRE, a kukoricásban hasaló Mihály már alig bírt magával. A Köves utcaiak újságjának minden sora úgy égette, mint a vöröshangyák csípése. Az ő csapatáról merték azt írni, hogy „véres veszteséget szenvedett”, meg hogy „elárulta a hazát”, és kitagadják a közvagyonból? Csúfot üztek a malacból is, hogy tegye ruhatárba. És most mennek a Sanyika apukája után, kapják a rettentő nagy jutalmat, és abból neki nem jut, nem adnak a malacra, mégis azt írják, hogy feltétel nélkül tegye le a fegyvert. Amit erről írt az újság, mindazt jól hallotta, de ami Sanyika lakásáról volt benne, azt nem olvasta elég hangosan az a tekergő-király. De majd kivallatja Sanyikát, autóbuszra ül vele, és egyenesen az apjához viszi. Egyedül viszi. Egye meg a fene Máthé Ferkót, vele sem osztozik a jutalmon. Menjen, és béküljön Laciékkal. Csorog a nyála, úgy kívánczik közéjük... Jaj, csak magukkal ne vigyék ezek Sanyikát...

És figyelt merőn, pufók arca majd kigyúlt izgalomban. Amazok a kőrisha alatt éppen Sanyika felől tanakodtak. Nem tudták eldönteni, vigyék-e magukkal, vagy az apját hozzák ide. Sándor Bözse sajnálta a vizes nadrágba öltöztetni a kicsikét. Pucéran meg nem vihetik, megharagudnék az apja, ha így vinnék keresztül a városon. Végül is Károly leintette a vitázókat, hagyják itt Sanyikát száradni, Sáriék meg vigyáznak rá, mint a szemükre, el ne bódorogjon, amíg érte jönnek.

Elindultak végre-valahára. Mihály szíve összeszorult. Most kellene felugrani, Laciék után szaladni, megbékélni és velük menni. Most még nem volna késő, Még csak most értek ki az útra, az utcabeliek körüldongják őket, mint Kádár néni legyei a leveses fazekat. Most érnek a téglagyár deszkakerítéséhez... Még mindig velük mehetne. Mégsem bírt felugrani, mintha ő is gyökeret eresztett volna a barázdába.

Sütött a nap hevesen, híre-nyoma sem volt már an-

nak a kis esőnek, ami fényesre mosta a cserépfedeleket, zöldre a rétet s édeshúsra a levegőt. Mihály úgy érezte, hogy felforrósodik az agyveleje. Felállt mérges dühösen. Most már bánta, hogy nem szaladt Laciék után. Most már csak a Máthé Feri kedvéért is el kell hogy ragadja Sanyikát. Folyton-folyvást ezt ígerte az este óta. Ha nem teszi meg, odalesz a becsülete örökre. Miért is mond ő ki mindent olyan hamar, miért kell mindig hősnek látszani az emberek előtt, még az apja előtt is?

Máthé Feri meg a másik Kajántó úti elszontyolodva nézett rá. Feri bánatosan mondta:

– Látod, Mihály, minket is kitértak miattad a közvagyontól. Pedig együtt szereztük. Biztosan jutna reánk fejenként egy-egy pengő.

Mihály haragra lobbant, s ismét hamarabb kimondta, ami az eszébe ötlött, mielőtt jól meggondolta volna, ne féljenek, ő visszaszerzi a részüket, ő tudja, hol van elrejtve a Petyi kincstára... Odapillantott a Sándor Petyiék elhagyatott udvarára. A Petyiéket kísérő Sándor gyerekek a kaput nyitva feledték. A fáskamra reteszéhez kötött Ripacs vinnyogva ugrándozott a nyakába hurkolt ruhaszáritó kötélén. Mihály most merészet gondolt. A téglagyárak felé fordította tekintetét. Egy gyerek se látszott már.

– Várjatok meg itt – mondta izgatottan Ferkóéknak. – Bújjatok el. Ha jönnek a Köves utcaiak, fűtyöljetelek.

Lomhaságát legyőzve, sebesen keresztülfutott a réten, be egyenesen a Petyiék udvarára. Ripacs ujjongva nyüszített, farkát örömszázlóként lengette. Ismerte Mihályt jól, szabadítót üdvözölt benne, de Mihály nem engedte el. Kirántotta a reteszt, mindössze egy fadarab volt bedugva. A fáskamra teljesen üres volt. Mihály odaugrott ahhoz a sarokhoz, ahol Petyi a vezéri bicskát, a ferencjós-kás érmet és a pénzt laza homokba temetve őrizte. Feltúrta a homokot, kiemelte azt a kislábosnyi cipőkré-

mes dobozt, amit Petyi merészen Wertheim-kasszának nevezett. Fedelét fölpatintva, markába szórta a csapat tízpengőnyi vagyonát. Ebből öt pengő a Kajántó útiakat illeti meg, Mihály csak ezt szándékozott elvinni. Már tette is vissza a pénz felét, közben figyelt, fülébe összpontosult minden érzéke. És hogy a riasztó füttyjel még mindig nem hívta, keze reszketni kezdett. Ha ő ezt a pénzt is elvinné, éppen húsz pengője lenne a Kajántó útiakéval együtt. Ahhoz már csak nyolcvan pengő kell, és együtt a malac ára. Úgyis az lenne az igazság, hogy a Köves utcaiak vegyék meg a malacot. Ők csalták futballozni, ők vitték fel a fára a malacot. Mindez úgy villant keresztül Mihályon, hogy egyszerre a legtermészetesebb dolognak vélte: zsebre vágni az egész összeget. Ahogy kiugrott a kamrából, tekintete a földet kaparó kutyára esett. Egyszerre eszébe villant valami: Petyike biztosan azt hiszi majd, hogy Ripacs ásta ki és szórta szét a kincstárát. A réten széleseben futott át a kukoricásba. Mire társához ért, és lihegve Máthé Ferkó mellé vágódott, már kész volt a hazugsággal:

– Nem találtam semmit – mondta társainak. – Úgy látszik, másfelé dugták a pénzt...

Máthé Feri, aki egész idő alatt szorongva lapult helyén megkönnyebbülten sóhajtott fel:

– Hála Istennek, Mihály. Legalább nem lettél tolvaj...

– Miért lettem volna? – böszült fel Mihály. – Nekünk is jogunk van a pénzhez. Ti is azt mondtátok az előbb. Csak találtam volna meg...

– Jönnék, Mihály, jönnék – súgta a két kisebb.

Sándor Bözséék valóban jöttek visszafelé. Károlyék egyetlenegy kisebb gyereket vagy leányt sem voltak hajlandók magukkal vinni. Kerekes Sári a Sanyika kezét fogta egyik felől, Sándor Bözsi meg a másik felől. Nyomukban kisebb-nagyobb apróságok, ki egy ingben, ki csak egy kis nadrágban. Sanyika sirt, egyre csak sirt.

Most már nemcsak az apukáját meg az anyukáját követelte, hanem a nadrágját is. Bözse bosszúsan kergette Jolán húgát a vizes nadrágért:

– Hozd ide, itt a napon majd megszárad.

Letelepedtek a fa hosszan elnyúló árnyékában, s tanakodni kezdtek: vajon mekkora jutalmat kapnak a Sanyika apjától, s mennyi jut egyre-egyre belőle! Kerekes Sári úgy vélte, hogy előbb tudni kellene, mennyit ér egy ilyen úri gyerek. A becsületes megtalálónak legalább egy negyedet szoktak adni az elveszett pénzből. Nézték Sanyikát előlről-hátulról, s bosszankodtak, mért nincs az embernek ára, mint a tyúknak vagy a cipőtálpnak. Hogy Sanyika biztosan drágább, mint egy Köves utcai gyerek, abban hamar megegyeztek, sőt gyanítani kezdték, hogy az ilyen Sanyika-féléket az urak biztosan „feketén” szerzik.

Mihály mérgelődve leste őket a kukoricásból. Micsoda hülyeségeket tudnak összebeszélni ezek a leányok! Menének inkább a fenébe takarítani Sanyika mellől. Addig nem érzett bátorságot előugrani és Sanyikát elragadni, amíg ez az erős Sáríka meg a verekedős Sándor-lányok el nem mennek a kicsik közül. Már kész terve volt az elragadásra: Sanyikát a hátára kapja, és egyenesen az autóbushoz szalad vele. Közben megkérdezi tőle, hol laknak, és mire Laciék odagyalogolnak, addigra ő már zsebre is vágja a jutalmat. S azután megy egyenesen a disznópiacra, s este már a malaccal áll az apja elé. A mellette lapuló Máthé Feri már eszébe sem jutott.

SÁRIÉK ezalatt egyre fecsegték, tervezgettek, s bizony Mihályt akár estig is csíphették volna még a kukoricásba tévedt vereshangyák, ha Sanyika vizes nadrágjáért hazaszalasztott Sándor Jolán meg nem látja, hogy a fáskamra ajtaja nyitva áll, és hogy Ripacs az ajtót rángatva dühösen ugrándozik. Az erős, zömök kutya már-már szinte kitörte a vékony deszkaajtót a

sarkaiból. Este lesz kapsz megint – ijedt meg Jolán –, ha az apjuk meglátja a megrongált ajtót. Csukta hát be, és ekkor megpillantotta a feldúlt kincstár helyét meg az üres Wertheim-kasszát. A vizes gyerek nadrágot maga után húzva, rémült kiáltozásokkal nyargalt ki a rétre:

– Gyertek ide, Sári, jaj, Istenem, kirabolták a kincstárunkat!... Jertek hamar!...

A fiúcska nadrágját a kőrisfa árnyékából felugráló Sáriék mellé ejtette, s rohant vissza nővérel meg Sárikával az udvarukra. Nyomukban természetesen a kisebbek is egytől egyig. Sanyikával csak egy pöttömnyi kis fiúcska maradt, aki szemeteslovasdit próbált vele játszani. Mindenáron szájába erőltette a hámnak használt zsineget. Sanyika azonban igen ügyetlen szemüveges csikónak bizonyult. A vele egyidős fekete lurkó pukkadózott mérgében:

– Gyí nye, az anyád – ordított elégedetlenül. – Szamár vagy te, nem ló – s dühösen maga kapta szájba a zablának használt kötőt. – Nézz meg engem, te híres, így kell lovacskázni...

Szurtos fejét lecsapta, jobb lábával pedig hátrarúgott, nyihogott, toporzékolt, hogy csak úgy porzott belé. Sanyika szájtátva bámulta ezt a valóságos ősparipatehetséget. Ő inkább az autópöfögéshez érzett némi hajlamot. A kis Köves utcai lurkót viszont ez nem érdekelte. Az ő szemében az ide kijáró szemeteskocsik tűntek a legcsodálatosabb járműveknek... Mihály most megelégette a játékukat; felkapta a réten heverő nadrágot, a megszeppent gyereket hátára kapta s lélekszakdva elfutott vele.

– Ne sírj – kiáltotta a visító fiúcskának –, apádhoz viszlek. Mondd meg gyorsan, melyik utcában laktok!

Bevetette magát a kukoricásba, s útjában mindent legázolva csörtetett ki a Szamos-partra. A kanyargó ős-

vényen lihegve futott a téglagyár raktárszínei mellett a külvárosi házak közé. Néha-néha hátrapillantott, s megkönnyebbülten tapasztalta, hogy senki sem követi. Még Máthé Ferkóék sem. Ez jó – örvendezett –, legalább nem ragadnak a nyomába. Nem kell osztozzék velük a jutalmon...

Egy hóstáti gazda háza előtt leült a galambdúcos kapu elé eszkábált padra, és csitítgatta Sanyikát. Ne sírjon, rögtön az apja elé viszi. Közben ráadta a nadrágot, s most már kézen fogva vezette az autóbusz végállomása felé. Elhúzott egy pengőt a Petyike kincstárából szerzett pénzből, és vallatta Sanyikát, mondja meg gyorsan, hol laknak, hogy oda autózzanak egykettőre.

Nagy rémületére azonban Sanyika most már annyit sem tudott mondani, mint amennyit Laciéknak mondott. A poros úton megforduló autóbuszt bámulta, s húzta a nagyfiú kezét, sietett, mielőbb fel kívánt szállni a kocsira, és fecsegett összevissza. Mihály meg húzta vissza, nem akart már felszállni, sem az autóbuszra várakozók közé vegyülni. Hogyne, még kérdezősködni találnak, és elveszik tőle a gyereket. Rémület és düh sápasztotta: Sanyikának sehogyan sem jutott eszébe, hogy hol laknak. Már a második autóbusz fordult meg és hajtott el anélkül, hogy ő valamit is megtudott volna tőle. A kis maflát visszaráncigálta hát a névtelen hóstáti házak közé, s ígért neki mindent: cukrot, fűtyölőt, csak emlékezzék vissza, hol laknak.

Sanyika összevissza csacsogott mindenféle badarságot. Tíz utcát is emlegetett egyszerre.

Mihály kétségbeesett gyűlölködéssel nézett a gyerekre. Most aztán mit kezdjen vele? Hova-merre menjen, hol keresse az apját? Amíg ő itt vacakol, Laciék biztosan odaérnek gyalog is. És ha jönnek a kicsi apjával, és nem találják ott a gyereket? Jaj – jutott eszébe most Máthé Feri meg a másik két Kajántó úti gyerek –, azok biztosan átpártoltak Kerekes Sáriékhoz, és meg-

mondták, hogy ő rabolta el Sanyikát. Jaj, és hátha megmondják, hogy a kincstárt is ő...

„Jaj, Istenem – nyilallott belé egyszerre – ’sze én igazán rabló lettem.” – Jön majd a Sanyika nagyúr apja, és kihívja a rendőröket. Az nem kegyelmez, nem azért úr, hogy kegyelmezen. Beviteti a tömlöcbe, a javítóba. Mit csináljon, mit csináljon? Hogy is történt ez? Reggel ő még csak egyszerű Mihály volt, most meg már rabló. Ilyenek a rablók, így lesznek az emberek rablókká? Pedig ő most is csak olyannak érzi magát, mint azelőtt.

Nem, nem, az nem is lehet, hogy ő rabló. Megkeresi Máthé Feriét, és ad nekik a pénzből, hogy hallgassanak. Biztosan hazamentek már, és nem szóltak Sárικάék-nak. Miért szóltak volna? Máthé Feri nem rossz fiú... Nem is tudja, hogy nem akart adni nekik a jutalomból meg a közvagyonból. Ezt a Sanyikát pedig elereszti, menjen, amerre lát, valaki majd előkeríti az apját. El is eresztette a gyerek kezét, s szaladt hazafelé, hogy Máthé Ferivel találkozzék. Közben aztán eszébe jutott, hogy Sanyikának baja eshetik. Amilyen közel folyik a Szamos, még belefordul, akkor aztán már rablógyilkosnak is fogják nézni.

Dühösen szaladt vissza a magára hagyott gyerekhez, s durván elkapta a kezét.

– Gyere, te piszok. Érted van mindez, tört volna el a lábad, mikor ellógtál hazulról. Hogy lehetsz ilyen marha, hogy még azt sem tudod, hol laktok.

És futásra kényszerítette a gyereket, valósággal vonszolta magával. Sanyika rémületében már sírni sem mert. Csak nézett előre kétségbeesetten, nem jönnek-e valamerről a többi fiúk és azok a jó kislányok. De a téglagyár környéke néptelen volt. Az itt lakó hóstáti földészek elszéledtek hazulról, ki a piacra kofáskodni, ki a földekre kapálni a kis eső után. A munkások meg odabent a gyárakban izzadtak asszonyostól. Épp ily

néptelen volt a dombra kanyargó Kajántó út is. Az apró házak jobbra-balra szerteszedve kapaszkodtak az agyagbánya fölét. Sütötte vakítófehér oldalukat a nap hevesen. Emberi mozgás semerre: aki innen nem járt munkába, az a csereerdőre szokott menni száraz gallyakért. Nem látta Mihály Máthé Ferkókat sem semerre. Kapujuk bezárva, ablakuk lefüggönyözve. Kereste Kiss Ámáliékat, Petkes Zsuzskát, hogy valamelyiket a Köves utcába küldje kémlelődni, de egyiket sem találta.

A mellette botladozó Sanyika már rogyott össze. Legegyszerűbb lett volna, ha visszaviszi a gyereket Kerekes Sárikékhöz. Elég lett volna, ha csak a téglagyár rét felőli sarkáig vezet, s ott elengedi, Sárikéék onnan biztosan meglátják a gyereket. Mindez azonban Mihálynak eszébe sem ötlött. Nem azért, mintha nem tette volna meg, ha eszébe jut, hiszen szabadulni szeretett volna tőle, de ijedsége oly nagy volt, mikor Máthé Ferkót nem találta otthon, hogy már azt sem tudta mit művel... Sosem volt eszes gyerek, sosem támadtak épkezláb ötletei. Ő mindig abba ragadt belé fülig, amibe éppen belekeveredett. Ha bajba csöppent, nem a gázlót kereste, hanem a bajt látta mind nagyobbak, s mind hátborzongatóbb veszélyeket képzelt. Most is azt hitte, hogy Laciék már jönnek a Sanyika apjával, Kerekes Sáriék talán már eléjük is mentek Máthé Ferivel. Elújságolták a rablást, és már rendőr jön velük... Félelmében felmászott a padlásukra, ahonnan jól leláthatott a Köves utcára, de ott sem a házak előtt, sem a réten, sem a kőrisfa alatt nem mozdult egy fia gyerek sem. Az udvaron leroskadtt egy nagy kőre, és a holtra ijedt Sanyika ámulatára így jajgatott:

– Jaj, hát igazán rabló lettem...

MÍG Ő IDÁIG JUTOTT, azalatt a Köves utcában Kerekes Sáriék meg a Sándor lányok a kirabolt kincstár fölött óbégattak. Nem sokáig, mert közéjük rontott

az a kisleány, aki Sanyikával hasztalan próbált szemeteslovasdit játszani. Kis tüdeje majd kiszakadt, úgy ordította, jöjjenek, mert a kőrifáról leugrott Réz Mihály, és elvitte Sanyikát, befutott vele a kukoricásba.

Sárikák csak ekkor eszméltek rá, hogy a talált gyereket kint felejtették a réten. Szaladtak utána ész nélkül, és nem találták semerre. A Sándor-lányok iszonyúan felmérgeződtek. Elővették a lovasdis kisleányt, s összevissza dumézták: nem tudott segítségért kiáltani idejében? Miatta most elüti őket Mihály a jutalomtól. A fiúk mehetnek ismét a gömböcshöz halászni. A megfontoltabb Kerekes Sári kikérdezte a bőgő gyereket, s egyszerre tudta, mit kell tenniük.

– Gyerünk a kukoricásba, Mihály biztosan a sintérek hídján vitte el Sanyikát.

Erre kicsi-nagy, elfeledkezve a nyitva hagyott házáról, előzönlötte a kukoricást. Majdnem átbucskáztak a barázdák közt lapuló Máthé Ferkón. Ez két társával a Mihály tettétől megdermedve ült ott, mozdulni sem bírtak, de nem is akartak. Az a hír, hogy a Petyike kincstárát kirabolták, egyszerre világossá tette előttük, hogy Mihály hazudott, és hogy csakis ő lehetett a rabló. Lám, Sanyikát is anélkül ragadta el, hogy hívta volna őket. Feri biztosra vette azt is, hogy Mihály nem szándékozott hívni őket. Nem mozdult hát a kukoricásból, nehogy Mihálynak végül mégis eszébe jusson az ő segítségét kérni.

Máthé Ferkó szeretett legénykedni, hogy ő így nem fél, úgy nem fél „elcsórni” a hóstátiak kertjéből egy-egy karalábét, de most, amikor egy igazi „csórás”-ban segídezhetett volna, megijedt. Dehogyan akart ő a Mihály dolgába ártakozni! Még az elől is elfutott volna, amit eddig látott, a kukoricásba özönlő gyerekek azonban oly hirtelen ottelepték és körülvették, hogy még felállásra sem igen jutott ideje.

– Ti mit leskelódtok itt? – rontott neki Sándor Bözse dühösen.

– Kutassátok ki a zsebét – furakodott előre Sándor Jolán –, biztosan ők rabolták ki a kincstárunkat...

– Nem igaz – jajdult fel Ferkó. – Mi csak Mihállyal jöttünk ide. Ő parancsolta. Mert ő a mi vezérünk. De most lecsapjuk. Becsapott minket.

– Hogy csapott be? – került elébe Kerekes Sári. – Valljatok be mindent, Feri, mert nagy baj lesz...

Bizony most Ferkónak eszébe sem jutott mókázni vagy csürni-csavarni a dolgot. Hebegve elmondott mindent: mint határozta el Mihály, hogy Sanyikát ő kaparintja meg, mint lopódzott be a Petyiék fűszerműhelyébe, s hogyan jött vissza azzal, hogy sehol sem találta a kincstárt. Sárrikáék arcára kiült a csodálkozó felháborodás. Sosem hitték volna, hogy Mihály tolvaj legyen. Sárrika most sem hitte, hogy komolyan tolvajkodott volna. Biztosan csak játékból tette. Utána kell menni gyorsan, ha visszaadja Sanyikát meg a pénzt, Laciék-nak nem is érdemes szólni. Nem kell árulkodni Réz bácsinál se, elég bánatot okozott már nekik a malaccal.

Ferkó és a két kisebb névtelen, Kajántó úti gyerek arca felderült: jólelkűen tartottak Sárrikáék-kal. Hamar átvágtak a kukoricáson, a szemétdombon keresztül, és a sintérek fahídján át a Bolgár telepre értek, azonban Mihálynak nyomát sem lelték. Ez a telep jóval népesebb volt, mint a téglagyár környéke. Minden sarkon fűszeres vagy kocsmáros, s ha nem kocsmáros, akkor borbély hirdette magát. Itt-ott a gyalogjáró ki volt kövezve. Az utcai vízvezetékre iparos asszonyok és itthon dolgozó varrónők jöttek a vizes vedrekkel. Sárrikáék kérdezősködtek Mihály felől: nem látták-e egy szemüveges fiúcskával erre menni.

De senki sem látta. A nyomukba szegődött Bolgár

telepi gyerekek kíváncsian tudakolták: miről is van szó. A kisebb Köves utcaiak készségesen elújságotlák mi minden történt náluk a Szamoson túl. Elmondták a Károly lapalapítását és a beleírt cikkeket. A Bolgár telepieknek tetszett a dolog, s csúfondáros komolysággal kiabálni kezdték:

– Megjelent a „Fekete Hírek!” Kitört a háború gilisztaországban. – A zaj mind hangosabbá erősödött, a gyerekek mind több utcából csődültek a Köves utcaiak köré. Ruházat dolgában ők sem festettek különbul a Köves utcaiaknál. Fedetlen volt a fejük, barnára sült az arcuk, s mind forróbb lelkesedéssel csatlakoztak Sárrikáékhoz. Ordítózták a „Fekete Hírek”-et. Fűlsiketítő kiáltásuktól felizgultak a láncon tartott kutyák, vonítózásukkal pokolivá fokozták a ricsajt. Az utcaajtókba egyre több asszony meg itthon dolgozó férfi sietett ki vagy hágott fel a kerítésekre. Csodák csodájára még a tyúkok is kotkodácsoltak valahol. Egy nyugdíjas rendőr a napra kiülve éppen tyúkszemeit irtotta kaszányi beretvával. Ám a mind növekedőbb lármától felidegesítve megvágta a lábát. Dühösen morgott szürkülő bajusza alá, s tanácstalanul vakargatta bibircsókos orrát. Hajdani szolgálati ösztönétől hajtva úgy érezte, illő volna kirohanni, és helyreállítani a rendet. De már erősebb volt benne a nyugdíjas nemtörődömség, s rosszallását végül is csak aggasztó homlokráncolással fejezte ki.

Odakünt az utcán egyébként már a kapuja előtt zúgott a gyermeklárma. Megjelent a „Fekete Hírek”... „Ki látott egy szemüveges úrfit egy nagyfiúval?” „Borzalmas gilisztaháború”... „Hadüzenet Kajántónak”... Az utca túlsó végén kicsődülő asszonyok még nem tudták kivenni a feléjük közeledő lármából, mi történt voltaképpen, csak a hadüzenet szó ütötte meg a fülüket. Sápítózva bújtak össze:

– Na tessék, ahelyett, hogy békét kötnének, már

megint berántottak valakit... Aztán legyen jó világ... Az Isten hogy szakassza meg a nyakát, aki kezdte...

Sárikáké, a gyerekcsődület közepette, sokallták már a ricsajt. Restelkedve sütötték le a szemüket. Sándor Bözse próbálta leinteni a túlbuzgó Bolgár telepieket. Majdnem hogy összekapott egy hozzá hasonló korú fiúval: miért csinálnak olyan cigányvásárt! Kerekes Sári közben arra gondolt, hogy a fiúk előtt oda a leánybecsület. Nem tudtak vigyázni Sanyikára. Hiába hozzák le az apját az isten háta mögötti téglagyárokhoz.

Már kiértek a cipőgyárokhoz. Tehervagonokat tolattak itt, autók jöttek-mentek, sok volt a gyalogjáró is, de Mihálynak nyomát sem találták.

Sárikának a nyitva felejtett ház jutott eszébe: Isten csodája lesz, ha ki nem rabolják. Az a két undok halász még a keresésükre talál jönni: miért nem mentek ma halászni, s ott lel mindent záratlanul...

Összeiabalta a Köves utcaiakat, emlékeztette őket őrizetlenül hagyott hajlékaikra, és tanácsolta: forduljanak vissza. Mihályt már úgysem érik utol, minek legyen nagyobb a baj, mint amekkora. Sándor Bözséék bele-sápadva helyeseltek, s letörten kullogtak a porcelángyár keskeny hídja felé. Most aztán oda a reménység mindenestől. Sándor Bözse sírt dühében, szidta Máthé Ferkét, miért nem árulta el Mihályt idejében. Tolvaj, rabló az, fel kell jelenteni.

– Téged is lefognak – ijesztett rá az amúgy is szepgő Ferkóra –, le, mert tudtad, hogy mit tervez, és mégis hagyta...

Kerekes Sárika szánakozva tekintett a begyúlt Máthéfiúra, Sándor Bözse gyűlölködő arcába pedig idegenkedve. El volt rá szánva, hogy szembeszáll mindegyikkel, amelyik a rendőrségre akarná vitetni Mihályt hiszen csak játék, ami velük történt. De azért elszomorodva gondolt rá, mit szólnak majd Laciék, ha megtudják Mihály rémtettét.

LACIÉK KÖRÜLBELÜL EKKOR ÉRKEZTEK a Petőfi utca sarkára, a diákmenza ötemeletes épülete elé. Laci és Petyi kivételével vidáman tekingettek az átellenben nyíló Görögtemplom utca felé. A toprongyos Károly idáig jövet teleszedte zsebeit cigarettavégekkel. Közben fecsegett, mesélt, és kikezdett a szembejövő cseléd-lányokkal. Nagy fejű öccse el volt ragadtatva tőle. Segített neki „csikkeket” szedni, s az utcai szemétládák tartalmát kifordítani. Laci szégyellte magát miattuk, mérges volt rájuk. Nem elég feltűnőek enélkül is, az egyik a dézsafejével, a másik meg a rongyaival, s még pimaszkodnak is! Ki hinné, hogy ezek szentképekkel mintázzák otthon a falakat. A legszívesebben előresietett volna a hasonlóképpen dühös Petyikével, ne lássák a jövő-menők, hogy Károlyékhoz tartoznak. Petyike azonban, mint az élő lelkiismeret, folyton sarkallta a késlekedő fiúkat. Különösen Setét Janival gyúlt meg a baja. Janinak a bátyja már leventeköteles ifjú volt, s rongyait elég rendes leventesapkával ékesítette, így azután Jani a bagóvégeken kívül szüntelenül a csillagos katonákat ügyelte, mert Károly mit sem törődött velük. De Jani, ha látott egy-egy közeledő honvédet, izgatottan rontott a bátyjához.

– Tisztelegj, Károly, né, egy tábornok...

Károly néha tisztelgett, néha nem. Fontosabbnak tartotta kövér szivarvégek után hajlongani. Hajlongás közben sapkája hol keresztbe fordult a fején, hol meg hátracsúszott a tarkójára, sehogyan sem akart tisztelgésre állni. Setét Jani nem bírta nézni, s mind korholta a bátyját. Károly végül is felbosszankodott, és sapkát cserélt Janival: tisztelegjen helyette ő. Petyike ettől kezdve már egyáltalán nem boldogult a vízfejével. Annak annyira megtetszett a reá ruházott tisztelgés, hogy a főtéren kívánt maradni. Szalutálásával örömet akart szerezni minden arra haladó egyenruhás egyetemi szolgának és minden kutyamosó csicskásnak. Laci és

Petyi kimérgelődte már a lelkét is, mire valahogy a Görögtemplom utcába értek.

Keskeny és meredek utca ez, a várostérképen alig félcenti hosszú, a valóságban azonban lehet pár száz méter. Zsákutca, deszkakerítés rekeszti el a végét. A gyümölcsfák földjei között csinos kis villák és ősi polgári házak rejtőzködnek. Kapujuk egytől egyig zárva. Miközben a kilincseket nyomogatták, Károly is megkomolyodott már. Hol kezdjék a tudakozódást, az utca elején vagy a végén? Ha az elején kezdik, még kisül, hogy Sanyikáék a végén laknak. Márpedig ők rögtön rájuk szerettek volna nyitni. Az idő dél felé csalogatta a napot, éhesek voltak, s jó lett volna a jutalomból minél előbb bevásárolni a cukrászdákban.

Petyinek eszébe jutott, hogy Sanyika mit motyogott a templomról, ezért egyenesen arra vette az irányt. Nem látott rajta görögös vonásokat, hacsak az ódsiság nem számít annak. Ők egy ócska kis dísztelen falusi templomnak nézték. A kert végéből eléjük jött a gondnok vagy mi. Kérdezősködésükre egyáltalán nem tudott felvilágosítást adni semmiféle Sanyikáról.

Fancsali képpel kerültek ki az utcára, s találmra becsöngettek az egyik villába. Nagy későre papucsos férfiszemély csoszogott elő, s megrökönyödésükre azt felelte, hogy nem tudja, ki lakik náluk.

– Hű – böszült fel Károly –, ezek saját magukat se ismerik.

De azért nem tágítottak. Kétfelé oszoltak. Károly az öccsével a jobb oldalon, Laci meg Petyike a bal oldalon vették sorra a házakat. Rengeteg idő telt el a becsengetésekkel. Néhol egyáltalán nem jöttek kaput nyitni, vagy csak egy-egy óvatos arc jelent meg az ablakfüggönyök mögött, azután hirtelen az is eltűnt. Több helyen dühösen kikiáltottak, hogy takarodjanak, a koldusoknak valót a városi tanács kezébe fizetik.

– Fene a fejed, atyuskám – morgott ilyenkor Károly békétlenül.

Egy világosszürke rácsoskapunál meg éppen azt kiáltották ki nekik: ne merjenek még egyszer becsengetni avval a Sanyikával, mert rendőrt hívnak. Ismerik az ilyen besurranó tolvajtrükköket. Laci méltatlankodva nézett végig magán. Erre az alkalomra vasárnapi ruhájába öltözött, cipőt húzott. Igaz, kabát nélkül jött, de kék nadrágjának még éle is volt, szellős, rövid ujjú ingén meg zseb. Feje rendesen kopaszra nyírva, nem úgy, mint a Petyikéé, aki teste helyett haját növesztette és kukra fésülte, hogy magasítsa vele magát. Tarka inge bizony nem volt valami habtisza, nadrágja ülepén meg egy „lovaglófolt”. Tudniillik így becézte ez a foltot. Amazok, ott a kulcslyukon belül mégis tolvajfoltnak nézték.

Egyre kedvetlenebbül házaltak az utcán fölfelé. A déli nap heve ellen semmi árnyék sem védte őket. Mind idegesítőbb félsszel nyomták meg a csengőgombokat. Közel az utca végéhez egy sárga ház előtti kert kapuját megkönnyebbülésükre velük egyidősnek látszó úrifíú nyitotta ki. Valahogy úgy volt öltözve, mint Laci. Éppen csak nem az ó-szeren szabták rá az inget és nadrágot. Még a szabónál sem úgy varrták, hogy legyen mibe nőjön, hanem szép testhez állón. Látszott a frizuráján is, hogy borbély fésüli a választékot. De azért remélték, hogy evvel a fíúval talán mégis többre mennek, mint a nagyokkal.

És csakugyan, az úrifíú, bár egy kicsit hátraszeppent a Károly rongyaitól meg a Setét Jani nagy fejétől, rendesen szóba állt velük. Sőt igen érdeklődővé vált, amikor megtudta, hogy mi járatban vannak.

– Kérdezzük meg a keresztanyámat – tárta ki előtük a kaput. – Lehet, hogy ő is tud valamit. Én csak nyaralni vagyok itt, Pestről...

Ez a hír lehütötte Laciékat. Jobban esett volna azt

hallani, hogy idevalósi fiú, mert akkor ő is tudna valamit Sanyikáról. Nem kellemes a ki tudja milyen természetű keresztanyja elé állni. Gyanakvón méregették végig. Amióta megtudták, hogy olyan messziről jött ide nyaralni, nagyon úrinak nézték. Gyorsan szemügyre vették az eléjük tárulkozó árnyas udvart is. Mintha borbélyhoz járna ez is, olyan kifésültnek látszott a borsónyi kavicsokkal hintett út. A meszelt törzsű fák meg mintha térdig érő fehér harisnyát húztak volna, éppen csak sárga félcipő hiányzott a lábukról. Ágaikon nyári alma piroslott. Setét Jani vágyakozva pislogott a lombok közé, Károly is fel-felsandított a finom csemegére. Csak Petyike nem törődött sem az almákkal, sem a ház verandájára felfutó szőlőindák éretlen fürtjeivel. Ő azt a lengeruhás hölgyet tartotta szemmel, aki e kertnek egy kis napos térségében olvasott a heverőszék vászna közé süppedve. Csodálkozva tekintett fel a ropogó kavicsszemek zörgésére. Finom ívelésű szemöldöke összerándult, könyvét hirtelen összecsukta, mintha csak egy szemérmes kislány szemét takarná el a Károly rongyai elől.

– Mit akarnak ezek? – tekintett keresztfiára.

– Valami szemüveges Sanyikának keresik az apját. A hölgy felült, s a rendesebb külsejű Lacira szegezte szemét. Laci kivált a fiúk csoportjából s zavartan, de illedelmesen adta elő Sanyika esetét. A hölgy hirtelen mozdulattal félbeszakította.

– Csak nem Pintér Sándort keresitek? Annak volt egy olyan kisfia. De még a tavasz elején elköltöztek innen...

– Az nem lehet, kérem – ijedt közbe Petyike izgatottan –, Sanyika azt mondta, hogy most itt laknak a görögbe...

– Ne mondd! – állt fel a hölgy érdeklődve. – Így észbe tart minket az a gyerek? Igazán kedves... De hogy vesztetett el hazulról?– vált aggódóvá a hangja.

A fiúk szíve hevesen kezdett dobogni, s még Laci is dadogóssá vált, amint megkérdezte, hová költöztek innen Sanyikáék. A hölgy erre már nem emlékezett. Annak idején mondták, de ő már elfelejtette. Petyikét e nyugodt, hűvös válasz miatt előntötte a sárga epe. Hogy lehet elfelejteni az effélét! Náluk a szomszédok még évek múlva is számon tartják, ki hová költözött. Micsoda nép-ség ez a Görögtemplom utcai!

– Most azután mit csináltok? – tekintett rájuk a hölgy tanácstalanul.

A fiúk sápadtan néztek össze. Petyike elkeseredve állt egyik lábáról a másikra. Mi a fenéért kellett annak a Pintér úrnak elköltöznie egy ilyen szép helyről! Lát-szik, hogy nagyon nagy úr lehet, ha még ilyen helyen sem tud megmaradni. Ki kap ilyen háborús világban a szegények közül üres lakást?

A pesti fiú eddig a nyírfaasztalra könyökölve szem-lélte tanácstalanságukat. Magabiztos mosoly bujkált az ajka körül. Laci felé fordulva megkérdezte: mit adnak neki, ha ő negyedóra alatt előkeríti Pintér Sándor címét, ha mindjárt az ország túlsó felébe költözött is. Laci ki-pirosodva kapta fel a fejét. Hogy ez a pesti, aki itt senkit sem ismer, ez tudna egy negyedóra alatt előkeríteni valakit? Petyike ugyanakkor megijedt: jaj, ez osztoz-kodni akar a jutalmon. Szemezni kezdett Károlyékkal: el innét, de gyorsan. Csakhogy a pesti fiú keresztanya kíváncsi lett, s rászólt a kérkedőre:

– Ki vele, Béluska, hogy csinálod, lám, milyen cser-kész vagy.

– Megkérdezném a főkapitányság népesedési hiva-talát. Ott két perc alatt kinézik, hogy hova van beje-lentve az a Pintér Sándor.

– Igazad van, Béluska – kiáltotta a hölgy elisme-rően. – Nem is kell odamenni. Telefonálok Feri bá-bcsiéknak, kinézik ők rögtön...

Na tessék, hült el most Károly is. Hogy nem jutott az

eszébe neki. Igaz, nemigen szeret ő a főkapitányságra jární, még a kapuja előtt is mindig borsózik valamiért a háta. De ezeknek – nézett a tornágra lépő hölgy után – mindenütt kéznél van egy Feri bácsijuk. És nem közlegények, az biztos. A mellette álló Petyi közben már azért drukolt: jaj, ha leüti kezükről a jutalmat az a Feri bácsi... Odabent a finom szobák árnyékos csendjében csörrent a telefon... Laci Setét Janit tartotta szemmel. Az a pofátlan, semmivel sem törődve, az almafák alját fürkészte, nincs-e a gyér fűben hullott gyümölcs. Még Károlyra is átragadt a rossz példa. Ide-oda hajladoztak. Laci fülig elveresedve fordult el. A pesti fiú igen-igen nézegette Janiékat, közben Lacit is meg Petyit is végigfürkészte. Esze ágában se volt más jutalmat is kapni a dicséreten kívül, amiért segítségére jött a fiúknak. Neki, mint cserkésznek, úgylis kötelessége a segítség. Beírja naplójába az esetet, s a csapat odalesz az irigységtől. Ehhez a naplóhoz azonban tudni szeretett volna egyet-mást az előtte topogó fiúkról. Laci felé fordulva tudakolta: kifélék, mifélék. Károly abbahagyta az almakeresést, és önérzetesen jelentette ki, hogy a fiúk az ő bandájába tartoznak.

– Mi nem vagyunk banda – csattant fel Laci erélyesen. – Bandába csak a tolvajok és az engedélyes halászok szoktak állni. Mi csapat vagyunk, szabad cserkészcsapat.

A pesti fiú ismét végigfürkészte őket, majd minden hátsó szándék nélkül az iránt érdeklődött, hogy ilyen portyázások alkalmával nem szoktak-e cserkészruhát ölteni.

Laci még jobban elpirult, s rázta a fejét: nem, ők nem szoktak...

– És milyen nevű egységbe vagytok beosztva? – tudakozódott a pesti fiú gyanút fogva. – Én a Hunyadi János csapatban vagyok.

Hát ez vajon ki? – döbrent meg Laci. Mintha tör-

ténelemórán hallotta volna ezt a nevet. És milyen nevet mondjon ő? Hátha tud ez a pesti fiú minden „egység-ről”. Legyen, ami lesz, mond ő egy olyan híres nevet, akit mindenki ismer, s kivágta, hogy az ő csapatuk Petőfi Sándorról van elnevezve. Feltette magában, hogy ettől kezdve tényleg így fogják magukat nevezni. A pesti fiú észrevette erőlködését, Károly gonoszkodó vigyorgása is Lacira árulkodott, nem bírta hát megállni, hogy meg ne kérdezze:

– Remélem, legalább a cserkészliliomot magatokkal hoztátok?

– Nem... a-az sincs velünk – válaszolta Laci fojtottan.

– Finn diákokkal leveleztek-e? A mi csapatunk sűrűn levelez.

– Minek az nekünk? Mi közünk nekünk a finnekhez?

– Na nézz oda! Ha cserkészek vagytok, tudnotok kell, hogy a finnek a magyarok rokonai. Épp olyan árva nép, mint mi. Ápolni kell a rokonságot. Tudnék adni egy helsinki címet nektek is...

– Nekünk ne adjon, nem tudunk mi finnül. Mi románul tanultunk a negyedik osztályig. Románokkal tudnánk levelezni. Van ismerősünk Brassóban: a Gîrbovan fiúk... Mi már írtunk nekik egyszer...

– Micsoda – pattant fel a pesti fiú –, tán csak nem leveleztek a románokkal?! A finnekkel ápoljátok a testvériséget!

– Azok messze vannak – ellenkezett Laci most már azért is. – Mi nagyon jóba voltunk Gîrbovánékkal. Az apjuk épp olyan jó vasutas volt, mint édesapám...

Itt a beszélgetés elakadt. A pesti diák Janira pillantott, aki már a fára nyúlált. Ez a szemtelenség nem tetszett neki. Komoly cserkész ilyen nem tesz. Felbosszantotta az is, hogy Laci lebecsüli a finneket. Hogy mer ilyen, mikor minden cserkész tudja, mit jelentenek a messze szakadt magyaroknak az északi testvérek. Ez a

Laci eddig elég rendes diáknak látszott. Próbaképpen meg is kérdi, hogy áll latinból, ő ugyanis pótvizsgára kell hogy készüljön. Várta, hogy Laci kivágja: színjeles, s már előre mérgeződött rá. Laci azonban azt felelte igen harapósan, hogy sehogyan sem áll latinból, nem készül patikusnak.

– Hogyan – döbrent meg Béluska –, ti talán nem is vagytok gimnazisták?

– Nem is leszünk – szólt közbe Petyike élesen.

A pesti fiú bosszúsan fordult félre. A habfehér abroszsal leterített asztal szélét kezdte babrálni. Most már biztosra vette, hogy semmi közük sincs ezeknek a cserkészethez. Sosem hallotta, hogy olyanok is lehetnek rendes cserkészek, akik nem gimnazisták. Látva, hogy Setét Jani arcátlanabban nyúlkál az ágon csüngő almák után, csípősen szólt rá.

– Én azt hiszem, hogy ti csak afféle vagánycserkészek vagytok.

Laciék elsápadtak. Setét Jani zavartan eresztette el a lehúzott ágat, s a többiek közé sompolygott. Egyik előtt sem volt egészen világos a „vagány” szó tényleges értelme, de hogy rájuk alkalmazva a pesti fiú sértésnek szánta, azt kiéreztek a hangjából. Károly valami harácsolókat sejtett a vagány szó mögött, ezért hirtelen támadt elszánással kiszedte a Jani zsebéből az almákat, és az asztalra rakta.

A pesti fiú elvörösödött, s kis habozás után mentegőzve mondta, hogy ő igazán nem az almákért emlegette a vagányokat, csak mert úgy jött a szájára. Vegyék vissza az almákat, ha kell, többet is, van ott elég az asztali kosárban. Az legalább érett... De Laciéknak nem kellett már sem éretten, sem éretlenül. Megmeredve néztek a veranda ajtajára, miért nem jön az a nagysága...

– Szerencsénk van, gyerekek – kiáltotta a pesti fiú keresztanyja már az ajtóból. – Pintér Sándorék a Zsigmond király utcába költöztek. Azt mondják a nyilván-

tartóban, hogy az az utca a Kerekdomb környékén található. Jertek vissza, és tudassátok, milyen szerencsével jártatok. Te is velük mehetnél, Béluska – fordult keresztfiához –, ebédre még vissza is térhetnél.

– Ne tessék fárasztani – ijedt közbe Petyike. – Nagyon messze van a Kerekdomb. Estére sem érne haza.

A szép hölgy a karójára pillantott, s mivel a nagytemplom harangja épp akkor délre kondult, nem erőltette a dolgot. Laciék pedig sietve oldalogtak kifelé, mentek, amilyen gyorsan csak tudtak, meg ne gondolja valahogy magát ez a szép nagysága. A pesti fiú gúnyosra biggyedt ajakkal követte őket, és csukta be mögöttük a kaput. A fiúk az utcán futásnak eredtek. Szempillantás alatt eltűntek szem elől. Az aljban Károly lassítani kezdett, és lihegve korholta Lacit:

Miért pöffeszkedett annyira a pesti fiú előtt? Barátsággra léphettek volna vele, ha nem áll elő avval a Petőfi-csapattal meg a Gírbovánék barátságával. Tudni kell ezeknek a nyelvén. El kellett volna kérni azt a helsinki címet, mit ártana nekik a finn rokonság. Azután legalább Petyi ne marhaskodta volna el a dolgot, hagyni kellett volna a pestit, hogy velük jöjjön. Az ilyen úrifíú mindig teli van zsebpénzzel. Segíthettek volna elköltetni. Ennyi hasznuk lett volna a finnekből...

E felett azután összekaptak. Laci is meg Petyi is védte a maga igazát. Petyi a jutalmat emlegette, azon ő nem osztozik még a pestivel is. Laci meg azt erősítette, hogy ő nem cserélné el Gírbovanékat száz ilyen Béluskával sem. Füttyül a zsebpénzére az olyanoknak, akik hamarabb írnak levelet a finneknek, mint a Köves utcaiaknak. A Petőfi-csapat pedig meglesz, már meg is van... Így vitázva azután valamennyien Setét Janinak estek, mért hozza rossz hírbe őket a pofátlankodásaival. Ha ő nem nyúlkál az almák után, nem romlott volna el az ismerkedés.

Szegény Setét Jani bűnbánóan ingatta nagy fejét, hiszen még imádott bátyja is szidta... Általában folyton a pesti fiú meg a keresztanyja járt az eszükben, amint keresztülvágtak a déli rekkenőség miatt néptelen főtéren. Felkapaszkodtak a bőrgyár arra robogó teherautójára, s így hamar keresztülszágulhattak a városon. A teherautó szinte behajtott velük a bőrgyár nyitott kapuján. Alig tudtak leugrálni. Puffanva kerültek el, Laci egyenesen egy olaj pocsolóba heppent kék nadrágjával. Lesz este haddelhadd, ha meglátja az anyja – keseredett el a fiú. Áthaladtak a porcelángyárhoz vezető keskeny hídon a Szamos túlsó partjára. A bőbeszédű Károly még mindig a Görögtemplom utcai szép hölgyről beszélt. Azt szívesen örökbe fogadná pótanyául. Kirakatba tenné, és úgy mutogatná. Hej, ha a mostani szentanyja olyan szép asszony lenne! De ledolgozott az már minden húst magáról, lepattogzott az arcáról a máz is. Ha ettől a Pintér úrtól valami egészen nagy jutalmat kapnának, vagy ha valami jó fizetésű kenyérbe tenné, elküldené szentanyját üdülni Szamosfalvára, hogy egész nap szítassa a tyúkszemét... Megkérdezte Lacitól, vajon az ő anyjának is annyi tyúkszeme van-e.

A nadrágja miatt bánkódó Laci szomorúan legyintett, az ő édesanyja a hátát fájtatja. Este még erősebben fogja fájtatni, ha meglátja az olajfoltos nadrágot.

– Őt is meggyógyítaná a Szamos-víz – vigasztalta Károly. – Azt mondom én, hogy ezeket a rozoga anyákat egyszer össze kellene terelni egy csomóba, és elvinni őket üdülni. Ne nézzék örökké az ember nadrágját.

Petyike bosszúsan hallgatta fecsegésüket. Hogy tudnak ezek most az anyákról beszélni, mikor mindjárt a Sanyika apukája elé kell állniok! Hiszen már a Kajántó út elején jártak. A Zsigmond király út ide torkollik a Kerekdomb alól jövet. Ilyen hülye ez a Sanyika: itt laknak a szomszédba, s mégsem tudja. Felbolondította őket a város túlsó felére... Azután ez a Zsigmond király út

nem olyan út, ahova a milliomosok szoktak költözni. Mindenféle munkásnépek, vasutasok, városi szolgák, rendőrök meg más efféle népség lakja.

Igaz, akad ebben az utcában szép, úri ház is. Láta azt Petyike a húsvéti öntözéskor, mikor a koma bácsiék leánykáját voltak meglocsolni... Miért ne lakhatnának Sanyikáék egy olyan szép, úri házban? De ha olyanban laknak, az a szép nagysága ott a Görögtemplom utcában miért beszélt úgy a Sanyika apjáról, hogy: Pintér Sándor, s miért nem mondta, hogy: Pintér úr?

Nem, sehogyan sem tetszettek Petyikének ezek a gyanús körülmények. Egyre izgatottabbá vált, amint a téglagyárak felé közeledtek. De akkor vált valóban idegessé, midőn megpillantotta az arra járó autóbusz végállomását. Seregnyi gyermek hemzsegett a kerítés árnyékában és a girhes villanyfa tövében. Az üres autóbusz éppen indulóban volt. Színes leányszoknyák tarkultak ki mögüle. Ezek a gyerekek Petyiékre váraoztak. Amint megpillantották őket, nyomban futásnak eredtek. A nagyobb lányok lassú léptekkel követték őket.

Petyinek rögtön feltűnt, hogy húgai között nem látni Sanyikát. Ellenben ott látni Kiss Amálit, Petkes Zsuzkát és Máthé Ferit, s azt is észrevette, hogy emitt elöl, a nyargaló kisebbek közé szintén sok Kajántó úti gyerek vegyült.

– Kitört a béke, éljen a béke! – újságolták lélekszakadva.

– Miféle béke? – torpantak meg Laciék izzadtan. A köréjük sereglő gyerekek azután egymást túlkiáltva mesélték el, hogy a két csapat békét kötött. Mihályt pedig lecsapták, mert rabló lett. Mihamar megtudtak Laciék a legrosszabbat is, azt tudniillik, hogy Mihály nyomtalanul eltűnt az elrabolt Sanyikával. Kerekes Sári és a Sándor-lányok lehorgasztott fővel álltak Laciék elé. Máthé Feri viszont igyekezett minél távolabb maradni a Károly kezétől. Ő és a Kajántó útiak békét

kötöttek ugyan a Köves utcai leányvezérekkel, de a fiúvezérek aligha szentesítik azt néhány jókora pofon nélkül. A meglepődésük azonban jóval nagyobb volt annál, hogysen pofozkodásra bírt volna rándulni a kezük. A leányok különben is olyan szánalmas bűnbánattal nézték a földet, hogy még Petyike is csak annyit kérdezett tőlük mérhetetlen lenézéssel.

– Most azután mit tegyünk veletek?

Rosszabb egy ilyen kérdés száz hátbavágásnál. Olyan ez, mint amikor a halálraítélttel ásatják meg a saját sírját. Petyike hangjában ráadásul még bizonyos diadal is rezgett, hiszen kezdettől fogva ő becsülte a leányok képeességét a legkevesebbre, és íme – neki volt igaza.

Mindamellet Petyike kissé túl drágának érezte ezt az elégtételt... Ebből az erkölcsi diadalból még nem lesz neki új sapkája, sem Lacinak ébresztőórája, az olajfoltos nadrágra meg jobb, ha nem is gondolnak. Laci anyja ezt biztosan nem tudná megbocsátani még akkor sem, ha kiderülne, hogy a fia csakugyan egy elveszett gyerek bőséges jutalmat szóró édesapjának az előkerítésénél esett bűnbe, illetve olaj pocsolyába. De hol van már az elveszett gyerek, és hová tűnt a mindenre bocsánatot ígérő jutalom reménye?

Ez a remény most már nemcsak a hazatérő fiúk, hanem a leányok tudatában is foszladozni kezdett. Mostanig abban bizakodtak, hogy hátha mégis korábban érkeznek meg Laciék a Sanyika apukájához, mint Mihály, s még idejében előadhatják: kik a fiacskája igazi megmentői, így mégis nekik marad a jutalom, s annak bőséget árasztó fényében nekik is hamarabb megbocsátanak a fiúk. Azonban látva a letört kedvű vezéreket, mindjárt tudták, hogy Laciéknál is valami öreg hiba csúszott a számításba. Halotthalványan várták, hogy Laci is tudassa velük a történeteket. Különösen Kerekes Sáríka izgult. Hiszen Sanyikát az ő gondjára bízták, s ha minden rosszra fordul, akár örökre is eltűnhet Laci

szeme elől. Kérdezősködni azonban nem mert. Kiss Ámáli szerencsére nem érezte magát részesnek sem a Mihály elrablásában, sem a Sáriék gondatlanságában, s így nyilván megkérdezhetette tőlük, megelőzte-e őket Mihály. Meg hogy igazán nagy úr-e a Sanyika apukája.

– Most már megsüthetjük – vont vállat Károly.
– Mihály biztosan megtudta attól a maflától, hogy csak itt laknak a Zsigmond királyban, és egyenesen odavitte.

Most azután a leányokon volt a megdöbbenés sora. A Sándor-lányok nyelve azonban hamar feloldódott, s egymást taszigálva élesztették Petyike és a maguk kihunyó reményeit. Elmondták, hogy Mihály nem a Zsigmond király út felé szökött Sanyikával. De megkülönböztetve is: miért mondott volna Sanyika többet Mihálynak, mint amennyit nekik mondott? Bárhogy legyen is, bármi történjék is, el kell menniök a Zsigmond király útra... Ott azután kitudódik minden. Menjenek mindnyájan, és tanúskodjanak, milyen álnok rabló ez a Mihály.

Míg Sándor Böske ezeket mondta, Petyike már útnak is eredt, szedte a lábát gyorsan, a többiek pedig, mint egy szétszórt hangyaboly, utána. Valamerről Ripacs is előkerült a Sándor Petyi bácsi ruhaszárító kötelével a nyakában, amit csirkebélként húzott maga után. Piros nyelvével sorra végignyalta a fiúk kezét. Egyik-másik gyerek olykor rálépett az utána húzódó kötélre, s ilyenkor szegénynek összeszorult a gégéje. Sáríka figyelmes lett rá, s leoldotta róla a kötelet.

Mentek sebesen és izgatottan. Kiderült, hogy a Zsigmond király út számozása itt végződik a Kajántó útnál, és pedig százon jóval felül. Több kilométer hosszú volt ez az út. A gyér házsorokat egy-egy beépítetlen gyümölcsöstelek szakította meg. Az utca közepe felé szépültek és tekintélyesedtek a házak, azután megint eltörpültek. Petyike reményei e folytonos változás közben hol megdagadtak, hol meg lelohadtak. Ha arra gondolt,

hogy Mihály már rátalált a Sanyika apjára, akkor azt kívánta: bárcsak valami koldusszegény ember lenne, hogy járjon pórul az a gyalázatos rabló. Ha meg abban bizakodott, hogy ők viszik az első jó hírt, akkor nyaraló kastélyt és jutalombő szívet kívánt a Sanyika apukájának.

Túlhaladtak már a bútorgyáron is, s itt a házak sűrűsödtek, beépítetlen telkek már egyáltalán nem csorbították az út képét. A páratlan oldalon egymást érték a földszintes új házak. Pontosan két ilyen bizalomkeltő ház közé szorultan előtűnt végre a keresve keresett ház is. Nem volt az se kastély, se kunyhó, hanem egy összetöpörödött deszkafedeles hóstáti földészhajlék. Léckerítése közepén kihajlott, mintha a szomszédos polgárházak pöffeszkedése feletti dühében görbülne előre.

– Na, szervusz, jutalom – torpant meg Károly kedvetlenül. Petyikére nem is volt jó ránézni ebben a pillanatban. Minden keserősége és csalódása sápadtság formájában ült ki sovány arcára. Ideértek lassan az útközben lemaradozók is, és ezek szintén leírhatatlan csalódással meredtek a deszkaszalus öreg házra. Hogyan tudnak ilyen falusi zsalu mögött szemüvegesre nevelni egy gyereket? S hogy meri apukámnak becézni az apját? És miért adnak egy ilyen putriban lakó kölyökre úri ruhát?... Haragosan pislogtak Petyikére is. Miért keres ez a Babszem Jankó minden szemétdombon kincset, miért támaszt szép reményeket mindenféle jött-ment Sanyikával?!

Petyi sovány nyakán le-fel járt a nyelőcsutka. Jól látta, hogy mi izzik társai szemében. Tudta: most örökre elvész a tekintélye. Önmagát mentendő, kínos-keserves vigyort erőltetett az arcára. Úgy tett, mintha nemigen lepné meg a felsülés, mintha még tetszene is neki a fordulat.

– Nesze neked, Réz Mihály – mondta rekedten –, te ugyancsak megjártad Sanyikával... Rabló lett –

tiszta potyára. Képzelem, hogy leégett, mikor Sanyikát idehozta...

– De hátha nem hozta... – fordult Károly a léckapunak. Merészen hatolt be a keskeny udvarra. Utána az egész gyereksorda. Petyi közepén lapult, akár egy megvert kis pulikutya. A ház végénél a szűk udvar kiszélesedett, de itt virágágyak és öreg szilvafák állták útjukat. Kerülték a veteményest, már amennyire ennyi gyerek kerülhetett. Egyszerre csak az egyik ribiszkebokor mögül váratlanul felemelkedett egy szokatlanul kövér vénasszony: kövér és olyan kurta, hogy szélessége tűnt hosszának. Az eléje özönlő gyereksorda iszonyúan megremítette, kivörösödve kapkodott levegő után. Siralmas látványt nyújtott rövidre nyírt őszülő hajával, tarkabarka pongyolájával és rengeteg kövérségével. Károlynak pajzánul az jutott az eszébe, hogyha ezt az aszszonyságot most megüti a guta, akkor egy jókora boroshordóban kell hogy eltemessék.

A tatógó vénasszony szóhoz jutott végre:

– Miféle sáskajárás ez? – tört ki rikácsoló hangon.
– Mit akartok? Jóságos Atyaúristen, ne tapossátok össze az ágyásokat! Uram Atyám, takarodjatok innen! Még éretlen a szilva. Jaj, jaj – kiáltozott fulladozva.

Károly alig bírta megnyugtadni, ne féljen, nem sáska itt egyik sem. Mindössze Pintér Sándor urat keresik, hogy megtudják tőle: hazakerült-e már a fia.

A néni most megint szavak után kezdett kapkodni. Tokás arcán az érzelmek gyors hurcolkodást vittek véghez a réműlettől az örömig.

– Mi... mi, mit mondasz, jaj Istenem! Jaj, jaj, édes drága kölykeim, tudtok valamit Sanyikáról, az unokámról?... Ó, Istenem, és én azt hittem, szilvát lopni jötetek...

És fűjt, mint a mozdony, mosolygott és riadozott. Nem lehetett kivenni, miféle vízcseppek gördülnek lefelé az arcán: könnyek-e avagy verejtékcseppek. Te-

mérdek vastag karját dombnyi kebelére szorította, ne rengedezzek olyan nagyon, s visszarogyott arra a székre, amelyről a ribiszkebokor mögül az imént felemelkedett. Károly ezalatt bőbeszédűen előadta, hogy ők már tegnap megtalálták Sanyikát, s a Görögtemplom utcából küldték ide őket. Kiderült erre, hogy a kövér néni ke ott szakácsnősködött Sanyikával, amíg a veje le nem szerelt a katonaságtól.

A néni közben több ízben is a veje nevét kiáltotta, megpróbált felállni, de izgalmában mindegyre visszaroskadt.

– Menjetek – sírta el magát –, költsétek fel. Szegény feje egész éjjel futkosott, mint a bolond. Most azután nem bírta tovább... összeesett a fáradtságtól. Menjetek ahhoz a hátsó ajtóhoz, és rázzátok fel. Csak az imént aludt el.

Mindnyájan a jelzett ajtóhoz tódultak. A nyitott ablak függönyét félrevonták, s borzas fejüket bedugták a virágcserepek közt a beárnyékolt szobába. Laci, Károly és Petyike az ajtón nyomult be a barátságos kis szobába. A falakon néhány fénykép, jobbra világos kőrisfaág, mellette ugyanolyan politúros szekrény. Az ablak alatt fényezett asztal és három szék. A szobában támadt huzattal a közeli gyümölcskertek lehelete megduzzasztotta a vékony függönyt. A férfi az asztalra borulva aludt, és horkolt. Petyike utolsó reménysege is odalett, mikor feltűrt munkásingét megpillantotta izmos karján. Szétzilált haja tincsenként lógott az abroszra, bakancscipője és fényesre viselt nadrágja fehér volt a portól. Nyilván látszott, hogy ez az ember egész éjjel a külvárosi utcák porában futkosott. Károly két ujjal rángatta az ingét.

– Keljen fel egy kicsit, Pintér úr. Keljen fel, ha Pintér úrnak tetszik lenni...

Előbb csak a hortyogás szűnt meg, azután megmozdult, s oldalt fordult, majd egy beesett, karikás szem

nyílt a gyerekekre, végül láthatóvá vált az egész cson-
tos és tüskés arc is.

– Engem kerestek? – ugrott hirtelen talpra Pintér
úr.

– Igen, ha maga a Sanyika apja.

– Sanyika! – kiáltott fájdalmas rezdüléssel a hang-
jában. – Tudtok felöle valamit? Beszéljetek, fiúk! Meg-
találtátok, hol van? Él még? Ugye él?

Károly csak bólintani tudott, szólni nem. Ki tudja,
mi derül még ki Sanyikáról, s miért maradjon akkor
hazugságban. De a valóságot sem merté neki megmon-
dani. Nem szólt a többi sem. Látták ennek az erős fia-
tal férfinak az arcán az örömet, a hirtelen kigyúlt re-
ményt, de látták a kétkedést is; minek ijesszenek rá a
rablás hírével. Valami megmagyarázhatatlan érzés visz-
szatartotta őket attól is, hogy Mihályra árulkodjanak.
Pedig a kabátja után kapkodó ember sürgette őket: be-
széljenek, hol kapták meg Sanyikát, mert megkapták,
ugye, különben nem jöttek volna ide...

– Tessék velünk jönni – emberelte meg magát a
valamennyinél komolyabb Laci. – A Kajántó úton van
Sanyika egy... egyik barátunknál.

Az utolsó szót csak habozva ejtette ki, de a kapkodó
Pintér úr ezt nem vette észre. Csak ígérte, megy ő,
rohan iziben, s fejét nyakig belemártotta a mosdótál
vizébe, de nyomban ki is kapta. Hajából számtalan kis
patakocska csurgott. Megtörülközött, de már a fésülkö-
déshez nem volt türelme.

– Rohanjunk, fiúk – nyomta fejébe kopott kalap-
ját, kilógó tincseit az ujjával dugdosta alája. Az udva-
ron nagy nehezen eléje totyogott a nyugdíjas szakácsnő,
és siránkozó kérdezősködéseivel megostromolta vejét, de
az lerázta magáról a vénasszonyt, s egyik kezével a
Károly karját, másikkal Laciét markolta meg, és sie-
tett velük. Setét Jani, Máthé Feri, Kerekes Sári, a göm-
bóc Kiss Ámáli és a többiek szorosán mögéje és melléje

furakodtak. Rosszkedvűen fürkészték az izgatott apát. Pintér úr töviről hegyire igyekezett kivallatni Károlyékat Sanyikáról. A felelgetés azon a ponton túl, ahol Mihály szerepe is belevegyült a históriába, meglehetősen nehezükre esett a fiúknak. Végül is Károly úgy tért ki a további kérdezősködés elől, hogy ő vette vallatóra a férfit:

– Hát maga hogy *lógott* meg Sanyikától?

Pintér megütődve tekintett rá.

– Én dolgozni voltam, fiúk. Nem vagyok lógós fajta. Sanyikára anyósom vigyázott. Tegnap aztán a gyerek valahogy kikerült az utcára, és amire a nagyanyja észrevette, kámforrá vált.

– Hát az anyja miért nem vigyáz rá?

Pintér úr arca elsötétült.

– Az, fiam, a nőgyógyászaton fekszik. Már egy éve betegeskedik.

– És miért mondja magának Sanyika, hogy apuka – kotyogott közbe Setét Jani. Úgy nem volna elég, hogy: édesapám?

– A nagyanyja tanította így. Majmolja a Görög-tplom utcaiakat.

– A szemüveget is majmolja?

– Sajnos, az igazán kell neki – felelt készségesen Pintér úr. – A rövidlátás nemcsak úri szokás... De hogy tudott ez a kölyök ilyen messzire bódorogni? – tért vissza ismét a kényes kérdésre. Közben pedig olyan gyorsan lépdelt, hogy a Kajántó telepi apróságok elmaradoztak mögöttük. Ripacs a hosszúra nyúlt menet körül fel s alá futkosott. Károlyék sebesen haladtak, és mind kényelmetlenebbül érezték magukat. Tudtak már Pintér úrról mindent. Tudták, hogy kazánfűtő az egyik gyárban; tudták, hogy keveset keres, s azt is kórházra költi; meg hogy a kövér nénitől Sanyika fogja örökölni azt az ócska hóstáti házat. Éppen csak azt nem tudták, hogy mit mondanak, ha Kajántóra érnek. Pedig már

elhagyták az Írisz telepi nagytemplomot is. A téglagyárak poros épületei mind közelebb-közelebb jöttek. Látszott már a végállomáson megforduló autóbusz is. Elérték, és elhagyták az utca végét. Balra kanyargott föl a dombra a Kajántó út, jobbra meg az ő utcájuk.

– Pihenjünk egy cseppet – állt meg Károly tétovázva, körülnézéledött, és azon töprengett: most aztán hová, merre menjenek, és mit mondjanak. Aztán csak úgy vaktában rávágta – Gyerünk Mihályékhoz.

Ez alatt a kis tétovázás alatt a hátrább jövők is utolérték őket. Az egész sereg fölfelé tartott a poros úton. Nem szólt már egyik sem, elcsendesedtek, ahogy csak bírtak. Tudták, hogy ha most valamilyen csoda folytán Sanyika hirtelen közük nem pottyán, pár perc múlva mindent el kell mondaniuk ennek az apaembernek, akkor aztán meg sem áll a rendőrségig. Kerekes Sárika ettől való félelmében észrevétlenül elmaradt a menettől. Ezt tették Sándor Bözsiék is. Összebújtak sugdosódni. Pintér előtt röstellték volna bevallani, hogy az ő kezük alól rabolta el Sanyikát.

És akkor megtörtént a csoda, amiben pedig alig-alig reménykedtek. Valahol kinyílt egy kapu, s rajta hirtelen az utcára botlott egy gyerek. Előbb fölfelé nézett, aztán lefelé, s a szeme élesen villant. Sanyika volt, a szemüvegére hullott napfény sugarai villámlottak a közeledő arcába.

– Sanyika, Sanyikám!... – eredt futásnak az édesapja nagyot kiáltva. Szaladt a gyerek is, és egyenesen az apja nyakába repült. Károlynak nem volt sok érzéke a mások családi jelenetei iránt, elfordult hát, és elfordultak Laciék is a látványtól, összebújtak tanakodni: hogy s mint történhetett ez a váratlan fordulat.

NOS, ENNEK IGEN EGYSZERŰ ELŐZMÉNYEI voltak. A rablással pórusul járt Mihály, amióta Sanyikát magukhoz hurcolta, egyebet sem tett, mint hol felmászott

a padlásra kémlelődni, hol meg lefutott Sanyikához az udvarra, hogy megpróbálja lebeszélni a sírásról. Közben azonban ő maga is igen közel állt ahhoz, hogy elsírja magát. Miután Sanyikát nem bírta elhallgattatni, magukra zárta a kaput, s gyötrődött kétségbeesésében. A padlásablakból látta benépesedni a kőrisfa környékét, látta a Kajántó út elején hazatérő Kerekes Sárrikákat s velük Máthé Feriékét. Látta, hogy ezek a hűtlenek előkerítik az erdőről hazatérő Kiss Ámálit meg Petkes Zsuzskát, s együtt mennek vissza Sárrikáékhoz, akik a végállomáson telepedtek le. Rémüldözve látta hazatérni Laciékát is, és látta valamennyit eltávozni a Zsigmond király úton. Végül látta visszatérni őket a Sanyika apukájával. Megdermedve nézte, hogy veszik az irányt egyenesen a házuk felé.

Iszonyú félelmében s az utolsó pillanatban támadt az az ötlete, hogy Sanyikát kiteszi az utcára, ő pedig rohant vissza a padlásra, levágta az édesanyja ruhaszárító kötelét, gyorsan hurkot készített, és a nyakába vetette. El volt tőkélve, hogyha az utcán felfelé jövő csapat a Sanyika édesapjával azután is a keresésére jő, leugrik arról a gerendáról, amire felhágva kikémlelődött a padlásablakon. Ezúttal nemcsak színlelni akarta az öngyilkosságot, mint akkor, amikor az apja világgá kergette. Most gyűlölködő bosszúérzés ingerelte az önakasztásra. Lássák meg Laciék, hová juttatták az örökös fölényeskedésükkel.

Sohasem engedték, hogy bíraskodják a mérközéseken; mindig és mindent jobban akartak tudni, mint ő. Sohasem hagytak neki időt, hogy ő is kitaláljon valami okos dolgot. De lássa meg az apja is, mire ment vele, hogy teljesen ezeknek a tekergőknek a hatalmába adta. Lássá meg, hogy nem lehet úgy élni, hogy az ember sose akarjon vezér lenni... Már szinte kívánta: jöjjenek ide az emberrel Laciék; jöjjenek és lássanak egy fiút, aki

úgy utálja őket, hogy a haláltól sem fél; inkább meghal, csakhogy ne kelljen nekik örömet okoznia.

De amazok odalent az utcán nem jöttek errefelé. Pintér úr Sanyikát lehámozta a nyakáról, s a földre tette. Fáradt, álmatlan arcán meglágyultak a vonások. Körülnézett, és égett az arca a sok rászegeződő szem tüzeiben. Furcsa sóvárgást s amellet kíváncsiságot fejeztek ki ezek a szemek. Pintér érezte, hogy ezek a gyerekek várnak tőle valamit. Tanácstalanul fordult Laci felé.

– Kinek köszönjem meg Sanyikát, fiúk? Azt hittem, többé sosem látom viszont. Nem bírtam volna az anyja elé állni a kórházban. Kimentem volna önként a harctérre, hogy sose hallják híremet. Az anyja is belehalt volna, amilyen nagybeteg... Hármunk életét mentették meg. Mit adhatnék cserébe és hálába, gyerekek?

– Ne tessék ízélni – felelt Károly kedvetlenül. – Mi nem háláért tettük. Tessék szétosztani köztünk vagy két marék izét... – s észrevéve Sanyika apukájának meghökkenését, sietve nyugtatta meg. – Ne tessék félni, nem pengősökre gondoltam, dehogysis gondoltunk, jól esik nekünk egy marék kézszorítás is. Ha még valami szemüveges milliomos tetszene lenni, nem mondjuk, hogy nem fogadnánk el egy-egy ezer pengős borralalót. De így én megelégszem egy pohár snapsszal is. De Laciéknak még ennyi sem kell, ők, kérem, tetszik tudni, cserkészek a Petőfi-rajban. Ők álmukban sem gondoltak köszönömre vagy valami más jutalomra. Ők csak a discsőséget szeretik; élnek-halnak az elveszett gyerekekért. Laci még a nadrágját sem bánja, pedig jó nagy olajpocsolyába esett vele, mikor magát kerestük...

A Sanyika apukája zavartan pislogott a szapora szavú Károlyra, aki így egy szuszra adta tudtára nagylelkűségét, ugyanakkor azt is, hogy mi mindent reméltek tőle, s mi mindent áldoztak Sanyikáért. Ami azt illeti, a kézszorítások valóban kitelnének a tenyeréből marékszámra, pengősök azonban alig lézengtek a zsebében. Vagy

negyven-ötven kisebb-nagyobb gyerek állta körül. Ha húsz-harminc kisebbtől eltekint, még akkor sem futja pengőseiből mindegyiknek.

Elővette hát kopott pénztárcáját, s átnyújtotta Károlynak, fogadják el mindenestől, vegyék inkább emlékül, mint jutalmul. Ha majd beérik anyósánál a ringlőszilva, üzeni fog értük: jöjjenek vagy két kosárral, aztán fogadjanak örök barátságot.

Mihály szegény, odafent a padlás rettentő hőségében mindebből semmit sem hallhatott. Kötéllel a nyakában csak a pénztárcát látta, de a távolság eltakarta előle annak elnyútt ócskaságát, s mit sem mutatott meg a laposágából, hogy legfeljebb ha tíz-tizenkét pengő húzódik meg benne. Ő százasokat képzelt bele, s a szíve összefacsarodott. Szemét elfutotta a könny, és a homlokáról lecsorgó verejték. A cserépfedél legalább negyven fokra hevülve ontotta magából a forrón tűző nap melegét. Azt sem látta már, hogy Laci hirtelen elvette Károlytól a lapos erszényt, s a többség helyeslése közben visszaadta Sanyika apukájának.

– Nem fogadhatjuk el az utolsó pénzt olyan bácsinak, akinek a felesége kórházban fekszik. Inkább vegyen valami jót belőle a beteg néninek.

Igen, így vált néhány perc alatt Pintér úr bácsivá, a felesége meg nagyságából nénivé. Laci ezzel a nagylelkűséggel annyira zavarba hozta Sanyika apukáját, hogy búcsúzaskor már azt sem osztogatta szét közöttük, amivel valóban gazdagon megajándékozhatta volna őket: elfelejtett kezét szorítani velük. Pedig Setét Jani ugyancsak dörzsölte koszos tenyerét a nadrágja ülepéhez, nehogy odaragadjon Pintér bácsi kezéhez, amikor paroláznak.

Így, ilyen sután ért véget ez a szépen indult kalandjuk is. Egy csomóba verődve, szomorúan bámultak a téglagyár sarkánál a Zsigmond király úton távolodó Pintér bácsi s a kezét fogó Sanyika alakja után.

– Na csak az kell még – sóhajtott Petyike letörtén –, hogy a ringlőszilváját is elverje a jég...

Ő nem helyeselte Laci nagylelkűségét, duzzogtak a húgai is. Legalább a bugyelárisát teheték volna be a kincstárba avval a pár pengővel. Legalább az elrabolt közvagyonot téríthette volna vissza Pintér úr. Károly meg éppen elégedetlen volt. A kőrisfa alá való visszavertükben hülyének nevezte Lacit. Mi a fenéért avatkozott bele, mikor ő olyan szépen kibeszélte a „gubát” a zsebéből. Vele nem megy többé közös „melóra”. Lát-szik, hogy igazi gyerek még, beveszi a pesti fiúk cserkészmaszlagját.

– Mi? – fortyant fel Laci. – Én veszem be? Ki hitte volna, hogy Pintér úr olyan könnyen visszaveszi és tovább nem erőlteti már ránk azt a rongyos bukszát? Én csak meg akartam mutatni, hogy nem vagyunk olyan kiéhezettek.

Kerekes Sári és két barátnője pártjára kelt Lacinak. Sárka még korholta is őt, amiért máris megbánta tette. A jószívűséget ne csak mutassa, hanem érezze is, mert különben... Mert különben nem szereti – akarta mondani, de még idejében lenyelte a végét, közben aztán Setét Jani közbeszólása is másfelé terelte a bánkódást. A kézfogással felsült nagyfejű sem bánta, hogy visszaadták a jutalmat, de a zsebre vágott kézfogást nem bocsátja meg neki.

– Ne dohogj, öcsikém – intette le Károly –, a guba lett volna a fontos. De most már hagyjuk ezt. Lássunk valami egyéb után.

– Úgy van! – kiáltotta a duzzogó Sándor Bözse.

– Réz Mihályt vegyétek elé. Ő az oka mindennek... Ő vitte el még azt is, ami már a mienk volt. Én azt mondom, jelentsük fel a rablót.

– Na de aztán ti is levizsgáztatok az egyenlőségből – támadt rá Petyike. – Veletek se kezdünk több közös dolgot...

Sándor Bözse előre látta, hogy Petyike kihasználja majd ellenük a rablást. Tudta, hogy ezután még inkább a lányok nyakába sózza a házörzést, vízfordást meg a takarítást és minden egyebet. Azért mérgeződött és uszított jó előre Mihály ellen, hogy elterelje saját hebehurgyaságukról a figyelmet. Kerekes Sárka hasonló szándékkal, de jóval okosabban törekedett elfeledtetni ügyetlenségüket. Ő Lacit környékezte meg, aki éppen a nadrágján sötétlő hatalmas olajfolt sorsán töprengett. Azt ajánlotta neki, hogy Kiss Ámálival meg Petkes Zsuzskával kimossák és kivasalják, s estére már nyoma sem marad a foltnak. Laci készségesen bízta gondjaikra. Ő egyébként e szolgálat nélkül sem hagyta volna a lányokat Petyi prédájára.

Hamar értésére adta Petyinek, hogy a lányok helyében bizony ő is megfélekedezett volna Sanyikáról, és a kirabolt kincstárhoz szaladt volna. De még ebből sem kell nagy dolgot csinálni. Elég büntetés lesz az Mihálynak, hogy mindenki elhagyja. Kiss Ámáli és Petkes Zsuzska menjen, és a Petőfi-csapat nevében – így mondta – követelje vissza tőle a közvagyon. Ha visszaadja, még az apjánál se kell feljelenteni. Egyszerűen rá sem kell nézni többé. De ha nem adja, akkor majd eldöntik, hogy mitévők legyenek.

A maga részéről még ennyire sem törődött volna Mihály csínyjeivel. Mióta Károly közük vegyült, és kiderült, hogy milyen gyerekségekben tudnak bizakodni: elment a kedve a csapat dolgától. Komolytalannak érezte a sok hűhót. Mit szégyenkezzék ő Károly cigányos viselkedése miatt, s miért bosszankodják Setét Jani pófátlan hülyeségei fölött? Petyike is javíthatatlan. A lányok? Azok futnak a maguk esze után. Valami igazi hőstett után vágyott. Olyan után, amit egyedül csak ő vihet véghez. Olyan után, aminek elkövetése közben nem kell a nadrágjáért rettegnie, s nem kell egy nyomorult ébresztőóraért örökké drukkolnia.

A Görögtemplom utcai pesti fiú hozta ilyen zajgásba a lelkét. Szégyellte magát a hazudozásokért. Szabad cserkészcsapatnak mondta a fiúkat, pedig hát igazán csak – banda. Vagánybanda. Ez... ez a jelző égette a szívét. Így gondolkoznak ezek ott, az aszfaltos utcákban és Pesten felőlük?

Mért nézik azok csak Setét Janit, a legkirívóbbat közülük? Miért nem ítélik meg a kajántóiakat olyanok után, mint amilyen ő, Laci, és mondjuk, Petyi? És miért henegeznek a finnjeikkel; a szegényebb rokon nem is jó nekik? És hogy merete lenézni őt az a pesti – Gírbovánékért? Azok csak úgy véletlenül jutottak eszébe, és zsupsz, mindjárt lecsapott rá. Hol találkozhatott volna ő másokkal, mint Gírbovánékkal? Igen, ezen kellene segíteni valami nagy hőstettel, hogy többé ne kérdezzenek a Béluska-félék olyan hazugságokba kergető dolgokat, mint a latin meg a cserkészliliom és a finnek.

Míg Laci ezeken évődött, Petyiék bizony egyre csak Mihályt rágták. A hűgai sehogyan sem akartak beletörődni, hogy ezt a gézengúzt olyan olcsón futni hagyják, mindenképpen rendőrért kiáltottak volna. Közben ugyanis Kiss Ámáli és Petkes Zsuzska oda-vissza szaladva felkereste Mihályt a Laci üzenetével. Különösen Ámáli buzgólkodott a dologban. Vonzódott ahhoz a fiúhoz most is, bármilyen rosszat tett is. Mihály kevésbé érezte vonzónak Ámálit, s minden rábeszélése ellenére sem volt hajlandó visszaadni a közvagyont, övé az a megölt malacért – üzente vissza a kőrísa alatt várakozó csapatnak.

Laci, amilyen fennkölt hangulatban volt, beletörődött volna ebbe is. Utóvégre tényleg a malacra gyűjtötték azt a pénzt. Miért akadékoskodnak Petyiék? Gondoljanak inkább a finnekre meg Gírbovánékra. Az ő csapatukhoz ezután csak az ilyen gondolatok méltók igazán.

Erre aztán még Károly is felbőszült. Egészen meghülyültnek nevezte Lacit, olyannak, akiből a cserkész-

maszlag elől is, hátul is kifityeg már. Mert hát valami rendnek, becsületnek itt a Kajántó telepen is kell ám lennie, habár nem is áll minden kapu előtt egy-egy rendőr. A kincstárba a nagyoknál sem lehet ám minden adófizetőnek csak úgy belemarkolni. Márpedig akinek eltűrik, hogy Mihályka korában belémarkolásson, az nagy korában se veszi komolyan a többieket. De Petyike se kutya: ha egyszer kincstárost csináltak belőle, vegyék komolyan. Hogy legyen majd kedve százhetven centis korában vállalni a pénzügyminisztériumot, ha mindenféle Réz Mihályok elcsórhatják tőle az államkasszát.

– Én azt mondom – fejezte be Károly hosszú közjogi felháborodását –, fel kell jelenteni Mihályt az elsőfokú vádhatóságnál: az apjánál. Ha az újságokból nemcsak a gyilkosságokat olvasnátok ki, akkor tudnátok, hogy mi ezeréves jogállam vagyunk. Nem kezdetünk pont a Mihály kedvéért egy egészen új ezer esztendő. Vagy talán tiszta potyára rikkancsoltam eddig ezekkel a miniszteri maszlagokkal?...

Ezt a tanácskozást Károlyék a kőrisfa ágaira kapaszkodva végezték. A vezérfiúk mindig is ide telepedve különültek el az apróbb népségtől. Károly szónoklás közben hol úgy csüngött az ágon, mint egy lajhár, hol meg két ág közé dőlve idegesítette a fa alatt ácsorgókat, hogy a nyakuk közé zuhan. Laci a legalsó ágra kuporodva hátát a fa törzsének vetette, s bosszankodott a Károly bőbeszédűségén. Többször is rákezdett igen elkeseredve: mikor jár már le a csergetője. Ne beszéljen lyukat a hasukba. És ha sokat piszkálják a Mihály dolgát, szégyenbe hozzák Réz bácsit. Az anyák úgyis orrolnak rá, amiért azt hirdeti, hogy verés nélkül is lehet gyereket nevelni. Ha az anyák fülébe jut, hogy épp a Réz bácsi fia romlott rablónak, mindjárt azt mondják: na, ugyi, idejutnak ezek a verés nélkül.

– Anyám lesz az első, aki ezt mondja – ült át Laci a szomszéd ágra. – S nehogy belőlem is rabló legyen,

biztosan előveszi majd a laskanyújtót. Már egy hónapja viszket a tenyere... El kell simítani ezt a dolgot Mihállal kéz alatt. Legyen igaza Réz bácsinak.

A fa alatt tanyázó Máthé Feriék helyeselve ugráltak fel, Károly közük szökkent a fáról.

– Hülyék vagytok – kiáltotta –, a verés is az ezeréves hagyományok közé tartozik.

– Hohó – fortyant fel Petyike a lombok között –, akkor te mért lógsz meg, mikor veszik a nadrágszíjat?

– Azért, mert ez is hagyomány. Ha adnak, vedd el, ha ütnek, fuss el, mondja a magyar közmondás. Aztán nem kezdhetjük a második ezer évet a Mihály rablásával.

– Azt mi sem akarjuk – vesztette el a türelmét Laci. – Én inkább úgy látom, hogy az ő disznóságával ér véget a régi. Ide kell hívni a szükeszűt, szájába kell rágni, hogy az apja becsületéről van szó. – Ebbe Károly is beleegyezett, zavarta Kiss Ámálit és Petkes Zsuzskát: tartóztassák le, és vezessék ide Mihályt a Petőfi-raj nevében. És röhögött hozzá csúfondárosan. De a két kislánynak esze ágában sem volt, hogy Mihályt a Károly parancsa szerint vezesse ide. Idecsalni – azt igen. S máris rohantak az udvaron jövő-menő fiúhoz. Mihály nem mert kimenni az utcára, de bent sem volt maradása; arra meg éppenséggel nem volt hajlandó, hogy Laciék elé álljon. Hiába árulta el a két barátónó, hogy Laciék az apja becsületét féltik, és azt akarják, hogy a verekedős szülőkkal szemben Réz bácsinak legyen igaza.

– De én nem akarom, hogy igaza legyen – felelte Mihály sötéten. – Én azt akarom, hogy agyonüssön. Titeket pedig utállak, érted, Ámáli? – mindenkit utálok. Inkább beállok csiszlikinasnak teljes ellátásra, csak titeket ne lássalak...

A leánykák letörten kullogtak vissza a rétre. Csak annyit mertek közölni Károlyékkal a Mihály üzeneté-

ből, hogy nem jön a szentnek sem. Kímélni próbálták a fiút, nehogy megvaduljanak a Köves utcaiak, s árulkodni menjenek Réz bácsihoz vagy éppen a rendőrségre. Hiába, ők sosem olvastak az „ezeréves jogállmról”, mint Károly. Az ő szemükben megvetendő árulkodásnak tűnne, ha Laciék Réz bácsi elé állnának. De nem így Sándor Petyike. És különösen nem így – a húgai. Hiszen azok titokban a kincstárt teljesen a magukénak érezték már, és csakis magukat tekintették a kiraboltnak, megtorlást követeltek tehát. Setét Jani velük tartott. Sürgette, hogy adják ki a részét a kincstárból. Mire a szentatyus hazajő a faluról, az erdőn elveszített kacros biccska helyett másat akar venni.

Laci csitította őket: várjanak még holnapig, hátha meggondolja magát Mihály. Ha addig egyik sem áll szóba vele, rájön, hogy nem lehet barát nélkül élni... Így valahogy sikerült lecsendesítenie a lázadókat. Csak-hogy ekkor meg Kiss Ámáliék kezdtek ellenkezni. Hogy bírják ők is szó nélkül Mihály előtt, mikor az ő kútjukra járnak vízért!?

– Hát ne járjatok – másnak is van kútja az utcá-
tokban.

– Van, de nem olyan jóízű...

– Az igazságért lenyeli az ember a békalevet is...

A letorkolt lányok s egyáltalán a Kajántó útiak rosszkedvűen szállingóztak hazafelé. Hogy menjenek el Mihály mellett szó nélkül, mikor nem is mérgesek rá? Igaz, hogy rabló lett, pontosan úgy lett rabló, ahogy egyszer az újság írt egy emberről, de ők mégsem éreztek semmi haragot sem. Az igaz, hogy az elrabolt kincstárból nekik is járna egy részecske, de ha nem kapják meg, az sem olyan mérgesítő. Mégis úgy tegyenek, mintha rettentően haragudnának? Aztán ha Mihály holnap sem engedelmeskedik, jelentsék fel az apjánál, és ha ez sem használ, hívják a rendőrséget? De annak Mihály annyit sem ártott, mint nekik. Hogy zárja be a rendőrség a

sötét tömlőbe Mihályt, egy csepp méreg nélkül? Vajon a hóhér szokott-e haragudni, mikor felakasztja a rabló-gyilkosokat?

Furcsa, igen furcsa dolog ez a büntetősdi. Senki sem haragszik, közben mégis bezárják, akasztják, lövik, szúrnak a szegény, megtévedt embereket.

A KÉT UTCA GYEREKEI este sötétig ezen évődtek a kapuk előtt meg a kőrisfa aljában. És ha csak egy kis méregre volt szükségük ahhoz, hogy a Mihály baját el-lássák, került az nemsokára. Került előbb csak egy csepp, aztán abból a cseppből tenger lett. Ez pedig úgy történt, hogy Sárrikáéknak sem sikerült kimosni Laci nadrágjából az olajfoltot, ráadásul amikor vasalgatták, a tüzes szerszámból kihullott egy kis parázs, s kétszer akkora lyukat égetett a szövetbe, mint amekorra ő maga volt. De még ez sem lett volna olyan nagy baj, ha Laci szépen visszateszi a nadrágot a szekrénybe, mint ahogy azt el-tervezte. Azonban künt feledte a széken, s az édesanyja túlórázástól fáradt szeme s ingerült kedve rögtön a nadrágon akadt meg, amikor hazajött a gyárból.

Előbb csak azért jött dühbe, hogy miért vette elő a fiú a nadrágot, mi keresnivalója volt a szekrényben; aztán megpillantotta az olajfoltot, végül a szövetbe ége-tett lyukat is, amiről még Lacinak sem volt tudomása. Ekkor már nem is csepp volt a méreg Kádár néniiben, minden újabb felfedezés után megháromszorozódott az. Hazakiáltotta Lacit a szomszédból, és elővette, mért volt rajta a jó nadrág, és hol esett belé az olajfolt, hát a szikra, tán csak nem cigarettázik már! Tán csak nem vette rá erre az átokra az a tekerző Károly? Mindjárt meg is akadt Kádár néni ennél a vádnál. Laci meg csak nézte a lyukat, azt a filléryi nagyságú szerencsétlenség-et, s kétségbeesetten tiltakozott: dehogyis cigarettázott ő. Szájába se tudná venni, lehet, hogy Sárrikáék vasal-ták belé a lyukat...

Szorongatottságában szaladt ki belőle az áruló szó. Meg is bánta nyomban, de már késő volt. Édesanyja tudni kívánta, miért került vasaló alá a nadrágja. Erre aztán Laci kénytelen volt kivallani az olajfolt történetét is, meg az elveszett gyereket és a Sanyika apukáját. Kádár néninek azonban koronatanuk is kellettnek.

Lacit a fülénél fogva vitte Kerekesékhez. Sárrika ijedten tagadta az égetett lyukat. Nem olyan ügyetlen leány ő, hogy még egy nadrágot se tudjon hiba nélkül kivasalni, édesapjának is rendszerint ő vasalja, pedig azé pinécernadrág... Hogy Laciék cigarettáztak-e a városban, azt ő nem tudhatja. Petyi inkább megmondhatja.

Gyerünk hát Petyiékhez: cigarettáztott-e Laci, vagy nem cigarettáztott?

Kádár néni nem bánta már az olajfoltot sem. Csak a lyuk, az égetett lyuk kínozza úgy, mintha az a Laci lelkiismeretén tátongott volna. Sándor Petyi bácsiéknál aztán kitudódott minden: a padláson rejtegetett Sanyika, a kirabolt kincstár, az erdőn elveszett diáksapka, az elkobzott halászószerszámok és sok más egyéb is.

– Hű – esett neki Petyi bácsi előbb Petyikének, aztán a leányainak. – Ti máris latrokkal háltok a padláson, szemüveges latrokat dugdostok! – És Bözse dőlt jobbra, Petyike esett balra a kis ember rettentő nagy pofonjai alatt, az egyik az asztal alá, a másik az ágyra. Sándor néni meg sikoltott akkorákat, mint a mozdonyok az alagutak előtt. Védte gyerekeit hosszú karjaival, s neki Kádárnénak a nagy szájával, hogy: Petyiék nem hibásak, Laci rontja el őket. Ő eszel ki mindenfélét, ő találta ki a halászást is...

Erre Kádárné Petyikét kezdte ócsárolni, mert ő izgatja az egész utcát a kincsekkel. De a legeslegrosszabb gyerek mégiscsak a Réz Mihályé. Lám, már rablásra vetemedett. De lehet-e olyan apának jó gyereke, aki mindent elnéz, aki soha egy pofont le nem rittyent? Holnap rablásra csábíthatja valamennyit... És most bekö-

vetkezett, amit Laci előre látott: édesanyja kikapta a Sándor néni sístergő rántásából a fakanalat, és agyusztálni kezdte vele a nyaka közét. Kiveri ő jó előre Laciból a tolvajkodást. Erre Sándor néni sem akart rosszabb anyának látszani Kádár néninél, s tépni kezdte a gyerekei haját.

A Sándor-lányok bömböltek, egyik erre, a másik meg amarra, de sírt már a harmadik szomszédban Kerekes Sáríka is, onnan meg Setét néniékhez csapott át a veszedés. Kerekesné megfélekedett a Setét család szentképeiről, s megvádolta Károlyt, hogy ő terjeszti a rosszat a gyerekek között. Csak egy napra jön haza, s máris feje tetején áll az utca.

Setét néni nem hagyta magát, és mindent áthárított Réz bácsira. Ő a rákfenéje mindennek, mert ő egy istentelen – jó ég tudja – micsoda. Nem kíván az sem áldást, sem istenverést a fiára, nem neveli se alázatra, se büszkeségre... Az ilyenekből lesznek a senkiházi se ilyenek, se olyanok és a cudar pogányok.

Miután Setét néni ily alaposan kifejtette nézeteit, eldöngette kéznél levő nagyfejű fiát, s így Setét Jani szenvedte el a Károly ellen lendülő nagy pofonokat is. Károly tudniillik, mikor a Kádár néniéktől kiloccsanó méreg átsapott Kerekes Sáríkáékhoz, tudta már, hogy jó lesz eltakarodni hazulról. Eddig örökké benne keresték és találták meg a szomszédok a bűnbakot. Azt hitte, így lesz ez most is. Az est szürkületében felkapaszkodott a kőrisfa lombjai közé, s annak biztos rejtekéből tartotta számon a fejleményeket. Látta is, hogy Sándor Péter bácsi ugyancsak siet valahova. Ez az emberke nemegyszer szerette volna már ellátni az ő baját is. Váltig ígérte: kemény furkósbottal vállalja fölötte a gyámságot, amíg az apja falun házal a szentképekkel. Sándor bácsinak ebben az esetben azonban eszébe sem jutott Károlyt keresni. Réz Mihályékhoz igyekezett.

Ő volt az utca „tizedese”. Azt ugyan nem tudta senki,

ki bízta meg ezzel a tisztséggel. Állítólag a Tízes Szervezet. A szomszédok elnézték fontoskodását, hiszen hébe-korba az egész utca számára kihozta az élelmiszerjegyeket a Közellátási Hivatalból, s vigyázott az ablakokra, sötétek legyenek lámpagyújtáskor. De az elsötétítésen kívül Sándor bácsi semmit sem tudott elérni a szomszédoknál. Egy tagot sem bírt fogni a Tízeseknek. Ennek a legfőbb akadályát a Kajántó úton lakó Réz Mihályban látta. Örökké vitatkoztak egymással a Tízesek fölött, Réz Mihály fasiszta úri maszlagnak nevezte a Tízesek mozgalmát, s a szomszédok a vitákban Réz Mihályhoz húztak. De most a buzgó emberke úgy érezte, markában tartja a nagy darab parkettgyári gépmunkást. Most aztán elszakítja tőle a telep népét. Vagy megrekcumozza a fiát, vagy ő látja el a baját.

Réz bácsi tartózkodva fogadta. Mit sem tudott még a gyerekek viszálykodásáról. Fiát ma ugyan szokatlanul morcosnak látta, de Petyi bácsi látogatásáig nemigen törődött vele. Vacsorát főző feleségének hangosan felolvasta az újság főbb cikkeit, s egy-két csípős véleményt fűzött a világháború politikai és harctéri híreihez. Olyan véleményt, amelynek hallatára Petyi bácsi dühbe gurult volna. Petyi bácsi politikai véleménye ugyanis rendszerint pontosan egyezett a hivatalos felfogással, a Réz bácsié homlokegyenest ellenkezett avval. Petyi bácsi jöttére az újságot félretette. Mihály meg, aki eddig az asztalon babot szemelt, vízhúzás ürügyével rögtön kisomfordált a konyhából. Réz bácsi észrevette a fiú összerenzenését, s ahogy eltűnt szem elől, rögtön avval a kérdéssel fordult a helyet foglaló tizedeshez, hogy csak nem a gyerekek között történt valami.

Petyi bácsi bosszúsan tekintett félre. Látogatása okának nagy feneket akart keríteni. Tizedesi kötelességeit számította felsorolni, hogy: neki örködni kell az utcabeli magyarság sorsa fölött, hogy résen kell lennie minden rendetlenséggel szemben, mert a haza sorsa a ren-

den áll vagy bukik és több más efféle, amelyeket egyetlen szomszéd sem bírt türelemmel végighallgatni. Réz Mihály meg éppen mindig elébe szokott vágni a mondókáinak: – Csak a közepébe, Sándor úr, egyenesen a közepébe. – A „Sándor úr” mindenkor jólesett Petyi bácsinak, mert a gyárban mindenki csak „hallja maga, Péter”-nek szólította, igazgatótól kezdve a munkavezetőig, lévén növesre is meg munkarangra is a legkisebb. A Réz Mihály részéről soha el nem mulasztott tiszteletadás örökké meglágyította, ezért azután mindig is alulmaradt a köztük támadó vitában. Ezúttal azonban Réz szomszéd elmulasztotta az urazást.

– Hát jó – morgott ingerülten –, kezdjük egyenesen a közepén. – És egyenesen a legvégénél fogta meg a kérdés nyelét. – Tudja-e Réz úr, hogy a fia betörő lett?

– Tessék? – sápadt el Réz bácsi.

– Igen, betörő és sikkasztó, gyermekrabló és egysegbontó. Én itt most nemcsak mint tizedes, de mint apa is beszélek. És nemcsak a magam nevében, hanem az egész telep nevében...

– Sok lesz ez egyszerre, Sándor úr – nyerte vissza nyugalmát Réz Mihály. – Mondom, ez oly sok, hogy nem vehetem komolyan. Ezért aztán most az egyszer kezdje az egészet előlről, de a magyar kötelességek emlegetése nélkül.

A csupa bors emberke felingerelődött e semmibevevés miatt. Bosszúságában zűrzavarosan adta elő, ami a gyerekek között történt a halászás, a két táborra szakadás, majd a gyermekrablás és a kincstár kifosztása körül. Persze, nem bírta megállani, hogy a gyerekek két csapatra való szakadását ismét ne „a magyar egység megtöréseként” emlegesse. Fáskamrájának a kinyitásával a betörés vádját bizonyította. A sikkasztás vádját viszont azzal támasztotta alá, hogy amikor a Kajántó útiak elkülönültek a Köves utcaiaktól, Mihály a közös

kereseten sosem osztozott. Petyi bácsi nemcsak zavarosan, de eltűlözva ismertette a Sanyika elragadásának és „fogságban tartásának” meg a kincstár kiürítésének körülményeit. Elhallgatta vagy nem tudta az olyan fontos részleteket, mint az, hogy a Kajántó útiak keresetének a megőrzésével Mihályt bízták meg, és hogy a Köves utcaiak közvagyonának a felére a Kajántó útiak is jogot tarthattak.

Ezek nélkül az apró, de igen fontos részletek nélkül Mihály teljesen elvetemült fosztogatónak tűnt még az apja előtt is. Ahogy ezt Petyi bácsi ismétlésekkel kiérezte, attól a Mihály édesanyja kiáltásban tört ki: ő egy szót sem hisz az egészből. És sírva omlott az asztalra.

– Márpedig ezt minden gyerek bizonyíthatja – ült egyenesebbre Petyi bácsi az elért hatástól elégedetten. – Képzeljék el, odáig fajultak ezek a kölykök, hogy az én megkérdezésem nélkül rejtegették a talált gyereket. Aztán meg a maguk fia ide zárta be magukhoz, innen szabadították ki... Hová juthatnak ezek így? Egy-két év és zsványtanyát csinálnak a házunk tájából. És ami borzasztó, mindezt hetek óta úgy csinálják, hogy mi még csak nem is szagoltuk. És miért? Azért, mert vannak itt olyan családok, akik azt mondják a gyerekek füle hallatára, hogy a verés vadítja őket.

Helyben vagyunk már – gondolta keserűen Réz bácsi, s a fiát kereste. Mihály kűnt lapult a kerekeskűt árnyékában. Mindent látott és hallott, ami a konyhában történt. A villany fénykörében ültek amazok, de őt nem láthatták. Fekete este volt, és hűvösöcske, az ég esőre borult. Mihály folyton az édesapja jól megvilágított arcát nézte, és nem sajnálta. Petyi bácsi vádaskodásaitól pedig nem félt. Amióta a padláson nyakába hurkolta a kötelet, úgy érezte, hogy valami nagy hatalomra tett szert: erőre. Evvel az erővel tehet valamit, akkor hagyja

itt ezeket, amikor tetszik. Olyasmit tehet, amit senki sem tilthat meg, se meg nem akadályozhat. Olyat mert, amelyet egy gyerek sem a Kajántón...

– Mihály, gyere be! – szólította odabentről az édesapja. Hangja rideg volt és parancsoló. Mihályon lúdbőrizni kezdett minden.

Most megver – nyilallott belé a rémület, de az öröm is –, megver, mint más apák szoktak. Ütni fog, de aztán minden rendben lesz... Petyi bácsi visszaveszi a közvagyont, s holnap már senki sem gondol rá. ...Az ajtóban azért ijedten torpant meg. Édesapja szomorú szeme szögezte oda.

– Hallgatóztál?

– I-igen...

– És úgy volt minden?

– Ú-úgy... Maga azt kívánta – tette hozzá kifuldva –, hogy kemény legyek. Hát az lettem – rablókemény, csaló és minden!...

És nézte az apját, hogy még most sem ugrik neki; hagyja, hogy magára vállalja ezeket a borzasztó bűnöket. Azt akarja, hogy ismét világgá menjen, hogy most becsületet keressen becsület helyett, mint múltkor malacot...? Nem, az apja még most sem emeli az öklét, csak egyre szomorúbb lesz a szeme. És amint megszólal, az borzasztó: egyazon mondatával védi is, meg támadja is.

– Hazudsz, hazudsz, hogy te is engem vádolhass! Azt mered mondani, hogy miattam lettél rabló? Jó. De én egyébre is kíváncsi vagyok. Miért hoztad ide hozzánk a talált gyereket; mikor elragadtad, miért nem vitted egyenesen az apjához, hogy pénzt kapj érte, ha ezt akartál? Csak erre az egyre felelj őszintén, akkor én is elhiszem, hogy rablókemény lettél...

Gúnyosan nyomta meg az utolsó szavakat. Mihály lesoványodott arca egyszerre lángvörösre gyúlt. Ezt...

éppen ezt kérdi az apja? Hát ő épp ezt árulja el előtte, hogy még annyit sem tudott kitalálni, hol kereshetné a Sanyika apját? Épp azt vallja be, hogy minden azért történt, mert Laciék örökké okosabbak voltak, mint ő? Nem... akármit, de ezt, Petyi bácsi előtt, soha!

– Hallgatsz, ugye – mondta az apja keserűen, és odafordult az elégedett arcú Sándor bácsihoz, aki időközben felállt. – A többit bizza ránk, tizedes úr. Reánk és a gyerekekre – tette még hozzá olyan hangon, amittől Mihálynak menten rosszabb szorult a szíve. Sándor Petyi bácsi káromkodásban tört ki, majd magából kikelve kiáltotta:

– Hallja, szomszéd, ha maga ismét előlről kezdi a köztársaságosdít, és ha el nem veri ezt a tekerőgőt úgy, hogy belekéküljön, én a rendőrségre megyek. És feljelentem magát, hogy csukják be fiastul együtt.

– Várja meg a végét, tizedes úr – intett türelmetlenül Réz bácsi. – Úgylehet, nekünk is lehetnek nyomoztatni valóink.

Petyi bácsi elképedt erre a kijeletésre, sietve vette gyűrött napszámos-kalapját, és csak az ajtóból kiáltotta vissza: ő csak a kötelességét teljesítette, a többi valóban a szomszédék baja – majd gyorsan elhordta magát. Réz Mihály becsukta utána a kaput. Míg odakünt járt, Mihályon erőt vett a félelem. Igazán olyan nagy rablás volt az övé? Hát igazán betörés lett volna az, hogy kivette Petyi bácsiék rongyos fűszekrényjéből a retesz pecsétét? Hiszen olyan az az ajtó, hogy a szél is kinyitja.

Édesapja visszatérőben megállt a küszöbön, és nézte a fiút, nézte sokáig szótlánul. Mihály anyja főzte a vacsorát, könnyei belecsorogtak a leveses fazékba. Réz bácsi végre egészen bejött, a konyhaasztal mellé ült, és mélyet sóhajtva fordult a fia felé:

– Hát ezt gyönyörűen elintézted. Most aztán mit csinálsz?

ETTŐL A HANGTÓL FÉLT MIHÁLY kezdettől fogva. Attól, hogy ismét úgy szól majd hozzá, mint barát a barátjához, olyanhoz, aki előre tudja, mihez kezdhet, sőt, akitől esetleg még tanácsot is lehet kérni. Az volt a legfájdalmasabb számára, hogy régebben még jól is esett neki ez a bizalom, bár sosem tudta, mit kezdjen vele. Sohasem tudta előre, mikor mit fog cselekedni. Bezzeg Kádár Laci tudja mindig, sőt talán még Petyike is. Ezeknek az apjuk mégsem mulasztja el egyszer sem megmondani nekik, mit és hogyan tegyenek. Sosem veszik észre, hogy Laciék magukra maradván is tudnának élni. Óróla viszont régen tudja az édesapja, hogy élehetetlen, mégis szüntelenül előlről kezdi: „most aztán mit csinálsz?... Azt szokta mondogatni neki: – Ne kívánj a mások vezére lenni, de úgy vezesd magad, hogy mások is követhessenek... Úgy tanácsolja ezt, mintha ez lenne a legkönnyebben követhető dolog a világon. Jaj, mennyit kínlódott ő ezeken, amióta a malac megdöglött. Amióta az apja úgy meglökte, hogy azt se tudja, hol áll most.

Kínos hallgatásukat édesanyja hirtelen kitörő zokogása szakította félbe. Lecsapta a rántáskeverőt, a szobába rohant, s ráborult az ágyra.

– Nem bírom én ezt tovább, nem bírom! – kiáltotta a takarót marcangolva. – Nem bírom ezt, Mihály... Üss agyon mindkettőnket, de ne kínozz, hagyj minket úgy élni, ahogy mások élnek. Mindenre kérünk, parancsolj nekünk, ahogy másoknak parancsolnak. Vedd le rólunk a felelősséget... Én sem bírom ezt, hát akkor hogy bírja egy gyermek, hogy bírják a rabszolgalukéik!?

Ó, hogy összefacsarodott erre a Mihály lelke. Kimondta az anyja, kimondta végre hangosan, amit ő nem tudott, nem mert, csak érzett, sokszor úgy, hogy majd megfulladt tőle. Most már tudhatja az apja, most már láthatja, hogy így nem lehet csinálni tovább! Hogy ne-

kik parancsolni kell. Úgy parancsolni, hogy azért ne es- sen rosszul.

Édesapja bement a szobába, s az anyját csitította. Halkan s rábeszélően mondott valamit. Mihály nem értette, mit, de attól az édesanyja lassan megnyugodott, vagy csak erőszakkal magába fojtotta a sírást, mert to- vábbra is az ágyra borultan maradt. Az apja meg kijött, s elgondolkozva leült, egy darabig maga elé nézett, majd anélkül, hogy Mihály felé fordult volna, így szólt hozzá:

– Lehet, hogy igazatok van. Lehet, hogy a szabadság eleinte nehezebb lesz a szolgaságnál. De csak a szabad életnek van értelme. Készülni kell arra kicsinek, nagy- nak. Ha ebben a háborúban legyőzzük az urak rendjét, mi fogjuk vezetni az országot, a gyárat, az iskolákat, a szomszédokat és magunkat, a kicsik és nagyok dolgát. Rátok, felnövő gyerekekre is számíthatunk. Gondolj erre, Mihály. Meg kell mutatnunk a szomszédoknak már most, hogy lehet szabadon élni. Tudunk a saját dolgunkban határozni és helyesen viselkedni. Ha egyébre nem, lega- lább arra gondolj: egyszer szülők nélkül is élned kell. És akkor igazán is rabló lennél, csak úgy tudnál élni nélkülünk, Mihály?... Anyád, persze – tette hozzá gyorsan, mintha attól tartana, hogy rögtön ellenvetést hall a szobából – erre azt mondhatná, hogy előbb- utóbb mindenki elárul, s a többség mégsem lesz rabló. Ez igaz, de szerintem nem kell az embereknek feltétlenül betörniök és rabolniuk ahhoz, hogy rablók legyenek. Elég, ha él bennük a szándék, ha olykor megmozdul ben- nük a vágy. Az ilyeneknek a lelkük zsványkodik, mert örök sóvárgásban tartja őket, hogy ott kaparintsanak, ahol büntetés nélkül lehet, és attól, aki a legügyetlenebb, a legvédtelenebb. Hogy óvjalak meg titeket ettől? Vagy talán ne próbáljak rajtatok segíteni? Én ne segítsek, aki tudom, hogy csak egy kis erőfeszítésbe kerül az egész? Elhiggyem, hogy rajtad már nem lehet segíteni? Felel- hetsz erre könnyen. Elég, ha számba veszed, kik szeret-

nek a telepen. Ha mindenki utál, vagy ha már senki sem szeret, akkor igazán nagy bajba jutottál, Mihály, akkor te gyengébb vagy, mint gondoltam...

Ezúttal feléje fordult, s szomorú szemét kérdőn függesztette rá. Mihály görcsösen kapaszkodott az asztal szélébe, hiába próbált ellenállni apja mindent kimondásra készítő okosságának, a torkában fuldokló vallo-más kiáltásban tört ki.

– Költözzünk el innét, édesapám! Költözzünk el, én utálok itt mindenkit. Itt mindenki okosabb, mint én. Hogy szeressenek így engem? Költözzünk el valahová, ahol nem ismernek. Én ott vigyázni fogok magamra. Én ott csak akkorába kapaszkodom, amekkorát elbírok. És ott maga se kívánjon nehezebbet! Akkor nem kell, hogy bután hősködjek.

Sírt már, sírt bőségesen és keserűn, amiért így kicsikarták gyöngeségének a nyílt bevallását. De ha az édesanyja, a nagy és erős anyaasszony se bírja titkolni, akkor ő miért szégyellje? Most már legalább az apja is tudja, hogy nem kergetheti el hazulról ismét, hogy az elveszett becsület helyett másat szerezzen.

Réz bácsi azonban, amint tovább gondolkozott a helyzeten s a fia kitörésén, úgy érezte, hogy mégsem volt éppen haszontalan az a kis *megpróbáltatás*, amely elé Mihályt és pajtásait a döglött malaccal állította. Hiszen ezek az utóbbi hetekben folyton a hibájukat igyekeztek! jóvátenni. Mégiscsak verés nélkül ébredt fel Mihályban a felelősségtudat. Igen, voltaképpen elégedettnek mondhatná magát, ha ez a súlyos kisiklás nem történt volna meg éppen az ő fiával. Azt is tudni vélte, hogy miért. Sándor Péter elejtett egy-két szót azokról a zsaroló, felnőtt halászkörműről, akik a gyerekeket egymásnak uszították. Ha azok meg nem háborítják őket, a malacot is megszerezték volna már, s így látható eredménye volna igyekezetüknek. Márpedig az roppant fontos, hogy maguk előtt a gyerekek előtt is kiderüljön a próbálkozásuk

haszna. De végül is, hogy lábaltassa ki Mihályt ebből a mostani pácból?

Ha jól meggondoljuk, a rablásért tulajdonképpen máris bűnhődik, vezekel. Igaz, a további felelősség elől szökni szeretne: „elköltözne”... Csakhogy Sándor Péter és más szülők, de még a pajtások is bizonyára keményebb büntetést kívánnak ellene...

Két-három lépést tett a konyhában, majd a nyitott ajtó keretébe állt. Felnézett a felhős égre. Háta mögött a fiú szipogott az asztalra borulva. A szomszédok kerítéséhez valami súrlódott a sötétben, a deszka megropant. Nem figyelt fel rá, elgondolkozva bámult a meszesességbe. Nem is sejtette, hogy a szemközi kerítés mögül a deszkák nyílásain át két szempár szorongva figyeli őt. Az egyik szempár a Máthé Ferié, a másik a Kiss Ámálié volt. Látták idejönni Sándor Petyi bácsit, akkor lopódtak a kerítés mögé, s azóta is itt kémlelődnek: verik-e Mihályt, vagy nem verik, viszik-e a rendőrségre, vagy nem viszik? A két gyerek egyiket sem kívánta. Kiss Ámáli azért, mert sajnálta Mihályt. Feri pedig azért, mert félt, hogy Mihály rávall: ő is tudott a készülő gyermekrablásról, és beleegyezett a közvagyont elorzásába is. Ha Mihály mindezt elárulja, akkor ő is szorul majd.

Szörnyülködve hallották, hogy Mihály mindent magára vállal. Oda szerették volna kiáltani: nem is olyan nagy rabló! Ó, nem irigységből, hanem mert Ferkó sejtette: minél elszántabb zsványynak vallja magát Mihály, annál bűnösebb cinkostársnak nézik majd őt.

Most az ajtó keretében feketéllő Réz bácsit figyelték. Mire gondolhat, mire szánja el magát?

Réz bácsi a felhők mögül elő-előragyogó csillagokat nézte. Apránként maga is belátta: Mihállyal bizony a szomszédok előtt elrettentő példát kellene mutatni. Az ő részéről biztosan megelégednének egy jó veréssel, meg ha visszavitetné a közvagyont, és bocsánatot kéretne vele. Ebben nemcsak a fia, hanem az ő megjavulását is

látnák. Ehhez viszont a történetek után még kevesebb hajlamot érzett, mint azelőtt. Túl azon, hogy semmi értelmét sem látta ennek az eljárásnak, egyáltalán semmi sem gerjesztette verekedésre. Valaha inas korában sokat verték, s akkoriban vad bosszúindulatok forrongtak benne, de azóta megtanították őt más, okosabb, harcos munkások helyesen verekedni, azokat verni, akik a népet ütik. Azóta az elnyomottak verése elleni tiltakozásával mindenütt felháborított az ütlegetéssel nevelő hatalmasokat.

Mi tagadás, ez a körülmény legalább annyi örömet szerzett neki, mintha sorra verte volna mindazokat, akik valamikor oly sokszor és oly kegyetlenül eldöngették. Ez az öröm, olvasmányai és tapasztalatai hatása alatt később abban az értelmi belátásban oldódott fel, hogy az elnyomottak mindaddig nem lehetnek teljesen szabadok, amíg erőszak nélkül is be nem látják: miként kell helyesen és magukhoz méltóan cselekedni, ha egyszer magukhoz ragadják a hatalmat.

Mindezt most újra meghányva-vetve, kedvére való az lett volna, ha a fiú ismét összelebegszik a pajtásival. Erre a lehetőségre próbálta rávezetni Mihályt, amint végre szemközt fordult vele, s a lényegyet kerülgetve így szólt:

– Nézd, alkalomadtán innen valóban elköltözünk... Majd a háború után, ha üres lakást kapunk. Te máig nagyon jóban voltál a pajtásokkal. Na mármost, amíg más lakást kapunk, addig ki kell bírnod valahogy velük. Nem térhetsz ki előlük... Mit gondolsz, hogyan tudnád megbékíteni őket?

Mihály a kiadós sírás után megkönnyebbülten érezte magát. Biztosra vette, hogy az apja most már nélküle is elintézi a szomszédokat. Most mégis tőle vár tanácsot, előlről kezd mindent!

Kétségbeesett elszántsággal ugrott föl.

– Ne kérdezze ezt tőlem, édesapám. Küldje vissza

Kiss Ámálival a *közvagyon*t, de engem ne kérdezzen. Ha én olyan tudós volnék, mint édesapám, én nem kérdezném!

– Csakhogy most én sem tudom kisütni, hogy mit tegyünk – felelte kissé ingerülten az apja. – Mindenféle jó és rossz példák jutnak eszembe... Tudok eseteket, amikor ilyen helyzetben, mint te, némely gyáva emberek, ha megbánták hibájukat, szégyenükben öngyilkosok lettek. Mások meg bátran odaálltak felebarátaik elé, s azt mondták: ítéljenek, megérdemlem. Mások viszont külföldre szöktek, vagy más városba költöztek. Letagadták régi nevüket, jámborságot mímelték. Addig bujkáltak így, míg aztán újra rajtaérték őket valami disznóságon, és elcsípték. Kiderült, hogy nem bánták meg őszintén első hibájukat...

Mihály rémülete nőttön-nőtt: édesapja egyik példáját riasztóbbnak látta a másiknál... Még az öngyilkosság is Laciéknak szerezne örömet! Azok még ebben is gyávaságot látnának, nem pedig erőt, hősiességet, ahogy azt ő elképzelte. Az elköltözésre is azt mondanák: né, megfutott előlünk a híres! Arra pedig még gondolni se akart, hogy önként álljon ki eléjük, és azt mondja nekik: ítéljete. Ez a legborzasztóbb valamennyi példája között. Gyanakvóan nézett az apjára, talán csak nem ezt várja tőle.

Az apja látta már, hányadán áll Mihállyal. De nem adta fel a reményt. Hangja melegebben, de még szilárdabban csengett:

– Magamat nem vonnám ki a legnehezebb próba alól sem. Téged se akarlak. Mert igazán féltelek. Mert igazán szeretnék megkímélni a bajtól. Én a te helyedben odaállnék a csapat elé bátran, én magam vinném vissza a *közvagyon*t. Azt mondanám: *megtévedtem*, ítéljete. Tegyetek próbára, és ha kiállóm, fogadjatok ismét magatok közé. Azt mondanám, szerezzük vissza az elrabolt halászószerszámokat. Engem küldjete a harcba legelől.

... Így, fiam, nem csak a rablókat, hanem Petyi bácsiék helytelen gondolkozását is legyőznénk.

Elhallgatva fürkészte a fiú riadt arcát, s miután látta, hogy még ez sem használ, sóhajtva tette hozzá:

– Jobb tanácsot nem adhatok. Ha reggelig nem tudod rászánni magad, hogy így tegyél, nincs más hátra: Sándor Péter reánk küldi a rendőrséget. Te kiskorú vagy, én felelek érted. Mivel javítóba dugni nem hagylok, magamra vállalok mindent. Pedig tudod, hogy gyűlölöm a rendőrséget meg a bíróságot...

Ezzel magára hagyta Mihályt. Elbotorkált a sötétben Kádár Laciékhoz, s ott sokáig tárgyalt valamit előbb a Laci anyjával, azután Lacival magával. Hazafelé jövet pedig belebotlott a hazalopakodó Setét Károlyba, s vele is hosszasan elbeszélgetett, s valamit erősen megígértette a fiúval. Jó másfél óra is belélt, míg újra hazatért. Mihályt úgy kapta, ahogy hagyta. Ijedten, de mélyen elgondolkozva. Bátorító pillantást vetett rá, azután bement a szobába, s ruhástól végigdőlt az ágyon. A másikon már a felesége aludt a bánatnál is nehezebb fáradtságtól. Mihály megkövülten bámult be hozzájuk. Az ő híres apja, aki mindenkinél okosabbnak látszott addig, most egyszerűen nézi a plafont, és várja a rendőrséget, hogy őmiatta elvigyék. Most már végre teljesen megértette: egyáltalán nem valami játékos csíny, amit ma elkövetett. Igen, most már látja: ha ki nem talál valamit, holnap rendőr lépked az apja háta mögött. Az ő okos apja háta mögött.

Úgy érezte, hogy minden csontján fagyos szél sívít keresztül. Lerogyott a konyhaszékre, s úgy nézett maga elé, mintha megvakult volna. Ilyenformán hiába akasztaná fel magát, hiába szökne el valahová, az apját így sem, úgy sem tudná megmenteni attól, hogy rendőr ne álljon a háta mögé. De hát akkor mit tegyen? És nézte sokáig a fekete semmiséget a konyhaajtón kívül elterülő sötét éjszakában.

A kemencében lassan kihuny a parázs, a fővésében megálló bableves színe bebőrödzött. A szomszédok kerítése mögött Máthé Feri és Kiss Ámáli régen elunta már a leskelődést. Hazamentek virrasztani.

Ezen az éjszakán a Köves utcában is nyugtalanul forgolódtak a gyerekek. Lefekvés előtt megtudta mindegyik, hogy Petyi édesapja mivel fenyegette meg Réz bácsit. Emitt meg Mihály csak ült, ült a konyhában, míg csak rá nem eszmélt a ráereszkedő nagy csendre. Édesapja odabent az ágyon ruhástól elaludt, s amint Mihály elnézte fáradt, szomorú arcát, egyszerre nagyon megszánta, s valami forró elszántság ömlött végig rajta: megmenti az apját. Már tudja is, mit fog csinálni reggel.

Ebben a nekibuzdulásban arra is ráeszmélt, hogy már régen elmúlt az elsötétítés ideje, s lám, a nyitott ajtó teljes szélességével ontja kifelé a villanyfényt. Becsukta hát nagy csendesen, s aztán bement a szobába. Óvatosan kifűzte és lehúzta apja lábáról a bakancsot, ne szorítsa álmában, ő maga is lefeküdt a díványra. Egy darabig ide-oda hányta magát, s holnapi nagy tettének részleteit tervezgetve szépen elaludt.

BÁR ÉJJEL rémeseket álmodott, s újra meg újra felébredt, reggel mégis ő ugrott talpra a legkorábban. Még fél öt sem volt, mikor készen felöltözve nyitott ajtót a bekéredzkedő friss levegőnek. Szedelőzködtek odabent már a szülei is. Azzal köszöntött rájuk, hogy már tudja, mit kell tennie. Ne féljenek, estére már minden jó lesz. Az apja kíváncsian fürkészte arcát, de egy szóval sem érdeklődött tervei felől. Búcsúzóul csak ennyit mondott neki:

– Hát csak úgyesen, Mihály.

A fiú gyorsan lenyelte a csésze tejet, s elköszönt hazulról. Majd felfutott a padlásra, az ereszgerendák rejtekéből előhúzta a két utca zacskóba kötött közvagyonát,

összesen húszegynéhány pengőt, azt magához vette, s nehéz szívvel bár, de elég frissen és elszántan sietett a Köves utcába, a réten borzongó kőrisfa alá. Még egy fia lélek sem dugta ki az orrát a kapukon. Edényzörgés, kerekeskút-kattogás s más tompa zajok jelezték, hogy a házakban készülődnek már a munkába igyekvő szülők. Mihály leült, a fa törzsének vetette a hátát. Izgatottan tartotta szemmel az egy oldalú utcát. A házak ablakai rendre kitárultak a rájuk tűzött kék papírokkal. Egy-egy borzas fej bukkant ki a cserepes virágok közül. Némelyik csodálkozva meredt a kőrisfa alatt ülő fiúra. Egy-egy kisebb gyerek csak lenyelte a csésze tejet, s elköszönt hazulról. Majd riadtan megállt báméskodni, aztán rohant vissza, ahonnan jött. A szülők közben egyenként siettek el hazulról, fél szemmel oda-odanéztek Mihályra: vajon mire várhat ott egyedül! Legutoljára Sándor Péter bácsi ment el hazulról, mellette hosszú feleségével. Mihály sápadtan szaladt a csizmás, fuvaros külsejű törpe ember elé.

– Tizedes úr – lihegte már messziről –, édesapámat ne tessék feljelenteni. Én vagyok a hibás... Engem tessék...

Petyi bácsi egy helybe meredt, mint a földbe vert cövek. Füle, elméje latolgatta a megszólításban csengő hangot, nincs-e annak is olyan gúnyos mellézköngése, mint amikor Mihály apja szokta ezzel a titulussal illetni. Nem, ebben egy riadt fiúhang könyörgése reszketett. Ugyanakkor arra is ráeszmélt Petyi bácsi, hogy ma későbbben ébredtek egy félórával, s még majd az orra előtt fogják becsapni az üzem kapuját. Ráförmedt hát Mihályra:

–Eredj az utamból, most nincs időm...

– Gyere már – rántott egyet rajta hosszú karú felesége...

Mihály ott maradt egyedül és megkönnyebbülten. Tudta, hogy Sándor Petyi bácsi estig nem tizedes, ha-

nem csak raktári napszámos, akit ide-oda hajkurásznak. Nincs mit félnie tőle. Visszatért hát a kőrisfa alá, és várta azokat – akiktől csakugyan félt. De azok csak nem akartak mutatkozni. Mindössze a kisebb gyerekek futkostak egyik szomszédból a másikba. Vitték a hírt. Nem zajongtak, nem kiáltoztak, csak rejtélyesen sugdolóztak. Mind többen jöttek a rétre, s állták félkörbe a sápadt Mihályt. Nem merték megközelíteni, olyan ijesztően elszántsak látszott.

– Verekedés lesz – súgtak össze riadtan. – Né, a keze markol valamit...

– Biztosan bicskát...

Mihály ügyet sem vetett rájuk. Laciékát várta, már majd felrobbant a türelmetlenségtől és az izgalomtól. Attól félt, hogy ha még sokáig váratják, elfelejti a ki-gondolt mondókát, amellyel fogadni készült őket. Ő, nem bocsánatért jött ő esdekeln: küzdeni jött, védeni magát és vélt igazát – életre-halálra. Aztán ha győz, egye meg a fene őket, elmegy suszterinasnak, még hálni sem jön haza, csak ne kelljen találkoznia velük.

A kisebb gyerekek beszóltak már Kádár Lacihoz meg Setét Károlyékhoz és Sándor Petyiékhez is. Azok tehát tudták, hogy ő itt van, miért nem jönnek hát? Nem bírta tovább, s rákiáltott a szájtátókra: küldjék ki a vezérüket. Közben megérkeztek a Kajántó útiak Máthé Ferivel és Kiss Ámálival az élen. Laciék, mintha csak rájuk vártak volna, rögtön kiléptek az utcára. Jött már Petyike is Bözse hűgával, Setét Károly repülő rongyai-val vidáman ugrott ki a kapun, Jani öccse viszont annál szomorúbbnak látszott. Kerekes Sárikáék kapuja előtt azután csomóba verődtek, s amikor Sárika is közéjük érkezett, lassan megindultak a réten Mihály felé.

A szemükbe tűző erős napfénytől hunyorogtak, úgy pislogtak Mihályra, mintha ő volna a nap. Sehogy se bírtak ránézni. Még a hányaveti Károly is zavartnak látszott. Ő jött legelől, mögötte az elcsúfított Laci, to-

jásnyi kék dudorral a halántékán. Édesanyja a Sándor néni fakanalával sikerítette oda az este ezt a homlokdísz. Setét Jani nagy fejét az anyja szintén dagadtra pofozta. Bözse egy-két kitépett hajtincset panaszolhatott volna fel, Petyikének csak a kedélyén hagytak nyomot az apja „ötujjai”. Egy-egy kék folttal Kerekes Sárika is eldicsekedhetett volna, ha azok nem a szemérmesebb részén lettek volna.

Bizony, a Köves utcai szülők az este ugyancsak helyre igyekeztek hozni azt a mulasztást a nevelés körül, amelyet Réz bácsi rábeszélése miatt hanyagoltak el. Nem, egyáltalán nem volt valami jó kedvük a Köves utcaiaknak. Hitetlenkedve fürkészték Mihályt. Máthé Feri már elújságolta nekik, hogy mit láttak az este a kerítés hasadékan át. Vagyis hogy semmit sem láttak: se pofont, se rúgást, se dumézást: semmit, de semmit, amit verésnek tekinthettek volna. Réz bácsi még csak nem is káromkodott, egyszerűen csak megbeszélte Mihállyal a bűnököt. Mégis: mi hozta ide ezt a Mihályt? Nem fél a nyavalyás, hogy ellátják a baját, mikor az övékét miatta úgy ellátták?

Odaértek végre a kőrisfához, de nem léptek annak csipkés lombú árnyékába, hanem megálltak azon kívül, s várakozva néztek Mihályra. Az meg csak állt a fa törzséhez tapadva, úgy, ahogy a vadnyugati regények képein látta a fához kötözött büszke indiánt. Most a kisebbek is közelebb merészkedtek, minden percben készen arra, hogy futásnak eredjenek.

– Itt vagyunk, kezdheted – vált ki Sándor Petyi fenyegetően a többiek közül.

Mihály most már valóban elkezdhette volna, csakhogy ő nem így képzelte el ezt a találkozást. Arra számított, hogy megrohanják, szidalmazzák, vádolják, és most tessék, előállnak, hogy: „kezdheted”. Most biztosan valami nagyon okosat, találót kellene odavetni nekik, de hiába erőltette magát, mert csak dühbe jött, s előkészített mon-

dókájának a legvége, mondhatni a csattanója szaladt ki a száján. Vele egyidőben kirántotta zsebéből a zacskóban őrizett közvagyon, s megvetően a Károly lába elé vetette:

– Nesztek – kiáltotta rekedten –, egy fillér se kell belőle. Számoljátok meg, aztán ítéljetek...

Erre a fordulatra viszont Petyiek nem voltak elkészülve. Ők a kicsik rémhírei alapján valami hosszú pengéjű, nyitott bicska elővillanására számítottak, s e helyett most ideveti ezt a zacskót. Hát ez zacskóban őrzi a közvagyon, mint valami falusi bába? Ez még egy rühes Wertheim-kasszát sem tudott kigondolni, legalább egy szardíniásdobozból? Különösen Petyike biggyesztette el a száját: ilyen kincstáros volt ez a Mihály! A mellette álló Kiss Ámáli szeméből viszont örömkönnyek bugygyantak ki. Ujjongott, hogy nem lesz verekedés. De azért Mihály legutolsó szava kissé aggasztotta. Nem bírta megállni, hogy meg ne kérdezze tőle:

– Hogy képezed azt az ítélest, Mihály?

Károly a Réz bácsinak tett ígéretére emlékezve főlényesen visszalökte Kiss Ámálit a többiek közé, hogy ne kotyogjon, mert zártkörű tárgyalást rendel el. Mit gondol: a bírók nem a vádlottól szokták megkérdezni, hogy felakasszák-e, vagy megkegyelmezzenek neki. Hajaj, látta ő, hogy megy a törvényszéken. A múlt télen nemegyszer beült a tárgyalóterembe az újságokkal melegedni. A perrendtartás értelmében Mihályt most először is vizsgálati fogságba kell dugni. Erre a célra pedig jó lesz a Petyiek fűskamrája. Ripacsot meg kinevezi börtönnek a tizenkettedik fizetési osztályba.

– Azt már nem – tiltakozott Petyike –, a mi fűskamránkat többé nem adjuk se kincstárnak, se börtönnek. Édesapám megmondta, hogy agyonveri a kutyát is meg minket is, ha még egyszer idegent hozunk be az udvarra vagy a házba.

Hasonló tilalmakat emlegettek a többiek is, különben sem volt kedvük ehhez a nagyképű büntetősdíhez. Károly azonban makacszkodott, hivatkozott Mihályra: ő kívánja, hogy ítéljenek. Azt hiszik, eszébe jutna neki ilyen hülye játékot játszani, ha nem volna komoly a dolog? Az persze enyhítő körülmény, hogy Mihály kéri az ítélest.

– Igen, de nem fáskamrába – kiáltott közbe Mihály, aki mindedig utálkozó félelemmel figyelte a történetet. – Üssetek agyon, vagy akasszatok fel, nem bánom, de a fáskamrát szétrúgom... Egy olyan nagy rablót, mint én, nem lehet fáskamrával meggyalázni.

– Na, na... nem is vagy te olyan nagy rabló – avatkozott közbe Máthé Feri jószívűen.

– Én is azt mondom, nem kell felfűjni a dolgot – segített Ferinek Kádár Laci. Hűvös, csendes viselkedéséről senki sem gyanította, hogy az összefügg Réz bácsi tegnap esti látogatásával. Lacinak inkább a kiégett nadrágján járt az esze, s Kerekes Sáríkat nézegette haragosan, miért tagadta le a lyukat. Az anyja még ma reggel is folyton cigarettázásra gyanakodott. Sáríka állhatatosan került Laci tekintetét, de nyomban pártjára kelt, mihelyt lehetett: igaza van, nem kell olyan nagyfiút csinálni Mihályból.

Mihály előbb csak elképedt, aztán már kékült-zöldült mérgében. Tessék, idejön, hogy ítéljenek, kiállta a tegnap azt a nagy drukkot, kötéllel a nyakában; halálra keseredett az anyja, fenékgig felfordult az apja kedve, és ezek most letagadják a nagyrablót, és nem akarnak ítélni! Irigyelik tőle még ezt is. Dühösen emlékeztette Laciékát: mi más, amit ő csinált, ha nem betörés, ha nem rablás? Ugyan ki merte volna ezt megtenni közülük? Ha nem nagy a dolog, akkor Petyi bácsi miért fenyegetőzött a rendőrséggel, miért emlegette az egységet és a magyarokat? Gondoljanak arra, hogy milyen nagy verést kaptak az este, nézzék Laci homlokán a dagadt ci-

pót. Gondoljanak arra, hogy őket is rablásra csábíthatja, ha nem büntetik meg. Ő ide jószántából jött, verés nélkül. Lássák meg a szülők, hogy lehet verés nélkül is becsületes a csapat.

– Ne papolj annyit – förmedt rá Laci –, vége a játéknak. Szép volt, izgalmas volt, de elég volt.

– De én azt akarom, hogy ítéljete, nem játékból, komolyan. Mindent kiállók, amit rám szabtok.

– Csak a fáskamrát nem, ugye? – szolt közbe megvetően Károly, akit untatni kezdett ez az egész cécó, s lenézése jeléül feltornászta magát a kőrifára.

– Ha akarjátok, még a fáskamrát is kibírom – szánta el magát Mihály. És hogy minden gyanút kizárjon, kijelentette, hogy az ő fáskamrájukba nyugodtan bezárlhatják, az apja nem haragszik meg érte.

Laci csodálkozva tekintett rá, mi ütött ebbe: igazán ennyire megjavult volna? Elfogta a kíváncsiság s megkérdezte: becsületszavát adja-e, hogy mindent kiáll, akármire is ítéljék? Ne féljen, nem gondol ő se fáskamrára, se agyonverésre, se más efféle marhaságra, hanem egészen halálos komoly dologra. Ahogy eddig csinálták, abból kár és felsülés származott. A malac megdőglött, az óra elromlott, a nadrág kiégett, a halászószerszámok elvesztek, kincsek se híre se hamva a szemétdombon, s az is kiderült, hogy a gazdag gyerekek nem szoktak elveszni. Ezért olyan ítélet kell, amiből az anyák is lássák, hogy most már vége a játéknak.

Szegény Petyi nyelt nagyokat, de már nem merte védelmébe venni a szemétdombi kincseket, a gazdag gyerekek elveszéséről pedig már neki is lesújtó véleménye volt. Mihály laposakat pislantott: Laci miféle ravaszágon töri a fejét, csak nem ítéli valami olyanra, amit igazán nehéz lesz kiállani? Habozott a becsületszó kimondásával, de a gyerekek már egészen szoros kört fontak köréje, s kíváncsian várták a választát. Mit volt mit tennie, kimondta a becsületszót.

Laci kezét nyújtott neki, így vette szavát, azután intett Petyinek, Setét Janinak, Kerekes Sárinak: fel a fára, tanácskozni. Mihály pedig menjen és üljön az árok szélére, ne hallja, miről lesz szó a fa tetején. Egyáltalán mindenki menjen el a fa alól, amíg a tárgyalások tartanak.

Mihály nehéz szívvel engedelmeskedett. Elmenőben emlékeztette Laciékat: ne felejtsek, neki sohasem jutott volna eszébe a rablás, ha a közvagyonból kiadták volna a Kajántó útiak részét, de mikor Károly azt írta a „Fekete Hírek”-ben, hogy a részüket nem adják ki, akkor ezt igazságtalanságnak érezte. És nem a saját jószántából pártolt át a hegyes állú halászhoz se.

– Ki gondol már ezekre? – legyintett Laci. – Értsd meg már, hogy ez mind csak játék volt!

S ezzel fenntermett a fán, amelyet Károly erre az alkalomra „igazságügyi kabinetnek” nevezett ki. Felhúzták Sárিকát is. Máthé Feri búsan ácsorgott a rét közepén: vajon őt miért nem hívták meg a „kabinetbe”? Még annak a nagy fejű Setét Janinak is több becsülete van, mint neki. Aztán senki sem kíváncsi a Kajántó útiak véleményére, hogy egyet sem hívtak meg közülük, hiszen egy Kajántó úti felett ítélnék?

Odahúzódott a rét szélén Mihály mellé, s bátorítani próbálta, de Mihály arrább ült. Kerülte Kiss Ámáli tekintetét is. Ne dörgölözzenek ezek úgy hozzá, mintha tegnap nem ők hagyták volna cserben. Különbén is rájött már, hogy ezek a Kajántó útiak sem ész, sem ügyesség dolgában nem versenyezhetnek Laciékkal. Hogy szeretett volna most ott lenni közöttük a fa tetején! Csoda komolyak voltak, egy szó sem jutott idáig, oly halkan tanakodtak. Mi a csodáért is kellett azoknak a fára mászni, ha igazán vége a játéknak. Még mindig komolyan veszik Károly mondását, aki azt mondta egyszer

régebben, hogy a fennkölt gondolatokért mindenki felmászik valami ugorkafára.

A fa alatt Ripacs örködött, mintha küldöncként tartották volna ott. Fel-felcsett a tanácskozáshoz. Mikor még nem volt kenyérjegyes világ, a gyerekek azzal szórakoztak, hogy kenyérhéjakat ejtettek le a magasból, s igyekeztek Ripacs orrát megcélozni. De erről is leszoktak már. Általában egészen leszoktak arról, hogy Ripacsnak enni adjanak. Szegény állatnak minden csontja élesen kinyomta már szép fekete kutyakosztümjét, de azért egyre csak fellest a fára, farkával meg integetett: tessék csak célozni, legalább egy barátságos pillantással. Azzal is megelégzik a ti szegény, öreg Ripacsotok.

Az ítélezők tanácskozása sokáig tartott, Károly és Laci nehezen tudtak megegyezni a kiszabandó ítélet természetét illetően. Laci azt kívánta, hogy Mihályt küldjék el inasnak vagy ahhoz a cipészmasterhez, aki az évzáró vizsga után felvette volna, vagy ahhoz a kötélverőhöz, akitől a zsineget Petyi olyan rettentő olcsón vette. Ez olyan ítélet lenne, amivel mindenki megelégedne. Ha Mihály betartja, akkor még Sándor Petyi bácsi se moroghatna. Réz bácsi is láthatná, hogy nemhiába bízott a csapat becsületében. Ez már komoly *pénzszerző* munka lenne. Ha az idén már nem is, de jövőre a malacot is megszerezhetné Mihály.

Károly kézzel-lábbal ellenezte ezt a „kényszermunkára” ítéletet. Kioktatta Laciékat a pénzkereső munka áldatlansága felől. Nézze meg őt, mit szerzett ő eddig munkával? Az inasoknak meg éppen ingyen kell kutyáskodniuk vagy három évig. Egy év múlva Mihályról éppúgy fog fityegni a rongy, mint róla. Ellenben a halászás, az igazi szép foglalkozás. Csak vissza kell szerezni a szerszámokat. Arra kell ítélni Mihályt, hogy jelentkezzék az engedélyes halásznál, s valami furfanggal kaparintsa vissza tőlük a szerszámokat, a köztárgyból pedig alapítsanak egy Halkirántó Szövetkezetet, később

a begyűlt pénzből hálókat vesznek. Akkor aztán olyan gyönyörű munkát végeznek, hogy dagadtra keresi magát Kajántón mindenki.

Laci, őszintén szólva hülyeségnek nevezte ezt a tervet. Emlékeztette a lelkesedni kezdő Setét Janiékát Réz bácsi figyelmeztetésére, hogy a halászás a Kis-Szamoson nem fizetődik ki. Nem helyesli a halászást az édesanyja sem, és senki sem az utcából. Ezután is tekergőnek nézné őket mindenki. Mert ami a tengerparti vagy Duna-parti fiúknak komoly munka, az itt a Szamos-partiaknak csak tekergő naplopás, a kicsiknek meg játék. Márpedig se Mihály, se ő, Laci, se Petyi nem kicsik már. Leányokat meg ki a csoda látott a Szamoson halászni?

Petyit roppantul fellelkesítette Laci érvelése. Végre belátta, hogy ő nem olyan kicsi már. Igen, ő Laci mellett szavaz, de ne csak Mihály menjen el dolgozni, hanem ítéljék magukat is munkára. Laci mellé pártolt Sárika is...

– Könnyű nektek – dühöngött Károly –, de mit szóljak én? Én sosem voltam kicsi, én mindjárt azzal kezdtem, hogy dolgoztam, mint egy ló. Én már második elemista koromban peracet árultam a moziban. Harmadikos koromban a csúszdában nyaraltam, dobtam a tűzfát a vagonokból. Negyedikos koromban hordtam a fűrészport a parkettgyárban és a téglát a kőműveseknél. Miért ne legyen most olyan munkám, ami játék is egy szikrát meg nyaralás is egy kicsikét. Segítsen nekem Mihály: szerezzük vissza a szerszámokat attól a két pasastól. Ha nem árulja el a tervünket, akkor tudni fogjuk, hogy igazán megtért. Ez lesz az ő igazi próbaköve. Inasnak az apja is elkergetheti.

Laci hajlott már az áthidaló javaslat felé, hiszen tegnapelőtt még ő mérgeződött Petyikére, amiért veszni hagyták a halászószerszámokat, vagyis az igazságot. Már csak azért aggódott, hogy hátha elárulja őket Mihály

akkor aztán a két halász bosszújában még le is találja húzni róluk a ruhát, elveszi a sapkájukat is.

– Ne félj – kiáltotta Károly oly lendülettel, hogy majdnem leesett a fáról –, olyan csurdén megyünk halászni, mint a porcelán, csak egy kis gatyában. Nem lesz, mit letéjjenek rólunk. És aztán ha tépnek is: micsoda Petőfi-raj ez, ha egy kis kopasztást nem mer vállalni a szabadságért! Ne hozzatok szégyent Petőfire, ő a szabadságért élt-halt. Miért ne maradjon a halászószerszám a kicsiknek? Keressék meg ők is a kenyerüket valamivel. Ők sem inasnak nem mehetnek, sem más pénzkereső melóra.

Lacit ez az érvelés leszedte a lábáról. Jól van: ítéljék arra Mihályt, amire Károly akarja. Menjen és vezesse félre az ellenséget, ígérje meg, hogy ezután egy hallal is megelégednek naponta, csak halászhasanak. Mikor pedig kezükben lesz a szerszám, egyszerre el fognak szaladni. A kicsik aztán boldoguljanak a Szamoson, ahogy tudnak, Mihály menjen inasnak, a többiek pedig kereszenek munkát ott, ahol találnak.

Károly örömeiben felugrott, két vastag ágon keresztbe állva szájába kapott ujjaival éleset füttyentett. A rét szélén izgatottan várakozó „közönség” odanyargalt. Ripacs a futók elé száguldott, onnan meg vissza. Azt hitte a jámbor, mérkőzésre füttyöltek, s mind csak a magasba kémlelt, nem látja-e a felrúgott labdát, majd fellest Petyihez a fára, hátha a szertáros dobja fel a fekete rongy gombócot.

Mihály a futók háta mögött lépésben és igen lassan jött. A fáról leugráló „ítélők” arcát fürkészte, s bizony libabőrödött a háta. Laciék bevárták, míg a fa alá ér s a kisebbek utat nyitnak előtte, akkor aztán kihirdették a döntést. Ripacs Laci és Károly között állt, kukkra csapott farka csendre intett. Károly szentelen szándékossgal az orrára pökött, de Ripacs nem sértődött meg,

nyelvével egykettőre megtörölközött s figyelt, mintha értené Laci ítéletkihirdetését.

A fiú egyáltalán nem volt szertartásos, csak egyszerűen elmondta, mit határoztak. A kicsik ujjongásban törték ki, mikor meghallották, hogy a csapat visszaszerzi részükre a halászószerszámokat, de nyomban el is némultak, mert rögtön megértették, milyen nehéz szerepet szántak Mihálynak e vakmerő vállalkozásban.

Valamennyien őt kémelelték. Kiss Ámálinak könnyek gyülekeztek a szemében. Előtte borzasztóbbnak tűnt ez a büntetés minden fáskamránál és agyonverésnél.

Mihály falfehérre sápadt.

Ő önként, a csapat iránti megvetése jeléül készült inasnak szegődni, és ezek most büntetésként sózzák rá. Az ítélet másik felét meg éppen kegyetlennek érezte. Éppen őt küldik a hegyes állúhoz. És még azt is hozzáteszik, hogy azért szabták ki rá ezt, mert annyira buzgón kiszolgálta a hegyes állút, hogy képes volt vele ártani a Köves utcaiaknak.

Ez az indoklás fáj a legjobban, de nem mert tiltakozni, hiszen szavát vették. Ujjonganak, tehát senki sem ellenzi. Még a Kajántó útiak közül sem áll elő egy sem. Kiss Ámáli könnyeit meg nem vette észre, sem Máthé Feri és Petkes Zuzska megrendülését, ő csak a szeme elé tolakodott cigányképű Sándor lányok rosszindulatú szemezését látta, és Lacit, ezt az örök ellenséget! De nem baj! Majd megmutatja nekik, hogy ő most már egészen más Mihály! Igen, más Mihály... De azért hebegve kérdezte az izgatott kíváncsisággal várakozó csapattól:

– Mikor menjek a hegyes állúhoz?

– Rögtön – hangzott a kegyetlen válasz a Sándorleányok csoportjából. Ezt még az sem enyhítette, hogy Károly bátorítóan kezdte oktatni, mondván: jobb, ha minél hamarabb túlesik rajta. Laciék holnap már komoly munkát mennek keresni. Laci nyíltan Mihály

szeme közé nézett. Tudni szeretette volna, vajon elárulja-e őket? Mihály már gyanította, hogy a küldetésnek tulajdonképpen az a célja, hogy kifürkésszék hűségét. Csak azon csodálkozott, honnan jutott ezeknek az eszébe éppen az, amit az édesapja tanácsolt neki. De elszántan elindult.

Útközben azonban mind dermesztőbb dolgok jutottak eszébe, amint a kukoricás felé indult. Nem nézett egyikre sem, pedig egy darabon elkísérték és bátorították. Kiss Ámáli meg éppen ajánlkozott, hogy vele megy, segít neki.

– Nekem ne segíts, egyik se segítsen! – kiáltotta a haragtól pirosan, úgyhogy a kisleány megszégyenülten rogyott le a gyepre.

Igen, most egyedül kívánt maradni. Ne lássák, ha összevagog a foga. Ó, csak ezen essék túl szerencsésen...

Még vasárnap sem látogat haza. Bánja is ő, beáll kötélverőnek vagy suszternek, édesmindegy neki ez is, ha motorszerelő nem lehet.

Ment-ment, lehorgasztott fővel, át a szárazságtól senyvedező kukoricáson, keresztül a szemétdombon. Embermagasságyira nőtt szamárkórók és bokornyira terebélyesedő keserűlapuk között. Azután végig a Szamos partján, el a sintérek fahídja mellett. Onnan már púpos, girbe-gurba, nyomorék törzsű fűzfák alatt vitt az útja. A túlsó parton elmaradoztak a legkülső Bolgár telepi házak is, és ő csak ment. Már csak a Szamos kísérte halk loccsanásokkal. Néhol a víz csendesebb folyásúvá lassult, medre összeszűkül. Az ilyen helyeken a víz valami borzasztót susogott.

Sokáig állt egy-egy ilyen helyen, mind nehezebben bírta távoltartani magától a víz erős vonzását. A csendesen kavargó örvények elszédítették. Nem is gyanította, hogy alig tíz lépésnyire mögötte a fűzfabokrok között

Károly lapul, önként szegődött a nyomába, hogy ki-kémlelje. Hogyha elárulná őket, akkor meg se kíséreljék a halászóvesszők visszaszerzését. Akkor vesszenek oda örökre Mihállyal együtt. Károly meghökkenve észlelte a Réz fiú zavaros viselkedését. Jól emlékezett rá, hány-szor fenyegetődött már ez a gyerek öngyilkossággal. Ezért aztán mind ijedtebben tartotta szemmel. Arcáról eltűnt a hányavetiség. Nem tudott úszni. Ha Mihály a vízbe szédül, mit tegyen?

Már többször azon volt, hogy előugrik, és Mihály karjába kapaszkodik, de Mihály ilyenkor mindig odább-vánszorgott a víz partján. Azok a kis örvények mégis-csak elengedték. Nem kavarogtak olyan mélyről és olyan állhatatosan a Mihály lelkében, hogy egészen erőt tudtak volna venni rajta. Valahogy megérezte talán, hogy még sincs annyira egyedül! Amint bódultan továbbhaladt, egyszerre csak halk férfihangok csapódtak a fülébe. A Szamos medre itt ismét szétterült, a víz nagy kövek között bukdácsol tova, a partot pedig, amely itt lapos mezővel folyik össze, számtalan törpe fűzfa és bokor tartítja. Az egyik ilyen bokor mögül kék füst szállt fölfelé. Onnan verődtek szét a férfihangok. A bokrok zöldje közül fehér ing villant a szemébe, majd egy meztelen, vastag férfitorzs vált láthatóvá. Ezt követőleg az egyik férfihang hangos nevetésbe csattant:

– Haha, csak látta volna...

Mihály ráismert a hahotázó hangjára, a tömzsi haholásé volt. Már az arcát is megpillantotta meg a hegyes állúét is... Önkéntelenül is egy bokor mögé hasalt le. Onnan jól látta, hogy a két ember kövek közé rakott tűz fölött egy nagy lábosban főz valamit. A levegőben olajban sült hal szaga terjengett. A két halász, úgy látszik, ebédet főzött, és ami Mihályt módfelett meglepte: olyan baráttan társalogtak egymással, mintha sosem ellenségeskedtek volna. Ez a barátkozás azonban felette

egyoldalú volt a valóságban, mert a hegyes állú éppen csak hogy megtúrta a tömzsi közelségét. Undorral hallgatta, mikor a mellé tolakodó tömzsi azt kezdte hánytorgatni: hülyeség volt hagyni a dolgok elfajulását. Ha mindjárt a kezdet kezdetén összetársultak volna, nem estek volna egymásnak a két táborra szakadt kölykök. Ma is nagyszerűen halásznának nekik. Így mindketten elestek a jó keresettől.

Ennek haszontalanságát most a hegyes állú is belátta. Az utóbbi hetekben egészen jól beleélte magát a „munkaadó” szerepébe – ahogy a tömzsi mondogatta. Sosem ízlett kellemes érzés volt naponta zsebre vágni a gyerekek keresetét, s lusta bizakodással tekinteni a holnapokra. Ilyen jó dolga sosem volt eddig. Hagyta hát a tömzsit tolakodni, hiszen olyan jól jött kiszolgáló felkínálkozása. Két olyan dologtól szabadította meg, amelyet eddig Mihályék végeztek helyette: a halak értékesítésétől és az ebéd főzésétől. Cserébe mogorván osztozott vele a gilisztákon, és nem bánta meg.

A tömzsinél egy kis üvegben étolaj volt, s olyan pompás rántott halat készített vele, hogy a hegyes állú igazán megnyalhatta a száját utána. Ezenkívül a tömzsi érdekes történetekkel is traktálta.

Mihály érkezésekor éppen holmi gyanús történetet mesélt neki igen förtelmes modorban. A hegyes állú mindezek ellenére változatlanul utálta, s egyre csak a tüzet piszkálva, helyeslésnek alig mondható morgással jutalmazta a tömzsi buzgóságát.

– Hát arra a tavalyira emlékszik-e? – kezdett új elbeszélésbe a tömzsi, mialatt a hegyes állú újabb halat emelt ki bicskája hegyével a rotyogó olajból.

A hegyes állú – Mihály csodálkozására – emlékezett. Minél tovább hallgatta őket, annál inkább kiderült, hogy a hegyes állú még tavalyelőtti közös lebujlélményekre is emlékszik. Akárcsak a tömzsi, ő is jól ismerte a rossz hírű utcák valamennyi hírhedt személyét

és tolvaját. Mindkettőjüknek volt valami bizalmasan gyanús viszonya ezekkel. Szóba került közöttük a halászás is. A tömzsi ismét felhánytorgatta a hegyes állú oktalanságát, s Mihály füle hallatára röhögött: mennyire sikerült beugratniok a gyerekeket azzal az elavult engedéllyel. És hogy hamarosan válhattak volna érvényes engedélyt is, ha a marakodással szét nem ug-rasztják őket.

Mihály hovatovább borzadva eszmélt rá, hogy ez a két férfi milyen romlott ember lehet. Ez a felismerés még félelmetesebbé tette őket szemében, de ahelyett, hogy jobban félt volna tőlük, mint azelőtt, inkább valami hideg józansággal kezdte szemlélni őket. Megsejtette, hogy ezeknek több okuk lehet a rendőrségtől és az emberek megvetésétől tartani, mint neki vagy az engedély nélkül halászó csapatnak. Érezte, hogy az igazság inkább az ő oldalukon állhat, mintsem ezen a kettőén. Ez a tudat megerősítette Mihályt.

Csak a régi félelem némi utóborzongása volt az, ami mégis görcsbe rántotta hajgyökereit, amikor a bokor mögül felállt, s elszántan indult a tűz mellett heverészők felé. Az a hegyes állú csontváz merte őt megverni annak idején a beszakított horgok miatt? – sandított utálkozva a fürdőnadrágra vetkezett ember girhes mez-telenségére. Ez merte őt megütni, őt, akit az apja so-sem bántott egy ujjal sem?

Feléjük közeledve szándékos zajt vert az ösvény menti bokrok cibálásával. Átnézett a folyó túlsó part-jára, mintha ott keresne valakit. Mintha sejtelve sem volna a két ember jelenlétéről. Már csaknem túl is ha-ladt rajtuk, csak a hirtelen felugró hegyes állú hívó ki-áltására fordult meg.

– Né – mímelte kissé remegve a csodálkozást –, itt tetszenek lenni? Azt hittem, hogy már ki sem jöttek.
– Megállt a tűzhelyük előtt, s örömet színlelve kér-

dezte: – Kibékülnek egymással a fiúk, örvideni fognak, ha megtudják. Legalább nem lesz több verekedés a gilisztáért... Ugye, nem fogadtak fel más fiúkat helyettünk? Ezután elég lesz nekünk egy hal is fejé-
ként naponta, csak halászhasunk!

A tömzsi domború mellét süttette a nappal, s előbb gyanakvoán fürkészte az izgatottságtól remegő fiút aztán egy álnok vigyor mögül kivillantotta hibás fogait.

– Hallja – fordult a hegyes állúhoz, aki haragosan méregette Mihályt –, megengedjük nekik, hogy ismét velünk halászhasanak?

– Csak úgy, ha semmit sem kívánnak – felelt a hegyes állú vonakodva. – Kárt okoztak a kétnapi lógással. Tegnap csalétket vettem és a nyakamra bűdösödött. Mikor a kárt ledolgozzák, beszélhetünk a fizetésről is.

– Ledolgozzuk – ígérte Mihály könnyű szívvel.

– Azért küldtek, hogy megkérjem a-a... bácsikat.

– Hol vannak? – nézett körül mohón a tömzsi.

– Szaladj értük. Estig még jó fogást csinálhatunk. Sosem jártak ilyen jól a halak, mint ma. Eredj utánuk, mi itt megvárunk.

Mihály most igazi örömmel ugrott. Ígérte: egy órán belül itt lesznek, lehet, hogy még hamarabb is. Ezzel futásnak eredt a visszafelé kanyargó parti ösvényen. Nem figyelt arra a gúnyos kacagásra, ami a tömzsiből rőffent ki, mikor hátat fordított nekik. Arra sem fülelt, mit is mond a gyanakvó természetű hegyes állúnak.

– Hallja, megbékültünk. Ehhez tartsa magát. Most aztán igazán nyélbe üthetjük a nagyvállalkozást. Haha... hogy micsoda kis piszkok ezek! Egészen belehülyültek a halászásba... Ezt a hatökör külvárosi munkásbandát! Hahaha! Erre már igazán elszívhatjuk a békepipát.

Cigarettaival kínálta meg a még mindig morcos társát.

De Mihálynak már nem is volt szüksége ezekre az áruló szavakra. Éppen eleget tudott abból, amit észrevétlenül kihallgatott. Szinte teljesen felszabadult szívvel loholt Laciék tanyája felé.

Amióta ki bírta mondani azt a néhány félrevezető szót a tömzsiék előtt, azóta már egyáltalán nem félt. Csak azon csodálkozott, hogy váltott az esze olyan függen előttük, hogyan tudta olyan természetesen színlelni az örömet, hogy azok rögtön bedőltek. Két ekkora gazembernek ő, a játékrabló, micsoda könnyűszerrel túljárt az eszén. Szinte el sem akarta hinni magának...

Igen, igen, ezekhez hasonlítva ő bizony csak játékrabló! Ezek a hamis halászok – az igazi zsványok. Ezeknek minden egyes pillantása felér egy rablógyilkossággal. A lelkük zsványkodik – jutottak eszébe az apja szavai. Örömmel gondolt most az apjára. Este valóban büszkén állhat eléje. Ítétek – és ő kiáltotta.

KÁROLY VAGY SZÁZ MÉTERREL előtte nyargalt az ösvényen. Ahol lehetett, rövidítette az utat, nehogy Mihály beérje. Átgázolt néhány kukoricáson. Mindenképpen igyekezett mielőbb hírül vinni a kihallgatott dolgokat. Tanúja volt mindennek. De most egyáltalán nem volt már olyan bizakodó, mint kezdetben. Nem kis meglepetésére a tömzsi halászbán régi ismerőst fedezett fel. A háború előtt ismerkedett meg vele. Mint újságáros gyakran találkozott vele, hol a piacon, hol a baromvásártéren. Mindenféle kártyasvindliket mutatott be a vásárra jövő parasztnak. Aztán meg valami golyócskával űzött szerencsejátékot. „Itt a piros, hol a piros” volt a neve ennek a szerencsejátéknak. Nagyobb méretű gyűszük alá dugdosta és cserélte át a golyócskákat. Aki kitalálta, hogy legutoljára melyik

gyűszű alá tette a piros kagylót, az nyert. De a szerencsepróbálók sosem találták ki, s az előre odaadott pénzük a tömzsi zsebében maradt. Sokat nyert így, valósággal harácsolts.

Sokszor rajtaütött a rendőrség. Károly látta egyszer rabruhában is őt, amikor az ügyészségre járt fel az újságokkal. Akkor valami késelésért ítélték el. Nemso-kára azután egy komédiásbódében látta „mázsás” golyókat emelni. Akkor Herkulesnek nevezték... Evvel kezdett ő ki? Ettől akarja ő visszaharcoltatni a halászóvesszőket? – vacogott össze a foga. – Sze’, amilyen vad alak, képes lesz behajigálni őket a Szamosba vagy kést dobni beléjük...

Futástól és aggodalomtól kimerülten érkezett meg a kőrisháza alá. A csapat már fürdőnadrágra vetkezve készen várta. A vezérfiúknak tudtára adta, hogy Mihály becsületesen és ravaszul elvégezte a reábizott cselezést. A felbízottatott kicsik izgultak a legfeltűnőbbben a mielőbbi indulásért. Szemük előtt az lebegett, hogy ezután ők lépnek a nagyfiúk helyébe. Ők halásznak majd a visszaszerzett szerszámokkal; ők rendeznek ezután izgalmas futballmérkőzéseket. Már új szertáros is került Kerekes Sáríkáék családjából. Petyike ugyanis nagylelkűen lemondott szertárosi rangjáról, csupán a kincstárnokit tartotta meg. A rongylabdát és a ferencjós-kás érmet már át is adta Sáríka öccsének. A kincskeresés hagyományának az ápolását a Petyike kisebb húga vállalta. Egyszóval rohamosan alakulóban volt a Laciék helyébe lépő új csapat. Rejtélyesen sugdosódó csoportoskák bújtak össze.

Ezek elé Károly ugyan hiába állt, hogy milyen veszedelmes gyilkost ismert fel a tömzsi halászházban. Az új csapat tagjai tüzesen fogadkoztak; ők aztán senkitől sem félnek, a két utca új csapata elbánik akárkivel. Károly ezt az „akárkit” most még elrettentőbb s még

elvetemültebb alakként igyekezett megismertetni velük, mint amilyen a valóságban volt.

Laciék, mi tagadás, Károly értesüléseitől kissé bizony megriadtak, de érezték: nincs kibúvó. Nem maradhatnak szégyenben az „örökösök” előtt. Így nevezték el magukat a helyükbe lépő kisebbek. Mihály előtt is szégyenlették volna magukat. Hiszen ez már lihegve közeledett. Kihagyó lélegzettel rogyott közējük, s mondta el ugyanazokat az eseményeket, amelyekről Károlytól már amúgy is értesültek. Sőt ők akár még ki is egészíthették volna azokat, ha nem akarták volna eltitkolni, hogy kémkedtek utána.

Elhallgatták hát a Károly háborzongató felfedezését. Mihály pedig mit sem sejtve, sürgette őket: jöjjenek azonnal, mert a tőmzsiék várják őket. Ő maga is fürdőnadrágra vetkezett. Ruháját Kerekes Sárικάékhoz tette be. Általában csak vele váltott szót, a többiekkel került a beszélgetést. Csak úgy többes számban szólt hozzájuk, s tett egy-két indítványt a készülő csata-tervre vonatkozólag. Mindegyikük kapkodó sietséggel készülődött. Károly zsineget kötött a Ripacs nyakára, hogy ráuszíthassa a tőmzsire, ha az támadni próbál. Laci hamar észrevette, hogy a „szerkesztő úr” mennyire elgyávult.

A haditanácsból nyomban ki is hagyta őt. Petyikével, Máthé Ferkóval és a nagyobb lányokkal beszélt meg a haditervet. Ezek minden indítványát helyeselték. Mihály türelmetlenkedett, a kicsiket meg már alig lehetett visszatartani az idő előtti indulástól. Laci parancsára sapkáikat előbb kövekkel kellett teleszedniök. Petyike most nem tiltakozott a lányok buzgósága ellen sem. Jöjjenek csak, gondolta titokban, hátha megijed a két halász, ha látja, mennyien vannak. De azért a nyolc éven aluliaknak nem engedte meg, hogy velük tartsanak. Két nagyobb lányt itthon hagytak velük.

Ők maguk pedig nehéz szívvel a csata színhelyére vonultak. Laci kiválogatta a legjobb futókat, megmagyarázta nekik, hogy ma ők veszik kézbe a halászóvesszőket, és az elhangzó füttyjelre, amelyet Károly ad le, fussanak el azonnal. A hátul várakozó leányok a vesszőket átveszik tőlük, s rögtön hazáig szaladnak velük. Erre a szerepre Kerekes Sárít, Kiss Ámálit, Petkes Zsuzskát és Sándor Bözsét szemelte ki. Miután velük is megérttette a rájuk bízott feladatot, a fiúknak meghagyta, hogy kődobálással fedezzék a vesszőkkel elfutókat. A kisebbek dolga lesz késlekedés nélkül lőszert adni a nagyok kezébe. A többit majd meglátjuk harc közben.

Tanácskozásait befejezve, némán haladtak a Szamos partján. Elöl tizenharmadmagával, a legnagyobb fiúkkal Laci, utánuk Károly Ripaccsal, aztán a sapkáikban köveket cipelő másodcsapat, legvégén a lányok. Mihály a legelső között bandukolt. Azóta, hogy közölte a tömzsi üzenetét, s beszámolt értesüléseiről, nem szólt többé egyikhez sem. A feszültség nem engedett fel közte és az „ítélők” között. Ezt még a közös veszély tudata sem enyhítette. Amilyen mértékben közeledtek a kiszemelt csataterhez, olyan arányban vett erőt rajtuk a félsz. Most már a lelkes másodcsapat, az „örökösök” is megsejtették a rájuk leselkedő veszedelmeket. Bizony, némelyik visszafordult volna, ha Laciék jelt adnak rá, de nem adtak. Elindította őket a lelkesítő közakarát, az igazságukba vetett hit ereje, s most borzongva érezték, hogy addig visszaút nincs, amíg a célt el nem érik.

Közben a várható veszedelmek „hogyan”-ja foglalkoztatta elméjüket. Hátha megöl valakit közülük a tömzsi? Melyikre vár ez a sors? S lopva egymást fürkésztek, mintha arcukról a jövő titkait olvashatták volna le. Társaságukban csupán Ripacs volt vidám.

Nem tiltakozott a nyakába hurkolt spárga ellen, örvendett az összebékelt sok gyerekeknek. A füle mellett elzúgó dongókat megugatta. Nem kapkodott utánuk, bár jó falatok lettek volna e hússzúk világban. Kitapasztalta már, hogy a dongók igen-igen szűrös fajták, nem tanácsos őket inyenckedve, sem egykapásból lenyelni.

Egyébként Károly nem nagyon hagyta most az evésre gondolni Ripacsot. Rövidebbre fogta, nehogy elillanjon mellőle. Legyen kéznél, hogy idejében ráuszíthassa a tömzsire, ha támadni találna öles karjával... A mind élénkebbé váló csapat irigykedve pislogott Károly négy lábú testőrére. Titokban valamennyien Ripacs éles fogaiban bíztak meg a legjobban, majd azok mentik meg őket a veszedelmektől. Ezekhez ugyancsak közel voltak már. Odaértek arra a bokros partrésze, ahol a két halász tanyázott. Elsőnek a hegyes állút pillantották meg. Cigarettaízva bámult a túlsó partra. A tömzsi elnyúlva süttette meztelen testét a nappal. A közeledők zajára felálltak mind a ketten.

A lányok hátul lemaradtak, s a bokrok mögé lapulva elrejtöztek, ahogy a vezér kívánta tőlük. Laci előrement azokkal a fürdőnadrágos fiúkkal, akiket a halászóveszők elragadására szemelt ki. Mihály is ezek közé került. Károly viszont, mielőtt még a két halász észrevehetné volna, az egyik vastag törzsű fűzfa mögé húzódott. Innen áttekinthette az egész terepet. Bosszúságára Ripacs nyugtalankodni kezdett. Finom, pörkölt halszagot érzett, s mindenáron e szag után vizslatott volna. Alig bírta visszatartani. Csak fél szemmel ügyelt a távolodó csapatra.

Laciék ekkor már összetalálkoztak a két halással. Mihály mondott valamit, amire a tömzsi hangosan akadékoskodni kezdett. Tudni kívánta, Laciék hoztak-e csalétekre való pénzt, ahogy ígérték. Szokása szerint egyik fiút orron fricskázta, a másiknak meg a fenekére

vert tréfás gorombasággal. Laci bosszúságára a rohamra kiszemelt fiúk túl feltűnően érdeklődtek a halászóvesszők holléte felől, mert nem látták őket semerre. Kiderült, hogy azok egytől egyig fenékhoroggal vannak bevetve a folyó különböző részein.

Ez a körülmény máris felborította Laci haditervét. A fiúk szerteszét széledtek a két halással, hogy kihúzzák a horgokat. A part mentén, jó ötven-hatvan méteres közökben, itt is, ott is piszmogott egy-egy a rábizott szerszámmal. Mindegyik át-átpillantott a másikhoz vajon az futni fog-e, ha Károly füttyentése jelt ad. A terv szerinti cselekvést megnehezítette az a körülmény is, hogy a kutyával vesződő Károly a legtávoliabbakról nem tudta biztosan, kezükben-e a vessző, vagy csak anélkül ácsorognak a tömzsi mellett. A legmesszebbre került Laci a zsineg felgöngyölítésével piszmogó tömzsi mellől körülnézve hamar átlátta, hogy ebben a szétszórt helyzetben oktalanság lenne megkísérelni az elfutást. A leghátul futók visszavonulásának útját a hegyes állú elvághatja. Hiszen közvetlenül Károly közelében tekergette fel a zsinegeket Mihályékkal. Remélte tehát, hogy Károlynak lesz annyi sütnivalója, és nem füttyent, bevárja, míg befejezik a mai halászást, s mikor mindnyájan egy csomóba kerültek a szerszámokkal, akkor adja meg a jelt.

Károly azonban egyáltalán nem bizonyult jó hadvezérnek. Ő csakis a kapott utasítások szellemében gondolkozott, a spárgából szabadulni próbáló nyugtalan kutya különben sem hagyott időt neki a gondolkozásra. Majdnem minden figyelmét az kötötte le, hogy lecsendesítse és maga mellett tartsa a kutyát. Ezért aztán, mikor úgy vélte, hogy valamennyi kiszemelt fiúnak kezében már a halászóvessző, amilyen éles füttyöt csak ki bírt hasítani szája és ujjai segítségével, olyan hegyeset sippantott egymás után háromszor.

Rögtön ijesztő zűrzavar támadt. A legközelebb izguló Mihályék hanyatt-homlok kezdtek szaladni a szerszámokkal, a távoliabbak ellenben egy helyben meredtek ijedtükben, mert Lacit nem látták nekieredni. Mire észbe kaptak, a hegyes állú Mihály után vetette magát. És azzal máris elvágta a hátul levők menekülési útját. Mihály és még négy Kajántó úti fiú elrohant a fűzfa mögött lapuló Károly mellett. De túlrohantak már a rájuk várakozó leányokon is. A leányok, látva, hogy a hegyes állú förtelmes káromkodások közben az ő bokraik közé száguld, sikoltozva szerteszét szaladtak. Fejvesztettségükkel némileg zavarba hozták a hegyes állút. Ez hirtelenében nem tudta mire vélni a lányok feltűnését, nem tudta, melyik után vesse magát a sok közül.

A tömzsi az éles füttyjelek elhangzásakor éppen Laci és Petyi között tevékenykedett, összerázkódva kapta fel a fejét. Amikor megpillantotta a szaladókat, s a nyomukba üvöltöző társát, előbb csak nagyot bámult, majd mikor észrevette a sikoltozva szétrebbenő lányokat is, rögtön megértette, micsoda összeesküvés hálózta be őket. Ökölrel támadt rá Lacira.

– Mit főztetek ki ellenünk, te bitang?

Laci gyorsan félreugrott, s rákiáltott a halálra vált Petyikére, szaladjon, ahogy csak bír, s hívja a többieket is... Ő maga bokrokat szökdelve át, az ellenkező irányba menekült a kézbe kaparintott halászóvesszővel, de a tömzsi elképesztően fürgének bizonyult. Csak úgy bírt egérutat nyerni előle, hogy habozás nélkül a vízbe szaladt. A halászóvesszőt fogai közé harapta, s a hullámok közé hasalt.

Szerencsére jól ismerte itt a víz járását, és elég jól úszott ahhoz, hogy a túlsó partra küzdje magát, viszont nem ismerte a tömzsi elszánt vadságát. Az, amikor látta, hogy Petyikét is elszalasztja, öklömnyi köveket ragadott, s iszonyú dühében Laci fejét célozva dobálni kezdte.

Ha e súlyos kövek közül csak egy is eléri Laci fejét, a fiú veszve van, mielőtt partot érne. A kövek bizony egytől egyig a közelében csobbantak vízbe, szemközt loccsantották, s ettől elveszítette tájékozódó képességét. Egy kő aztán a vállát érte. Laci felordított. Jobb karja menten erőtlenné vált, érezte, hogy a víz hínárszerű csavaros karja nagyot ránt rajta, s lehúzza a mélység sötétjébe. Szerencsére vaktában ide-oda kapkodó bal keze megragadott valamit, egy – a túlsó partról vízbe dőlt – fának az ágát. Felszínre húzta magát, s nagyot nyelt a száraz levegőből, ugyanakkor Károly hangját hallotta felülvölteni.

– Itt a rendőrség, gyorsabban, rendőrség!...

Károlynak kétségbeesett félelmében jutott eszébe ezt kiáltani. Láta, hogy Laci milyen veszedelembé került, meg hogy a hegyes állúnak az űzőbe vett leányok közül Petkes Zsuzskát sikerült elkapnia. Csak ezzel a kiáltással bírt segítségükre lenni. Az ötlet bizony a legjobbkor jött, és nem is maradt hatástalan.

Ordítása a gyilkolásra kész tömzsit arra bírta, hogy sorsára hagyja Lacit, s nagyokat ugorva szaladjon ruháihoz, amelyeket ott hagyott volt, ahol ebédet főztek maguknak.

A hegyes állú is megijedt. Hirtelen eleresztette a sikoltozó Zsuzskát, s követte a tömzsi példáját. Ruhájához loholt, hiszen mindketten fürdőnadrágban kényelmeskedtek eddig. Sietve kapkodták fel holmijaikat, s gondolkodás nélkül a túlsó partra készültek menekülni. Útjuk épp a Károly rejtekéül szolgáló parti fűzfa irányába vezetett. Közbe-közbe körülnéztek, s mivel sehol sem láttak rendőröket előbukkani, rájöttek, hogy beugratták őket. Ezért most Károlyt próbálták bekeríteni. Károlynak, amikor az előlről és hátulról is egyszerre közelgő veszedelmet látta, már szinte-szinte a nadrágjába szállt minden bátorsága. Azon törte a fejét, melyikre uszítsa most Ripacsot. A kutya azonban nem várta be, hogy

uszítsák. A lármától és sikoltozástól felborzolódtott szőrrel maga szemelte ki ellenfelét. Kitépte magát Károly kezéből, s fogvicsorítva, ijesztő morgással a tömzsi meztelen lábszárának ugrott...

A megmárt ember káromkodva rúgta el magától a kutyát, de a hóna alatt szorongatott ruhát közben elejtette. Újabb meghökkenésére a leányok szintén a rendőrség után kiáltoztak, és most ismét felbukkantak a bokrok között. A hegyes állú dühödten nézett körül. Merről jön hát a rendőrség? De sem ő, sem a vérző lábú tömzsi nem látott más veszedelmet az újra támadó kutyán kívül. Közös erővel láttak neki, hogy leterítsék.

Ezalatt Petyike és Setét Jani több más fiúval a vízbe hajló fűzfabokrok oltalma alatt, részben a vízben gázolva, részben az éles homokon hason csúszva odaért a Károlyt fedező fűzfához. Felkapaszkodtak az ösvényre. Megpillantották a remegő fiút, aki se elfutni, sem előbújni nem mert, és rettegve nézte a kutyával viaskodó halászok elvadulását.

– Követ adjatok, követ – súgta rekedten a mögötte felbukkanó Petyiék felé. – Megölik Ripacsot.

– Ne féltsd aztat – hebegte Setét Jani –, az vért iszik máma.

Egyelőre azonban Ripacs nem férközhetett a két halász testéhez. Mert azok felocsúdvá az ijedségből, a meztelen lábukat újra és újra megrohamozó kutyának estek. Az egyik a marokra fogott bakancsal ütötte a fejét, a másik pedig kövekkel bunkózta. Petyiék e látvány borzalmától haragra gerjedve, elfeledkeztek félelmükről, hiszen hű pajtásuk már több sebből vérzett. Valósággal halálos veszedelemben forgott. Kétségbeesett dühükben eltekintettek minden elővigyázatosságtól, s előugráltak a bokrok közül.

A Szamos partjáról köveket kapkodtak össze, s vaktában bombázni kezdték a két vérengzőt. Ordítva hívták

Ripacsot. De a harc hevétől s a fájdalmas sebek okozta dühtől a hős kutya se nem látott, se nem hallott már.

Valamikor vadászkutya volt. Földbirtokos gazdája egykoron még medvét is hajtatott vele. Ezt a két embert most éppenséggel vérmedvének érezte. Különösen a sűrű szőrzetű tömzsi testének volt örjítően ellenszenves illata. A hegyes állúval egyáltalán nem törődött. Mindegyre a másokra vetette magát.

A hegyes állú ott is hagyta őket, végezzenek egymással, ha tudnak. Ő Károlyt és Petyit vette üzöbe, hogy jól megszalasztva őket, ideje jusson végre a túlsó partra gázolni. A feléje repülő kövek alól komikus ugrásokkal tért ki. Sikerült is sértetlenül közójük rontani felemelt bakancsal.

Ekkor a kutya fájdalmasan elvonította magát. Mellkasát irtózatoss rúgás érte, a magasba lendült, a levegőben meghengeredett, aztán puffanva nyúlt el a fűvön. A tömzsi vadul felkapta, s teljes erejéből a folyóba hajította. A fénylő fekete kutyatest hosszan kinyúlva repült el a bokrok fölött, s a sekély parti vízbe loccsant, oldalára esett, feje fölött összezapott a víz. Maradék erejével még hasra fordult, fejét kiemelte a vízből, ösztönyszerűen egy szárazon kiálló kőre nyugtatta. A napfényes délután vakítóan zöld fénybe olvadt össze előtte. Hátsó része fölött a felzavart víz szép csöndesen tovább folydogált.

Odafönt a bokrok között Károly, Petyi, Setét Jani és még néhány Kajántó úti fiú életre-halálra védekezett a tömzsi és a hegyes állú rohamai ellen. Apránként teljesen leszorultak a vízpartra, egy-egy fagyökér mellé le-lebukva egyre hátráltak és egyre dobálták a káromkodva előretörő orvhalászokat. Azok ide-oda ugrálva összekapkodták a felójük hajigált köveket, s gyilkos dühvel dobták vissza. A kimerült fiúknak ekkor már szakadékos partrész és mély víz állta útját. Az a veszély fenyegette

őket, hogy a két halász fölülről, a partról veri őket agyon. De váratlanul segítségük érkezett.

Mihályék tértek vissza a kődobálásra kiszemelt gyerekekkel. Mihály ugyanis, mikor a halászó vesszőkkel ötd-magával túlnyargalt már a rájuk várakozó leányokon, a veszélytől jó távol észbe kapott, hogy nem tartották magukat a haditervhez. Kiszusszanták hát magukat, s azután a kukoricásba menekülő leányokért mentek. Átadták Sárικάéknak a halászó vesszőket, s kis tanakodás után visszalopóztak a csatatérre. Velük tartottak a zűzavarban elmenekült lőszerhordók is, s kövekkel bőségesen megrakodva egyesült erővel hátba támadták a Károlyékat szorongató tömzsit és hegyes állút.

A túlsó parton feltűnt Laci is. Kievíckélt valahogy a vízbe dőlt fa ágain, s a part mentén felfelé futott. Megbénult karjába lassanként ismét visszatért az erő. Szemben a szakadékos, magas part alá szorult Károlyékkal újra a Szamosba gázolt. A folyó itt medre közepéig egészen sekély volt. Lábalva hatolt ideig, itt aztán vízfenékről markolt kövekkel ő is beavatkozott a küzdelembé. Többszöri gondos célzás után eltalálta a tömzsit.

Nyomban ezután Mihályék a hegyes állút dobták tar-kón. Mindketten megzavarodtak. Már azt sem tudták ho-va, merre forduljanak a minden irányból repkedő kövek elöl. Végül is förtelmes káromkodás közepette futásnak eredtek. Három tűz közé szorítva örvendtek, ha összekapkodhatták a kutyával való viaskodás alatt szét-hullott ruhadarabjaikat, s nekivághattak a haldokló ku-tya közelében átvívó gázlónak.

Mihály még itt sem tágított a nyomukból. Minden dühe és keserősége, ami az utóbbi napokban, felgyűlt, most tört ki belőle. Tudatára ébredt, hogy minden meg-szégyenülés, ami érte, ennek a két gazembernek köszön-hető. Menekülésük meg éppenséggel valami ősi vérszom-jat lobbantott fel az ereiben. Ha Károly és Máthé Feri

utána nem megy, s a vízből vissza nem rántja, esztele-
nül vesztébe rohan.

Hiszen a hosszú lépésekkel túlérő halászok a túlsó par-
ton megállva fogcsikorgatva kiáltozták Mihálynak: jöj-
jön, csak jöjjön, itt majd a vízbe nyivasztják, álnok ku-
tyafajzat.

Laci sietve úszott előlük a fiúkhöz, s a sekély vízben
hörgő kutya mellé guggolt. Ott álltak már valamennyien
a haldokló fölött. Petyike könnyezett. A többiek ziháló
mellében szintén sírás szorongott. Laci üggyel-bajjal kar-
jára emelte a súlyos állatot, s társaitól kísérve szárazra
cipelte. Ripacsnak iszonyú fájdalmai lehettek. Minden
mozdulatnál felnyögött, akár egy ember. Laci nem bírta
egyedül. Károly vette át, aki a kiállt ijedség után hamar
visszanyerte nagyszájúságát. Emlegette, hogy amikor
mindenki futott, ő helyt állt, neki köszönhetik a győzel-
met és Ripacs életét. Egyszóval megbírált mindenkit és
mindent, elsősorban Laci haditervét, hogy így meg úgy
kellett volna...

A leányok kivételével innen-onnan összeverődtek már
mindannyian, s Károly bírálatait eleresztették fülük mel-
lett. Emlékezetükben zűrzavarként kavargott minden.
Voltak sebesültek is, de nem tudtak számot adni, hol
és kitől kapták a sérüléseiket. Volt, amelyiknek mene-
külés közben bokor tépte fel az arcát, de azért azt
mondta, hogy akkor sérült meg, amikor Károly fellökte.

Laci a maga kalandjával hallgatott. Őt már csak a
kutya sorsa érdekelte. Mit szól hozzá vajon Kerekes bá-
csi, ha megtudja. Aggódva vonultak hazafelé, ki sánti-
kálva, ki meg egész testében remegve az utóizgalomtól.
Az utóbbiak közé tartozott Mihály is. Csak most tudta
meg Károlytól, micsoda veszedelmes gyilkos a tömzsi.
Boldog öröm járta át: győztek, győztek!... És az ap-
ját is megmentette a rendőrségtől... Hazavonulóban
egyre a túlsó partot tartotta szemmel, nem követi-e
őket a két halász. Vajon mit gondolhatnak azok most?

Azt igen könnyen megtudhatták volna, ha nem jönnek el oly hamar a csatatérről. A tömzsi és a hegyes állú ugyanis visszagázolt oda a túlsó partról. Aznap fogásuk ezen az oldalon volt vízbe merítve a tarisznyával, és ottmaradt a halászbójtuk is.

A hegyes állú káromkodott szakadatlanul, hogy most erről a vidékről is jó lesz elkotródni örökre. Itt most már nem tiszta a levegő. Azért a dög kutyáért képes lesz a gazdája ránk hozni a rendőrséget. Ismeri ő ezt a rühes külvárosi bandát. Ha magukért nem is, de egy rongy dögért sokszor a királyig is elszaladnak.

Nemcsak az ő fejük, hanem a győztes fiúk feje is fájni kezdett a haldokló Ripacs miatt. Tudták, hogy Kerekes bácsi még mostanában is abban reménykedett, hogy Ripacs régi gazdája kiváltja a nála zálogba csapott kutyát. Mi lesz itt este, ha hazajön Kerekes néni? Hiszen, ha nem is adnak enni Ripacsnak rendszeren, azért családtagként tartották számon.

Most aztán már eggyel igazán több okuk van arra, hogy mielőbb komoly munkát menjenek keresni. Visszatérve a kőrisfa alá, a drága győzelem részleteinek elmesélését ráhagyták a kisebbekre. Ezek rögtön birtokukba vették a visszazsákmányolt halászószerszámokat, összesen tíz darabot. Kerekes Sári sírva ápolta Ripacsot. Tanakodtak, kinél lehetne elrejteni, hogy otthon meg ne lássák. Elvégre Ripacs sokszor két-három napra is elcsavargott hazulról, most sem tűnne fel különösebben, ha Kerekes bácsi nem látná szem előtt, amíg felgyógyul. Ha pedig megdöglik, titokban eltemetik, s azt mondják majd, hogy a sintérek fogták el.

Így tervezték, de egyetlen gyerek sem mert a saját házuknál hajlékot szorítani a nyüzítő állatnak. A szülők nem tartanak titokban, ha észrevennék.

Végül is Laci rábeszélte Sárikát, vigye haza Ripacsot. Holnap dolgozni mennek valahova, s megtérítik a kárt a kutyáért is, ha megdöglik. Hazudni pedig nem kell.

Mondjon el mindent az anyjának, mi hogyan történt Ripaccsal. Károly is fogadkozott a kicsikkel, hogy csupán ők maguk kihalásznak annyit a Szamosból, amennyit Ripacs ér.

Kerekes néni felháborodva tiltakozott. Ripacsot nem lehet megfizetni. Éppúgy nem lehet, mint az ember édesgyerekét. Ripacs hűségét, szeretetét a világ minden pénzével sem lehet pótolni. Aztán hogy mertek kikezdeni két nagy emberrel? Hátha Ripacs mellett őket is halomra gyilkolta volna az a két rablógyilkos?

Felháborodástól zúgott az egész Kajántó telep. Károly mérhetetlen dicsekvési vágya csiholta fel ennyire a tüzet. Ő nevezte körözött rablógyilkosoknak a legyőzött halászokat, hogy dicsőségük annál nagyobbak lás-sék. Csak hogy Petyi bácsi másként vélekedett erről a dicsőségről. Egy jókora fütykössel sarokba szorította Károlyt. Tizedesi minőségében a rendőrségre akarta cipelni, hogy személyleírást adjon a körözöttekről.

Károly, ijedtében, amennyire csak lehetett, igyekezett tisztábbra mosni a két halászt: hogy hát tényleg körözve voltak, de már leülték a büntetést.

Kijelentése némileg lecsillapította a szülőket. Kerekes néni egyenesen büntársul szegődött a gyerekek mellé. Ígérte, hogy eltitkolja Ripacs esetét ura előtt. És ez nem is volt túlságosan nehéz. Kerekes bácsi rendszerint éjfélkor került haza a kávéházból, s kora reggel már el is ment, hogy azután egész nap talpaljon a vendéglő fehér asztalai között. Különben sem törődött sokat a kutyával. Észre sem vette, hogy Ripacs eltűnt a tornácról, ahol rendszerint éjjelezni szokott...

Néhány nap alatt elült az izgalom. Ám annál inkább szóbeszéd tárgya lett a Réz Mihály fiára kiszabott ítélet. Esténként ezt hányták-vetették mindenütt. A szülők nem akarták elhinni, hogy Réz Mihályka verés nélkül hozta vissza a közvagyont, meg hogy teljesen jószántából állt bűnbánatot tartani a gyerekek elé. Még kevésbé hittek

abban, hogy pusztán haszontalan pajtásainak rendeletére inasnak szegődjék. Csupán Kádár néiben támadt fel ismét az aggály: hátha mégis Réz bácsinak lesz igaza a gyereknevelés körül.

Lám: az ő Lacija egészen komolyan állítja, hogy napközben munkát jár keresni, a fizetésből veszi meg az órát és stoppoltatja meg a kiégett nadrágot. Sándor Petyi bácsi erre hüledezve kezdte újságolni, hogy a fia arra kéri őt, vétesse föl a gyárba. Réz Mihály fenekestől felforgatja a gyerekek lelkét. Mindegyiket arra biztatja, hogy a maga fejétől döntse el, mikor méltóztatik munkásnak állani, s mikor nem.

Ráförmedt hát saját Petyikéjére: mielőtt munkát menne keresni, jobb lesz, ha kinő a földből. Amilyen kicsi, legfeljebb a sétatéri virággruppokba lehetne beállítani pipával és álszakállal – héttörpének. A törvény se ereszt munkavállalónak az ilyen kicsiket. Az igaz, hogy eltartásukról nem gondoskodik – fejezte be saját merészségétől megijedve. Hiszen ha valaki besúgja a Tízeseknél, hogy mit mondott a törvényről saját kiskorú gyerekei előtt, még lecsapják előjárói tisztjéről, akkor pedig nemcsak nappal, hanem este héttől reggel hatig is csak „hallja maga Sándor Péter” lesz ő mindenkinek.

Ráhagyta hát Petyikére, lássuk: hogyan kerít munkát magának az a hüvelykujj. Titokban tetszett neki a gyerekek nagyravágyása. – Munkás akar lenni a kis atyafi... Általában majdnem minden szülőnek tetszett a gyerekek nekibuzduló elszántsága. Setét néni valósággal lubickolt a boldogságban, hiszen nagy fejű fia váltig hajtogatta, hogy ő sem akar dologtalanul élni. Ha egyéb nem kerül, édesapjával megy el szentképeket árulni falura. Csupán Kerekes Sárika édesanyja mondott ellent. Teljes határozottsággal megtiltotta leányának, hogy a gyárra gondoljon. Nézze csak a lábán elszáradó Setét Ilont, mivé lett a sílécgyárban. Tartsa rendben inkább a házat és a gyerekeket, ha már igazán megkomolyodott. Sárika azonban

nem bírt beletörődni ebbe a helyzetbe. Setét Ilona fonynyadása nem riasztotta vissza, s azért is Laciék közé vegyült. Együtt főzte a terveket a munkát keresőkkel. Mindenképpen tüntetni akart megkomolyodásával. Vele ellentétben Setét Károly viszont teljesen elgyerekesedett. A kicsik bosszúságára erőszakkal az új csapat vezérévé kiáltotta ki magát. Mérkőzéseket rendezett, és megalakította a „Kajántó telepi Halkirántó Szövetkezet”-et. A tíz halászóvesszővel szorgalmasan vitte a kicsiket horgászni.

A munkát keresgélő Laciékat kinevette. Menjenek csak, majd sírva jönnének vissza gyerekek. Nézzék meg a húgát, Ilont, majd eleped a bánattól, amiért ő nem játszhat többé. Akkor beszéljenek, ha megtudják, mi az élet. A maga részéről füttyöl a munkára. Ennivalója kikerül a Szamosból, a ruházkodásból sem csinál nagy dolgot, amíg az édesapjánál akad két cérnaszál, amit magára öltson, addig nem kell neki más ruha. Többet ér a szabadság mindennél.

Laciék lehurrogták. Még rajongója, öccse is lenézte már. A nagy fejű gyerek megvetően azt dünnyögte az orra alatt, hogy a feje biztosan kisebb a kelleténél, azért sikerült az övé olyan nagyra.

Az új csapat szerveződése és a régi munkába készülődése közben múlt ki a halállal viaskodó Ripacs. Szegény feje a fáskamrában kapott betegágyat. Szőnyegdarabokon. Ott nyüszölődött egész nap, s már vizet is alig bírt lefetyelni. Egy reggel úgy találták összegüzsörödvé, ahogy világrajötte előtt güzsörödött az anyaméh mindentől óvó melegében.

Sárikáéknál sírt mindenki, de sírtak Laciék is. Bárhogy is erősítették, hogy ők most már többé nem gyerekek, hanem komoly munkások, azért mégiscsak erőt vett rajtuk az elérékenyülés. Felsorolták Ripacs összes erényeit és hőstetteit: hány macskának látta el a baját, s milyen

nagyszerű futballista volt. És példázta, hogyan kell meghalni az igazságért.

– És hogy tudott ez éhezni – jegyezte meg Máthé Feri, akinek már visszatérőben volt a mókázó kedve.

Kerekes Sári elpirult szégyenében, s a Közellátási Hivatalra hárított minden felelősséget. Azt állította, hogy a közellátás legalább az ilyen hűsleges kutyák kedvéért nagyobbra szabhatná az emberek húsadagját.

– Hogy azt is ti egyétek meg – kontrázott Feri.

NAGY temetést rendeztek Ripacsnak. Persze koszorú és gyászokosi nélkül. Egyszerűen megfogták a rongyos szőnyegdarab négy sarkát, s úgy vitték addig a gödörig, amelyet a kőrifafa alatt ástak. Szomorúan elföldelték Ripacsot, s a fejfa gyanánt szolgáló kőrifába igazán nem tudtak jobb szöveget befaragni, hiába törték a fejüket, mint ezt:

„Itt nyugszik Ripacs, meghalt a szabadságért”.

Este Petyi bácsi felháborodottan hántotta le a fakéreg ama részét, ahová ezt a szöveget faragták. Hangoztatta, hogy ez a szöveg vakmerő nemzetgyalázás, és ő mint tizedes ezt nem tűrheti, mert őt vonják érte felelősségre, ha valaki besúgja, hogy az utcabeliek nem érzik magukat szabadnak.

Laciék beletörődtek, hogy Ripacs névtelenül, cenzúrázott fejfa alatt álmodja örökké tartó hősi álmát. A kevésbé kegyeletes izgalmas mérkőzéseik hevében pár nap alatt a réttel egyenlővé taposták a sírdombot. De szebb nyugvóhelyet, mint az a mezőny, amely fölött a dicső csapat rúgkapáló lábai dobogtak, kívánhatott volna-e magának egy szenvedélyes futballista, mint amilyen Ripacs is volt? Hiszen bármikor felmordulhatott a föld alól, ha valamelyik ügyetlen csatár kapufélfa mellé rúgta a dugót.

Egyébként az új izgalmak idején hamar feledésbe merült a Ripacs emléke... Mihály szavának állt, és inasnak

szegődött. Nem cipésznek vagy kötélverőnek, hanem ép-
penséggel motorszerelőnek. Igaz, nem szerződették be,
négy középiskola nélkül nem vállalta a mester. De Réz
bácsi afölötti örömeiben, hogy a fia végül is az ő igazsá-
gát vitte diadalra, kiokoskodta remek fejével, hogy Mi-
hály szabad idejében vizsgálzon le a négy polgári osz-
tályból. Ügyeskedjék, hogy két év alatt letehesse a
vizsgákat, s akkor beszegődte a mérnök, és a próba-
inasként eltöltött éveit betudja az inasévekbe.

Mihály bácsi együtt tanult a fiával. Ígérette, hogy
együtt vizsgálznak le. Petyit, Lacit és Máthé Ferit úgy
fellelkesítette Mihály szerencséje, hogy rohantak Réz
bácsihoz, tegye be őket is motorszerelőnek, tanuljanak
együtt, ők is levizsgálják magánúton. Réz bácsi vakarta
a fejét, segített volna rajtuk, de a motorszerelőnek több
inasra nem volt szüksége. Eleinte még Mihályt sem
akarta vállalni. Más mestereket kell keresni – ajánlot-
ta –, akik szintén hajlandók túljárni az ipartestület
eszén.

Ami azt illeti, Mihály nem látta volna szívesen inas-
társakul a barátait. Félt, hogy a magánvizsgákon esetleg
lepipálják őt, és talán még a mesterségben is ügyesebb-
nek, okosabbnak bizonyulnak nála. Lerótt a kiszabott
büntetést: inasnak állt, de a fiúkkal összelelegedni többé
nem tudott. Amolyan hűvös, de állhatatos haragot ér-
zett irántuk. Tartott tőle, hogy bármikor szemére lob-
banthatják rablással tarkított fájdalmas múltját... Ha
találkozott velük, mindig összerezzent, s kurtán köszönt:

– Szervusztok...

– Szervusz – fogadták azok nem kevésbé hűvösen.
Néha megkérdezték, hogy igaz a mozog.

– Há' né, ahogy lehet – dobta feléjük a szót, és
ment tovább.

Laciék azt hitték, hogy büszke lett, s irigyelni kezdték.
Nem találtak olyan mestert maguknak, aki polgári nélkül

és a magánvizsgák ígéretére felfogadta volna őket „próbainasnak”. Kifutófiúknak ide-oda felvették volna őket, de ahogy Laci mondta: nem lesznek a mások trógerjei. A gyárak tájékán kereskedett a hűséges Petyivel, Setét Janival és Máthé Ferivel. Mindenáron együtt akartak munkát vállalni. De egyik helyen kevesellték az éveiket, a másik helyen sokallták a Setét Jani nagy fejét, a harmadikon meg lekicsinyelték Petyike termetét. Ó, mennyit kesergett emiatt ez a szegény fiú! Majdnem minden reggel hozzámérte magát a lapát nyeléhez, amelybe még a szemétdombon belékarcolta azt a bizonyos jelt, de fél centit se nőtt azóta.

Végre megismerkedtek egy téglagyári munkással. Ez éppen akkor szerelt le egyévi harctéri szolgálat után. Elbeszélgetett velük a szovjet partizánok csodával határos hőstetteiről és a barbárul lerombolt szovjet városokról. Azt erősítette, hogy a téglának most nagy jövője ígérkezik. Azt kell most gyártani. Csak úgy lesz világ béke, ha minél több ember adja a fejét erre a munkára, és addig ontják a rettentő sok téglát az agyaghegyekből, amíg csak felül nem múlják a bombák, ágyúgolyók és a mindenféle városromboló gyilkos lövedékek mennyiségét.

– Aki ma igazán békét akar, az csak téglát gyártson – fejezte be mondókáját ez a csendes beszédű ember, s hívta őket, menjenek vele. Ő akkordban bányássza az agyagot, felveszi őket „partijába”. Amelyik bírja a csákányt, az csákányoljon, amelyik embere a lapátnyelnek, az lapátoljon vagy csillézzon agyagot a keverőbe.

Laciék gyanakodva nézték ezt a sovány embert. Arcán a szenvedések mély nyomai látszottak. Mátyás Jánosnak olykor fel-fellobbant a szemében lappangó tűz. Cigaret-táját oly erővel szívta, hogy beesett arca teljesen behorpadt... – Ez a Mátyás bácsi akarja lepipálni a bombákat? – hánytorgatták magukban a fiúk. – Ez most akar téglákat, amikor azokat is szétlövik, amelyek már

elkészültek? Ki lesz bolond mostanában városokat építeni? – Otthon aztán elmesélték a hallottakat. Petyi bácsi bolondnak nevezte Mátyás Jánost. Kerekes bácsi úgy vélte, hogy biztosan légnyomás érte a harctéren. Laci kikérte Réz bácsi véleményét is ebben az ügyben. Közölte vele, hogy a Köves utcai apák minek nézik azt a furcsa embert.

– Hát tényleg furcsa ember – mondta elgondolkozva Réz bácsi. – Olyan furcsa, mint az első fecske. Én azt mondom, legyetek ti a fiókái. Legyetek a béke munkásai. Valakiknek egyszer úgyis el kel kezdeniük ezt a dolgot. Szép csendesen „készítetek a téglákat, aztán ha jön a felszabadulás, beállhattok kőművesinasnak, hogy házakká rakjátok. A fiam majd a kezetek alá hordja a teherautókkal...”

Laci, s vele együtt a többi, lassan megbarátkozott a téglavetés gondolatával. Mátyás bácsi a következő hét hétfőjére hívta őket dologba. Öt napjuk volt még addig hátra, s ezt az időt még szabad tervezgetésekkel tölthették. Károly olykor közjük jött, s gúnyolódott velük, hogy a téglavetés cigánymesterség. Majd elmegy a kedvük tőle egy rövid hét alatt. Csalta őket, lépjenek be a „Halkirántó Szövetkezet”-be. Úgyis ők kezdték, most mért hagyják cserben, és éppen akkor, amikor már haszon is mutatkozik. Ő egészen jól keres a halakkal.

Laci fölényes biztonsággal háritotta el Károly csábítását: – Ez a kereset csak addig tart, amíg ismét rátok nem jönnek az engedélyért. És amíg az emberek rászorulnak az ujjnyi szamosi halakra. De ha egyszer ismét csordaszámra fog lógni a sok marha a mészáros fogasán, a kutya se ad pénzt szamosi halakért.

– Addig éljem világomat – hengegett Károly. És otthagya a béke munkásait, csak hadd álmodozzanak. És azok álmodoztak csakugyan. Büszkéek voltak magukra: nem akármilyen munka az ő munkájuk. Több az a

motorszerezésnél is! A motorokat mindig fel lehet használni gyilkoló gépekhez, de a téglákat bombának soha. A téglá, az valami igen gyönyörű dolog. Aki a téglát szereti, rossz ember nem lehet! A virágról szóló közmondást módosította így Laci a maguk szája ízére. Türelmetlenül várták a hétfőt, hogy végre-valahára igazi munkásokká váljanak. Akkor igazán elmondhatják majd, hogy vége a játéknak... Mégis úgy gondoltak a munkára, mint valamilyen rendkívüli szép játékra, amilyenhez a pesti cserkészfiúk sohasem juthatnak hozzá.

Ezt főként Laci gondolta így, mert gyakran eszébe jutott az a Görögtemplom utcai vendégfiú. Szerette volna, ha hétfőn idejön és látja őket, amikor csákányolják, lapátolják és csillézik az agyagot. Megkérdezné tőle, tudja-e milyen munka ez. Lehet, hogy erre is azt mondaná, hogy csak afféle vagánymunka. Erre ő aztán büszkén azt mondaná... Mit is mondana csak?... Na, majd kigondolja hétfő reggelig.

Volt ideje bőven. Gondolkozni odajárt Setét Janiék tornáczára. Most már nem mentek ki a rétre, hogy a fára felmászva tanácskozzanak. Úgy érezték, hogy oly komoly munkásokhoz, amilyenek ők lesznek, nem illik már ez a gyerekes szokás. Átengedték a rétet fástól, gyerekestől, labdástól az új csapatnak. Abban most a Sándor lányok uralkodtak. Mondhatni, teljesen leányuralmat válósítottak meg. Kézzelel-lábbal rúgták a labdát. A züllés szélére silányították ezt a nemes sportot. Annyira túlzásba vitték a kéz szabadságát, hogy a lábat egészen elnyomták a futballjátékban. Még a nevét is módosították „foliballra” vagy micsodára.

Sándor Bözsiéknél nem kellett már kapu sem. A pálya közepén két földbe ásott rúdra, amit nem tudni, honnan szereztek, ruhaszáritó kötelet feszítettek ki, mintha kötél-táncosok számára készítették volna. A labdát e fölött a kötél fölött ütögették ide-oda a kezükkel. És ha vala-

melyiknek sikerült a kötél túlsó felén levők földjére leütni, akkor mondták, hogy gól...

Bár Laciék igen megvetették ezt az elfajult játékot, titokban azért igen szerették volna kipróbálni. De mivel kipróbálni Kerekes Sárika sem merte, csak megvetésüket hangoztatták lépten-nyomon. Ültek Setét Janiéknál a tornácon a szentképek alatt, és azt hitték, sosem lesz már hétfő, amikor végre tényleg munkába állhatnak. Setét Jani naptára azonban még csak csütörtököt mutatott.

Az idő bánatukra esősre fordult estére. A szülők csatagosan kerültek haza. Bőrig ázva jött Jani nővere is a sílécgyárból. Szitáló, hűvös esőben távozott reggel is. Aztán úgy délután négy óra felé lázasan, kigyúlt arccal börtörkált haza, ismét jól megázva. Szeme nedves csillogással ragyogott. Laciék ilyen szépnek sosem látták eddig.

Ahogy a tornácra hágott, elsősorban ez a szokatlan szépség tűnt fel rajta. A leány úgy sárosan és vizesen nyomban az ágyra szédült. És pihegett, úgy pihegett, akár egy üldözött jércike. Jani gyanakvóan nézegette. Ilon tavasz óta gyakran pihegett így. Reggelenként egyre nehezebben lehetett kiverni az ágyból. Zsémbesen azt hajtogatta, hogy belülről szúrja a hátát valami. Jani ráfogta, hogy kényeskedik. Gyanús pihegését most sem vette komolyan. De azért hozzálépett s lehúzta a cipőjét, ó, nem gyöngédségből, hanem hogy ne sározza össze az ágyterítőt. Ilon észre sem látszott venni, hogy mit művel. Ehelyett merően fürkészte az ágyhoz jövő fiúkat. Külön és sokáig nézte Lacit, majd Petyikét, azután Sárikát s végül Máthé Ferit. Később egészen váratlanul az öccséhez fordult, s akadozó halk hangon suttogetta:

– Mit szólsz hozzá, ha én most megdöglök?...

– Ne beszélj ződeket – dűnnyögte Jani kedvetlenül.

– Talán nem hiszed... pedig egészen biztos, nagyon biztos – kiáltotta Ilon sértődött hangon, s ingerülten fordult el az elképedt Janitól. Most az esőpárás ablak-

üvegre meredt. Az üvegtáblára pergő esőcseppek dobólása megriasztotta. – Halljátok? – kérdezte fogvacogva. – Valaki kopog. Biztosan értem jött. Csukjátok be az ajtót.

Most már valamennyien megszeppenve meredtek rá. Ilon behunyta a szemét, és sokáig babrálta a keblében csüngő kis feszületet. Egészen megnyugodni látszott. Mosolyogni kezdett, s természetes hangon újságolta:

– Vasárnap moziba megyek. Rég nem voltam moziban... – Lehunyt pillái felpattantak, s egy pontra nézve elárulta, hogy eddig összesen csak kétszer volt moziban. – Ugye, Jani, csak kétszer?

Jani mérgesen nézegette az összevissza beszélő leányt, s gorombán válaszolt:

– Örülj neki, mert én csak egyszer voltam, akkor is az iskolával.

Ilon izgatottan könyökölt fel, és suttogva, mintha valamilyen összeesküvésre csábítaná Janit, biztatta, hogy vasárnap befizeti. Csak ne mondja meg az anyjuknak.

– Érted, Jani, egyáltalán semmit se szólj édesanyúmnak... Én fizetek be. Érted?... Nem akarom, hogy ő fizessen be... nem. Ő úgyis csak ígéri, csak elveszi a fizetést... De azért sok pénzem van. Sok... vagy háromszáz... A házigazdának se áruld el... mert elkéri a múlt hónapiba.

Kimerülten hanyatlott vissza, s az ágyterítőt kezdte simogatni. Janinak most végképp nem tetszett Ilon különös viselkedése. Tanácstalanul tekintett Laciékra, akik még tanácstalanabbak voltak, mint ő, végül elrövedező nővére fölé hajolt, s megkérdezte:

– Megmelegítsem a levest, vacsorázol?

Ilon zavaros tekintete ide-oda bolyongott a falakra aggatott szentképek között.

– Ne... igazán ne tessék – szólalt meg siránkozva –, igazán ne tessék szidni... Ma igazán nem bírok

túlórázni... A csapat felesküdt, hogy megment engem... Azért jöttek ezek a fiúk ide. Igazán nem bírok... Tessék az oldalamba tenni a kezét.

– Miket beszélsz – kiáltott fel rémülten Jani. Ilon végtelen csodálkozással bámult rá.

– Azt mondod, hogy már öt óra. Az nem lehet, biztosan siet. Vidd vissza, Jani, hogy ne siessen. Ugye, Jani, ma igazán nem kések el?...

– Dehogyan kések, de ződeket beszélsz, Ilon! Arra felelj, megmelegítsem a levest, vagy ne melegítsem.

– Tedd ide né, tedd az oldalamba – nyúlt Ilon az elképedt Jani keze után, s az oldalához húzta. – Nézd meg, Jani... nincs ott valami lyuk? Ide valaki lyukat fúr. Csak nem egér rág ott?...

És rémülten rántotta össze magát, s fogta össze alól a szoknyáját, mintha tényleg egér futkározna a testén, Jani kezét meg egyre görcsösebben szorította kiálló bordáihoz. A falférré sápadó fiú a vékony ruhán keresztül karjába érezte áramlani azt a perzselő forróságot, amely a testvéréből kiáradt, indulatosan rántotta el, de Ilon ezt észre sem vette, az esze már másutt kalandozott, szemé mind hosszabb időre csukódott le, végül teljesen megnyugodva, mély álomba szenderült. Jani az ágyterítőt ráhúzta, betakargatta, s Laciéktól kísérve, szólanul kihúzódott a tornácra.

Egy darabig kedvetlenül üldögélt a kitett padon. Az imént látottakon rágódtak. Most valahogy nem tudtak olyan bizakodva gondolni a hétfői napra. Hátha tőlük is túlórázást fognak követelni – jutott eszükbe Ilon zűrzavaros beszéde. Petyike szavá is tette egyik mondatát.

– A csapattól várja, hogy megmentsek... Erről egészen megfeledkeztünk.

– Eh – legyintett Laci –, azt csak Károly ígérte. A mi csapatunk nem szólhatott bele a gyári dolgokba. Játékcsoport volt...

– És ezután nekünk egyáltalán nem lesz csapatunk?
– kérdezte Petyike bátortalanul.

– Lesz, de munkáscsapat. Abba felvehetjük Ilont is. Ha velünk jönne dolgozni, akkor igazán nem engednék, hogy túlóráztassák. De a téglagyárból hogy szólhatnak a silécgár dolgába?

Ezen a ponton azután fennakadtak, nem ízlett a beszélgetés. Laci hirtelen gyerekesnek érezte azt is, amit eddig mondott. Szét is széledtek hamarosan, ki-ki a maga odújába.

A kitaróan zuhogó eső szakadatlanul locsogott és csatogott a házfedeleken meg a csatornák alá kitett csebrekben. A Köves utcában bokáig érő sár ragadt a munkából hazatérők cipőjére. Káromkodva találgatták, vajon micsoda csúfondáros ördögnek jutott eszébe kövesnek keresztelni ezt a nyomorult utcát.

Ilon egész éjjel félrebeszél, reggelre pedig önkívületi állapotba esett. Az OTI kerületi orvosa csak estefelé nézett ki hozzá. Ekkor is csak úgy jött, hogy Károly aznap harmadszor szaladt utána. Az orvos bosszús volt, részben a sár miatt, részben pedig azért, hogy csak gyerekeket talált a beteg mellett. Becsődült az utcából majdnem mindegyik, s folyton Ilont bámulták. Az orvos szitkozódott. Setét nénit gondatlan anyának nevezte. Erre Laci is meg Kerekes Sári is megmondta neki, hogy Setét néni kezét tördelve ment el hazulról, semmi szín alatt sem maradhatott Ilon mellett. Tegnap este mosásra áztatott egy úriháznál, nem akarta elveszíteni ezt a mosóhelyét.

Az orvos valahogy lecsendesedett, Ilont levetkeztette, sokáig kopogtatott rajta. Csóválta a fejét, s mind azt morogta fogai között:

– Nincs semmi értelme, semmi értelme...

Setét Jani figyelte az orvos szikár alakját, vékony ujjait rendkívül hosszúaknak találta. Az orvos most rátette a kezét az ágy fejénél ácsorgó Károly vállára, s

goromba hangon adta tudtára, hogy ő már a tavasszal megmondta: legalább két évig ne küldjék Ilont dolgozni. Nem való a gyári munka ekkora gyerekeknek.

Laci megriadva nézett össze Petyikével. Tudták, hogy ez az üzenet az ő anyjuk fülébe is eljut. Még meggondolják magukat, és nem engedik őket hétfőn a téglagyárba. Elvégre Ilonánál jó két évvel fiatalabbak voltak, tizenharmadik évüket még nem töltötték be. De nem is az évek számítanak itt, hanem az erő, a „béka” a karjukban és az, hogy fiúknak születtek. Aztán Ilon biztosan meggyógyul. Így vélekedtek, az orvos azonban elmenőben megállt az ajtóban, s mintha tanácskozna valakivel, ismét maga elé mormolta:

– Nem, nincs sok értelme...

– Minek nincs sok értelme? – jött dühbe Károly, aki a doktor szavaiban valami borzasztót sejtett.

– Hát, hogy kórházba vigyének – felelt vissza ugyanolyan élesen az ajtón kilépő doktor. – Micsoda utca, micsoda utca! – morgott elégedetlenül, amint kilábalta az udvar csúszós sarából.

Este aztán minden szomszédban azon tanakodtak a szülők: vajon igazán nincs értelme Ilont kórházba szállítani? Megtudták a Setét néninek szóló üzenetet is. Az apák káromkodtak, könnyű azt mondani, hogy ne küldje az ember a gyereket dolgozni, de azt nem mondják meg, hogy miből tartásuk el. Ebben a felfogásban Kádár néni is osztozott, mégpedig Laci füle hallatára. Egyáltalán nem hozta szóba, hogy jó volna, ha nem menne a téglagyárba békemunkásnak. Éppen csak aggódó pillantásokat vetett rá titokban. És leste egész éjjel, mint ahogy mindenki leste, a Setét néniék ablakát.

A kékpapírral elsötétített üvegen átderengett a lámpavilág. Egy görnyedt hátú, hosszú árnyék összekulcsolt kézzel járkált fel s alá a szobában. Olvasót morzsolgatva virrasztott. Hol az egyik, hol a másik szentkép elé térdelt. Reggel aztán Laciék szívdobogva látták, hogy

minden szomszédasszony átszalad Setét néniékhez, később meg kisírt szemmel jönnek ki tőle s egyenesen munkába mennek. Sándor néni bekiáltott Laciékhoz a nyitott kapun:

– Igazán nem lett volna értelme, Kádárné lelkem... És szípgova elsietett. Laci édesanyja, szintén átszaladt

Setétékhez, s visszajövet búcsúzóul csak ennyit mondott az öltözködő fiúnak:

– Éjfél előtt ment el szegény...

Öt perc múlva Setét néni szörnyen zokogva elrohant valahova. Úgy tűnt, mintha két asszony lenne: egy rohanva siető, sárkerülő asszony, és egy, aki a zokogástól egy lépést sem tud tenni. Amint később Laci Setét Janitól megtudta, táviratozni ment Setét bácsi után: hagyja a szentképüket, s jöjjön haza a temetésre, ami vasárnap lesz... Híre ment a szomorúságnak a Kajántó úton is. Jött az új és a régi csapat tömegestől halottnézőbe. Megtelt Setét Janiéknál az egész ház, tornác és udvar, még a kapu elé is jutott halottnéző. A megszeppent gyerekek ide-oda nyüzsögtek.

Az égen nagy darab felhők úszkáltak keletről nyugatra. Mintha csak azért jöttek volna, hogy elmosják Ilont a telepről. A szemétdombra fekete csókák ereszkedtek, néhány ugrált a réten is. Ripacs sírja fölött is vagdalódzott a csőrével vagy kettő, onnan felrepültek az ázott kőrifára, s a felhős égre tekintve károgtak.

A gyerekek kövel úzték el a gyászmadarakat. Setétéknél Károly a kisebb gyerekeket kiszorította az udvarra, ne sározzák össze a padlót. Laciékat beeresztette a kinyújtóztatott Ilonhoz. Kiss Ámáli sírt, majd a szíve szakadt belé. Könnyezett az arcán minden kis gödör. Hogy mitől volt a kislány ilyen dundi, azt senki sem értette. És jó volt, hogy neki minden részében szív és könnyzacskó fészkel. Sírt és vézett valamennyiök helyett. A Sándor lányok hiába dörzsölték a szemüket, egy

könny se hullott ki azon. A többiek álltak, és bámulták megrendülten a szép, hosszan kinyújtózott halottat.

Két keze imára kulcsoltan nyugodott a mellén. Laciék nézték, egyre nézték. Ez volt-e igazán az a kislány, aki vasárnap délutánonként szépen kitisztálkodva úgy állt ki a kapuba, mintha menne valahova, és mégsem ment sehova? Kék szemével mindig kedvetlenül bámult a messzeségbe. Amint most Janitól kitudódott, minden vasárnap moziravalót kunyorált az édesanyjuktól, de az örökké a jövő vasárnapra ígérte a jegy árát.

Megfoghatatlan, érthetetlen, hogy most itt fekszik, és nem mozdult, és nem kell neki több moziravaló. Úgy meghalt, mint az öregek. Hogy lehet ez?... Roppant csendben álltak a régi csapat egykori tagjai. Csak most érezték igazán, mennyire vége a játéknak. Ezt a borzasztó feleszmélést, ezt az iszonyúan egymásra zsúfolt csendet és megilletődést váratlanul Károly rekedt hangja törte darabokra.

– Látjátok – mutatott megbékélt hűgára –, ezért leszek én örökre tekergő. Éreztem én kicsi korom óta, hogy én is így járok, ha nem tekergek eleget.

Megrökönnyödvé fordultak feléje, különösen a munkásjelöltek. Csak nem őket akarja megrémíteni s éppen most visszatántorítani, mikor már nem lehet, mikor már kimondották a nagy szót: dolgozni! Megkönnyebbülésükre Setét Jani védelmébe vette a munkát, rápirított a bátyjára.

– Jobb, ha hallgatsz, Károly – szólt rá szemrehányóan. – Ha te kevesebbet tekergetél volna, nem küldte volna édesanyám Ilont dolgozni. Aztán te azt ígérted, hogy megmented a túlórázatók bandájától.

Károly meghökkent, eszébe jutott, mi mindent összeírkált a „Fekete Hírek”-ben. Mentegetődzve csak ennyit mondott:

– Nekem se jut időm mindenre...

Erre senki sem felelt. Érezték, hogy nem lehet most felhánytorgatni Károly felelőtlen nagyszájúságát. Bármennyire is lebecsülték ezt a nagy fiút, egy kissé azért eltűnődtek léha bölcsködésén. Vasárnap – bár nem érezték Ilont a maguk halottjának – igazi szomorúsággal kísérték ki a temetőbe. Mintha kissé magukból temettek volna el valamit. Nyomasztó volt az is, hogy Setét bácsit Székelyföld valamennyi távirdásza sem tudta előkeríteni a temetésre. Igaz, senki sem bírta elképzelni, hogyha történetesen előkerül, ebben az esetben mibe öltöztetik Károlyt a temetésre. Setét néni ugyanis fűhöz-fához futkosott a szomszédságban, hogy összekölcsönözzön valami ráillő ruhadarabot, hiszen a temetés előtt egy órával Károly még a régi rongyaiban idétlenkedett a halottasház udvarán. És csak az utolsó percekben jutott eszébe, hogy távollevő ura vasárnapi ruhájába öltözteti Károlyt. A fiú elég nyurga volt, az apja pedig elég nyeszlett, s így – bár lötyögött rajta minden ruhadarab – túrhetően képviselte a „legidősebb” férfit a gyászszertartáson.

Károly egykedvűen vette a dolgot.

– Öltöztethetnek engem akár hercegnek is – mondta gúnyosan –, akkor is tekergőnek maradok. – Úgy gyászolta hűgát, hogy szinte kéjelegve emlegette tekergő voltát. Másnap reggel éppoly egykedvűen öltözött vissza régi rongyaiba, mint tegnap az apja ünneplőjébe.

Az idő hétfőre ismét szépre derült, nyárutó bágyszódzott. A hóstátiak kukoricásai életre kaptak a közeli szántóföldeken a háromnapos esőzéstől. Laciék kora reggel végre felvonulhattak Mátyás bácsival az agyagbányába.

Tíz órakor már szakadt le a karjuk a csákányok rándításaitól. A lapát is mind nehezebbé vált. Petyike meg sem próbálkozott vele. Ő egyenesen a csille mögé állt. Hangyácska volt a sáros, nagy kocsi mellett. Délfelé úgy patakozott testükön a verejték, akár a zápor. Minden iz-

mukat görcs rántotta össze, minden egyes ízületüket kifordulni érezték a helyéről.

– Hát ilyen a munka? – bámultak egymásra csüggedve. Pedig aznapi tevékenységük alig volt több kapirgálásnál. Rájöttek erre ők is hamar, s elkeseredve tűnődtek. – Ebből a kapirgálásból fog kisülni majdan a világbéke? Ebből, holott egyetlen bomba utcasorokat dönt romba? – Kétkedve fürkésztek Mátyás bácsit, hiszen estefelé már egy lapátnyi agyagot sem bírtak behányani a csillébe. Szégyenükre hozzájuk jött a munkavezető, s bosszankodva élcelődött Mátyás bácsival. Mit kínlódik ezekkel a csecsemőkkel?

Csecsemőnek nézte még Lacit is, a nővére legnagyobbat közülök.

– Mit mondhat akkor rám? – rémüldözött Petyike. Mátyás bácsi tudta, amit tudott, és csak legyintett. Az ő akkordja bánja: ne fájjon a feje a felvigyázó úrnak. Majd meglátja, mire megy ő ezekkel a legényekkel... Jószívű mondása új erőt öntött a fiúkba. Lám, ez legényeket lát bennük ...

Így telt el valahogy az első nap. Aznap éjszaka hideg és megláz váltakozva verte ki őket. Jobban mondva izomláz volt ez. Izmaik mintha csupa drótok lettek volna: tüzes drótok, amiket keresztül-kasul húzognak a húruk között. Így érezték, pedig aznap három köbméter agyagot sem ástak ki és toltak le a keverőbe.

Megkönnyebbülésükre másnap már nem fájt annyira az izmuk. Harmadnap még kevésbé, a hét végére pedig már csak fáradtságot érezték, fájdalmat egyáltalán nem. De a fáradtságot aztán olyannyira erősen, hogy este, ahogy leültek, rögtön el is aludtak. Édesanyjuk vetkeztette le és cipelte ágyba őket. Vacsorájukat ott ették meg anélkül, hogy érezték volna az ízét. Reggel sosem emlékeztek rá, hogy vacsoráztak volna. Farkasétvágyuk támadt.

Az édesanyák rohantak a Közellátási Hivatalba. A munkaigazolvánnyal nehéz testi munkásoknak járó pót-

jegyeket szereztek kenyérre és húsrá. Petyike otthon titokban odamérte magát a lapát nyeléhez, s öncsodálattal dünnyögte:

– Na, te nehéz testi munkás...

Közben talán a negyven kilót sem nyomta le a test-súlya. Szombaton végre kézhez kapták első heti fizetésüket. Hús erős pengőt fejenként. Apróban kapták, s rettentő soknak tűnt. Petyi ragaszkodott hozzá, hogy jövő szombaton csupa húszfilléresekkel fizessék. Húgai szinte megvakultak a zacskónyi pénz látványától. De azért alig-alig futotta belőle új sapkára.

Összevásárolhatták végre az erdön elveszített apróbb dolgokat.

Laci háromheti fizetéséből végre megvehette az ébresztőórát. Kádár néni örömeiben szomszédáról szomszédra járt a fia becses szerzeményével. Vadonatúj óra volt, elegáns, kézkománcú, belsejébe rejtett csergetővel. Otthon a dicsekvéstől kimerülten hullott a díványra. Véletlenül felpillantott elhalt ura arcképre, szemét előntötte a könny. Az ágyra borult a kép előtt.

– Miért nem érhetted meg ezt az örömet, édes uram? – zokogott csendesen, nehogy meghallja valaki.

Laci nem tudott így örvideni vagy bánkódni az óra felett. A háromheti munka lenyűtte róla a ruhát, arcáról a húst. Tiszta feketére sült a téglagyári dombon. Bosszúságára az óra csergetőjének semmi hasznát sem vették. Felébredt ő már ébresztő nélkül is, mondhatni, ő ébresztette fel az órát. Az első napi örömek hamar lehervadtak az édesanyja arcáról is, pedig Laci kezdetben ebben az örömben lelta a magát. Szóval hamar elfeledkeztek az óra újdonságairól. A Laci munkája nem gyarapodást hozott nekik, hanem fogyatkozást. Hasonlóról kezdtek panaszkodni a szomszéd szülők is. Szeptemberben ugyanis végképp elesősödött az idő. Nem lehetett fűdönadrágra vetkezve dolgozni az agyaggal. Rongyo-

lódott nadrág-kabát; foltozták, amíg lehetett, aztán bizony újat kellett venni. Enni meg kétszer, sőt háromszor annyit ettek a munkába járó fiúk. A fizetés bármily soknak is látszott apróban, nem futotta teljes ellátásukra, pedig még a Réz bácsi malacára is össze kellett pótolniuk végre a pénzt.

Ezt most már nem tették oly jó szívvel, mint ahogy a nyáron tették volna a halászásból származó keresetből. Az érintett szülők, különösen Petyi bácsi, zúgolódtak. – Mi? – hogy az ő fia más malacára keressen?! Rafinérozott az a Réz Mihály, a mások zsebéből fizetteti meg a fia kártékonykodását... – De bárhogy akadékoskodott is Petyi bácsi, s bármint fáj a fiúk szíve, azért csak összeadták a malacra való összeget. A Petyi kincstárában őrzött nyári közvagyon egészen ráment. Rá a dolgozók fél heti fizetése is. Ha jó szívvel nem is, de adták becsülettel.

– Adott szavunkért helytállunk – mondotta Laci, s egy vasárnap elvitték a pénzt Réz bácsihoz, leszámoltak eléje kilencven pengőt azzal, hogy a többit Mihály kell hogy pótolja, az az ő része.

Réz bácsi meglepetésében szólni sem bírt. Régen megfedkezett a fiúk ígéretéről. Meleg, nagy darab kezébe vette a fiúk vaskos, kicsi kezét, s majdnem megcsókolta. Hívta a feleségét.

– Gyere, anyjuk, gyere, ölelgesd meg ezeket, fogadd őket fiadul. Ilyen szép napom még sosem volt.

Réz néni petyhüdt arca kiszínesedett, s valamiért igen restellte magát Laciék előtt. Nem bírta megölelni őket, se kezét fogni velük. Egyszerűen csak szétosztotta köztük azt a néhány kőtes palacsintát, amelyet vasárnapi ebédjük mellé sütött. Amíg Laciék az asztal köré ülve elfogyasztották, Réz bácsi izgatottan jött-ment. Elmondta, hogy Mihály nem kap fizetést, csak néha borra-valót, amikor lemos a garázsban egy-egy kocsit. Tanul

a fiú, majd szétesik a feje. Semmivel sem fürgébb eszű az apjánál. Így szépen együtt haladnak a tanulásban. Szívesen segítene Laciéknak is, ha esténként átjönnének. Az iskola akkor sem árt, ha csak téglagyári munkások maradnak. És aztán nem szégyen az, ha tizennyolc éves korukban tanulnak is valami mesterséget.

Addig-addig beszélt, hogy a küldöttségbe jött fiúk távozóban egytől egyig megígérték: átjönnek esténként magánvizgára készülni. Mire Mihály hazajön a műhelyből és megvacsorázik, legyúrnak egy leckét... Meghökkenésükre Réz bácsi kikísérte őket az utca sarkáig, ott kezét adott mindnyájuknak, s így köszönt el tőlük:

– A malacotokra aztán úgy vigyázunk ám, hogy jövő ilyenkorra le kell bontsuk róla az ólat, hogy kiférjen.

Petyike otthon azt sem tudta, mivel dicsekedjék el hamarabb: a kézfogással-e vagy Réz bácsi rejtélyes ígéretével, avagy a magánvizgákra tett fogadalommal.

– Nahát, én lenyelem azt a Réz Mihályt egészben – fortyogott Petyi bácsi féltékenyen –, ha az egyet is levizsgáztat közületek. Szépen kiszúrta a szemeteket az ígérettel.

A KÖVETKEZŐ HÉTEN Réz bácsi megvette a malacot, éppolyan fajtát, mint amilyen a nyári volt. Őlbe hozta haza, este a lábára kötött spárgával végigsétáltatta mind a két utcában, s elmondta, hogy százharminc pengőt adott érte – tízet a fia pótolta. Úgy nézze meg mindenki, mint a magáét – biztatta a bosszús szomszédokat. Azok nézték, és ha egy kis mosadékoslék került a konyhán, átküldték a gyerekekkel Réz bácsiékhoz. Legalább kóstolót adjon majd, mondogatták egymás közt.

A kóstoló reményében a gyerekek el-elcsentek a hóstátiai földjéről egy-egy marhatököt, vagy kiástak egy ölnyi sárgarépát, s vitték a cugucának. Okos kis állatka gömbölyödött ki abból nemsokára. Petyi bácsi egyre csak

morgott: megeszi ő egy ültében azt a disznót, ha csak egy ujjnyi kóstolót is lát belőle valaki.

Laciék közben dolgozni jártak, kitanulták már minden csinját-bínját az agyagbányászatnak. Mindegyik a kezéhez idomított egy lapátnyelet vagy csákányt, s el nem cserélték volna azt egy világért sem. Tudták, hogy a szerszám élő valami. Annak is vannak szokásai, szeszélyei, nem lehet azt akárhol megfogni, szinte rúg, ha feljebb vagy lejjebb ragadják meg, mint ahol szokva van. Estéknént hűségesen beállítottak Réz bácsihoz tanulni. Otthon szótárt magoltak, verseket szavaltak, s rettentő nehéz számtani feladatokkal viaskodtak. Az iskolakötelesek tanítási idejének megkezdését a háború miatt november egyre halasztották az iskolában. A fiúk vidáman ugráltak a réten, bolondul örvendtek a hosszúra nyúlt vakációnak.

De Lacinak, Petyinek, Setét Janinak s Kajántóról Máthé Ferinek most már szinte egy percnyi szabad ideje sem maradt. Versengés támadt köztük és Mihály között. Utol akarták érni. Az erőfeszítéstől csontra soványodtak, megnyúltak. Akárhányszor elnyomta egyiket vagy másikat az álom Réz bácsinál. Különösen azután, hogy októberben hűvös, nedves idő kezdett járni. Ahogy kiizzadva abbahagyták az agyagbányászást és csillézést, mindjárt átfáztak, a meleg szobában pedig rögtön belepte szemüket az álomcsiriz.

Novemberben Setét Jani és Máthé Feri már kezdett kifulladásni az estéli és vasárnapi tanulásban. Nem bírták a versenyt, hiába erőlködtek, csak Lacinak és Petyinek sikerült utolérni Réz Mihályt a tanulásban, de ők csúful lemaradtak. Kétségbeesetten gondoltak a jövőre: belőlük sosem lesz szakmunkás, örökké csak agyaggal vagy más nehéz napszámosmunkával kell hogy megelégedjenek?

Jani felhánytorgatta az anyjának miért hozta őt a világra ilyen nehézfejűnek. Máthé Feri szükeszűségét pa-

naszolta fel édesapja előtt. Kádár Laci nem panaszkodott, de sokszor kétségbeesetten érezte, hogy nem bírja tovább a nehéz testi munkát is meg a tanulást is. A szegény Petyike sem panaszkodott, éppen csak sosem hagyta cserben az ásitás és a szomorúság. Titokban gyakran nézett vágyakozva a szemétdomb felé, hátha mégis kincs rejtőzik ott. Bözse hátha mégis rábukkan egyszer.

És ölte meg a méreg, ha arról értesült, hogy Bözse felületesen kutatgat az ígéret földjén. Sóvárgott a csoda után, hogy otthagyhassa a téglagyártást, és polgáriba mehessen rendes tanulónak, ne kelljen így gyötörnie magát vadonatúj sapkájával.

De azért nem szólt, nem mert keseregni. Kifelé hűségesen mutatta: túl van már minden gyerekes reménykedésen. Tudja már, hogy rajtuk csak a munka segíthet. Esténként, ha találkozott Réz Mihállyal, áthatóan fűrkészte macskanadrágos alakját, vajon nagyon erőlködik-e a mesterség tanulásában. Mihály azonban szótlán komorságba süppedt. Senki sem tudta, hogy miért rajzolódnak karikák szeme alá, miként megy a sora a motorszereplőknél... Sosem mesélt róla. A fiúk pedig gőgösen tartózkodtak a kérdezősködéstől.

Ilyen komor hangulatban érte őket egy váratlan esemény. Kádár Lacinak vastag levelet hozott a posta. Úgy volt címezve: Kádár Laci cserkésznek, a Petőfi-csapat parancsnokának. Híre futott az egész telepen. A gyerekek izgatottan csődültek össze Kerekes Sárικάéknál. A címzett távollétében ő vette át a levelet, s majd megölte a kíváncsiság. Este lélekszakadva sietett a munkából hazatérő Laci elé, s nyomta kezébe a levelet: olvassa fel, de rögtön. A köréje csődülő gyerekek közül egyszerre tízen is nyitott bicskát nyújtottak feléje, hogy minél előbb felhasíthassa a borítékot. A tetőtől talpig agyagos Laci a levél láttára sápadtabb lett egy árnyalattal. A kíváncsiskodók egymást taszigálva ágaskodtak a háta mögött.

LACI SZEME káprázott a meglepetéstől. A levélben a Görögtemplom utcában megismert pesti Béluskáról volt szó. Nem ő írta, hanem a Hunyadi János cserkész-csapat levelezője. Tudatta, hogy Laci címét Pintér Sanyika apukájától kérdezték meg levélben. A továbbiakban arra kérte a Petőfi-csapat cserkészeit, hogy kössenek szorosabb ismeretséget.

Végül arra kérték Lacit, közölje velük, mire volna szükségük. Az ő csapatuk egyet-mást be tudna szerezni részükre. Cserébe csak annyit kívánnak, hogy sűrűn levelezzenek egymással, számoljanak be részletesen, hogy élnek, mit olvasnak, milyen érdekes kalandjuk akadt a nyár óta.

Lacinak a levél vége felé a szája fanyarul elhúzódott. Befejezve az olvasást, szénézett a körülötte tolongó foltos ruhájú gyerekeken. Ezeknek a „felszerelésén” akarnak azok a diákok „egyet-mást” kipótolni! Azoknak csak „kaland” az itteniek története?... Látva a gyerekek izgulását, s hallva, hogy tudni akarják, mi van a levélben, gúnyosan közölte velük:

– Béluskáék rájöttek, hogy mi is vagyunk olyan érdekes finnek, mint a helsinkiéek.

És haragosan odavetette a levelet a kicsik közé. Olvasák el, és válaszoljanak, ha akarnak. Írják meg, hogy sosem volt Laci parancsnok, és nem, cserkész, nem is volt soha. Ő már régen munkás. Írják meg azt is, hogy küldjenek, ha tudnak, az itteni édesanyák arcára örömet... Egyszóval írják meg, hogy Laciékat nem érdekli a cserkészmaszlag.

A nevető gyerekek apránként mind elkomolyodtak. Megérezték, hogy amit Laci mond, az több, mint gúnyos csipkelődés.

Eszükbe se jutott személyesen válaszolni a diákoknak. Bezzeg kapva kapott rajta Károly. Ő mostanában már egyedül csatangolt a Szamos partján. Az esős idők beállta

óta a „Halkirántók Szövetkezete” ugyan szétugrott, de ő sokszor a szomszédos községig is elbolyongott a víz mentén. Ennivalóját valahogy csak előteremtette a horgászással, jobb ruhára azonban egyáltalán nem futotta belőle, pedig a rongyai miatt már a szomszédok is szégyenkeztek.

Károly nem szégyenkezett.

Mikor a pesti cserkészek levelét elolvasta, azzal adta vissza a véleményére kíváncsi Sándor Bözsének, hogy Laciék végképp meghülyültek... Fogadkozott, hogy ő majd a pestiekkal beszereztetni azt a bizonyos „egyetmást”. Olyan cserkészparancsnoki ruhát és egyebet küldet magának, hogy leessék az álluk az irigységtől a tisztelt nehéz testi munkásoknak.

Laciéknak a fülébe jutott e csalfa szándék, értesült felőle Réz bácsi is. Fejcsóválva fogadta Laciékat, mikor leckét jöttek felmondani. Értésükre adta: Károly levelezése igazán nem válik majd díszükre. Ne hagyják ezt. Írják meg, hogy nincs szükségük úri fiúk ismeretségére és könyörödmányaira. Ők csak olyan diákokkal cseresznyéznek egy tálból, akiktől nem választja el őket osztálykülönbség.

Laciék igazat adtak Réz bácsinak; amire figyelmeztette őket, annak szüksége bennük is élt. Már a Görögtemplom utcában elítélték Károly gyanús dörgölődését. Sándor Bözsétől visszaszerezték a levelet, s valóban szívük szerint, őszinte gorombasággal válaszoltak a Béluskáék levelezőjének.

Postafordultával feleletet is kaptak rá. Béluskáék csapata örvendett a levelüknek, de borzongva emlegette, hogy hajmeresztő politika, amit írnak. Márpedig a cserkészeknek nem szabad politizálniuk. De azért jó, hogy megírták, tudatni fogják a Laciék városában működő cserkészdiákokkal. Keressék fel a Kajántó telepüket, és oktassák ki, milyenek a jó cserkészek.

Erre Laciék megírták: mit csináljanak, ha már ők ilyen politikus életűek?

Erre már nem kaptak választ. Elakadt valahol a leve-
lük, pedig egész télen erről beszéltek... Februárban
csontkeménnyé fagyott a téglagyári agyagdomb. Laciék
nem dolgozhattak. Ekkor egy kis húst szedhettek ma-
gukra, s nappal tanulhattak. Haladtak szépen, húsvétra
készültek levizsgázni az első polgári osztály tananyagá-
ból. De Máthé Feri és Setét Jani végképp feladta a küz-
delmet. Baj volt Mihállyal is. A gyerek még morcosabbá
vált, már a szüleivel is alig váltott szót. A motorszerelő
műhelyből mind később engedték haza esténként, ráadá-
sul vasárnap is behívták dolgozni. Húsvét felé aztán
Réz bácsit behívták katonának. Nem volt aki tanítsa
a fiúkat. Bizony, úgy mentek belé a nyárba, hogy nem
tehették le az első polgáriból sem a vizsgát. Ismét forrón
tűző napfényben csákányolták az agyagdomb türelmes
oldalát. Gyűlt a rettentő sok béketégla, de az újságok
annál több város bombázásáról hoztak hírt.

Mátyás bácsi dühös kitartással lendítette csákányát,
s a fogai közül biztatta Laciékat:

– Rajta, fiúk, rajta, meglátjuk, ki bírja tovább...
És a háború bírta még ősszel is, belement a télbe is. Réz
bácsi csak úgy karácsony felé került haza, őrszolgálatot
teljesített valahol. És csak nagyot nézett, mekkorát nőt-
tek a fiai, mármint Laciék. De még nagyobbbat nőtt a
fekete malac. Csoda volt. Akkora, mint egy boroshordó.
Egész nyáron a telepi gyerekek vigyáztak rá. Az elmúlt
télen akkorát nőtt, hogy nem mászhattak fel vele a kő-
risfára. Amíg Réz bácsi katonáskodott, szüleik is, ők is
úgy gondját viselték, mint egy hadiárvának. Karácsonyra
aztán elfogyott az enivalója, el az étvágya is. Kurta lá-
bai nem bírták. Okos állat volt különben, sok kópéságot
eltanult a gyerekektől, de már elég volt neki mindemből,
szinte maga kérte a kést, olyan életuntá hízott.

Réz bácsi az ünnep nagyhetén áment mondott rá. Hívta Máthé Feri apját, végezzen vele. Csakhogy a disznóölésbe egy kis beleszólása Sándor Petyi bácsinak is akadt. Ő felelt az utcában a récék és disznók életéért. Mint tizedes, ő kellett hogy számon tartsa, nehogy valaki a közellátás tudta nélkül vágjon le vagy egy hizót. Kevés dolga akadt. Réz bácsiékon kívül senki sem hizlalt disznót. Petyi bácsi, hogy kimutassa hatalmát s egyben jóindulatát Réz bácsi irányában, a disznóölés előtt való napon meglátogatta, s megkérdezte, hány személy részére lesz ez a disznó levágva.

Réz bácsi a tizedes meghökkenésére igen komolyan számíthatni kezdett valami képzeletbeli személyeket, s mikor a harmincadiknál tartott, Petyi bácsi iszonyú dühbe jött. Kiabált, hogy mer vele csúfolkodni, vigyázzon, mert beteszi az ajtaját úgy, hogy egy falatot se fog enni abból a rühes disznóból.

– Ne idegeskedjék, Sándor úr – nevetett Réz bácsi ravaszul. – Én csak azt számolom, hogy hánynak kell kóstolót küldenünk, és hányat kell meghívunk közös lakomára. Mert a gyerekeknek is jussuk van ám ehhez a disznóhoz. Engem csak a fele illet meg, amiért felneveltem. A másik felét megesszük közösen, Sándor úr. Lesz rá vagy tíz család, egy csorda gyerekekkel. Nézzük csak – s az ujjait egyenként kinyitogatta –, a maguk utcájából először is kendék, aztán Kádárék, Setétek, Kerekések, innen a Kajántóról mi, Kiss Ámáliék, Petkesék, Máthéék...

Petyi bácsi hüledezve tekintett a bemeszelt disznó felé, hiszen azt fogadta, hogy egy ültéből megesszi azt a disznót, amiből Réz Mihály csak egy ujjnyi kóstolót is küld valakinek.

– Hallja maga, Réz Mihály – kérdezte aggódva –, hány kilós az a hizó?

– Van vagy százötven – nevetett a másik kárör-

vendően, hiszen tudott róla, mit fogadott ez a csepp ember.

– És komolyan gondolja ezt a prédaságot?

– Annyira komolyan, hogy beszéltem Vedressel, adja kölcsön a vendéglőjét egy estére. Akiket felsoroltam, mind a fiam vendégei lesznek. Kenyeret, savanyúságot és evőeszközt ki-ki hoz magának...

– Hm – bosszankodott Petyi bácsi távozóban –, ez a Réz Mihály tisztára megkámforodott. Milyen üstben kavarták ezt az embert?! És vajon szét tudnám-e prédálni egy akkora állat felét, mint ez a hóbortos? Azért a kis mosadékért, amit a szomszédok hordtak a disznójába!

Efölött bosszankodva ment, és intézkedett a közellátásnál. Kijárta, hogy ne vegyék el a zsírjegyet attól az eszeveszett embertől. Miért nem lesz az ilyenből tizedes a Tízes Szervezetben? Nem, nem is tizedes, hanem ezredescsillagot kellene adni neki. De ennek a Réznek nem kell csillag, mondta már elégszer. Azt is gyakran emlegette, hogy majd ő válogatja meg magának azt a szervezetet, ahol rangot fogad el. Milyen szervezetre gondol ez? Jaj, ha ez valami olyan kommunista izére számít!

Nem merte végiggondolni, ami eszébe jutott. Miért ne essen jól nála ez a kis kóstoló. Miért törődjön azzal, hogy ez az ember valami istentelen... Na, semmi, csak egy sült bolond ez. Ha csak az kell neki, hát ha egyedül nem is, de a telep népével igazán egy ültükben felfalják a fél disznaját. Csakhogy azon a vacsorán ő mint tizedes, biztosan valami felköszöntővel kell hogy kivonuljon. Talán illenék meghívni a Tízesek körzetvezetőjét is... Á, de minek, attól csak a Réz Mihály étvágya menne el. De a pohárköszöntő nem maradhat el, azzal ki kell vágni a rezet. Hát persze, most a helyénvaló lesz az egységről beszélni. Az igen, az most találni fog. Azzal kezdené,

hogy tisztelt magyar testvérek, és azzal végezné, hogy az egység tovább tartson a kóstolónál...

Hajaj, de mi legyen közbül? – Ezt aztán sehogy sem bírta kitalálni, pedig Vedres úr a kiárulandó italok várható nyeresége reményében csakugyan kölcsön adta a nagyívóját. Ígérte: „girland” is lesz meg elsötétített „lámpium”.

Végre beköszöntött az a zúzmarás vasárnap is, mikor Réz Mihály leszúrhatta nagy disznáját, s a Szamos jegén akkora lángoló sírdombot gyújtottak a hátára, mintha egy egész falkát pirítának. Igen, már szép pirosra is vakarták a pörköléstől repedező disznót, de Petyi bácsi még mindig nem tudta, hogy mit mondjon a köszöntő közepén.

Nemcsak ő izgult ennyire, hanem keresztül-kasul az egész telep. A falánkabbak bosszankodva találgatták: mekkora kóstoló jut abból a fél disznóból annyinak, ha még közös vacsorát is terítenek? Azok a gyerekek, akik nem tartottak szorosabb barátságot Mihályékkal, és nem voltak hivatalosak a közös vacsorára, arra kérték Réz nénit, hogy kóstolójukat ők is ott ehessenek meg a vendéglőben. Mindenáron jelen kívántak lenni. Úgy tudták, lesz ott cigány is meg tánc és kugli.

Bizony, Réz Mihályék nem tudtak kitérni az esdeklő gyerekek elől, azok egymásnak adták a kilincset, s ígérték, ők is hoznak savanyúságot és „evőcajgot”. És jöttek azok hívatlanul is. Úgy ellepték a három sor asztalt a nagyívóban, hogy a meghívott szülők egy része kiszorult a kicsibe. Réz néni, aki kezdettől fogva butaságnak mondta ezt a potyázó vendégeskedést, aggódva nézte: vajon futja-e majd valamennyinek a kóstolóra szánt peccenyéből.

Réz bácsi Mihályt ültette az asztalfőre. Az irigyebb anyák szeme majd kiugrott az ámuldozástól, mert a morcos fiúra kikeményített fehér inget húzott az anyja,

és nyakkendőjét biggyesztette a gallérrjára. Mihály jobbján Kerekes Sáríka bájoskodott hullámosra süített hajával. Valóságos kisasszonnyá csinosította magát. Vele szemben Kádár Laci fészkelődött fényesre nyalt frizurája alatt. Irigyelte Petyikét, aki Sáríka mellett szorított helyet magának. – Atyaúristen – bámult megbűvölten a leányra –, hogy tud ez a Sáríka egyszer-egyszer ilyen szép lenni? Úgy veszi magára a szépséget, mint más az ünneplőruhát.

Lennebb az étvágygerjesztően megterített asztal mellett egymás után és egymással szemben Kiss Ámáli, Petkes Zsuzska, továbbá Máthé Feri, Sebét Jani és sok, erőszakkal betolakodott gyerek nyüzsgött körös-körül. Külön asztal mellett idegeskedtek a szülők. Fel-felpattantak helyükről, s dühösen mentek nevetlenkedő fiaikhoz, akik elkapdosták egymás elől a villákat. Pofon viselkedett a tenyerükben, de tekintettel a mindenütt jelenlevő Réz bácsi sötétkék ruhás alakjára, nem merték képen törülni a villák felett civakodó haszontalanokat.

A levegő megtelt hurkaszaggal, sült kolbász nyálcsurgató illatával, a tányérok pecsenyével, friss tepertővel. Kinek-kinek, ami jutott, azzal. Vedres úr serényen rohangált a borosüvegekkel. Petyi bácsi nyakalta a bort, veszettül csúszott a disznóhúsra. Ivott Petyi bácsi már csak azért is, hátha attól eszébe jut a készülő beszéd közepe is, de a sűrű poharazás vége az lett, hogy a beszéd elejét is elfelejtette. Nem volt biztos benne, vajon „kedves magyar testvéreket”, vagy pedig „drága testvéreimet” szánt-e a vendégseregnek. Zavarba hozták a jelenlevő gyerekek is, hiszen azokat csak nem testvéremezheti...

A tányércsörömpölés meg a zsvíj aztán teljesen öszszezavarta Petyi bácsit. Bosszúsan nézte Réz Mihályt, nagy gondja okozóját. Az pedig mit sem sejtve, feleségestől együtt szakadatlanul hordta a vendéglő konyhájából a kóstolóba szánt porciókat. A türelmetlenkedő

gyerekek az asztalok végén sírtak, mikor kapják már a részüket, a másik végén, ahol már ettek, Ferkó mókáin nevettek. Kiss Ámáli ugyanis egyre csak Réz Mihályka nyakkendőjét, gallérját, szemét, száját bámulta. Kirázta már a hideg is, úgy kívánta, bárcsak nézne rá vagy egyszer az a haragos Mihály. Addig-addig bámulta epekedőn, míg Máthé Ferkó elcsente tányérjáról a sült kolbászt, s egy nagy darab ecetes uborkát tett a helyére. Laciék majd kipukkadtak a visszafojtott nevetéstől, amikor az ábrándos dundi szórakozottan belesúrta villáját az uborkába, és a szájához emelte. Mikor beleharapott, szörnyülködő megrökönyödéssel meredt a száját csókra rántó ecetes uborkára. És ekkor, éppen ekkor, Mihályka is hirtelen rápillantott. És elnevette magát. Ellenállhatatlanul tört ki belőle a kacagás, olyan komikus rémülettel bámult Kiss Ámáli a rettentő nagyságú savanyúságra.

Erre aztán Laciékból is kirobbant a kuncogásokba fojtott nevetés. A hahotázás végigrohant a gyerekek arcán. Az asztal egyik végétől a másikig harsogott a kacagás. A szülők, akik már a borozásnál tartottak, felfigyeltek a nevetésre, s észrevéve a komikus jelenetet, maguk is kacagásban törtek ki. Akadtak, akik még akkor sem tudták, mi történt, de mert látták, hogy egyik-másik majd lefordul a székről nevetében, ők is áldozatul estek a harsogó jókedvnek. Nem bírtak ellenállni a sodrásnak még a legsavanyúbb természetű anyák sem. A közben borért szaladgáló Vedres úr és igen nyájas felesége a „kisivóból” csodálkozva nézett be, s mit sem értve a jelenetből, elképedéssel találgatta a falrengető pukadozás okát.

Ebben a már-már veszedelmessé zajosodó hangulatban szállta meg Petyi bácsit a borral kevert szónoki ihlet. Úgy érezte, hogy ráeszmélt végre, mi az a megszólítás, amely mind a szülőkre, mind a gyerekekre egyaránt ráillik. Hogy a nagyszerű ötletet el ne szalassza, hirtelen felugrott egy székre, két üres üveget felraga-

dott, s hatalmasan csörömpölni kezdett. A nevetőorkán aránylag elég gyorsan kuncogássá szelődült, úgyhogy Petyi bácsi elrikkanthatta magát:

– Kedves, drága, igen tisztelt testvéreimből szakadt gyerekek és szülőtársak...

Itt aztán el is akadt. Most kellett volna a beszéd közbülső részével előrukkolnia, de egy sóhajjtásnyi nem sok, annyi sem jutott eszébe belőle. Nyekergett, pislogott, végül dühbe jött, s ezt kiáltotta:

– Jó étvágyat a kóstolóhoz! – És vérig sértve lépett le a székről, mert a szomszédok gúnyos kacagásban törték ki, és pedig harsogóbban, mint ahogy abbahagyták. Kiss Ámálinak a villájáról közben Mihály leszedte az arcpirító nagy uborkát, s megosztozott vele saját kolbászán, helyét meg elcserélte Sáríkával. Kiss Ámáli boldogan falatozott egy tálból Mihállal. Lacinak is teljesült a vágya, mert a helycsere révén Sárika mellé került. A lánynak jól a szeme közé nézett, és elismerő évődéssel mondta.

– Ilyennek lássalak máskor is, Sárika.

– Milyennek? – pirult el Sárika.

– Hát-hát – akadozott Laci –, ilyen kóstolónak...

Petyike irigyen figyelte őket, és a szíve sajgott. Mindenkinek van párja, csak számára nem került itt egy sem... Észre sem vette, hogy időközben körülötte tovább folyt a helycsere. Minden gyerek ahhoz ült, akihez legjobban vonzódott, úgyhogy amikor Petyike egy ízben oldalt pillantott, Petkes Zsuzskát látta maga mellett. A hosszú leányzóhoz senki sem szólt, a helycserélők addig tologatták ide-oda, míg egyszer csak ott találta magát Petyike mellett. Kínos zavarában a körmét rágta. Petyikét nyomban elfutotta a méreg. Csak nem Máthé Feri ravaszkodta ide ezt a meszelőkisasszonyt? Éppen ezt, akit azzal kínált neki feleségül, hogy kössön a lábára kicsi széket, mikor sétálni megy vele.

Mérges pillantásai alatt Zsuzska is ráeszmélt, hogy milyen fonákul festenek itt egymás mellett, s szégyenében lehunyta a szemét. Csukott pillái alól kicsordult a könny. Petyikének önkéntelenül is megesett a szíve rajta. Lám, ennek sincs párja. Hirtelen támadt elszántsággal fogta karon, s halkan rászólt Zsuzskára:

– Ne búsulj, Zsuzska, utolérlek én nemsokára. – Közben pedig szemmel tartotta Máthé Feri görbe bohóc-orrát. Ha most csúfolódásra fintorul, veszi a tányért, s egyenesen a szeme közé teremti.

Szerencsére ez alkalommal Feri nem volt ludas Zsuzskának Petyi mellé való rendezésében. Ő most azon meszterkedett, hogy észrevétlenül Setét Jani zsebébe csempéssze a Kiss Ámáli villájáról lekerült ecetes uborkát.

Így hát Petyike is meg Zsuzska is felvidulhatott, hiszen mindenki vidám volt. A viharos nevetés már elült, s a szülők halkan beszélgettek a gyerekek viselt dolgairól. A közismertebb fiatalok közül csak Setét Ilon és Károly hiányzott. Ilon szép csendben nyugodott egy behavazott sírdomb alatt, Károly pedig ki tudja merre bitangolt rongyaival. Már hetek óta nem volt otthon. Apja egyszer már a rendőrségi fogdából váltotta ki. Éjjeli razzián fogták be. Nem használt annak az sem. Rendületlenül tovább tekergett. Setét néni teljesen megkeseredett miatta. Itt a vidám, közös vacsorán sem bírt másra gondolni. Fel is állt nemsokára, és észrevétlenül hazaosont. Saját kóstolóját hazavitte, ha Károly netalán véletlenül ma hazavetődne, ízlelje meg ő is. Hátha vele is csodát tesz, mint azzal a Réz Mihálykával, aki a vacsora vége felé mégis összebékelt kenyerespajtásaival. Otthon a csendes szobában Szűz Mária elé térdepelt, s buzgón, sokáig könyörgött a sok szentkép előtt, térítsék jó útra azt a szerencsétlen Károlyt.

Így ért véget a sokáig emlékezetes nagy vacsora. A gyerekek sokkal többet felettek, mint amennyit Réz néni

a kóstolóra szánt. De nem bánta, mert Mihálykával ezen a nagy vacsorán történt valami. Vidáman tért haza, s annyit beszélt egyhuzamban, amennyit soha azelőtt. A kóstoló jó ízét mindenki sokáig emlegette, a gyerekek ínyéről sosem múlt el az emléke. Réz bácsinak volt rá gondja, hogy soha el ne felejtsék. Másnap este magához hívatta Laciékat. Körülülték az asztalt, s mikor Mihályka is hazaállított olajos ruhájában, így szólt hozzájuk:

– Ugyebár szép volt, ami eddig történt. Helyrebillent ebben a rongyos kis külvárosi világban minden. Az én károm megtérült a malaccal, Kádár néni is új órát kapott a régi helyett. A szomszédok is megkapták a maguk kóstolóját abból, hogy milyen jól élhetnénk mi, ha a magunk feje után mehetnénk, de nem hagyják, és nekünk mégis tovább kell menni. Így, ahogy van, nem maradhat. Ti még mindig nem tudjátok, mi is legyen veletek. Derék munkások akartok lenni, valami szép, kedvetekre való mesterséget szeretnétek tanulni, de nem tanulhattok. Beletörődtetek a téglagyári munkába, hiszen ez sem alábbvaló más munkánál. Szép jövője van ennek az iparnak is. De csak akkor, ha végét vetjük ennek a galád háborúnak és azoknak, akik ilyen szerencsétlenségekbe kergetik a népet. Én hiszem, hogy tavaszra vagy az őszre nyélbe ütjük ezt a dolgot. Ütögetik már, gyerekek. Készülőtök kell erre nektek is. A ti dolgotok az volna, hogy az abbamaradt magántanulást újra-kezdjétek. Gyorsan átrágjuk magunkat azon, amit a tavaly már bevágtunk, azután megyünk tovább...

Setét Jani és Máthé Feri elszontyolodó ábrázatára tekintve, gyorsan hozzátette:

– Ti se riadjatok vissza, amiért nektek nehezen megy. Gondoljatok arra, hogyha a mi tavaszunk köszönt reánk, egy szép napon azt mondhatjuk nektek: fiúk, reátok bízunk a téglagyárat. Vezessétek, igazgassátok. Az egyik legyen mester, a másik meg igazgató, a har-

madik égető meg szortírozó... Csak nem tértek ki előle, hogy hát, kérem, mi csak csákányolni tudunk, tessék a régi urakra bízni a vezetést...

Laciék mind feszültebben figyeltek, szemük kigyúlt, s a két nehezebb felfogású fiú arca is mindinkább felderült. A Mihályka arcán meg olyan tudálékos mosoly gömbölyödött ki, mintha ő már jóval többet tudna annál, mint amennyit az apja elárult nekik. Csak elbámultak, mert egyszer ki is kottyantotta:

– Ennél még többet is hallhattok édesapámtól, ha nem ijedtek vissza. Lesz még itt a csapatnak olyan dolga is, hogy a két halász legyőzése ahhoz képest kismiska volt.

A fiúk szeme erre még sóvárabban tapadt a Réz bácsi arcára. Beléremegtek, mert a Mihályka édesapja sokat sejtetően hagyta rá a fiára.

– Te csak ne siess, majd mindent a maga idejében. De van egy kikötésem, fiúk. Éspedig az, hogy amiről itt szó esik, nem kell ám világgá kürtölni. Még édes szülőtnöknek se beszéljetelek róla, amíg én nem mondom. Tudjátok, hogy milyen akadémikoskodok...

És sokatmondóan pillantott Sándor Petyike tágra meredt szemébe.

– Ha kérdezik, mit csináltok nálunk, hát csak annyit mondjatok, gyakoroljuk az írást, olvasást meg a számotant, hogy el ne felejsük.

– Szót fogadunk, Réz bácsi – kiáltotta Sándor Petyike belepirulva

– Megesküszöl rá? – kérdezte Mihályka elkomolyodva.

– Mire esküdjek?! – ugrott fel tüzesen Petyike. De Réz bácsi lenyomta a székre, s az asztal fiókjából gyűrött könyvet meg füzetet húzott elő...

Még aznap este újrakezdtek a tanulást. Bizony, az nehezebb munkának bizonyult a téglagyártásnál is. Míg más szomszédbeli gyerekek régen aludni tértek, ők ke-

gyetlenül törték magukat. Künt nyargalt a szél, seperte a havat, rázta a kőrisfa jégcsapként zörgő ágait. Hegyet hordott a szemédombra és a Ripacs sírjára, hadd aludja hősi álmát, amíg majd újra visszaírhatják vitézségének lelkesítő történetét a kőrisfa derekára.

Törték a fiúk magukat derekasan, képzeletüket felcsigázva tartotta az, amire majd ezután kerül sor, ami olyan sokat ígérően csillogott a Réz bácsi szemében. Erősen furdalta az oldalukat, mi lehet az, amire ha sor kerül, kismiskának bizonyul a két halász legyőzése. Faggatták is eleget Mihálykát, de az egyre rejtélyesebben mosolygott.

Lassan kitavaszkodott, s a téglagyárban újra munkába állhattak, de csak félüzemmel dolgoztak. Mátyás bácsit újra behívták, s a hadszíntérre vitték, hogy ne mondhasa téglakészítés közben: „Rajta, legények, lám, ki bírja tovább.” Bizony elakadtak a téglagyártással hamar, és el a tanulással is újra. Hirtelen Réz bácsit is behívták katonának valahova hidat őrizni.

Olyan váratlanul vitték el, hogy még hagyogatózni sem volt ideje. Nem mondhatta meg, hogy mit tegyenek, Mihályka pedig, ha faggatták, egyre csak azt hajtogatta, „várni kell, majd az öregem hazatoppan egyszer, s ő megmondja”.

Egy kora nyári délelőtt azonban a szokottnál is vészebben kezdtek üvöltözni a riasztó szirénák. Rá nem sokára szívet-lelket dermesztő mély bugás szüremlett alá a felhőtlen égből. Majd a szédítő magasságban alig-alig galamb nagyságú, ezüstszárnyú gyilkos gépmadarakon csillant meg a napfény. Ezt követően vészes sustorgás hasította szét a levegőt, a csukott ablakok csörömpölve zúzódtak be, azután meg egymást követő robajok rengették meg a várost. Mázsás bombák záporoztak a vasúti negyedre. Füst- és porfelhő gomolygott a Nadas völgye fölött. A Kajántó útiaktól jobbra és balra, nem

is nagyon messze, utcatorok, gyárak, műhelyek, vasúti szerelvények, munkásházak és bérpaloták repültek a levegőbe. Sok-sok évvel ezelőtt összerakott malterostéglák és cserepek milliói repültek szerteszét, s temették maguk alá az emberek százait.

Az amerikai nehézbombázók után gyásszal, könnyel telt meg a város minden zuga. Bombák estek arra a gyufagyárra is, ahol a Laci édesanyja dolgozott. Egyszerre vált munkanélkülivé a fiával. Mert leállt a téglagyár is egészen. Kialudt a tűz a porcelángyár égetőkemencéjében is. És jöttek a behívók egyre-másra. A légiriadók szinte óránként ismétlődtek. Már alig dolgozott valaki. A Laciék munkáscsapata csüggedten futott össze Kerekes Sáriéknál.

Úgy tűnt, hogy ők már se iskolába, sem dolgozni nem járhatnak többé. Az utcában lakó baptisták végítéletről beszéltek. Elég az egész világ, elpusztul kicsi és nagy.

És mintha igazuk lett volna, mert az utcák sarkán plakátok jelentek meg. A városi nagyurak tanácsa és a hadtestparancsnokság elrendelte, hogy a férfiak tizenhat évtől hatvan évig mind vonuljanak be, a többiek pedig meneküljenek, ürítsék ki a várost. A szomszédok nem tudták mitévők legyenek, menjenek-e vagy ne menjenek. Minek, ha úgylis meg kell halni?

MIKOR AZUTÁN LEGNAGYOBB VOLT a kétségbeesett tanácstalanság meg a sírás, Kádár Laciékhoz az egyik éjszaka halkán bezörgetett valaki.

Réz Mihály bácsi toppant eléjük a sötétből katonaruhában és puskával.

– Bátorság – súgta a megriadt Kádár néninek –, nem lesz itt a világvége, csak az uraknak. Jönnek a felszabadítók, együtt jönnek már a román csapatokkal. Augusztus 23 óta a román munkások és parasztok kicsavarták a fasiszták kezéből a puskát. Torda alá értek

már. Ezért bolondultak meg a mi uraink. Ezért beszélnek a világ végéről. Faképnél hagytam őket, megszőktem, Kádárné. Nem lövöldözök én szovjet katonákra. Segítsenek, civilre kell vetkezniem. A puskát el kell dugnom, beszélnem kell az emberekkel...

Odafordult az ágyból kiugró Lacihoz.

– Elhoznád a fiammal a civilruhámat, de gyorsan, még virradat előtt?

A Laci szíve majd kiugrott az örömtől, de az anyja aggodalmaskodni kezdett. Féltette Lacit, s maga ajánlkozott, hogy elmegy Réz nénihez, de Réz bácsi ebbe nem egyezett bele. Nem mehet hozzájuk most felnőtt. Ha mehetne, ő maga ment volna haza, de az ő utcájuk túlságosan szem előtt van, nem akar ott katonaruhában s még anélkül se mutatkozni. Olyan fürgé fiú kell neki, mint Laci. A kerteken át surranjon be hozzájuk, hátulról másszon be az udvarukra. Úgy jöjjenek Mihálykával visszafelé is. A ruhacsomót osszák kétfelé maguk között, egynek igen nagy batyu volna.

– Meg mered ezt tenni, Laci?

Laci Réz bácsiért mindent mert volna. A hangjában annyi bizakodás, bátorítás volt, hogy a szívéből minden félelem eloszlott. Az édesanyja is felbátorodott, beleegyezett: menjen. A fiú gyorsan magára kapkodta ruháit, s fürgén osont el a sötétben. Büszkeségtől dagadozott a szíve, amiért Réz bácsi éppen hozzájuk jött ezért a segítségért. Fél óra sem telt belé, s az apjának bolondul örvendő Mihállyal úgy átcsempészték a civil munkaruháját s a bakancsát, hogy még a kutyák sem vakkantották el magukat. Míg Laci odajárt, Réz bácsi elrejtette valahova a puskát a sötét udvaron, a levetett katonaruha-darabokat meg Kádár néni vitte ki valahova. Míg Réz bácsi átöltözött, a két fiút közelebb intette magához.

– Tudtok titkot tartani, fiúk? Ha nem tudnátok,

most tanulókat meg. Az életem a ti kezetekben van. A menetszázadból szöktem meg. Ha elfognak, agyonlőnek. – A bejövő Kádár néni felé fordulva folytatta. – Senkinek, még a legjobb szomszédnak vagy barátnak se beszéljétek arról, ami most itt történt. Értitek, gyerekek?

Miután azok megilletődve mondtak igent, elárulta, hogy mindenkinek azt mondja majd, hogy leszerelték és hazaküldték, mert tüdőbajt fedeztek fel nála.

És valóban, Réz Mihály bácsi másnap s azután úgy viselkedett, mintha köhögés fullasztaná. Házról házra járt, a férfiakat félrehívta és külön-külön mindegyiket rábeszélte, hogy ne vonuljanak be. Bújjanak el éjszakára a gyümölcsöskertekben. Senki se hagyja el a várost.

Valamelyik este pedig, mikor már jól besötétedett, a megkomolyodott Mihályka Laciért jött, és sűgva mondta:

– Itt az ideje annak, amiről édesapám beszélt velünk. Gyere, tépjük le a plakátokat. Te nézel előre-hátra, én meg tépem. Ha látsz valakit jönni, szólj, és elfutunk. Nagyon ügyesen kell hogy csináljuk...

És amíg az utcák sarkára ragasztott plakátokhoz lopakodtak, Mihály sűgva árult el egyet-mást abból is, ami náluk történik az autójavító-műhelyben.

– Tudod, Laci, van ott két szerelő, azok is úgy beszélnek, mint az én öregem. Azok is azt mondják mindenkinek, hogy senki se engedelmeskedjék. Nem kell kiüríteni a várost. S tudod – mondta sűgva –, eldugtunk egy egész teherautót a német tisztek orra előtt. Vagy kettőnek az akkumulátorját tüntettük el.

Másnap reggel aztán Laci elcsodálkozott. Más utcák sarkán is leszaggatva fityegtek a város kiürítésére és a bevonulásra felszólító plakátok. A Mihályka apja valamelyik éjszaka újra bekérezett Laciékhoz, s hajnalig náluk időzött, azután meg eltűnt valamerre.

Laci Mihálytól tudta meg, hogy az éjjel tábori csend-

örök jöttek az apja után. Kevesen múlt, hogy otthon nem találták. Attól a naptól kezdve Réz bácsi nem mutatkozott többé, de hogy valahol a közelben lehetett, azt Laci abból sejtette, hogy a szomszédok már nyíltan, egymást bátorítva beszéltek.

El kell dugni a szerszámokat a gyárakban. Ne segítsenek leszerelni a gépeket. Ne hagyják kirabolni a várost. Már Kolozsvár határában verik a németeket a fel szabadítók.

Egy éjszaka Réz néni és Mihályka is Laciéknál húzták meg magukat. Nem mertek otthon hálni, mert detektívek törtek rájuk, azok is Réz bácsit keresték, s Mihálykát akarták elvinni helyette.

Másnap Mihályka is eltűnt az édesanyjával a környékről.

Laci napközben többször is ott settenkedett a Réz bácsiék lakása közelében, hátha meglátja Réz nénit vagy Mihálykát, egy ízben a kertek felől be is mászott hozzájuk, s úgy lopózott az ablakuk alá, de a házuk kihalt volt, az ajtók bezárva. Senki sem tudta, hova lettek.

Kádár néni aggódott értük. Csak nem fogták meg őket mégis a detektívek? Laci arra is vállalkozott volna, hogy bemegy a városba, és az autójavító-műhelyben puhatolozik Mihályka után, de már lehetetlen volt a városban kószálni, az utcák elnéptelenedtek. Ide is, oda is ágyúlövedékek csapódtak be. A légiriadók negyedóránként a pincékbe kergették a lakosságot.

Laci már az utcájukra sem merészkedett ki. A légiriadók dermesztő csendjében tompa morajlások hallatszottak. Éjszakáról éjszakára, azután meg óráról órára mind jobban erősödtek, közeledtek. Szívüket öröm és rettegés szorongatta egyszerre. Az ezer kilométerekről feléjük görgő front valahol már a város határában robbajlott. A Kajántói úton szakadatlanul menekültek a szétvert fasiszta német és horthysta csapatok. Egy-egy ágyúlövedék közéjük csapott be a Feleki-tető mögül.

És már dörgött az ágyú a kajántói oldalon is. Laci az édesanyjával egyik házból a másikba menekült. Mind azt keresték, hol tartósabb a pince. A Laci ébresztőóráját mindenüvé magukkal vitték. Az utóbbi napokban már úgyszólván ki sem mozdulhattak a pincékből. Csattogott, bömbölt minden, mintha az eget hasogatná, úgy vijjogtak a srapszelek és az aknák.

A külvilágról napok óta semmit sem tudtak. Senki sem mert már kimozdulni, legfeljebb éjszaka vízért. Azon az ágyúdörgéstől remegő éjszakán már vízért sem mertek kibújni. Egy ágyú valahol egészen közel bömbölt, a válaszként érkező becsapódások is mind közelebb értek. Laci az édesanyjával ott szorongott a Kerekes Sáríkáék dohos, földszagú pincéjében. Oda menekültek le Setét bácsiék és Sándor Petyiék is. A négy család gyerekei a lecipelt szalmazsákokon fetrengtek. A többiek egy szál gyertya mellett székeken vagy valami nagy kövön gubbasztottak. A sűrű robbanásokat követő földrengések miatt a gyertyaláng állandóan reszketett. A földes pincefal szárazabb részein homokszerű göröngyök peregetek alá. A talaj néha alig érezhetően, de megingott alattuk. Ilyenkor Kerekes Sáríka ijedten kapott a Laci keze után, s görcsösen megszorította. A fiúnak jólesett ez a mozdulat, vajon mit akar ez a kislány, miért kapkod a keze után, miért éppen az övé után? Azt hiszi, segíthet rajta? Hiszen ha csak egyetlen lövedék is becsap a rozoga házba, mindnyájuknak vége. Ezt a komor bizonyosságot látta Sándor Péter bácsi fakó arcán is. A nyeszlett kis emberke a szalmazsák egyik csücskén kuporgott, s riadtan bámult a gyertyalángba. A szentképekkel házaló Setét bácsi a pincébe lemenekített képeivel bajlódott. Sándor Petyiné többször felállással próbálkozott, de a fejét mindannyiszor beléverte az alacsony tetőzetbe. Sóhajtozva ült vissza. A Kádárné féltve őrizett ébresztőórája egy pléhfazékba állítva ketyegett.

Az egymást követő sűrű robbanások moraja dübörgéssé erősödött.

Amit a munkások századokon keresztül hidakkal, vasutakkal, villanyhuzalokkal és drótnélküli távbeszélőkkel, vízvezeték- és villamossági hálózatokkal összekötöttek, hogy egymáshoz minél közelebb kerülhessenek és hogy összebarátkozhassanak, az most egyetlen éjszaka mind szétszakadt, levegőbe repült vagy szétesett. A visszavonuló fasiszták mindent elkövettek, hogy így legyen.

Laci azon gondolkozott: mi lesz, ha egyszer kibújhatnak még a pincéből, és rajtuk kívül senkit sem találnak életben, ha senki sem jön elé a házak alól, és ha mindegyik ház romja fölé keresztet szúrhatnak? Ki veszi feleségül Sándor Péter öt leányát? Ki szántja fel a földeket, ki épít más hidakat a Szamosra, hogy átmeheszenek rajta?

Riadozva figyelte sóhajtozó édesanyját s a két felnőtt férfit, de egyiktől sem remélt sokat. Setét bácsi a szentképeken kívül egyébhez nem értett, Sándor Péter bácsi meg csak szájalni tudott. Most remegtek mindahányan. Közbe-közbe el-elszundítottak.

Gyötrelmesen múltak a percek s az órák. Hajnal felé ijedten rezzentek fel félálombeli állapotukból. Mintha nagy robaj rázná fel őket, mindnyájan felugráltak és hallgatóztak. A gyertya lángja hosszúra kinyújtózva égett. A fazék fenekére lecsurgó parafintócsa megfagyóban volt. Szívdobogtató várakozás közben jöttek rá, hogy voltaképpen halálos csend veszi őket körül, hogy a pince faláról immár nem peregnek alá a sárgás göröngyök; hogy a pléhfazékba állított óra rémesen zakatolva, visszhangot verve ketyeg. Odakünt nem pukkan több lövés, nem dörögnek az ágyúk, nem csattan többé már semmi, és nem csúsznak le a fedélcserépek. Balsejtelmeiktől terhes süketség fogta őket körül.

Laci beléborzongva gondolta: egyedül csak mi maradtunk meg, meghaltak a németek, meg a Feleki-oldal-

ról leereszkedő szovjet katonák? Úgy lehet, mindenki elpusztult. Lehet, hogy most lőtték ki a fagyasztóbombákat, amit Hitlerék folyton ígértek. Jéggé dermedt volna minden?

Ekkor valaki döngetni kezdte odafent a pinceajtót, s az nyikorogva fel is tárult. A nyíláson egyszerre reggeli szürkület ömlött be. Egy férfi sötét körvonalú alakja hajolt be a nyíláson, s örömteli hangon kiáltotta:

– Kifelé, szomszédok, felszabadultunk...

Laci úgy pattant feléje, mintha rugó lökné:

– Mihály bácsi, Réz Mihály bácsi!...

Egyebet nem bírt szólni, csak a nyakába szökött a hírhozónak, és csókolta borotvátalan arcát, mintha édesapja, a korán elhalt vasutas tért volna vissza. Réz bácsi kiemelte az udvarra. Sáros, gyűrött télikabátján vörös karszalag virított.

– Te vagy az, Laci? – nézte meg jobban.

– Megmenekültünk, Mihály bácsi?

– Meg. A németek és a barátaik Kajántón futnak már.

– A fia is megmenekült, Réz bácsi?

Réz bácsi körültekintett, s megpillantotta a ház szöglete mögül besárosodott ruhában előrelépő fiát.

– Gyere, Mihályka, mutasd meg magad.

A Laci szeme majd kiugrott a helyéből. Mihálynak a karján ugyanolyan vörös karszalag virított, mint az apjában. Lacinak férfiasan nyújtott kezét.

– Látod – mondta önérzetesen –, ezt is túléljük.

– Hát Máthé Feriék és Kiss Ámáliék?...

– Őket se féltsd, Laci. Ők is kibújtak a sírból. Új világ virrad reánk, ne búsulj. Csak bánni tudjunk veled.

– Közelebb hajolt Lacihoz, és rejtélyeskedve súgta: – Most majd meglátod, kicsoda az én édesapám.

Lacit Mihályka már azelőtt is csodálkozásra készítette. Már akkor feltűnt neki, hogy ez a fiú valahogy egészen kinőtt az utcabeli csapat gyerekei közül, mikor együtt

mentek plakátokat tépni. Már akkor is úgy viselkedett valahogy, mintha mindent tudna, amit az apja tud. Most is úgy állt mellette, mintha már egészen olyan volna, mint ő.

Laci nem állhatta meg, hogy kissé gúnyolódva ne kérdezze meg:

– És te talán bánni tudsz már az új világgal?

– Tanulgatom, Laci, figyelj csak...

És volt mire. Időközben a szomszédokban is kibújtak a pincékből. Gyanakvóan tekintettek körül a kora reggeli szürkületben. Megrongálódott házaikat s a borús eget, majd a távoli belvárost kémlelték. Túl a szilárdan álló börgyár kéményein, valahol a templomtornyok és a bérpaloták fölött az ólmos fellegeknél is sötétebb füst gomolygott az ég felé.

A szomszéd utcából is mind többen szállingóztak elé, és komoran verődtek össze az utca közepén. Azt találgatták, mi lesz ezután.

– Megint Románia, megint a régi rabság tér vissza.

Ezt a Sándor Petyi bácsi motyogta. Mert ő igen nagyra volt, mikor a bécsi döntéskor Horthy jött be Észak-Erdélybe.

De Réz bácsi résen volt. Egyszeriben élet vette a Sándor Péter szavának. Megmondta, hogy új Románia lesz itt. Semmi sem marad a régi helyén. Lelkesítette, forrósitotta a szomszédok szívét, örvendezzenek, nem kell már bujkálni, nem keresik már ezután az urak a behívóval. Meglátják, milyen egészen más világ virrad rájuk. Erősen megrázta egyik-másik munkásszomszéd kezét. Dicsérte az asszonyokat, amiért nem dőltek be a kiürítési rendeletnek, a férfiak meg a katonai behívónak. Majd felháborodástól izzó hangon sorolta fel, hogy milyen vadállati pusztítást vittek véghez az elfutó fasiszták. Nem hagytak a városban épen egy hidat sem, a villany- és a vízvezetékhalózatot is felrobbantották az utcakereszteződéseknél... Elraboltak minden motoros

járművet, nincs egy autóbusz, nincs egyetlenegy tehergépkocsi. Minden ablak betörve, az üzletek kifosztva. Új hidakat kell verni fából, hogy a szovjet katonák továbbúzhassék az ellenséget. A gyárakat ki kell tatarozni, többet kell termelni, mint valaha, hogy a háborúnak mielőbb véget vethessenek, hogy soha többé ne dúlhassa a haza szent földjét.

– Gyerünk a gyárakba – hívta nyomban a gyári munkásokat, a többieket pedig a szakszervezetekbe küldte jelentkezni. Azután a kommunisták pártjáról beszélt.

A szomszédok összenéztek. Vajon honnan tudja mindezt olyan pontosan Réz Mihály? Lám, ezért játszotta ő a gyerekekkel mindig köztársaságosdit. Setét bácsi hozzáfurakodott, s félszegen megkérdezte, szentképekre szükség lesz-e ezután, ne házaljon-e többé azokkal.

– Jobb, ha maga is szerszámot ragad, elvtárs – nevetett Réz Mihály. – Helyre kell tenni előbb a vasutat, ha újra házalni akar a Székelyföldön.

– Hát velem mi lesz? – állt elő Sándor Petyi bácsi idegesen. – Engem felakasztanak?

– Miért akasztanak? – képedt el Réz bácsi.

– Amiért maga ellen beszéltem.

Mihály bácsi vállat vont.

– Jusson eszébe, mit vallok én. Nem lehet gyereket veréssel nevelni.

– Gyereknek tart?! – veresedett el Sándor Péter.

– A politikában annak, Sándor úr.

Sándor „úr” sértődötten szegte le kicsi madárfejét. Jól hallotta, hogy az imént Réz bácsi elvtársnak szólította Setét bácsit. Így hát neki nem jár ki az elvtárs titulus. És ezt nem is bánta, de hogy ezután szégyenbélyegként ragassza rá az „urat”, az már fájt neki. És ami még ennél is rosszabbul esett, az az volt, hogy a szomszédok rögtön szót fogadtak Réz Mihálynak. Mindig is neki en-

gedelmeskedtek. Mikor Réz Mihály nyomában elindultak a gyárak felé, még saját leányai is Kádár Laci után szaladtak, s a fiú szavába vágva ők is azt kérdezték:

– Hát a mi csapatunk mit segítsen, Mihály bácsi?'

Réz Mihály jólelkű mosollyal állt meg, s gyönyörködve nézte a köréje rajzó gyerekeket. Aztán előszólította a fiát, s vele tárgyalt valamit. Mihályka kihúzta magát, hogy még nagyobbnak látsszék, mint amekkora, s egykori pajtásai közé jött:

– Ti egy-két napig maradjatok még itthon. Hátha szaladni kell még az óvóhelyre. Azután majd iskolába jártok.

– De mi dolgozni akarunk – ugrott elő Laci, és Mihálykát kikerülve az apja elé állt. – Mi miért ne segíthetnénk a gyárakban?

Réz Mihály bácsi megvakarta a fejét.

– Szükség lesz rátok az iskolában, gyerekek. A tanulás is komoly munka ám. Ezután járhattok gimnáziumba is.

– De mi a gyárban akarunk segíteni.

– Ne erőltessétek ezt most rögtön. Előbb körülnézünk Mihálykával. Ő majd törődni fog veletek.

Laciék elhülve bámultak utána. Mihályka vele ment. Őt nem féltette a szaladástól.

Laciék elkeseredve abban állapodtak meg maguk között, hogy azért sem ülnek tétlenül. Bemennek a téglagyárba, ők ott segítenek, a téglához már ők is értenek. Most már igazán kell a téglá. Ezt tervezték, de Sándor Petyi apja mérgesen hazakergette a leányait, Petyit sem hagyta. Fenyegetőzött, hetvenkedett: az ő családjában nem fog Réz Mihály vezérkedni. Sáríkat meg Kerekes néni sem hagyta. Nem mertek még felköltözni a pincéből. Az anyák szétcipeltek a többieket is a régi csapatból. Bizony még vagy két napig szaladni kellett a pincékbe. A téglagyár udvarára szovjet katonák jöttek

és ágyúkat állítottak fel. Lacinak kezébe nyomtak egy nagy katonakenyeret, és nevetve küldték haza.

Kézzel-lábbal próbálták megértetni, hogy Lacinak még nőni kell, egyék sokat, s integetve magyarázták, majd ha ők odább viszik az ágyúkat, akkor lehet dolgozni a téglagyárban is. A nagyobb nyomaték kedvéért egy húskonzervet is a kezébe nyomtak.

LACI IZGATOTTAN VÁRTA RÉZ BÁCSIT. A katonacipót végigvitte a szomszédságban, mindenütt megmutogatta. Itt is letörtek belőle egy darabot meg amott is. Ízlelgették, milyen is a szovjet kenyér. Mire Laci észrevette volna, csak egy darab héjjal maradt, úgy ízlett a cipó mindenkinek. A gyárakból hazatérők a folyóba roskadt hidak roncsain vergődtek át az innenső partra. Laci türelmetlenül faggatta őket, de különösen Mihálykát. Kitaláltak-e már valamit a csapat részére? De bizony, amiről Mihályka beszélhetett, az nem volt éppen szívderítő. Sok gyár megrongálódott. Minden valamire való gyárból hiányzott valami igen fontos dolog. Az elsőkdösött tulajdonosok és az igazgatók magukkal vitték, amit tudtak. Sok gyárban a munkások vették kézbe az igazgatást, ezután majd a minisztereket is közülük választják.

Sándor Péter a felesége oldalán gúnyolódni kezdett: „Sokat ér majd az a munkásminiszterkedés és munkásigazgatás, mit igazgatnak, az üres raktárakat vagy az üres pékségeket?”

Hosszúra nyúlt, sovány felesége ráduplázott:

– Nincs az egész városban egy falat kenyér, nincs egy maroknyi krumplics és egy dekányi cukor. És nem maradt a gyári kasszában egy bűdös vas sem. Szép kis felszabadulás ez... Dolgozhatik ezután az ember fizetés nélkül, üres hassal, feltéve, ha akad ilyen bolond.

Laci belesápadva figyelte Sándorné rosszindulatú ábrázatát. Jól látta: minden szót Réz bácsi letörésére szánt.

A szomszédok közül többen elkedvetlenedtek. Mintha azt mondanák: ők sem így képzelték el a felszabadulást. Réz bácsi azonban nem hagyta magát:

– Nézze – emelte fel a hangját Sándorné felé fordulva –, nincs miért titkoljuk. A várost valóban majdnem teljesen kirabolták az elmenekült fasiszták. Ki állt az útjukban, hogy ne fosztogassanak? Mit tettünk, hogy ne vihessék el a lisztet, pénzt s a nyersanyagot? És mit tett maga, Sándor úr? Hívta talán a népet, hogy álljon ellent, védje a közvagyonot? Az is csak néhány száz öntudatos munkáson múlt, hogy a gyárat is fel nem robbantották. Fogjuk meg hát a dolog végét alaposan. Az ép gyárat, az itt maradt földek és a hegyek kincsei majd kiizzadják, ami most hiányzik. Munkáskéz kell hozzá, és ez akad bőven, akarat kell hozzá, és az igazán nem kerül pénzbe.

Lacinak forró lelkesedés izzott a szemében:

– Igaza van Réz bácsinak. Itt a mi kezünk is. Ugye-bár úgy kell a szabadságot érteni, hogy most mind kipróbálhatjuk az erőnket.

– Gyerek ne kotyogjon közbe – kiáltotta Sándor Péter belekékülve, de a szomszédok lehurrogták. Erre aztán feleségéstől együtt elkullogott. Mihályka meg odajött Lacihoz.

– Jól eltaláltad, Laci, mintha csak édesapám mondta volna.

Odahívta az édesapját: – Vigyük magunkkal reggel Lacit is, édesapám. Minek őrizze egy ilyen fiú az anyja szoknyáját.

Lacinak fájtt egy kicsit a Mihályka fölényesen hangzó pártfogása, de az apa mindjárt jóvá is tette egy barátságos pillantással, s közben azt mondta:

– Jól van, vigyed. Jó lesz kovásznak a többi közéb. Erre aztán mind megrohanták Mihálykát a csapatbeli

fiúk meg lányok. Tudni akarták, mifélek, kifélek azok a „többiek”, akik között Laci kovásznak kell.

– Hát a szervezkedő ifjúmunkások. Azoknak is lesz ám szövetségük.

Erre aztán többé nem lehetett bírni sem Sárikával, sem Máthé Ferivel, de még Setét Janival sem. Reggel mind felkerekedtek, s a Mihályka nyomába szegődtek. Esküdöztek, hogy bármilyen nehéz munkát is magukra vállalnak. Csak éppen ki ne hagyják valahogy őket abból az ifjúmunkás szövetségből.

Mihályka magabiztosan ment elől. Ismerte az átjárókat a beomlott hidakon. A romokban heverő vasútállomáshoz vezette őket. A pályaudvaron bombatölcsérek tátongtak, felszaggatott sínpárok, szerteszt dobált vasúti talpfák hevertek, amerre csak elláttak. Munkások nyüzsögtek mindenfelé, a szétroncsolt síneket szedték fel, a tölcseket tömték be, szovjet katonamérnökök jöttek-mentek, irányították a vasút újjáépítését.

Mihályka az izguló csapattal egy civilruhás, munkás külsejű munkavezető elé állt.

– Tessék beosztani valahova a barátaimat is, Csegezán elvtárs.

Csegezán elvtárs komolyan szemügyre vette az izguló gyerekeket.

– Hm, egy egész brigád. Akartok együtt maradni?

– Akarunk.

– No, hát akkor Mihályka lesz a vezérek. Menjete a bombatölcsérekhez, és lapátoljátok belé a széthányt földet. Gyógyítgassátok az ország sebeit. Temesétek el a háborút. Jól döngöljétek rá a földet, fel ne támadhasson még egyszer.

Laciék ujjongva rohanták meg a lapátokat, és egymás után tüntették el a pályaudvart eléktelenítő bombatölcsérek. A nehéz döngölők szárát ketten is megragadták, s nagyokat, vidámakat kiáltva biztatták egymást.

Az első vonat a helyreállított vasúton újév éjszakáján robogott be az állomásra. A második vonathoz Réz Mihály bácsi kivitte a csapatot. Csak annyit árult el, hogy egy régi jó szomszédot kell fogadniuk, akit annak idején Horthyék dobtak át a feleki határon. Táviratot küldött neki, és a segítségét kéri a hazaköltözéshez. De teherautót nem lehetett szerezni, hát kézzel segítenek hazahurcolni a hazatérő szomszéd holmiját.

Ott álltak az állomáson vagy húszan Réz Mihály bácsi körül, s találgatták, vajon ki lehet az, hiszen több román család is világgá ment a bécsi döntés miatt a Kajántó telepről.

De a választ csak a befutó tehervonat mozdonyvezetőjének a megpillantásakor kapták meg.

Kissé megviselt ember volt, olyan korú körülbelül, mint Réz bácsi, olyan negyvenéves féle. Hátrament az egyik vagonhoz, és félretaszította az ajtaját. Előbb egy hárászkenőbe bugyolált asszonyt segített a földre, aztán még két kisebb gyereket emelt le, végül pedig egy báránybőr süveges tizenöt éves fiú ugrott ki a vagonból.

– Ők azok, gyerünk oda – kiáltott Mihály bácsi.

– Né, hiszen ezek Gírbovanék... – mondta Laci elámulva.

Erre futásnak eredtek mindannyian. Megrohanták a vagonból leszálló családot. Egyszerre visszaemlékeztek, mint rakták fel a csendőrök 1940 karácsonyán egy teherautóra Gírbovanékat, s minden tiltakozásuk és kérésük ellenére a feleki úti vámsorompón túlra kergették őket. A holmijukat úgy dobálták át utánuk. Setét Janiékát és Sándor Péteréket kivéve mindenki sajnálta őket. Laci még meg is siratta a Gírbovan fiút. Jó barátok voltak. Nagy futballista mind a kettő.

Laci szaladt lefelől, és se szó, se beszéd, a kucsmás fiú nyakába borult.

De az csudálkozva, idegenkedve nézett rá.

– Hát nem ismersz meg, Gábri. Én vagyok Kádár Laci.

Erre a nagy, erős, komor fiú halványan, kényszeredet-ten elmosolyodott. Kelletlenül adott kezet Lacinak. De a többiek feje fölött elnézett.

Ezalatt Réz Mihály és Gírbovan némán rázták egymás kezét. Gírbovanné meg csak nézte az őket körülvevő fiúkat meg lányokat. Mind nagyot nőttek négy esztendő alatt. Lacit kivéve egyiket sem ismerte meg. Kérdőn tekintett Réz bácsira. S mikor az értésére adta, hogy a volt szomszédaiknak a gyerekei, s azért jöttek, hogy segítsenek, csak kiesett a könnye.

– Hát nem felejtettek el?

– Hogy felejtettük volna, Gírbovan néni, én még levelet is írtam... – mondta Laci.

– Írtál? – csodálkozott el a fia.

– És nem válaszoltál Gábri...

– Mire válaszoltam volna! Nem kaptunk mi semmi-féle levelet.

– Pedig írtak – avatkozott közbe Réz bácsi –, én biztattam fel őket.

– És én azt hittem, hogy elfelejtettek bennünket, hogy biztosan örvendenek, hogy megszabadultak tőlünk – mondta az asszony elképedve.

– Igazán visszavártatok bennünket? – vágott közbe a fia, s az arcán meg a szemében már érdeklődés, öröm csillant meg.

– Ne kételkedj, Gábri – szólt rá az apja –, adj kezet ezeknek a fiúknak. Mondtam én, hogy a rend-örökkel nem lehet összekeverni a munkásnépet. Biztosan azok dugták el a levelet is. Azért nem kaphattuk meg.

– Mérget vehetünk rá, hogy így volt – intett Réz bácsi helybenhagyóan. – De ezután nem így lesz. Nem választanak el bennünket többé. Amit ők széttéptek, mi összeforrasztjuk, ahogy ezt a vasutat is újra összekötöt-tük. Tudják maguk, hogy dolgoztak ezek a fiatalok,

hogy ezek a sínek megint egybekössék ezt a szép földet? Felejtsek el a szenvedést és a hányódást, nem mi voltunk az okai...

– Semmit se felejtünk, Réz elvtárs – törölte meg kormos, fáradt arcát Gírbovan. – Nem szabad ezt elfelejteni, felejteni annyit tesz, mint megbocsátani azoknak, akik annyi bajt, nyomorúságot zúdítottak reánk. Azok pedig nem maguk és nem mi voltunk. Felrőttem én mindent a mi urainknak...

– Én is, mi is a mieinknek, Gírbovan elvtárs – mondta sötéten Réz bácsi. – Azért jöttünk, hogy segítsünk...

Ezalatt Laci már a Gírbovan fiúval tanakodott. Mihálykával közrevették, s mesélni kezdtek, mi minden történt velük az elmúlt négy esztendő alatt. Mesélt a téglagyári rétről, az öreg kőrifáról, izgalmas halászkalandjaikról a Szamoson, a Mihályka malacáról s a maguk órájáról. Mikor a Mihályka leejtett malacáról mesélt s az édesanyja laskanyújtójáról, Gábrri előbb csak elmosolyodott, aztán kitört belőle a kacagás. S még jobban nevetett, amikor a Sándor Petyiék padlására elrejtett szemüveges fiúcskáról hallott.

Mikor a vagon kirakodásához kezdtek, már megint a régi barátság melegével évődtek egymással. Csak Setét Jani lapított közöttük némán és szégyenkezve. Mind attól tartott, Laci egyszer csak azzal is előáll, hogyan acsarkodott ő az iskola miatt a románokra.

És lelkére is kötötte Lacinak, nehogy beárulja, mert csak azért beszélt ő úgy akkor, mert igazán vízfejű volt. Most már tudja, hogy kire kell acsarkodni.

Így esett aztán, hogy május 9-én, a győzelem napján, a Laciék csapatja egy új fiúval, Gírbovan Gábrival felszaporodva ment ki a felvonulásra. Lacival együtt szegődtek be az újjáépített vasúti főműhelyekbe vasesztergályos-tanoncnak is. Kerekes Sárka újra beiratkozott az

iskolába. Kiss Ámáli meg, akinek a szíve Mihálykáért olvadozott, beiratkozott az óvónőképzőbe. Mihályka pedig nemsokára egy rozoga, vízözön előtti teherautó kormányja mögött tűnt fel. A minden irányba szétesésre hajlamos tragacsot csak az ő lelkesedése tartotta össze. Váltig ígérte, hogy addig cserélgeti a régi alkatrészeket, amíg egy teljesen új teherkocsi nem születik belőle. Még falumunkára is kimerészkedett azzal.

Hát a többivel mi lett? Sok volna azt mind felsorolni, mi minden történt azóta velük. Az egyik faipari szakiskolába, a másik meg a cipőgyárba került. Máthé Ferkót nemsokára katonaiskolába adta az apja, csak Setét Károlyról nem tudni semmit. A háború fergetege úgy elsodorta valamerre örökké repülő rongyaival együtt, hogy még máig sem kaptak a szülei hírt felőle.

Szójegyzék

<i>csemcseg</i>	rágcsál
<i>csórni</i>	elcsenni, engedély nélkül elvenni
<i>diákmenza</i>	olcsó, közös étkező (lat)
<i>dumál</i>	sokat beszél, locsog
<i>dumézás</i>	dögönyözés (népiesen)
<i>fancsalodó</i>	húzódózó (népiesen)
<i>földdoronc</i>	göröngy (népiesen)
<i>fuszulyka</i>	bab (népiesen)
<i>girland</i>	virágfüzér, koszorú
<i>gunya</i>	öltözet, ruha (népiesen)
<i>hekus</i>	detektív (német)
<i>kvitt</i>	és ezzel vége! (lat)
<i>lunguj</i>	magas, hórihorgas ember
<i>mutujodás</i>	ügyetlenkedő (népiesen)
<i>portéka</i>	(itt) utálatos
<i>sintér</i>	kutyapecér
<i>strici</i>	szemtelen, kihívó viselkedésű
<i>szerecsia</i>	kelekótya, szegény feje
<i>trafikál</i>	mesterkedik,
<i>zsaru</i>	rendőr (német)

